

**Organisme Autònom Local
Museus i Arxiu Històric de Sabadell**

Memòria de l'any 2015

Presentació.....	5
Govern i direcció.....	6
Personal.....	11
Recursos materials, equipaments i infraestructura.....	20
Recursos econòmics i liquidació del pressupost.....	21
Arraona	21
Grau d'assoliment d'objectius	22
Arxiu Històric de Sabadell	26
Fons.....	26
Difusió	38
Museu d'Història de Sabadell.....	51
Fons.....	51
Recerca.....	57
Difusió	61
Gestió del patrimoni arqueològic i arquitectònic al territori	95
Museu d'Art de Sabadell.....	106
Fons.....	106
Recerca.....	131
Difusió	135

PRESENTACIÓ

Durant l'any 2015 l'Organisme Autònom ha desenvolupat les tasques recollides al corresponent Programa d'actuació aprovat, per tal de donar compliment a la seva missió i objectius.

Seguint la tendència dels darrers anys, degut a la conjuntura econòmica i a la nova prioritització de línies d'actuació l'esforç s'ha centrat en el manteniment de totes aquelles tasques que són pròpies del Servei Públic, en els àmbits del fons, la recerca i difusió, intentant que el nostre patrimoni sigui un bé comú per a totes les persones, actuals i futures i que el Museu d'Art, Museu d'Història i Arxiu Històric siguin oberts a tothom, uns espais més de coneixement i de gaudiment cultural.

GOVERN I DIRECCIÓ

Òrgans de govern i administració

El Consell Rector assumeix el govern i la gestió superior de l'organisme i s'integra pels següents membres amb veu i vot:

- Presidents
  - Sr. Quim Carné Jordana, regidor de l'Ajuntament de Sabadell, fins la reunió del 7 de maig.
  - Sra. Montserrat Chacon Rocamora, regidora de l'Ajuntament de Sabadell, des de la reunió del 23 de novembre.

- Vice-presidents
  - Sr. Lluís Monge Presència, regidor de l'Ajuntament de Sabadell, fins la reunió del 7 de maig.
  - Sr. Joan Berlanga Sarraseca, des de la reunió del 23 de novembre.

- Vocals
  1. Representants dels grups municipals, fins la reunió del 7 de maig:
    - 1.1 Grup Municipal Socialista

Sra. Marta Farrés Falgueras, Tinenta d'Alcalde i suplent el Sr. Josep Ayuso Raya
    - 1.2 Grup Municipal de Convergència i Unió

Sr. Carles Rossinyol Vidal, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent la Sra. Rosa Roig Vidal
    - 1.3 Grup Municipal del Partido Popular

Sra. Maria Consuelo Santos Neyra, regidora de l'Ajuntament de Sabadell i suplent el Sr. Esteban Gesa Para
    - 1.4 Grup Municipal d'Entesa per Sabadell (ES-CAV)

Sra. Virgínia Domínguez Álvarez, regidora de l'Ajuntament de Sabadell i suplent el Sr. Maties Serracant Camps
    - 1.5 Grup Municipal d'Iniciativa per Catalunya Verds

Sr. Aureli Calvo Sorribas regidor de l'Ajuntament (no té suplent)
    - 1.6 Grup Municipal d'Esquerra Unida i Alternativa (EuiA)

Sr. Juan Miguel Mena Arca, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent la Sra. Maria Sol Martínez Torres

2. Representants d'institucions i/o entitats públiques o privades, fins la reunió del 7 de maig:

2.1 Acadèmia de Belles Arts

Sr. Ricard Calvo Duran i suplent la Sra. Montserrat Senserrich Comajuncosa

2.2 UNNIM- BBVA

Sr. Salvador Fité Borguñó i suplent el Sr. Joan Carles Sunyer

2.3 Col·legi Notarial de Catalunya

Sr. Joan Bosch Boada i suplent la Sra. Marta Navarro Redondo

2.4 Delegació del Vallès del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya

Sra. Mª Assumpta Mas Llobet i suplent el Sr. Esteve Font Renom

2.5 Fundació Bosch i Cardellach

Sr. Ramon Ten Carné i suplent la Sra. Àngels Casanovas Romeu

2.6 Fundació La Mirada

Sr. Miquel Bach Nuñez i suplent el Sr. Joaquim Góngora García

2.7 Gremi de Fabricants de Sabadell

Sr. Joan Gorina Vanrell i suplent la Sra. Elena Díaz Pérez

2.8 Subdirecció General d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Sr. Enric Cobo Barri

2.9 Unió Excursionista de Sabadell

Sr. Josep Maria Massagué Torné

3. En representació dels grups municipals, des de la reunió del 23 de novembre:

3.1 Grup Municipal del Partit dels Socialistes de Catalunya-Candidatura de Progrés

Sr. Manel Giménez Marquès, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent Sr. Josep Ayuso Raya

3.2 Grup Municipal d'Unitat pel Canvi

Sr. Joan Berlanga Sarraseca, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent Sra. Elena Hinojo Navarro

3.3 Grup Municipal d'Esquerra Republicana

Sr. Gabriel Fernández Díaz, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent Sr. Xavier Guerrero Cano

3.4 Grup Municipal de Crida per Sabadell

Sr. Maties Serracant Camps, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent Sra. Miriam Ferràndiz Saus

3.5 Grup Municipal de Convergència i Unió

Sra. Silvia Renom Martínez, regidora de l'Ajuntament de Sabadell i suplent Sr. Carles Rossinyol Vidal

3.6 Grup Municipal de Ciutadans-Sabadell C's

Sr. Joan García González, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent Sr. Jose Luis Fernández Díaz

3.7 Grup Municipal de Guanyem Sabadell

Sr. Miquel Soler Antolí, regidor de l'Ajuntament de Sabadell i suplent Sra. Marisol Martínez Torres

3.8 Grup Municipal del Partido Popular

Sr. Esteban Gesa Para, regidor de l'Ajuntament de Sabadell

4. Representants d'institucions i/o entitats públiques o privades, des de la reunió del 23 de novembre:

4.1 Acadèmia de Belles Arts

Sr. Ricard Calvo Duran i suplent la Sra. Montserrat Senserrich Comajuncosa

4.2 Amics de l'Art Romànic de Sabadell

Sr. Lluís Fernández López i suplent el Sr. Joan Codina Bernaus

4.3 Associació de Professionals i Amics del Tèxtil

Sr. Manel Borrell Palazón i suplent Sr. Ricard Saenz Altayó

4.4 Col·legi de Notaris de Catalunya

Sr. Joan Bosch Boada i suplent el Sr. Javier Micó Giner

4.5 Delegació del Vallès del Col·legi Oficial d'Enginyers Industrials de Catalunya

Sra. Mª Assumpta Mas Llobet i suplent el Sr. Esteve Font Renom

4.6 Fundació Ars

Sr. Manuel Costa Fernández i suplent Sra. Maria de Vallibana Serrano Badia

4.7 Fundació Bosch i Cardellach

Sr. Ramon Ten Carné i suplent la Sra. Àngels Casanovas Romeu

4.8 Fundació Especial Antiga Caixa Sabadell 1859

Sr. Xavier Sauquet Canet i suplent el Sr. Joan Carles Sunyer

4.9 Fundació La Mirada

Sr. Miquel Bach Nuñez i suplent el Sr. Marc Castells Campanales

4.10 Gremi de Fabricants de Sabadell

Sr. Antoni Monés Farré i suplent la Sra. Elena Díaz Pérez

4.11 Subdirecció General d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Sr. Enric Cobo Barri

4.12 Unió Excursionista de Sabadell

Sr. Josep Maria Massagué Torné

5. A títol individual fins la reunió del 7 de maig

- Sr. Simón Saura Conesa
- Sr. Oriol Civil Desveus

També assisteixen amb veu i sense vot al Consell, el gerent de l'organisme, els directors dels museus i arxiu, així com el secretari general i l'interventor de l'Ajuntament o persones en qui deleguin.

- Gerent:

Sra. Maria Vilasó Fariña, gerent de l'Organisme Autònom i Cap del Servei del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell

- Director/a:

Sr. Joan Comasòlivas Font, director de l'Arxiu Històric de Sabadell i del Museu d'Història de Sabadell

Sra. Engràcia Torrella Suñé, directora del Museu d'Art

- Secretaria delegada: Sr. Josep Manel Colell Voltas

- Intervenció: Sr. Joan Romagosa Rebulà

Els estatuts de l'organisme autònom estableixen que el Consell es reunirà dues vegades a l'any amb caràcter ordinari, i amb caràcter extraordinari sempre que el president ho consideri necessari, a iniciativa pròpia o a sol·licitud de la quarta part dels membres. Durant l'any 2015 el Consell Rector s'ha reunit en tres ocasions: el 26 de febrer; el 7 de maig i el 23 de novembre.

PERSONAL

La plantilla de l'OAMA a 31 de desembre de 2015, està formada per 25 places.

D'aquestes, 21 places estan ocupades per personal amb contracte laboral fix; 2 places amb personal laboral temporal, i 2 places de personal eventual que estan vacants.

L'estructura per grups és la següent:

1. Personal laboral de caràcter permanent o fix:

Grup A1: 13 places de tècnic/a superior.

Grup A2: 2 places de tècnic/a mitjà/na.

Grup C2: 4 places de tècnic/a auxiliar i auxiliar d'arxiu.

Grup AP: 3 places de subaltern/a.

2. Personal laboral de caràcter temporal:

Grup AP: 1 plaça de subaltern/a.

3. Personal eventual:

Grup A1: 1 gerent/a i 1 coordinador/a.

L'any 2015, de conformitat amb l'article 18 dels Estatuts de l'Organisme autònom, les funcions de gerent les ha exercit la cap de servei de cultura, atès que és la persona que ostenta la màxima responsabilitat tècnica del Servei d'adscripció de l'Organisme autònom.

Formació, participació i docència, assessorament

Formació del personal

Congrés de Govern Digital 2015

Organitza: Generalitat de Catalunya i Consorci OAC

Lloc i dates: Palau de Congressos, Fira de Barcelona, 21 i 22 de gener de 2015; 20h lectives

Assistent: Olga Tàpias

Jornada sobre les directives 2014 sobre contractació pública i adjudicació de contractes de concessió

Organitza: Escola d'Administració pública de Catalunya

Data: 28 de gener de 2015; 5h lectives

Assistent: Laura Feixa

Sessió informativa sobre les obligacions fiscals de les entitats. Reforma fiscal

Organitza: Ajuntament de Sabadell

Data: 12 de febrer de 2015; 2h lectives

Assistent: Laura Feixa

XVIII Jornades de museu i educació. Programar per als públics

Organitza: Museu Marítim de Barcelona

Dates: 19 i 20 de febrer de 2015; 9h lectives
Assistent: Isabel Argany

Implementació de la gamificació en l'aprenentatge
Organitza: Departament d'Educació de l'Ajuntament de Sabadell
Lloc i dates: Biblioteca del Vapor Badia, 24 de febrer
Assistent: Isabel Argany i Laura Pascual

Viquimarató d'Arqueologia
Organitza: Biblioteques de Gavà i Museu de Gavà
Lloc i data: Biblioteca Josep Soler Vidal (Gavà), 28 de febrer de 2015; 4h lectives
Assistent: Genís Ribé

Taller de l'escola de l'esquena
Organitza: Ajuntament de Sabadell
Dates: 5 de març o 30 d'abril de 2015; 1,45h lectives
Assistents: Roser Enrich, Laura Feixa i Laura Pascual

Taller d'edició a Wikipedia
Organitza: Museu Nacional d'Art de Catalunya
Lloc i data: Museu Nacional d'Art de Catalunya, 11 de març de 2015
Assistent: Engràcia Torrella

Curs: *Dels expedients en paper als expedients electrònics en els arxius municipals*
Organitza: Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona
Lloc i data: Aula Plató Pati Manning (Barcelona), 14 i 21 d'abril de 2015; 8h lectives
Assistent: Olga Tàpias

Curs: *Transparència, accés a la informació i bon govern a l'administració local*
Organitza: Associació Catalana de Municipis i Federació de Municipis de Catalunya
Lloc i dates: Espai Francesca Bonnemaison (Barcelona), 21 i 22 d'abril de 2015;
12,30h lectives
Assistent: Laura Feixa

Jornada: *La factura electrònica ja és una realitat, com li podem treure més suc*
Organitza: Consorci Administració Oberta de Catalunya
Lloc i data: Barcelona, 5 de maig de 2015; 4h lectives
Assistent: Laura Feixa

Jornada: *La gamificació i les seves aplicacions en la gestió cultural dels municipis*
Organitza: Diputació de Barcelona
Lloc i data: Barcelona, 6 de maig de 2015, 4h lectives
Assistent: Isabel Argany

Curs: *Protecció de dades per a personal que tracti dades de caràcter personal*
Organitza: Ajuntament de Sabadell
Data: 21 de maig de 2015; 6h lectives
Assistents : Laura Feixa i Montse Mañosa

Jornada : *Els Mitjans Digitals i el Futur de la Memòria (UPF)*
Organitza: Aula de Periodisme Universitat Pompeu Fabra
Lloc i data: Facultat de Periodisme. Auditori Poblenou de Barcelona, 25 de maig de
2015; 4h lectives
Assistent: Gisela Figueras

Curs: *Habilitats comunicatives i relacionals en la prestació de serveis*
Organitza: Ajuntament de Sabadell
Dates: 26 i 28 de maig i 2, 4 i 9 de juny de 2015; 24h lectives
Assistent: Montse Mañosa

XV Congrés d'Arxivística de Catalunya. *Preservació digital. Conservació permanent*
Organitza: Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya
Dates: 28, 29 i 30 de maig de 2015; 25h lectives
Assistent: Olga Tàpias

Jornada *sobre l'aplicació pràctica de la Llei de Transparència i accés a la informació al món local*
Organitza: Escola d'Administració Pública
Lloc i data: Escola d'Administració Pública, 3 de juny de 2015; 5h lectives
Assistent: Laura Feixa

Intensiu de Col·leccions Digitals: intercanvi d'experiències expertes en el desenvolupament de col·leccions digitals
Lloc i dates: Aula Jordi Rubió i Balaguer de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la UB, Barcelona; 10 de juny de 2015
Assistents: David González i Isabel Pardo

Jornada *Museus ahir, museus avui*
Organitza: Museus d'Olot
Lloc i data: Museu de la Garrotxa (Olot), 11 de juny de 2015; 6h lectives
Assistent: Genís Ribé

Curs: *D'exposicions virtuals als arxius municipals*
Organitza: Diputació de Barcelona
Data: 16 de juny de 2015; 4h lectives
Assistent: David González

Seminari: *Tècniques de desenvolupament i anàlisi d'indicadors qualitatiu-quantitatiu*
Organitza: CERC- Àrea de Presidència de la Diputació de Barcelona
Dates: 11 i 18 de juny de 2015; 8h lectives
Assistents: Joan Comasòlivas i Engràcia Torrella

Curs: *de planificació i organització personal del treball*
Organitza: Diputació de Barcelona
Dates: 10 i 18 de setembre; 8, 27 i 30 d'octubre de 2015 (semi-presencial)
Assistent: Joan Comasòlivas

Curs: *GIMP*
Organitza: Ajuntament de Sabadell
Dates: 22, 24, 29 de setembre; 1 i 6 d'octubre de 2015; 10h lectives
Assistent: Isabel Pardo

Taller de l'escola de l'esquena (2ª edició)
Organitza: Ajuntament de Sabadell
Dates: 30 de setembre o 1 de desembre de 2015; 1,45h lectives
Assistents: Isabel Argany, Engràcia Torrella, Meritxell Casadesús i Montse Mallo

Curs: *Tractament de situacions difícils en atenció al ciutadà per a subalterns*
Organitza: Ajuntament de Sabadell

Dates: 16, 21 i 28 d'octubre i 4 de novembre de 2015; 20h lectives
Assistent: Carlos Rivera

Curs: *La gestió dels arxius arqueològics a Europa*
Organitza: MUHBA, Museu d'Història de Barcelona
Dates 28 i 29 d'octubre de 2015
Assistent: Roser Enrich

Jornades Tècniques sobre condicions de seguretat en l'emmagatzematge de material

Organitza: Premap, seguridad y salud SL
Lloc i data: Escola del Treball de Barcelona, 28 d'octubre de 2015; 3h lectives
Assistent: Laura Feixa

Curs: *Introducció a la gestió dels documents electrònics en els ens locals*
Organitza: Diputació de Barcelona
Lloc i data: Sant Quirze del Valles, 3 i 10 de novembre; 8h lectives
Assistent: Laura Feixa

III Jornada de fotografia en museus, arxius i biblioteques: un llenguatge comú, una difusió eficaç

Organitza: Museu Marítim de Barcelona - Diputació de Barcelona
Lloc i data: Museu Marítim de Barcelona, 4 de novembre de 2015, 8h lectives
Assistents: David González i Isabel Pardo

Curs: *Explotació i gestió de les botigues dels museus*
Organitza: Gerència de Serveis de Cultura, Àrea de Cultura, Educació i Esports de la Diputació de Barcelona
Lloc i dates: Pati Manning (Barcelona), 2, 9 i 16 de novembre de 2015; 12h lectives
Assistent: Engràcia Torrella

Jornades d'accessibilitat i inclusió Apropa Cultura 2015.

Organitza: Apropa Cultura. Una porta a la inclusió- Ajuntament de Barcelona
Lloc i dates: CaixaForum, 9 i 23 de novembre de 2015; 9,30h lectives
Assistent: Meritxell Casadesús

Curs: *Gestió documental i arxius municipals*
Organitza: Ajuntament de Sabadell
Dates: 9, 11, 16 i 18 de novembre de 2015; 14h lectives
Assistents: Isabel Argany, Aurora Garcia, Montse Mañosa i Laura Pascual

Jornada La Llei de Transparència aplicada als arxius

Organitza: Diputació de Barcelona
Lloc i dates: Pati Manning (Barcelona), 12 de novembre de 2015; 4h lectives
Assistents: David González i Montse Mañosa

Seminari Dret Local sobre les lleis 39 i 40 de 2015, procediment administratiu i règim jurídic del sector públic

Organitza: Federació Municipis de Catalunya
Lloc i dates: IDEC (Institut d'Educació Continua) Barcelona, 20 de novembre de 2015; 5,45h lectives
Assistent: Laura Feixa

Curs: *Comunicació no sexista, llenguatge inclusiu*
Organitza: Ajuntament de Sabadell
Dates: 23 i 25 de novembre de 2015; 7h lectives
Assistent: Laura Pascual

1ª Jornada Patrimoni i Escola. *Canvi de perspectiva: preguntar, escoltar, connectar, col·laborar.*
Organitza: Agència Catalana de Patrimoni Cultural. Generalitat de Catalunya
Lloc i data: Museu d'Arqueologia de Catalunya, 27 de novembre de 2015; 7h lectives
Assistent: Isabel Argany

Curs: Cartes de Serveis
Organitza: Ajuntament de Sabadell
Dates: 2, 9 i 16 de desembre de 2015; 15h lectives
Assistents: Joan Comasòlivas i Laura Feixa

Paisatges urbans emergents. El patrimoni fabril
Organitza: MUHBA Oliva Artés
Lloc i data: Parc del Centre del Poblenou, 17 de desembre de 2015; 5,30h lectives
Assistent: Genís Ribé

Participació i docència, assessorament

Arxiu Històric

Coordinació i redacció dels tècnics de la SIS Isabel Pardo i David González del perfil biogràfic del fotògraf Francesc Casañas Riera, juntament amb el conservador de l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona Rafel Torrella. Text que forma part del catàleg de l'exposició *Francesc Casañas Riera. El retrat d'una ciutat (1909-1936)* del MHS.

Participació en el grup de treball liderat per l'Oficina de Patrimoni de la Diputació de Barcelona amb l'objectiu de dissenyar un programari d'arxius per a la gestió de fons/col·leccions fotogràfiques. Projecte desenvolupat en anys anteriors i que tindrà continuïtat l'any següent. David González i Isabel Pardo.

Participació, en representació de l'Associació d'Arxivers i Gestors Documentals de Catalunya, en el Grup de Treball de Documents Audiovisuals de les Televisions amb l'objectiu d'elaborar unes taules d'avaluació i accés als documents audiovisuals generats per a les televisions locals. Projecte desenvolupat el 2015 amb continuïtat prevista per a l'any següent. David González i Isabel Pardo.

Col·laboració en el projecte europeu PREFORMA (PREservation FORMAts) en un dels principals reptes de les institucions que custodien patrimoni documental: la preservació a llarg termini de dades en format digital. S'envien fitxers del repositori digital de l'AHS amb les seves metadades pel desenvolupament d'un verificador de codi obert de formats de fitxers. Projecte desenvolupat el 2015 amb continuïtat prevista per a l'any següent. David González.

Col·laboració en l'exposició dedicada al fotògraf Joan Vilatobà i Fígols durant la Setmana de la Fotografia organitzada pel Centre Artístic de Sant Lluç i amb la col·laboració de Fotoconnexió i el Museu d'Art de Sabadell. Del 16 de desembre de 2015 al 9 de gener de 2016. David González i Isabel Pardo.

Participació de David González Ruiz, el 17 de desembre de 2015, en la taula rodona "Joan Vilatobà, Fotografies. La conservació, l'estudi, la difusió i la gestió d'un fons fotogràfic. La col·lecció del Museu d'Art de Sabadell" al Cercle Artístic de Sant Lluc. Acte programat dins de la Setmana de la Fotografia.

Participació en el grup de treball de suport al desenvolupament al portal d'arxius de Catalunya. Projecte liderat per la Subdirecció General d'Arxius i Museus. Projecte desenvolupat el 2015 amb continuïtat prevista per a l'any següent. David González.

Joan Comasòlivas participa del *Butlletí de la Agrupación Andaluza San Sebastián de los Ballesteros* mitjançant un escrit sobre el nomenclator sabadellenc.

Joan Comasòlivas i Font assisteix a les reunions de la Xarxa d'Arxius Municipals de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona.

Joan Comasòlivas i Font, "Fons privats en arxius públics". *Lligall*, revista catalana d'arxivística, 37. Associació d'Arxivers de Catalunya, 2015.

Museu d'Història

Joan Comasòlivas i Font i Genís Ribé i Monge assisteixen a les reunions de la Secció d'Història i d'Arqueologia de la Fundació Bosch i Cardellach.

Joan Comasòlivas i Font assisteix a les reunions de la Xarxa de Museus de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, així com a les convocatòries del Cercle de Turisme de la Diputació de Barcelona.

Joan Comasòlivas i Font assisteix a la conferència inaugural de les *Jornades d'accessibilitat i inclusió Apropa Cultura*, a càrrec de Àngeles Carnacea, Antropòloga social, Llicenciada en Ciències Polítiques i Sociologia, Mediadora intercultural i Gestora cultural. Caixa Forum, Centre Social i Cultural de l'Obra Social "la Caixa", 9 de novembre de 2015.

Assistència a la conferència "Les meva lluita antifranquista: 1967-1978"
El 22 d'abril l'entitat memorialística Sabadell per la República va programar una conferència dins del cicle "Jo Vinc d'un Silenci", a càrrec de Feliu Crespí i Niubó, antic membre del Partit del Treball d'Espanya, en què va fer un repàs de les seves vivències en la lluita antifranquista del període comprès entre els anys 1967 i el 1978. A l'acte, que va tenir lloc al Casal Pere Quart, hi va assistir Genís Ribé, tècnic del MHS.

Assistència a l'acte de commemoració dels 75 anys de l'afusellament del president Lluís Companys i Jover

El 15 d'octubre es va fer un acte públic i institucional de record als 75 anys de l'afusellament del president Companys (15 d'octubre de 1940), al pati de l'Escola d'Adults de Can Rull, un edifici històric que va ser construït sota l'empara del govern municipal de la Segona República, l'any 1934. L'acte va estar organitzat pel Memorial Lluís Companys a Sabadell i va comptar amb la presència de l'alcalde Juli Fernández, representants de partits polítics i altres representants d'entitats i associacions civils, algunes d'elles vinculades a la recuperació de la memòria històrica. A l'acte hi va assistir Genís Ribé, tècnic del MHS.

Assistència a la presentació del llibre "Antoni Farrés. Quan els obrers van assaltar l'Ajuntament"

El 27 d'octubre es va presentar, al Casal Pere Quart de Sabadell, el llibre *Antoni Farrés. Quan els obrers van assaltar l'Ajuntament*, obra dels historiadors Jordi Serrano i Xavier Domènech, un treball d'alt valor historiogràfic sobre el perfil biogràfic i polític de l'alcalde Farrés i sobre el període de la lluita antifranquista i la transició democràtica dels anys 1960-1980 a Sabadell. A l'acte, que va estar moderat pel periodista Albert Om, hi varen assistir Genís Ribé, tècnic del MHS, i Joan Comasòlivas, director.

Assistència a la presentació del web "Memòria BCN / Rutes històriques pels barris de Barcelona Segle XX"

Acte organitzat pel MUHBA, l'Observatori Europeu de Memòries (EUROM) i l'Associació Conèixer Història, que va tenir lloc a la seu central del MUHBA, Barcelona, el 3 de desembre. La presentació va anar a càrrec del responsable del web, l'historiador Oriol López Badell, i també hi van ser presents Jordi Guixé (EUROM) i Teresa Macià (MUHBA). Una pàgina de memòria històrica en format de cartografia virtual navegable, amb més de 70 espais de memòria geolocalitzats i 10 rutes proposades, que abracen des de la Segona república fins a la transició democràtica, i amb les seves aplicacions per a dispositius mòbils i altres perifèrics. Hi assistiren Genís Ribé i Joan Comasòlivas.

Col·laboració amb la revista *Vallesos*, núm. 10 (tardor-hivern)

Arrel de l'exposició Lluís Companys i Sabadell (1916-1940), el tècnic del MHS Genís Ribé va redactar un article sobre la recerca feta a l'entorn de la figura de Lluís Companys i la seva relació política, professional, personal i institucional amb la ciutat i la gent de Sabadell. L'article es va publicar amb el títol "L'univers sabadellenc de Lluís Companys i Jover".

Recerca arqueològica

L'equip tècnic del MHS ha fet un seguiment de l'actualitat de la recerca sobre el patrimoni arqueològic local, en les seves diferents vessants i camps d'estudi.

Assistència a la presentació del llibre *La dècada prodigiosa 1914-1924. L'arqueologia catalana, un sistema vertebrador al servei de la Mancomunitat de Catalunya*

L'acte va tenir lloc al Museu d'Arqueologia de Catalunya, Barcelona, el 2 de juliol. En aquesta publicació s'inclou un conjunt d'articles i treballs de recerca fets sobre una etapa pionera i fructífera de la història de la recerca arqueològica a tot Catalunya, en què Sabadell i els seus pioners també hi van fer les seves aportacions. La presentació va comptar amb la presència dels representants institucionals del MAC, de la Generalitat de Catalunya i de la Diputació de Barcelona, així com d'alguns dels seus autors, entre els quals la sabadellenca Àngels Casanovas, i també va comptar amb una conferència del Dr. Josep Guitart (catedràtic de la UAB). A la presentació hi va assistir el tècnic del MHS Genís Ribé.

Assistència a la presentació de les "Actes del V Congrés d'Arqueologia medieval i moderna a Catalunya"

L'acte va tenir lloc al MUHBA, el 16 de desembre. En aquesta publicació s'inclou un bon conjunt d'articles i treballs de recerca fets sobre jaciments de la vila medieval i moderna de Sabadell, així com també d'altres jaciments del seu rodal i de la comarca. L'acte va comptar amb la participació i la conferència del l'investigador Pere Verdés (CSIC), així com també de Josep Maria Vila (president d'ACRAM), Josep Pujades (Servei d'Arqueologia de Barcelona), Elsa Ibar (Generalitat de

Catalunya) i Joan Roca (Director MUHBA). A la presentació hi va assistir el tècnic del MHS Genís Ribé.

Assistència a la inauguració de l'exposició temporal ***La fi és el principi***, sobre els rituals funeraris en la prehistòria a Catalunya. Gavà, 25 de juny. Hi assisteixen Genís Ribé i Joan Comasòlivas.

Patrimoni local

L'equip tècnic del MHS ha fet un seguiment de l'actualitat de la recerca i difusió sobre el patrimoni local, en les seves diferents vessants i camps d'estudi.

Assistència a la conferència "Sabadell i el vitrall: una mirada"

El 28 de maig la Fundació Bosch i Cardellach va programar una conferència sobre l'art del vitrall i el patrimoni del vitrall a Sabadell, a càrrec d'Albert Roig, Plàcid Garcia-Planas i Joan Serra. A l'acte, que va tenir lloc a la seu de la Fundació, hi va assistir Genís Ribé, tècnic del MHS.

Assistència a la presentació del web "Mapa del patrimoni industrial de Catalunya"

El 20 d'octubre es va presentar, a l'Antiga Fàbrica Damm de Barcelona (1905), una nova eina de difusió del patrimoni industrial català, impulsada pel Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC) i pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Es tracta d'un mapa interactiu que es posava operatiu a partir d'aquella data a la xarxa internet: <http://mnactec.cat/150elements/>. Sabadell hi està representada amb tres edificis d'un total dels 150 elements que es consideren com a imprescindibles per entendre la industrialització del país: la Torre de l'Aigua, el vapor Buxeda Vell i el molí d'en Mornau. A l'acte, que va comptar amb la presència del director del mNACTEC, Jaume Perarnau, un membre de l'Associació del Museu de la Ciència i de la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya, de Joan Pluma (Generalitat de Catalunya) i d'un representant de l'empresa DAMM, i hi van assistir Joan Comasòlivas, director del MHS, i Genís Ribé, tècnic del MHS.

Altres

Joan Comasòlivas i Font participa a les sessions "Sabadell a debat", organitzades per la FBC (Activitat cultural i entitats). Novembre de 2015.

Joan Comasòlivas i Font assisteix, en representació de l'Ajuntament de Sabadell, a l'acte d'inauguració de l'exposició artveuivot, projecte impulsat per la Plataforma proseleccions esportives catalanes (representat a l'acte pel Sr. Xavier Vinyals) i coordinat per Pilar Parcerisas i Ignasi Domènech. Hi van intervenir breument Xavier Oriach i Isidre Manils.

Acadèmia de Belles Arts, 17 de febrer de 2015.

Formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques.

Arxiu Històric

L'Arxiu Històric de Sabadell fa la recepció i una sessió pràctica formativa als alumnes d'un curs d'Arxivística organitzat per l'Ajuntament de Sabadell (Teresa Cardellach, professora). 18 de novembre de 2015.

Museu d'Història

Aiala Leoz Tiscar, alumna de l'assignatura "Pràctiques externes" del Grau d'arqueologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, ha realitzat 100 hores de pràctiques que ha tutoritzat la tècnica del MHS Roser Enrich.

Victor Guixà Saladrigas, estudiant de l'especialitat Conservació i Restauració de Pintura, a Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya (ESCRBCC) , ha realitzat les pràctiques corresponents a l'assignatura *Formació pràctica complementària II*. Al llarg de les 75 hores de pràctiques ha efectuat la neteja i consolidació de les polseres de fusta de l'antic retaule del Roser de Sant Vicenç de Jonqueres, del s-XVII (núm. reg.1488 i 1489). Tutora de pràctiques, Roser Enrich.

Museu d'Art

El Museu d'Art de Sabadell ofereix formació i pràctiques acadèmiques per a estudiants, a través de convenis marc signats entre els centres educatius i l'Ajuntament de Sabadell, per a diferents nivells i especialitats. Les pràctiques laborals poden ésser un bon complement per a la formació i faciliten un primer contacte amb l'àmbit en què interessa treballar.

Aquest any han realitzat pràctiques al Museu d'Art els alumnes següents:

- Marta Quintanilla Cua, alumne de Batxillerat d'Humanitats i Social de l'Institut Mare de Déu de la Salut, sota la tutoria de Lídia Martí Garbayo, ha realitzat un total de 70 hores de pràctiques, entre el 22 de juny i el 16 de juliol al Museu d'Art de Sabadell.

Durant aquest període ha acompanyat i ajudat als tècnics dels museus amb l'objectiu que pogués conèixer les diferents tipologies de feines que es porten a terme.

Així doncs, i després d'una introducció als continguts de la casa-fàbrica Turull i del Museu d'Art, l'estudiant ha pogut conèixer i participar de:

- El sistema de documentació de les obres de la col·lecció (fitxa tècnica, fotografia, introducció de la informació a la base de dades...)
- Desmuntatge d'exposicions, embalatge i transport d'obres
- Petites feines de conservació preventiva (neteja superficial, embalatge...)
- Documentació i valoració d'obres per a l'ingrés al museu
- Buidat de premsa per al manteniment del Centre de Documentació d'Artistes Contemporanis
- Manteniment de la pàgina web
- Gestió administrativa (control horaris, fitxes 010, i d'altres documentació)
- Atenció al públic
- Acompanyament a reunions i visites de gestió tècnica i direcció

Consultes i assessoraments a estudiants i particulars

- Maria Paula Quiroga, Àgueda Parejo i Rosa Bastos, estudiants del Postgrau de Gestió Museística de l'IDEC de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona. Realització d'un projecte per tal de dinamitzar un museu local, amb l'objectiu de posar en contacte a un artista de la localitat i a un ex-alumne del CFGS d'Arts Plàstiques i Disseny en Estilisme d'Indumentària de

l'Escola Illa de Sabadell per a que iniciïn un procés de creació conjunt el resultat del qual es mostraria en una exposició temporal en les instal·lacions del Vapor Buxeda Vell. Visita guiada i comentada a l'equipament del vapor Buxeda Vell, feta el dia 30 de març, a càrrec de Genís Ribé, tècnic del MHS.

- Ramon Codina Serracanta, veí de Terrassa i estudiós de la família Izard i Bas. Interessat en poder veure la màquina de vapor vertical que està exposada al vapor Buxeda Vell, la qual va ser dissenyada i fabricada pel seu familiar ancestre Francesc Izard i Bas. Visita feta el 29 de juny, a càrrec del tècnic Genís Ribé.

RECURSOS MATERIALS, EQUIPAMENTS I INFRAESTRUCTURA

A la Casa Ponsà (AHS), a la Casa Casanovas (MHS) i a la Casa Turull (MAS) s'han realitzat diferents actuacions encaminades al manteniment i millora dels equipaments, inclosos els edificis de reserva del MHS (c. Cellers i c. Agricultura). Així mateix, s'ha vetllat pel manteniment dels espais patrimonials, com ara el Vapor Buxeda Vell, la Torre de l'Aigua, el Campanar de Sant Fèlix, el Santuari de la Salut, la Casa Duran del Pedregar, Arsenal i Polvorí de l'Aeroport, Pou del Glaç de Sant Oleguer, Coves de Sant Oleguer, Sant Nicolau, Sant Pau de Riusec, Sant Iscle i Santa Victòria i Safareigs de la Font Nova. Aquestes operacions han estat assumides pressupostàriament pel propi organisme autònom, així com pels departaments de Cultura i Manteniments de l'Ajuntament de Sabadell.

Destaquem les següents actuacions:

- Al Vapor Buxeda Vell es fan dues actuacions destacables: el mes de juliol es substitueix l'equip projector de l'audiovisual per avaria i el 23 de desembre es fa una reparació d'urgència al coronament de la xemeneia, que presenta unes esquerdes, sota la direcció tècnica del Servei d'Obres d'Equipaments de l'Ajuntament, i a càrrec d'una empresa especialitzada en treballs en alçada (s'hi col·loquen unes anelles de fixació provisionals i una xarxa protectora).
- A les Coves de Sant Oleguer s'han efectuat dues actuacions de millora: durant el mes d'octubre es porten a terme els treballs de consolidació estructural dels talussos i de l'entorn, sota la coordinació del Servei d'obres d'equipaments de l'Ajuntament, i amb data de 17 de novembre s'han substituït un total de tres senyals amb informació històrica que es trobaven en mal estat, sota la coordinació del MHS.
- Al Museu d'Art de Sabadell s'han realitzat diferents actuacions encaminades al manteniment de l'equipament, tot destacant la restauració de la porta de fusta de la façana principal i l'adquisició d'una trentena de focus nous per a les sales d'exposició

Recursos econòmics i liquidació del pressupost

El 22 d'octubre de 2014 el Consell Rector de l'Organisme va aprovar la proposta de pressupost de l'Organisme Autònom Local Museus i Arxiu Històric de Sabadell per a l'exercici 2015, per un import total de 1.204.870,00 euros; el programa d'actuació i la proposta de plantilla i relació de llocs de treball de l'organisme.

El 24 de febrer de 2016 el Consell Rector de l'Organisme Autònom va aprovar la proposta de liquidació del pressupost corresponent a l'exercici 2015, el resum de la qual és el següent:

DRETS PENDENTS DE COBRAMENT. EXERCICI CORRENT	224.714,08
DRETS PENDENTS DE COBRAMENT. EXERCICIS TANCATS	6.086,24
OBLIGACIONS PENDENTS DE PAGAMENT. EXERCICI CORRENT	27.289,75
OBLIGACIONS PENDENTS DE PAGAMENT. EXERCICIS TANCATS	0,00
RESULTAT PRESSUPOSTARI	74.041,74
RESULTAT PRESSUPOSTARI AJUSTAT	94.733,41
ROMANENTS DE CRÈDIT	111.318,63
ROMANENT DE TRESORERIA TOTAL	209.477,86
ROMANENT DE TRESORERIA PER DESPESES GENERALS	206.640,63

ARRAONA

El Consell de redacció de la revista *Arraona* s'ha reunit en dues ocasions: el 12 d'abril i el 2 de juny de 2015.

Han format el consell de Redacció les persones següents: Josep Abad Sentís, Isaac Àlvarez Brugada, Anna Cabeza Gutés, Albert Estrada Rius, Plàcid Garcia-Planas Marcet, Montserrat Llonch Casanovas, Rossend Lozano Moya, Martí Marín Corbera, Eduard Masjuan Bracons, Josep M. Masagué i Torné, Josep Antoni Pozo González, Pere Roca Fabregat, Jordi Serrano Blanquer, Santi Torras Tilló i Engràcia Torrella Suñe

Presidència: Montserrat Chacon i Rocamora

Gerència: Maria Vilasó Fariña

Direcció: Joan Comasòlivas i Font.

Coordinació editorial: Gisela Figueras Cifuentes (AHS) i Genís Ribé Monge (MHS)

GRAU D'ASSOLIMENT D'OBJECTIUS

Arxiu Històric de Sabadell

Els objectius plantejats al pla de treball de l'Arxiu Històric de Sabadell s'han acomplert totalment. S'han ingressat diversos fons privats fruit de donacions, s'ha processat documentació d'interès significatiu i s'han rebut totes les transferències que l'AHS podia assumir des del punt de vista tècnic o de l'espai. El mateix podem dir respecte els expedients de destrucció de documents, que són un instrument molt important per a la gestió de l'espai de dipòsits. El nombre i la qualitat dels instruments de descripció de l'AHS, vistos de manera acumulada, permeten oferir un servei d'atenció al públic amb una diversitat de fons processats veritablement encomiable.

Museu d'Història

Els objectius per a l'any 2015 s'han acomplert també en la seva totalitat, d'acord amb les previsions del programa d'actuació. Això comprèn tots els aspectes relacionats amb el manteniment i l'acreixement de la col·lecció, la seva conservació i documentació i els programes de recerca i difusió. També mereix un punt a destacar la coordinació en els aspectes de gestió del patrimoni i l'arqueologia al territori amb l'Oficina del patrimoni, que s'ha desenvolupat d'una manera molt satisfactòria.

Al llarg del 2015, la direcció del MHS participa en diverses reunions sobre el Museu tèxtil amb els responsables polítics i tècnics de l'Ajuntament.

Continuen al llarg de l'any els treballs del grup de treball encarregat de revisar i donar forma al projecte presentat dos anys abans per la FBC. En formen part: Daniel Criach, Cap d'àrea de serveis a les Persones, Maria Vilasó gerent de l'OAMA, Joan Comasòlivas, director del MHS i de l'AHS, els tècnics del MHS Isabel Argany, Roser Enrich i Genís Ribé; i per la FBC, Àngels Casanovas i Maria Marín.

Museu d'Art

Durant l'any 2015 el Museu d'Art ha desenvolupat les tasques que li són pròpies i que formen part de la seva definició i missió, i que es s'aprovaren en el programa d'actuació per l'any pel Consell de l'Organisme Autònom Museus i Arxiu Històric, per cadascun dels seus programes de fons, de recerca i de difusió.

El museu va seguir treballant per esdevenir un centre dinàmic i viu, capaç de despertar l'interès del públic per la seva pròpia identitat, així com per a la creació de consciència patrimonial; també ha intentat generar i impulsar l'activitat de reflexió estètica, on tant els artistes com el públic hi trobin un punt de gaudiment i estudi.

Per a l'any 2015 els recursos econòmics previstos van ser aproximadament els mateixos que durant l'any anterior, per la qual cosa, en aquest marc de crisi i de possibilitats de treball limitades, es va seguir el model d'actuació dels darrers anys, prioritzant els esforços en mantenir una dinàmica i diversa programació d'exposicions, petites mostres i activitats durant tot l'any, d'acord amb aquests objectius:

- la vinculació amb l'art actual de la nostra ciutat des del mateix moment de la seva concepció, que abrasi el trajecte sencer de la creació, col·laborant amb els artistes, produint i divulgant la seva obra més recent.
- promoure i coordinar els treballs en col·laboració amb d'altres entitats locals o nacionals.
- promoure les col·laboracions amb d'altres departaments de l'Ajuntament per a millorar la rendibilitat cultural al nostre territori de les activitats produïdes des del museu per així poder ampliar la seva temàtica i el seu abast.
- facilitar el treball i la comunicació al màxim de tipologies de públic, atenent les diferents edats, i sobretot potenciant la rendibilitat pedagògica, i les afinitats culturals o les ubicacions geogràfiques.
- la recerca de la creació artística i del treball intern com a línies generadores de tota la dinàmica del museu; promovent temes i línies d'investigació que són la base per a generar exposicions i qualsevol altra tipus d'activitats.

Pel que fa al fons del museu, entès com a columna vertebral de la institució, es va seguir treballant per al seu manteniment i gestió, d'acord amb els escassos mitjans existents, tot destacant: l'ingrés de 6 obres per a la col·lecció permanent gràcies a diverses donacions; la revisió de 251 obres, corresponents a 7 registres diferents d'obres sobre paper de la col·lecció de Fina Miralles, s'ha seguit col·laborant amb l'artista per revisar la documentació de les obres del vuitanta, també i en el marc del conveni de col·laboració que la Fundació Ars i el MAS van signar l'any 2014 s'han documentat, fotografiat i transcrit tots els escrits de Fina Miralles; les tasques de conservació preventiva en més de 370 obres i documents de la col·lecció, coincidint amb la preparació de l'exposició Cent anys d'Art Nou Català s'ha revisat l'obra dels artistes noucentistes que conserva el MAS; la col·laboració en l'adequació de la documentació als criteris establerts per la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya; la millora de la documentació gràfica de la col·lecció amb la introducció a la base de dades de 2.260 noves fotografies, destaquen especialment totes les imatges de l'obra sobre paper de Fina Miralles, que corresponen a 231 registres i sumen un total de 2.109 fotografies; les diverses aportacions a Viquipèdia d'autors o de tems d'art local; la gestió de 32 préstecs d'obres i permisos de reproducció del fons per diverses exposicions temporals organitzades per d'altres, així com més de 200 préstecs demanats a d'altres per a exposicions organitzades pel Museu d'Art; la gestió de 132 reproduccions no vinculades a obres deixades en préstec, 3 usos d'espais de la Casa Turull i del Museu d'Art, s'han atès una quarantena de consultes relacionades amb obres i autors de la col·lecció, entre d'altres.

Pel que fa al programa de recerca a més de les accions vinculades als projectes expositius, cal destacar : la col·laboració amb la Fundació Ars per a l'estudi i difusió dels escrits de Fina Miralles; els treballs per a una nova identitat gràfica per als museus municipals, amb col·laboració amb ESDI; l'article per la revista Arraona "Joan Vilatobà. Fotografies. La col·lecció del Museu d'Art de Sabadell (p. 220-235)", entre d'altres.

Pel que fa a les exposicions presentades vinculades al programa de difusió i d'acord al programa d'actuació previst es van programar 12 exposicions, 10 produïdes pel museu, sols o en col·laboració, 1 produïda per la Xarxa de Museus Locals de la Diputació i 1 presentada al Cercle artístic de Sant Lluc de Barcelona; destacar la preparació del projecte d'intervenció pictòrica a la paret del carrer de les Comèdies a càrrec de Werens,

Valorem que la programació es va centrar en autors locals, històrics o contemporanis, com són: Joan Vila Casas, Balaguer, Josep Sobrado, Gemma Gelabert, Genís de Diego, Zisis, Pablo Sánchez, Antonio da Veiga Rocha, Werens, Fina Miralles, Joan Vilatobà, Joan Vila Cinca, Antoni Vila Arrufat, Joan Vila Puig, Rafael Durancamps, Joan Figueras, Llorenç Lladó, Enric Palà, Antoni Estruch, Antoni Pous o Domènec Soler, entre d'altres, amb l'objectiu de millorar el seu coneixement i difusió, tant de les seves trajectòries com de les tasques sobre el seu fons realitzades al museu.

Els comissariats van anar a càrrec del personal propi o especialistes com són: Àlex Mitrani, Josep Lluís Martin Berbois, Marc Vives i Agustí Caixach.

Per a la seva producció es va col·laborar a més de tots els prestadors individuals i/o entitats, amb la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, l'Estruch, la Fundació Ars i el Cercle artístic de Sant Lluç de Barcelona, destacant el patrocini de la Diputació de Barcelona per la producció de l'exposició Cent anys d'Art Nou Català.

Es van fer més de 60 activitats de dinamització o paral·leles, entre visites, itineraris, conferències... tot intentant participar en esdeveniments locals o nacionals; destaquem: les de cada primer diumenge de mes, sant Jordi, l'aplec de la Salut, els casals d'estiu, la festa major, la fira Arttactil, els tallers de Nadal, el Dia i la Nit internacionals dels museus, les Jornades Europees de Patrimoni, el Dia internacional de les persones amb discapacitat, entre d'altres.

Es van publicar dos catàlegs, sobre les exposicions: *Cent anys d'Art Nou Català i Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis* a més de la revista *Arraona*.

Pel que va al públic escolar, volem destacar la producció de noves propostes, algunes que passaran a formar part de l'oferta estable i d'altres vinculades a exposicions temporals, encaminades a millorar o ampliar l'oferta existent, que són:

- *En Pau M. Turull t'ensenya casa seva*. Per alumnes d'educació infantil. Visita dinamitzada i taller.
- *Sense títol. Viu l'art contemporani*. Per alumnes d'educació infantil, primària i secundària. També en francès i anglès.
- *WERENS. Art urbà. Cicle Singulars propis artistes sabadellencs contemporanis*. Exposició temporal. Per alumnes d'educació infantil, primària i secundària. Visita guiada dinamitzada.
- *Catifes de ciment. El món de la rajola hidràulica*. Exposició temporal. Per alumnes d'educació primària i secundària. Visita guiada i taller.
- Sant Jordi amb el Museu d'Art. Per alumnes de 2n cicle d'educació infantil, primària i secundària. Activitat dinamitzada.

Es va continuar atenent el públic escolar, observant un augment de 93 grups, que correspon a 2.317 alumnes, gràcies, sobre tot, al gran èxit de participació i de públic que va significar *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis*.

Entre les col·laboracions destaquem les portades a terme amb: les regidories d'Educació, de Drets civils i ciutadania, de Serveis Socials i d'Urbanisme de l'Ajuntament de Sabadell, la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, el Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya, l'Oficina de Promoció turística

de la Diputació de Barcelona, la Xarxa de Museus d'Art, l'ESDI, Grups de recerca de la Universitat de Barcelona, la Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya els museus de la ciutat, entre d'altres.

Pel que fa al públic total, es continuà amb la tendència ascendent dels últims anys: mentre que l'any 2013 van assistir en total 20.430 persones, l'any 2014 van assistir 22.177 persones i l'any 2015 25.794 persones.

ARXIU HISTÒRIC DE SABADELL

Fons

1. Objectiu

L'objectiu general d'aquest programa és el treball en el coneixement dels fons dipositats a l'AHS i, per tant, totes les mesures de conservació, restauració, substitució de suport i generació d'instruments de descripció encaminades a fer-los accessibles als usuaris de l'AHS.

2. Actuacions

2.1 Ingrés de documentació

Donacions i adquisicions

- **Fons Privats. Destaquen:**
  - Fons de l'empresa Pompeu Casanovas i Turull (1902-1939). Donació de Maria Àngels Casanovas Romeu (07.01.15).
  - Documentació diversa de Jacint Barceló Fau i família. Donació de Josep Barceló Massip (09/07/15).
  - Documentació del grup de teatre Doble Via. Donació de Josep Barceló Massip (01/10/15 i 26/11/15).
  - Documentació dels arquitectes Francesc Renom Romeu i Josep Renom Costa. Donació de Josep Renom Gambús (17.07.15). Completa els fons.
  - Documentació de Feliu Moix Blanch, viatjant de l'empresa Sucesor de Garriga Hermanos. Donació de Josep Oriol Garriga Gusi (11.11.15). Completa el fons.
  - Documentació de la guarderia infantil de Santa Teresita. Donació de Mireia Izard Gavarró (11.11.15).
  - Fons personal de Salvador Sarrà Serravinyals. Donació d'Isabel Sarrà Carbonell (01.12.15).

Estadística total d'ingressos

- **Arxiu Administratiu**

Ingressos de 10 transferències: documentació municipal

TOTALS

UI: 370	Vols: -	Fotos: -	FD: -	Plànols: -	CD: 1
37,00 m.					

Núm.	Sèrie documental	UI	Metres lineals
1	Serveis econòmics. Exps. d'ordenances fiscals, 1984-2000	12 UI	1,20
2	Llicències urbanístiques. Obres menors de xarxes companyies de subministraments, 2002	31 UI	3,10
3	Llicències urbanístiques. Obres menors de connexió de clavegueram, 2002	4 UI	0,40
4	Sostenibilitat i gestió d'ecosistemes. Autorització d'abocament d'aigües residuals a la xarxa de clavegueram, 1993-2010	5,5 UI	0,55
5	Intervenció general. Exps. del pressupost consolidat, 1979-1986	4,5 UI	0,45
6	Intervenció general. Exps. del pressupost únic, 1987-2009	15 UI	1,50
7	Intervenció general. Liquidació del pressupost, 1941-2006	26 UI	2,60
8	Intervenció general. Compte General, 1940-2010	64 UI	6,40
9	Serveis de Multes. Exps. de multes, 2008-2009	208 UI	20,80
10	Padró d'habitants i activitats. Comunicacions amb l'INE, 2015	1 CD	-

- **Arxiu de Protocols del Districte Notarial de Sabadell**

L'any 2015 no hi ha hagut cap transferència.

- **Fons Documentals Privats**

Estimació de documentació ingressada:

Pompeu Casanovas	10,0 ml.
Jacint Barcelo	0,5 ml.
Teatre Doble Via	0,1 ml.
Feliu Moix Blanch	0,1 ml.
Salvador Sarrà i Serravinyals	0,1 ml.
Feliu Moix Blanch	0,1 ml.
Guarderia Infantil Santa Teresita	0,5 ml.

Total **11,4 ml. aprox**

- **Fons d'imatge i So**

Durant tot l'any s'han anat produïnt fins a un total de 25 donacions amb destí a la Secció d'Imatge i So. Pel que fa a les entrades documentals no comptabilitzades perquè estan pendents de processament tècnic, destaquem el fons de negatius i estereoscopies de Lluís Mas Gomis, format per 15 capsos en una primera donació, que anirà tenint continuïtat en el futur.

Pel que fa a fotografia que podem comptabilitzar, han entrat 514 noves imatges entre positius fotogràfics, imatges cedides per a còpia, negatius i digitals en origen, Pel que fa a documents audiovisuals, han ingressat 32 enregistraments sonors en suport CD i 1 pel·lícula en suport DVD. De totes les donacions rebudes aquest any, destaquem: Les noves aportacions al fons fotogràfic de Moisès Serra, les noves aportacions sobre les obres al centre de la ciutat per a fer arribar el tren (fotografies de Joan Monistrol, qui ja ve documentant aquest tema des de fa anys, amb l'inici de les obres del pàrking de la Pl. Doctor Robert), la cessió per còpia d'un àlbum de fotografies familiars de Francesc Casañas, la donació 43 retrats d'estudi i 36 plaques de vidre de la família Enrich, la donació de les famílies Bueso Cañellas i Forasté Cañellas de fotografies de la finca rural Can Blanquer (actual Barri de Les Termes), de la qual no n'hi havia cap als nostres fons, i per finalitzar, la donació de Josep Maria Serracant de quasi tota la producció musical editada per Músics per la Cobla.

- **Biblioteca**

123 volums per a la biblioteca local.

- **Hemeroteca:**

Hemeroteca local	112 títols (18 de nous)
Hemeroteca referència	5 títols
Hemeroteques privades ¹	436 títols (152 de nous)
Revistes electròniques	10 títols (catalogats)

Enguany es detecta un repuntament en l'aparició de noves publicacions en paper. Respecte dels títols de revistes electròniques disponibles, es cataloguen 10 títols al CCUC i es controlen altres 13 títols que es reben via correu en format digital però que no es troben consultables a cap repositori.

2.2 Tractament dels fons de l'AHS

- **Arxiu Central (1979-2015)**

---

¹ Aquest recompte fa referència a la col·lecció de revistes i diaris de l'Hemeroteca del Fons Turull i del fons Agustí Serra. Ambdues col·leccions s'havien inventariat anteriorment però no estaven catalogades ni presents al CCUC.

Funció de l'Arxiu Administratiu

L'arxiu administratiu és l'arxiu que custodia aquells expedients, generats i gestionats per l'Ajuntament de Sabadell en les seves funcions i activitats, que han estat tancats i han finalitzat la seva vigència administrativa. Però com que els seus valors jurídics i fiscals poden estar encara vigents, aquesta documentació passa a tenir un cicle de vida semiactiu, per tant han d'estar accessibles per a la seva consulta o préstec, si és el cas. L'Arxiu Administratiu s'encarrega, doncs, de gestionar aquesta documentació en els dipòsits pertinents i programar la seva disposició passat el termini marcat per la llei: parlem de transferir a l'AHS o d'eliminar seguint la política correcta de les Taules d'Accés i Avaluació Documental (TAAD) de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental (CNAATD)

La transferència és el traspàs d'un arxiu a un altre d'un nombre determinat d'expedients en consonància amb el seu valor documental i els terminis de conservació d'aquests en funció de les seves fases documentals. Les transferències sempre es fan per sèries documentals (anys complets) i el juntament amb el traspàs dels documents també s'estableix un nou canvi de responsabilitat de la custòdia de la documentació i la seva informació.

El procediment de transferència és el següent:

1. Identificar la sèrie documental a transferir
2. Preparar la documentació que es vol transferir
3. Posar-se en contacte amb l'Arxiu
4. Demanar al servei de brigades que traslladi les capses amb tota la documentació.
5. Un cop els tècnics de l'arxiu repassin tota la transferència i tot estigui correcte, s'enviarà el full de transferència al servei
6. És obligatori transferir la base de dades on estiguin registrats els expedients que són transferits.

L'eliminació de la documentació original no es pot fer sense l'aprovació de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental (CNAATD). Un expedient ha de contenir tots els documents que formen part d'un procediment administratiu. Les còpies i fotocòpies es poden eliminar immediatament si tenim el seu original localitzat.

A l'Ajuntament de Sabadell l'òrgan encarregat de l'eliminació de la documentació és l'Arxiu Històric de Sabadell.

El procediment d'eliminació és el següent: transferir la documentació eliminable a l'AHS que farà el procediment correcte i enviarà un certificat de destrucció al Servei, un cop finalitzat el procés.

El servei de préstec permet a un servei de l'Ajuntament consultar un expedient a partir de registrar les dades bàsiques de la persona responsable del servei, el tècnic que faci la consulta i la documentació consultada. El préstec és de 2 mesos, passat aquest temps s'ha de retornar l'expedient o demanar una pròrroga a l'arxiu donant el número de préstec pertinent.

A més des de l'Arxiu Administratiu també s'implanta el Sistema de Gestió Documental a diferents departaments de l'Ajuntament de Sabadell. La Gestió Documental és el conjunt de procediments, tècniques i instruments, d'ús per a tota una organització, per controlar, organitzar i descriure la documentació produïda per l'Administració com a resultat de les seves activitats des del moment en què la

documentació és creada o rebuda fins al moment en què passa a conservar-se, si s'escau, a l'Arxiu Històric de Sabadell.

Col·laboracions amb les unitats generadores.

S'ha col·laborat amb diverses unitats:

Agència Tributària de Sabadell (ATSA):

Gestió documental i gestió del dipòsit per eliminar la documentació que ha prescrit i segons la TAAD es pot destruir.

Serveis Socials:

Estudi per la implementació del Sistema de gestió documental

Proposta de conveni entre el Servei i l'ESAGED per tenir dos becaris.

Trasllat i processament de les històries socials al Complex de Sant Oleguer.

Padró d'habitants:

Control de transferències.

Serveis econòmics:

Estudi de documentació.

Transferència i eliminació de documentació.

Sostenibilitat i gestió d'ecosistemes:

Estudi de documentació.

Transferència i eliminació de documentació.

S'han elevat a la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria de Documentació 2 expedients d'eliminació de documentació municipal.

<i>Expedient de Tria</i>	<i>Capses eliminades</i>	<i>Metres lineals</i>
01/2015	338,56	33,856
02/2015	299,00	40,820
TOTAL	637,56 UI	74,676 m.

Exp. de Tria	Sèrie documental	TAAD	Elevat a la CNAATD	UI	Metres lineals
01/2015	CPCV*: Modificació de crèdit, 1996-2007	604	✓	4,33	0,433
	CPCV*: Manaments d'ingrés, 2000-2007	039	✓	8	0,80
	CPCV*: Liquidació de taxes, 2003-2008	275	✓	1,38	0,138
	CPCV*: Manament de pagament, 2000-2007	038	✓	56,33	5,633
	CPCV*: Aprovació de factures, 1998-2002	668	✓	1,12	0,112
	CPCV*: Comptabilitat general (manaments), 1996-1999	38-39	✓	6	0,60
	CPCV*: Transferències bancàries, 1996-2012	744	✓	3	0,30
	CPCV*: Incapacitat laboral temporal, 1997-2009	018	✓	0,90	0,09
	CPCV*: Fulls salarials (nòmines), 1996-2007	284	✓	3	0,30
	CPCV*: Control horari, 2003; 2010-2012	012		1	0,10
	CPCV*: Sol·licituds de llicències i vacances, 2010-2012	08-09		1	0,10
	CPCV*: Convocatòries de selecció de personal. Elim. de CV i proves, 2001-2004; 2007; 2009; 2011	016		15	1,50
	CPCV*: Duplicats i documents de treball	-		8,50	0,850
	CPCV*: Dades bancàries de proveïdors, 1996-2012	-		1	0,10
	CPCV*: Currículums per al a contractació d'un tècnic de gestió, 1997	-		1	0,10
	CPCV*: Extractes bancaris, 1997-2012	-		4	0,40
	Serveis socials: Informes d'arrelament social, 2005-2008; 2013	663		28	2,80
	Serveis socials: Secció de PAD. Albarans de teleassistència, 2005-2011	-		3	0,30
	Serveis socials: Secció de PAD. Memòries trimestrals enviades pel servei de teleassistència, 2006-2011	-		3	0,30
	Serveis socials: Secció de PAD. Llistats dels serveis prestats per part dels proveïdors, 2008-2011	-		11	1,10

	Serveis socials: Secció de PAD. Documents econòmics de treball, 2008-2011	-		2	0,20
	Serveis socials: Secció de PAD. Documents de treball sobre les incidències en facturació, 2008; 2011	-		2	0,20
	Serveis socials: impressions dels tiquets de beques menjador	-		4	0,40
	Serveis socials: Duplicats i documents de treball d'infància	-		2	0,20
	Serveis socials: Duplicats i còpies del dept. de Serveis socials	-		9	0,90
	Arxiu Històric de Sabadell: Documentació eliminable	-		40	4,00
	Urbanisme: duplicats d'urbanisme	-		16	1,60
	Recursos Humans: documentació eliminable	-		8	0,80
	Recursos Humans: Nòmines. Documentació eliminable	-		20	2,00
	Intervenció General: Documentació eliminable	-		32	3,20
	Secretaria General: exps. de convocatòria de les sessions de la Junta de Govern Local, 2006-2010	449		28	2,80
	Gestió Tributària: Multes. Duplicats i documents de treball	-		4	0,40
	Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes: Duplicats de decrets i factures	-		9	0,90
	Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes: Gestió EDARS riu Sec i riu Ripoll, 1999-2009	-		9	0,90
	Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes: Factures emeses i rebudes i inspeccions abocaments. Trameses a l'ACA encàrrecs inspeccions, 2000-2007	-		2	0,20
02/2015	Gestió Tributària: Multes. Exps. sancionadors en matèria de trànsit i circulació de vehicles a motor, 2008-2009	29	✓	208	20,80
	Gestió Tributària: Multes. Trasllat de decrets de sanció, 2006-2008	-		6	0,60
	Gestió Tributària: Multes. Trasllat de decrets d'incoació, 2007-2008	-		6	0,60
	Gestió Tributària: Multes. Còpia d'exps. contenciosos, 2007	-		1	0,10

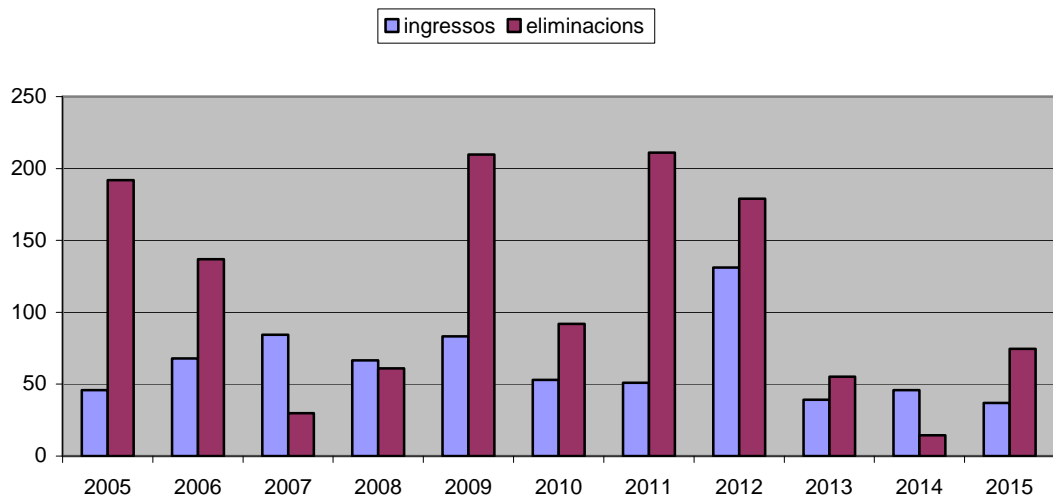

Gestió Tributària: Multes. Notificacions de multes, 2007- 2009	-	61 c**	
Gestió Tributària: Multes. Renotificacions, 2009	-	2 c	
Gestió Tributària: Multes. Butlletins de denúncies, 2007- 2009	-	13 c	18,72
Gestió Tributària: Multes. Actes policials d'alcoholèmies, 2008	-	2 c	

*CPCV: Fons del Consorci del Parc Central del Vallès.

**c: Capses amb mides no estàndars

Arxiu Administratiu ingressos i eliminacions 2005-2015

Respecte la Descripció han augmentat les bases de dades en els següent registres:

Registres totals de les bases de dades 2015

Base de Dades	Núm. Registres 2014	Núm. Registres 2015
- Llicències urbanístiques, 1940-2003 (catàleg)	87.849	98.017
- Llicències urbanístiques, 1940-2003 (catàleg eliminació)	49.526	49.526
- Arxiu Administratiu Total (inventaris)	12.641	13.075
- Arxiu Administratiu Total (catàleg)	14.561	15.820
- Arxiu Eliminació (inventaris)	9.787	10.053
- Arxiu Eliminació (catàleg)	1.861	138*
TOTAL	176.225	177.629

Registres entrats a les bases de dades 2015

Base de Dades	Núm. Registres 2014	Núm. Registres 2015
- Llicències urbanístiques, 1940-2003 (catàleg)	20.856	1.168
- Llicències urbanístiques, 1940-2003 (catàleg eliminació)	0	0
- Arxiu Administratiu Total (inventaris)	368	434
- Arxiu Eliminació (inventaris)	101	266
TOTAL de registres nous:	21.325	1.868

Fons Municipal Històric

- Llicències d'obres. Catalogació expts., 1880-1900 i 1939-1942

Anys	Contingut	expt/UA	núm. UI
1880-1900	Majors i menors	3709	31
1939-1940	Majors, menors i indústria	989	4
1941-1942	Majors	420	14
	TOTAL	5118	49

1835-1872	Correspondència militar		4
1850-1910	Certificats de secretaria		1
1841-1859	Altes del padró de veïns		2
1870-1921	Reunions i manifestacions		6
1881-1916	Vagues i conflictes laborals		2
1826-1912	Presos llicenciats		2
1876-1890	Polícia. Organització i reglament.		1
1872-1899	Polícia. Personal.		1
1856-1897	Nomenament de guardes rurals	31	1
1826-1920	Seg. Pública. Correspondència i Prefectura de Vigilància		23
1623-1848	Òrgans de govern. Correspondència (col·lecció d'autògrafs reials i cartes del Duc de Berwick).		2
1794-1939	Estadístiques, qüestionaris i censos	117	11
1820-1854	Passaports	384	9
	TOTAL	532	65

- Padrans de veïns. Digitalització, 1874-1900.

Any	Tipologia documental	núm. fitxers
1874	Fulls del padró	1296
1875	Fulls del padró	1140
1880	Fulls del padró	4836
1900	Padró de veïns Creu Alta	109
	TOTAL	7382

Fons privats

Anys	Contingut	expt/UA	núm. UI
1914-1925	Gabriel Casals Pena	41	4
1914-1970	Pere Monistrol Masafret		3
1939-1972	Col·lecció de documentació solta	2	1
	TOTAL	43	8

- Imatge i So

La SIS té descrites a la seva base de dades 148.936 fotografies. D'aquestes, es poden consultar en format digital a través de la versió interna del programa FotosM 90.350 ítems, enguany hem incorporat 10.863 registres. Pel que fa a la consulta en Sala, d'aquestes són accessibles per pantalla 41.271 un cop passats els filtres de la normativa sobre accés.

Els tècnics de la Secció d'Imatge i So participen en les reunions del Grup de Treball d'Arxius fotogràfics de la Diputació de Barcelona per la creació d'un software per la gestió de fons i col·leccions fotogràfiques que ha de substituir les base de dades existents.

A banda de les tasques pròpies de la secció, es dóna suport d'atenció al públic a la sala de consulta, suport específic a les consultes d'imatge i so, s'atenen i resolen les comandes resultants i es gestionen i realitzen totes les reproduccions documentals sorgides de l'atenció al públic en general.

Durant l'any es processen arxivísticament les petites donacions que van arribant. Pel que fa als treballs específics, destaquem amb el suport temporal de l'arxivera Patrícia Àlvarez, qui ha destinat un total de 275 hores al processament arxivístic del fons personal del fotògraf Moisès Serra Martí. Fruit d'aquesta intervenció, que no ha finalitzat, s'han instal·lat, topografiat i descrit a la base de dades 6.393 fotografies, s'ha instal·lat i topografiat i queden pendents de descriure 1.199 fotografies més, i s'han instal·lat i topografiat 128 fulls de contactes de rodets en blanc i negre en 35 mm i 120 mm. El fons Moisès Serra s'estima en uns 16.000 documents fotogràfics. També s'ha iniciat la neteja, instal·lació i digitalització del fons d'estereoscopies i negatius en placa de vidre del fons Lluís Mas Gomis.

- Biblioteca

S'han catalogat en el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC) un total de 709 exemplars. Aquest total correspon a:

- les adquisicions per a la col·lecció local de l'any 2015
- alguns exemplars de la biblioteca de la Cooperativa La Sabadellenca, col·lecció pendent de catalogar en part (materials editats a partir de 1900)

Dels 709 exemplars catalogats al CCUC l'any 2015, 191 exemplars han estat noves altes en l'esmentat catàleg, és a dir, es tracta d'obres que, en el conjunt de les biblioteques catalanes que integren els seus fons en el CCUC, en el moment de la seva catalogació només es poden trobar a l'AHS.

De la mateixa manera, a banda de la seva catalogació en el CCUC, s'han registrat per mitjà d'una base de dades 1.171 exemplars de la biblioteca de la Cooperativa La Sabadellenca.

Es continua amb la digitalització de cobertes de llibres per tal de ser incorporades a la catalogació que es fa al CCUC.

Des de la secció es continua fent el suport establert per a l'atenció al públic a la sala de consulta de l'AHS.

- Hemeroteca

Enguany la secció d'hemeroteca ha finalitzat l'actuació sobre l'hemeroteca del fons Turull, que estava inventariada però no catalogada. Aquesta hemeroteca la formen –en la seva majoria- revistes i diaris estrangers sobre temes polític-socials, filosòfics o artístics i moltes d'elles emeses per la Societat de Nacions. Té un abast cronològic que comprèn des del segon terç del s. XIX fins a la 2a Guerra Mundial, aproximadament. La col·lecció la formen 457 capçaleres que s'han descrit i incorporat a la BDD Hemeroteca i al CCUC. De totes elles, 152 han estat altes a la BDD d'Hemeroteca i d'aquestes, 39 títols es poden considerar com inèdits, atès que no s'han trobat en cap més catàleg informatitzat del món. La col·lecció es pot consultar ara al CCUC via web.

També es cataloguen totes les publicacions procedents del l'arxiu Agustí Serra, part del Fons Andreu Castells. Això suposa la incorporació de 180 títols addicionals a l'hemeroteca Andreu Castells, i la manipulació i tractament de més de 1.000 exemplars processats. Aquesta hemeroteca es troba ara accessible en la seva totalitat al CCUC.

S'intervé en una col·lecció de més de 112 capsers estàndard d'Hemeroteca repetida, integrada per títols locals, comarcals i d'altres procedències. Es completen part dels fons de l'hemeroteca amb alguns d'aquests repetits, creant col·leccions de reserva o omplint buits. Amb la resta de publicacions repetides es fa un tempteig de centres que podrien estar interessats a rebre'ls.

Per això, de 351 de títols de publicacions:

- 68 s'integren a l'hemeroteca de l'AHS
- 241 s'ofereixen en donació a la BC
- 32 es reserven per a col·leccionistes locals
- 20 s'han destruït pel seu mal estat de conservació²

Amb aquesta intervenció s'allibera un espai de 14 ml. Per contra, la integració depart d'aquests títols a l'hemeroteca de l'AHS ha suposat només un increment de 2ml. Amb aquesta intervenció s'elimina la categoria fins ara present als fons d'hemeroteca d'"hemeroteca repetida".

L'Hemeroteca ha continuat la catalogació al CCUC incorporant les cobertes de les publicacions escanejades.

També s'ha treballat en l'edició de la revista *Arraona* núm. 35, tant pel que fa a la seva coordinació editorial com a la recerca d'il·lustracions, correcció

---

² Recordem que són exemplars repetits i per tant, ja disponibles a l'AHS

ortotipogràfica, relació amb els autors etc. Així com amb la publicació a RACO de la revista digitalitzada i totes les gestions derivades de la seva difusió (comandes d'impressió, difusió via web etc).

L'hemeroteca ha continuat les tasques pròpies de la seva secció en quant al manteniment i gestió de l'hemeroteca corrent (catalogació, instal·lació, difusió).

També es treballa en el manteniment del web 2.0 a través de la xarxa Facebook. L'Hemeroteca manté les tasques assignades de suport a sala de consulta i a la direcció.

Difusió

1. Objectius

Els objectius generals d'aquest programa per a 2015 són l'atenció presencial dels usuaris a la sala de consulta de l'AHS, l'atenció escrita i la generació de productes editorials per a la difusió dels fons o de les activitats de l'AHS, inclosa la web de l'AHS i el Facebook.

2. Actuacions

D'acord amb el programa de treball per a 2015, les actuacions previstes eren, en síntesi, les següents:

1. Atenció presencial dels usuaris.
2. Servei de reprografia documental i fotogràfica (processos analògics o digitals).
3. Atenció telefònica.
4. Atenció escrita
5. Recerques per a la preparació de consultres
6. Gestió dels préstecs a l'Ajuntament
7. Sortides i retorns de protocols del notari-arxiver
8. Sortides i retorns d'expedients dels Jutjats de Sabadell
9. Selecció de la documentació i preparació per al transport de documentació històrica sol·licitada per entitats i associacions o necessària per als projectes de l'OAMA (exposicions).
10. Gestió del préstec interbibliotecari.
11. Coordinació editorial de la revista Arraona.
12. Actualització del web.
13. Manteniment Facebook.
14. Realització de les visites tècniques i escolars.
15. Realització de les visites comentades durant la Festa Major i el Dia Internacional dels Arxiu (9 de juny).

2.1 Servei al públic

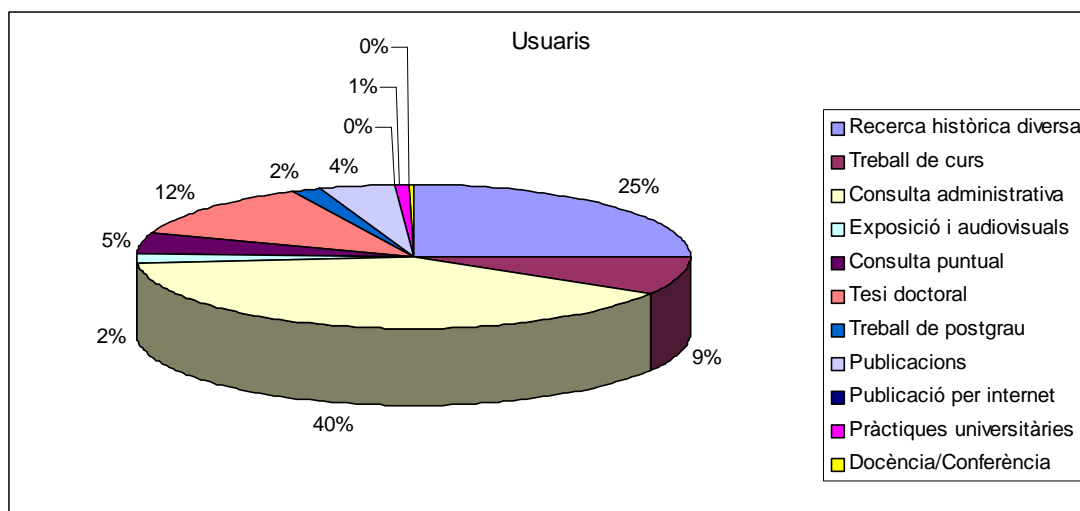
Nombre d'usuaris i consultes per tipus d'usuari

	Usuaris	Consultes
Investigador	502	1460
Ciudadà –no investigador-	740	1311
Personal de l'Ajuntament	176	447
Estudiant	40	51
Estudiant universitari	267	644
Administratiu de la gestió privada	306	520
Documentalista i periodista	46	118
Altres administracions públiques	1	3
Total	2.078	4.554

Nombre d'usuaris i consultes per objecte de recerca

	Usuaris	Consultes
Recerca històrica diversa	519	1383
Treball de curs	181	370
Consulta administrativa	832	1432
Exposició i audiovisuals	38	72
Consulta puntual	101	156
Tesi doctoral	255	773
Treball de postgrau	36	82
Publicacions	91	231
Publicació per internet	4	21
Pràctiques universitàries	18	31
Docència/Conferència	3	3
Total	2.078	4.554

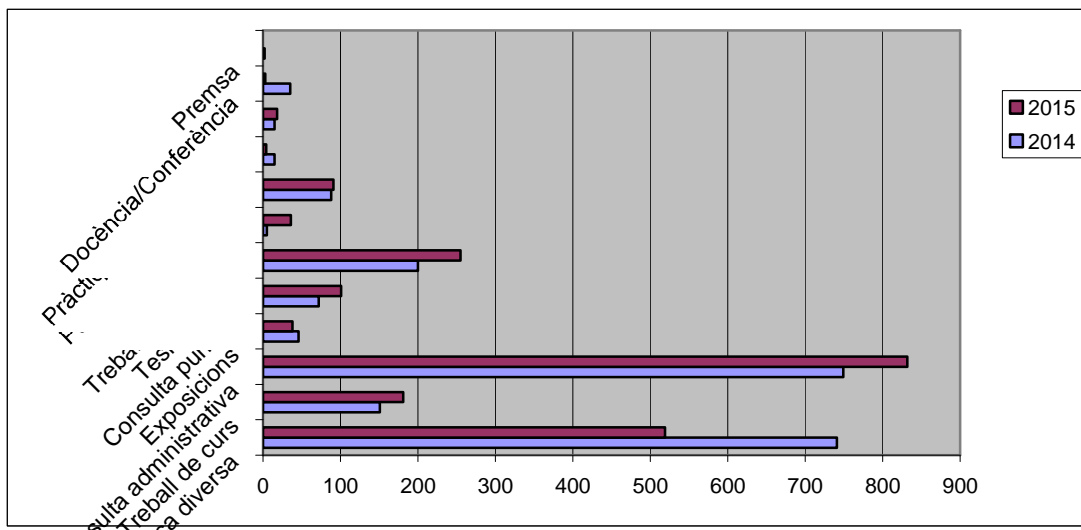
Distribució percentual dels usuaris segons l'objecte de recerca

Evolució dels usuaris per objecte de recerca, 2014-2015

	2014	2015
Recerca historica diversa	741	519
Treball de curs	151	181
Consulta administrativa	749	832
Exposicions	46	38
Consulta puntual	72	101
Tesi doctoral	200	255
Treball de postgrau	5	36
Publicació	88	91
Publicació per internet	15	4
Pràctiques universitàries	15	18
Docència/Conferència	35	3
Premsa	2	0
Arxivística	0	0
Total	2.119	2.078

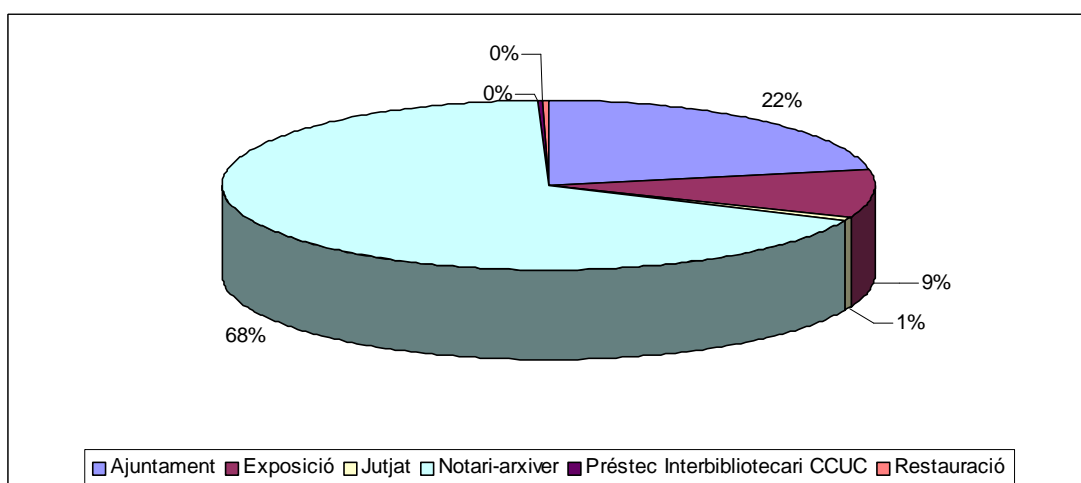

El nombre total d'usuaris ha baixat un 2% en relació als usuaris de l'any 2014, sobretot aquells que han fet consultes de les anomenades *històriques diverses*. Tanmateix, els usuaris que han visitat l'arxiu amb l'objectiu de realitzar consultes de caire administratiu ha crescut sensiblement en relació a l'any anterior. No obstant, el nombre total de consultes a l'arxiu ha crescut un 2,5% en relació a les xifres de l'any passat.

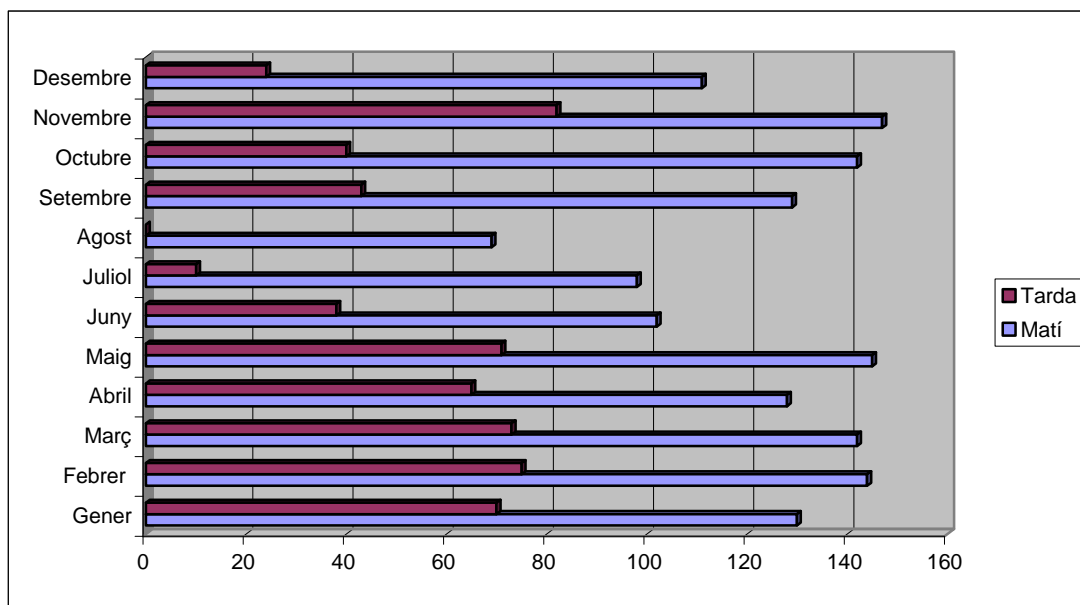
Nombre de préstecs per tipus de sortida.

Notari arxiver	610
Ajuntament	197
Exposicions	84
Jutjats	8
Restauració	3
Préstec interbibliotecari	1
Total	903

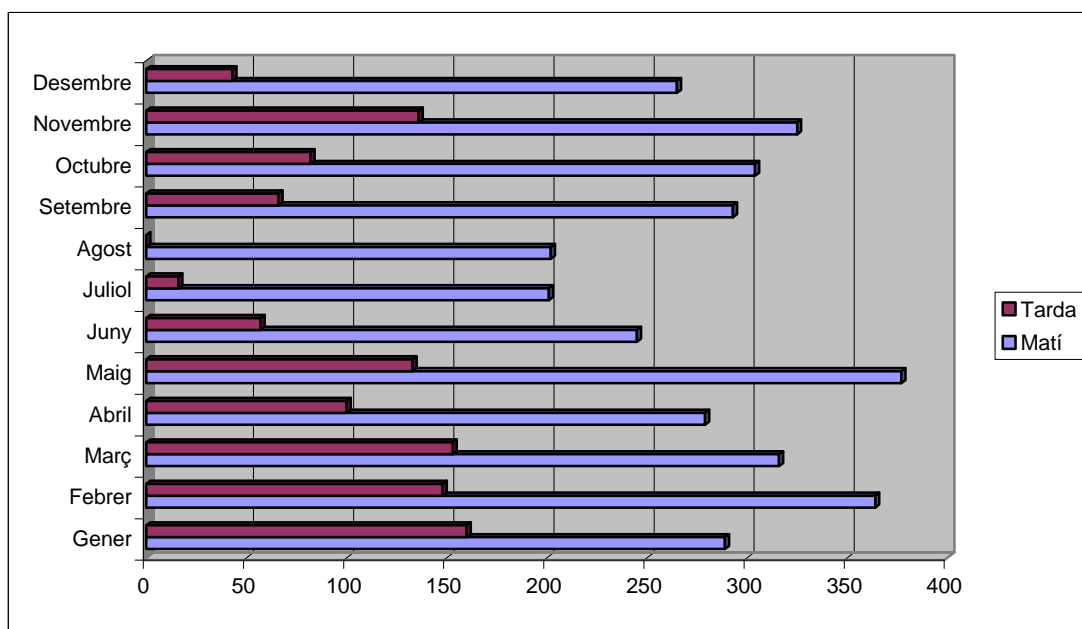
Distribució d'usuaris per mesos i torns

	Matí	Tarda	Total
Gener	130	70	200
Febrer	144	75	219
Març	142	73	215
Abril	128	65	193
Maig	145	71	216
Juny	102	38	140
Juliol	98	10	108
Agost	69	0	69
Setembre	129	43	172
Octubre	142	40	182
Novembre	147	82	229
Desembre	111	24	135
Total	1.487	591	2.078

Distribució de consultes per mesos i torns

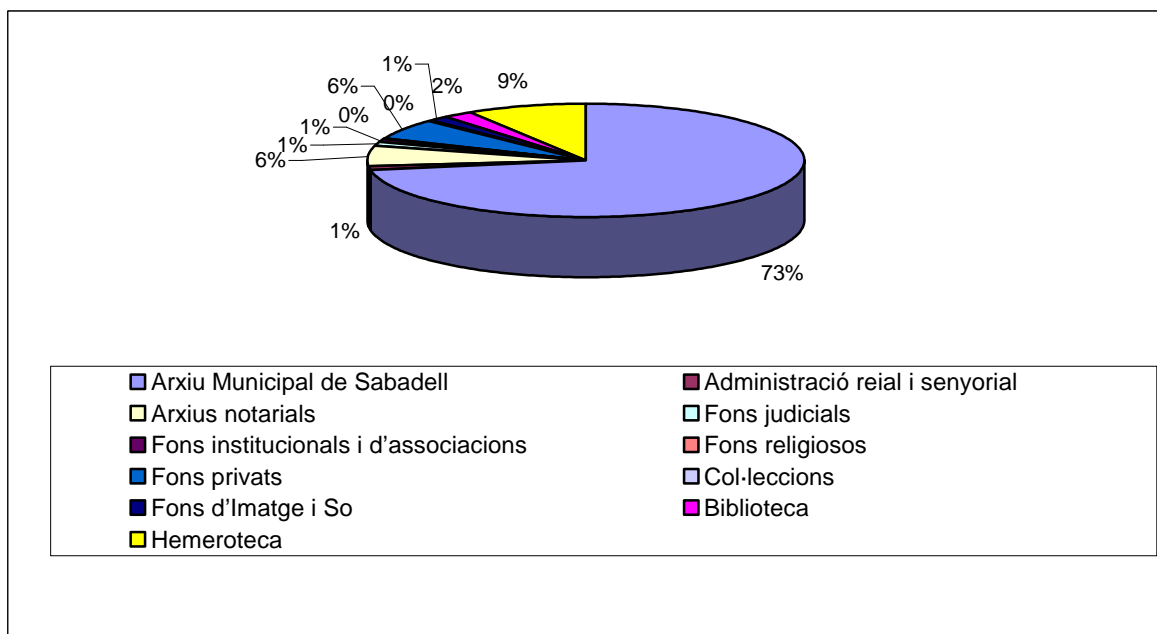
	Matí	Tarda	Total
Gener	289	160	449
Febrer	364	148	512
Març	316	153	469
Abril	279	100	379
Maig	377	133	510
Juny	245	57	302
Juliol	201	16	217
Agost	202	0	202
Setembre	293	66	359
Octubre	304	82	386
Novembre	325	136	461
Desembre	265	43	308
	3.460	1.094	4.554

Consultes per fons d'arxiu.

Arxiu Municipal de Sabadell	3.276
Administració reial i senyorial	52
Arxius notariais	263
Fons judicials	51
Fons institucionals i d'associacions	34
Fons religiosos	16
Fons privats	261
Col·leccions	21
Fons d'Imatge i So	54
Biblioteca	104
Hemeroteca	405
	4.537

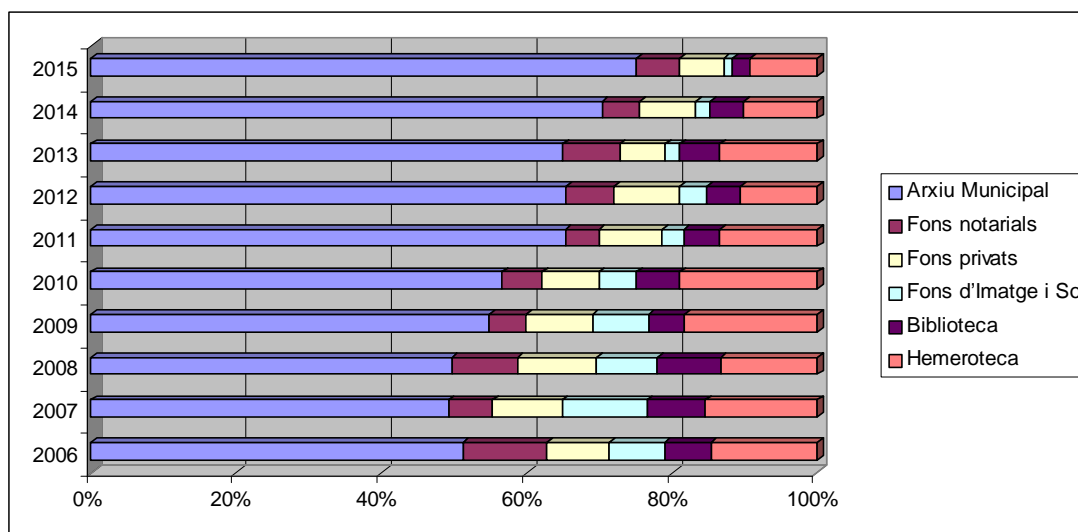
Distribució percentual de les consultes per fons d'arxiu

Evolució decennal. Fons més consultats

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Arxiu Municipal	2.707	2.388	2.693	2.794	2.717	3.695	3.293	2.931	2.483	3.276
Arxiu de protocols	612	298	490	255	264	264	331	356	184	263
Fons privats	454	461	589	468	375	489	452	286	272	261
Fons d'imatge i So	403	568	453	391	249	172	185	84	68	54
Biblioteca	338	387	476	257	284	284	236	249	162	104
Hemeroteca	775	751	720	927	912	756	531	608	358	405
	5.289	4.853	5.421	5.092	4.801	5.660	5.028	4.514	3.527	4.363

L'anàlisi a llarg termini de l'evolució de les consultes segons els fons reflecteix l'impacte que ha suposat per a l'Arxiu els processos de digitalització i disposició a través d'eines de consulta, particularment en el cas de les fotografies, gràcies a la implementació del programa FotosM:, i de l'hemeroteca. El cas de les consultes a la revista *Arraona* és paradigmàtic, ja que al llarg de 2015 la revista ha tingut un total de 31.571 consultes *on line* que no queden reflectides en les consultes presencials. Així doncs, el fet que algunes xifres baixin substancialment no significa un desinterès per la consulta d'aquests fons, sinó que sovint és conseqüència de la impossibilitat de la seva comptabilització.

Reproducció documental generada pel servei d'atenció al públic	2013	2014	2015
Fotocòpies b/n (DIN A4 / DIN A3 / plànols)	8.673	8.438	8.580
Fotocòpies color (DIN A4 / DIN A3)	16	27	10
Impressions des de CD/DVD (DIN A4 / DIN A3)	214	104	172
Impressions de captures digitals (color / tòner)	921	810	915
Fitxers digitals	826	3.255	1.333
CD/DVD	40	14	11
Fotografies (en suport paper)	0	20	3
Altres (diapositives, vídeos, cintes cassette,...)	12	21	0

2.2. Difusió i explotació del fons

Investigacions

AGUILAR MUÑOZ, Mario
Estudi històric sobre el vapor Turull. Universitat de Barcelona.

ARNAU FAIDELLA, Carme
Correspondència dels fons Armand Obiols i Francesc Trabal. Estudi sobre Mercè Rodoreda.

ARQUÉ TORRUELLA, Dionís
Genealogia familiar. Recerca particular

BEORLEGUI TOUS, Albert
El Teatre a Sabadell. Revista *Arraona*.

BERENGUER GARRIGÓS, Arnau
Història de la CNT a Sabadell. Treball de curs.

BERNABEU CAPDEVILA, Josep
Estudi històric sobre edificis industrials sabadellencs

BERNAD MARÍN, Clara
Projecte de rehabilitació de naus industrials. Treball de grau de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès.

BLADAS LLUCH, Albert
Reconstrucció de la sèrie històrica climatològica de Sabadell. Servei Meteorològic de Catalunya.

BONFILL FORTES, Marc
La revolució centralista a Sant Cugat i el Vallès. Treball de curs de la Universitat Autònoma de Barcelona.

BONILLO NAVARRO, Agripina
Les riuades a Sabadell. Treball de la curs. Universitat Autònoma de Barcelona

CABEZA GUTÉS, Anna
Calendari de la Dona 2016. Ajuntament de Sabadell

CALPENA MARCOS, Daria

Treballs de documentació complementaris a l'intervenció arqueològica de la casa del carrer Salut, 77. Empresa Atics SL.

CARMONA MARÍN, Maria Carme

Sabadell antic: treballs de documentació de les excavacions arqueològics realitzades a diversos emplaçaments de la ciutat.

CELADA PRIOR, Guillem

Arquitectura política a Sabadell. Treball pel Màster de Recerca, Art i disseny organitzat per EINA-UAB.

CLUSELLA ARGELAGUET, Marc

Genealogia familiar. Investigació particular.

COSTA PEREA, Elliot

Aproximació de les fonts històriques. Treball de curs. Universitat Autònoma de Barcelona.

DELGADO LUCAS, Maria Luz

La Beneficència a Sabadell. Treball de curs. Universitat Autònoma de Barcelona.

DEU BAIGUAL, Esteve

Sabadell i la Guerra Civil, 1936-194. Volum I de la col·lecció: "1936. Economia, societat i política". Propera publicació de la Fundació Bosch i Cardellach

ESTÉVEZ VILARIÑO, Brais

Canvis en els usos de l'espai públic: el carrer Gurrea de Sabadell. Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

FARRÉS SABATER, Josep Maria

Genealogia familiar. Recerca particular.

FERRER MURILLO, Marc

Història dels Bombers de Sabadell 1859-2015.

FOGUET BOREU, Francesc

Joan Oliver a l'*Oficina de Enlace* del govern franquista. Article a *Franquisme i transició. Revista d'història i de cultura*.

FONTDEVILA CHAVARRIA, Francesc.

Història del Club Natació Sabadell. Actes de celebració dels 100 anys d'història de l'entitat.

FORÉS JULIANA, Jaume

Pere Quart. Recital poètic dramatitzat.

FRASNO PESARRODONA, Conxita

Investigació de temes diversos de Sabadell per documentar relats i memòries.

HOMEDES ESCRIU, Anna Ma.

Genealogia familiar. Investigació particular.

JUAN PAUMIOLA, Albert

Genealogia familiar. Investigació particular.

LAUDO CORTINA, David

Investigacions diverses en relació a edificis amb valor patrimonial.

MANYOSA RIBATALLADA, Tomàs

El ball de Sant Vicenç de la Creu Alta.

MARÍN BARBANY, Montserrat

Genealogia familiar. Recerca particular.

MARÍN SELLARÈS, Laia (doctoranda); OSETE SANTAMARIA, Gerard (col·laborador)

"La vivenda social a Sabadell recolzada sobre parets de càrrega 1940-1970". Tesi doctoral dirigida pel Dr. Antoni Paricio. Doctorat en "Tecnologia de l'edificació" a la Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona de la Universitat Politècnica de Catalunya.

MARTIN BERBOIS, Josep Lluís

Exposició d'Art Nou Català a Sabadell. Exposició. Museu d'Art de Sabadell.

Diputats de la Mancomunitat de Catalunya. Tasques de documentació per la web

<http://www.mancomunitatdecatalunya.cat/inici/>

MARTÍNEZ FAIXES, Sara

Història del comerç a Sabadell. Treball de recerca de 2n de batxillera. Escola Pia.

MARTOS CASTILLO, Víctor

Proposta de rehabilitació i canvi d'ús d'un edifici industrial a la ctra de Terrassa – Rambla d'Ibèria. Universitat Politècnica de Barcelona.

MILLÀS JIMÉNEZ, Montserrat

Genealogia familiar. Recerca particular.

MOTA MUÑOZ, Josep F.

El Centre Republicà de Caldes. Investigació particular.

OLIVA DE LA ESPERANZA, Lúcia

Església catalana i l'antifranquisme. Fundació Periodisme Plural. Documental per visionar als Cinemes Girona de Barcelona i per internet.

POCH ESTRUCH, Jordi

1939-1975: empreses de tints i acabats a Sabadell. Treball de postgrau del Màster d'Història Econòmica de la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universidad de Zaragoza.

OCIO CASAMARTINA, Patxi

El patrimoni artístic del Vallès occidental durant la Guerra Civil. Tesi doctoral dirigida per Maria Garganté Llanes. Universitat Autònoma de Barcelona.

ROCABERT PUIGTIÓ, Jordi.

Cal Balsach. Projecte de fi de carrera de La Salle - Universitat Ramon Llull.

ROIG DEULOFEU, Albert

Antic cafè Euterpe. Estudi històric de l'edifici.

RUAIX PRAT, Ramon
Història d'una finca: c. Quevedo, 38-40. MACBA: Programa d'Estudis Independents (PEI).

SALES FAVÀ, Lluís
La jurisdicció a Sabadell a la baixa edat mitjana: edició i estudi dels llibres de la cort del batlle. Beca d'història local Miquel Carreras (2015-2016).

SERRA SELLARÈS, Francesc
Anàlisi d'inventari de béns de masies catalanes. Recerca particular.

TARRÉS DÍAZ, Mireia
Canvi d'ús d'un antic edifici: Caserna Guàrdia Civil i Cinema Euterpe. Projecte de fi de grau de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès i Universitat Politècnica de Catalunya.

TEIXELL PUIG, Oriol
Armand Obiols: crítica i assaig. Treball de màster de la Universitat Rovira i Virgili dirigit per Montserrat Corretger i Magí Sunyer.

TORRAS CORTINA, Miquel
Documentació diversa s. XVI-XVIII. Docència.

TREPAT CELIS, Miquel
40 anys del'Esplai Xivarri. Actes de celebració de l'aniversari.

TUDELA TORRAS, Joaquim
Investigació sobre espais i edificis diversos de Sabadell, per documentar imatges fotogràfiques.

VALLS JUNYENT, Francesc
Diàpores professionals: fusters de Piera-Pierola a Sabadell.

Participació en exposicions mitjançant préstec de documents originals

- *Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell, 1909-1936.* Museu d'Història de Sabadell.
- *Bibliografia il·lustrada amb l'obra de Francesc Casañas.* Biblioteca Vapor Badia.
- *Cent anys d'Art Nou Català.* Museu d'Art de Sabadell.
- *Feliu Elias, Joan Sacs, APA, tres en un i un treballant com tres.* Fundació Bosch i Cardellach
- *Lluís Companys i Sabadell (1916-1940).* Museu d'Història de Sabadell.

Programa pedagògic

- 13 d'abril. Catalana de Didácticas Audiovisuales. Certificat de professionalitat. 10 alumnes.

Publicacions de l'Arxiu

Es treballa en l'edició del número 35 de la revista *Arraona* i en la seva publicació digital al portal RACO (www.raco.cat).

Dia Internacional dels Arxius

El 9 de juny l'AHS organitza una visita guiada a la casa Ponsà, seu de l'Arxiu, amb motiu del Dia Internacional dels Arxius. El dia Internacional dels Arxius fou establert pel Consell Internacional d'Arxius l'any 2007 per a recordar la seva data de fundació, el 9 de juny de 1948.

Dia Mundial del Patrimoni Audiovisual

Aquest any 2015 el Dia Internacional del Patrimoni Audiovisual (27 d'octubre) s'ha convocat sota el lema "**Es Arxius en perill: protegim les identitats del món**". En el marc d'aquesta commemoració l'AHS ha posat a disposició pública el vídeo "Bombers de Sabadell, 1859-2015" editat per tal de commemorar el 156 aniversari de la creació del Parc de Bombers a Sabadell i coincidint amb el lliurament de distincions del cos de Bombers de la Generalitat de Catalunya que, amb motiu de la Festa Patronal dels Bombers, tingué lloc el divendres 6 de març d'aquest 2015 a la nostra ciutat. A l'entorn de la salvaguarda del patrimoni documental, cal afegir que L'AHS és membre integrant de l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals (OPATL), ens que ha elaborat un seguit de documents públics entre els quals destaquem la "**Declaració per la salvaguarda i promoció dels arxius audiovisuals de les tv locals**" presentat públicament al juny entre les principals organitzacions internacionals relacionades amb aquest tema. Aquest document ha estat traduït al castellà i a l'anglès.

Notícies de l'AHS als mitjans de comunicació

29 gener, "Las dos guerras del fotógrafo Boix", reportatge [referència AHS]. La 2 de RTVE.

9-10 de juny. "Portes ofertes a l'Arxiu Històric per celebrar el Dia Internacional". *Diari de Sabadell*, p. 15.

6-7 d'agost. "Francesc Casañas, el retrat d'una ciutat" [referència AHS]. *Diari de Sabadell*, p. 4.

1-2 de setembre. "El fotoperiodista que va fer valer Sabadell com a segona ciutat del país" [referència AHS]. *Diari de Sabadell*, p. 3.

27-28 d'octubre. "Sabadell commemora el Dia Internacional del Patrimoni Audiovisual". *Diari de Sabadell*, p. 16.

17 novembre. "La Caixa de Pandora" 552: De com (a vegades) el temps posa les coses al seu lloc. [Tècnics del MHS i de l'AHS parlant de l'exposició sobre Francesc Casañas], Ràdio Sabadell.

MUSEU D'HISTÒRIA DE SABADELL

Fons

1. Objectius

Gestionar els fons, per garantir la seva conservació, estudi, difusió i increment, a l'ampara de la legislació vigent, seguint les recomanacions internacionals sobre museus i la deontologia professional.

2. Actuacions

2.1 Els nous ingressos

Diverses persones físiques i jurídiques han fet donació d'objectes pel fons del Museu:

Juan Carlos Sánchez Salinas

- Insígnia d'or de l'alcalde de Sabadell Juan Carles Sánchez Salinas, 2013-2015
- Targeta identificativa municipal de Juan Carles Sánchez Salinas 1995, any en què va entrar a treballar com a administratiu del grup municipal del PSC.

Elisabet Gonzàlez Bordas

- Placa de reconeixement de l'empresa Brown Boveri España SA (antiga La Electricidad SA) a Maria Isalt Hugué, per tots els seus anys de treball a l'empresa, de 1939 a 1983.

Jep Barceló Massip

- Objectes que eren propietat del seu pare Jacint Barceló i Fau.

Josep Renom Gambús

- Tres peus de fusta, Escribania, Vara d'autoritat municipal (Josep Renom Costa va ser arquitecte municipal), Rètol Agrimensor Francesc Renom Romeu, altres.

Associació Recreativa Amics de Sant Cristòfol

- Estola mortuòria de l'antic *Montepío de conductores*, dècada de 1940.

El propi museu també ingressa objectes d'interès mitjançant recollida pròpia en edificis de propietat municipal:

- Rètol lluminós de venda de llanes procedent de l'antiga fàbrica Balsach a la Creu Alta.

2.2 La conservació i restauració del fons

- Enguany el Museu d'Història de Sabadell ha participat en el programa de conservació i restauració en suport a la Xarxa de Museus Locals de 2015 de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona.
- En aquesta ocasió, s'ha efectuat una intervenció de conservació preventiva sobre la col·lecció de numismàtica del museu, formada per medalles i monedes de diferents aliatsges i de diferents èpoques i procedències. Aquesta tasca va ser adjudicada a l'empresa Artcare, S.L. Així, els dies 16 i 19 de novembre, els restauradors Eva González Sales i Jens Kauth han efectuat una revisió sistemàtica de la col·lecció de numismàtica en reserva per a avaluar-ne l'estat de conservació amb l'objectiu d'establir els criteris de conservació i les necessitats d'intervenció de la col·lecció numismàtica en reserva, a través de la revisió de la col·lecció i la identificació de les patologies prioritàries de les peces. Els restauradors ha fet arribar al museu una còpia de la memòria de la seva intervenció.
- S'han netejat i consolidat les polseres de fusta policromada procedents de l'antic retaule del Roser de Sant Vicenç de Jonqueres (núm registre 1488 i 1489). El procés s'ha realitzat a les dependències del magatzem del MHS, al c Agricultura, i ha anat a càrrec de Víctor Guixà Saladrigas.
- S'ha continuat la medicació i enregistrament dels paràmetres d'Humitat relativa i temperatura, tant al magatzem del c. Agricultura com en algunes sales del Museu, on hi ha instal·lats aparells mesuradors-enregistradors. Aquestes mesures es llegeixen mensualment i es custodien en l'Arxiu de dades climàtiques del museu.
- També s'ha seguit efectuant el manteniment i canvi dels filtres del sistema de ventilació d'aire forçat així com el manteniment de l'aparell deshumificador.
- S'han continuat realitzant les tasques habituals de manteniment, ordenació i control de l'estat de conservació dels objectes del fons dipositats en el magatzem del c. Agricultura –nous ingressos, objectes que han format part d'exposicions pròpies, o deixats en préstec a altres institucions-.

2.3 La documentació

S'ha continuat efectuant nova documentació del fons de la Indústria tèxtil llanera incidint en dels mostraris tèxtils i de tintoreria. Així mateix, s'ha continuat efectuant revisió de la documentació ja existent. Per aquesta tasca hem seguit comptant amb la col·laboració de la Comissió de teòrics tèxtils del Museu.

Ha millorat la seguretat de la base de dades de documentació dels objectes del fons del MHS: Les dades i les fotografies dels més de 23.000 objectes del fons s'han ubicat al servidor central de l'ajuntament. Per accedir a la base de dades tant des del Museu d'Història al c. Sant Antoni com des del despatx dels tècnics, al c. de la Indústria, s'han instal·lat dos programes SQL Server.

2.4 El moviment dels béns

Cessió en comodat

El MHS (OAMA) ha cedit en comodat al Museu d'Arqueologia de Catalunya, en el marc dels museus que formen part de l'Arqueoxarxa, els següents objectes del seu fons:

Objecte	Núm. Registre
Vaset globular amb carena i dues nanses	MHS 2470
Vaset ceràmica amb nansa	CG-1 / E175 / UE 662-1
1 collaret 12 denes	CG-1 / E175 / UE 662-10
1 punta geomètrica	CG-1 / E175 / UE 662-3
1 punta geomètrica	CG-1 / E175 / UE 662-4
1 làmina sílex	CG-1 / E175 / UE 662-5
1 nucli sílex	CG-1 / E175 / UE 662-7
1 destral polida petita	CG-1 / E175 / UE 662-8
1 braçalet variscita 13 denes	CG-1 / E175 / UE 662-9
1 làmina de sílex melat	CG-1 / E175 / UE 663-12
1 làmina de sílex melat	CG-1 / E175 / UE 663-13
1 fragment de làmina de sílex melat	CG-1 / E175 / UE 663-19
1 collaret serpentina o amfibolita	CG-1 / E162 / UE 196-12
1 làmina de sílex melat	CG-1 / E162 / UE 196-15
1 làmina de sílex melat	CG-1 / E162 / UE 196-17
1 làmina de sílex melat	CG-1 / E162 / UE 196-5
1 làmina de sílex melat	CG-1 / E162 / UE 196-6
1 Destral polida	CG-1 / E162 / UE 196-7
1 geomètric de sílex	CG-1 / E162 / UE 196-8
20 punxons d'os sobre bloc	CG-1 / E162 / UE 196-9
Tassa de carena baixa	CG-1 / E228 / UE751 / 8
Vaset de ceràmica dues nanses de cinta	CG-1 / E664 / UE1826-2
Tassa amb nansa	CG-1 / E70 / UE2-3

I els següents objectes que formen part de dipòsits arqueològics provisionals de la Generalitat de Catalunya al Museu d'Història de Sabadell

Objecte	Núm. Registre
Lamineta sílex melat deshidratat	MHS 12293
Lamineta sílex melat	MHS 12294
Fragment distal lamineta sílex	MHS 12295
Fragment lamineta sílex melat	MHS 12296
Fragment distal lamineta sílex	MHS 12297
Fragment medial lamineta sílex melat	MHS 12298
Fragment medial làmina sílex	MHS 12299
Fragment medial lamineta sílex melat	MHS 12300
Ascla de sílex	MHS 12301
Fragment distal lamineta sílex melat	MHS 12302
Fragment distal làmina sílex	MHS 12303
Fragment lamineta sílex	MHS 12304
Geomètric de sílex	MHS 12305
Fragment lamineta sílex melat	MHS 12306
Fragment distal làmina sílex	MHS 12307
Lamineta sílex melat retocada bilaterlament	MHS 12308
Fragment lamineta sílex	MHS 12311

Fragment proximal de lamineta d'obsidiana	MHS 12309
Fragment medial de lamineta d'obsidiana	MHS 12310
Petxina petita	MHS 12540
Petxina mitjana	MHS 12541
Petxina petita	MHS 12550
Cargolina	MHS 12551
1 petxina gran, 2 petxines petites i 3 fragments de petxina	MHS 12552
collaret de variscita de 103 denes	MHS 11989 a 12005
nucli sílex melat	MHS 12433
nucli sílex gris	MHS 12434
làmina sílex	MHS 12435
Vaset carenat	CR/CRV- 132-523
Botó d'os de perforació en "V" de secció cilíndrica	CR/CRV- 132-524

Per formar part de l'exposició temporal que porta per títol **La fi és el principi**, sobre els rituals funeraris en la prehistòria a Catalunya, que es pogué veure del dia 25 de juny al 14 d'octubre al Museu de Gavà, i del 15 d'octubre al 28 de febrer de 2016 al Museu d'Arqueologia de Girona i que posteriorment circularà per diversos museus de Catalunya amb una data de finalització provisional del 12 de gener de 2018 (Museu d'Història de Sabadell).

El MHS (OAMA) ha cedit en comodat a l'Ajuntament de Barcelona, districte de les Corts, per formar part de l'exposició **Patrimoni Industrial de les Corts. Ahir i avui**, que es pogué veure del dia 10 de juliol al dia 19 d'octubre i es prorrogà fins el 30 de novembre de 2015, els següents objectes:

Objecte	Núm. Registre
Cuina Corberó	MHS 17045.
Caixa de fil de fusta	MITL 1100.
Bots (2)	MITL, 313.
Pàmpols de llum (6)	MITL 2017.
Llançadores (2)	s/n.
Cons de fil (2)	s/n.

El MHS (OAMA) ha cedit en comodat a la Fundació Bosch i Cardellach, per formar part de l'exposició temporal "**Ratolins de biblioteca**", centrada en la col·lecció històrica del fons de l'antiga biblioteca de la Caixa d'estalvis de Sabadell que actualment custodia aquesta entitat, d'un dels mobles de les biblioteques circulants de l'antiga Caixa Sabadell que formen part del fons del Museu (fons de Teresa Obradors).

El MHS (OAMA) ha cedit en comodat al Museu d'Història de Girona Sabadell, per formar part de l'exposició **Girona als ulls de les viatgeres**, que s'inaugurà el dia 5 de juny de 2015 i fins el dia 4 d'octubre de 2015, els objectes:

Objecte	Núm. Registre
Botines de ras de finals del segle XIX	4630
Ombrel·la de seda i fusta de finals de segle XIX	5886
Banyera de zenc	13137
Ullera llarga vista del segle XIX	12556

Préstecs d'altri

Per a l'exposició "Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell, 1909-1936)", inaugurada el dia 1 de setembre del 2015 i finalitzada el 2016, es van rebre els següents préstecs:

De Joan Torruella Casañas:

- Càmera Globus model A.G. Ernemann E. Herbst& Firl Gorlitz de Francesc Casañas Riera, principis del segle XX
- Càmera fotogràfica negra amb funda, de principis del segle XX
- Quatre carnets de Francesc Casañas Riera de l'Associació i Federació de la premsa. Entre 1913 i 1933.
- Invitació exposició de fotografies de Sant Feliu del Recó, 1924.
- Dos anuncis, un de l'espardenyeria i l'altre de la fabricació de cordes i cordills.
- Portada del diari *La Vanguardia* amb una foto del boscs de Can Feu de Francesc Casañas
- Reportatge fotogràfic sobre la verema
- Foto de paisatge, copia i marc d'època
- Fotografia de la XXV Romeria de l'Acadèmia Catòlica a Montserrat/ Còpia d'època
- Fotografia de la talla de Sant Nicolau. Signada F. Casañas
- Fotografia de l'interior de "La Lanera" / Còpia d'època
- Fotografia del castell de Castellar del Vallès/ Marc i còpia d'època
- Dues fotografies amb marc de fusta d'època. Una de Felip Casañas Tapias i l'altre de Teresa Riera Montràs, pare i de la mare de Francesc Casañas Riera.

De Jordi Casañas i Puig:

- Caixa de fil feta de fusta
- Tapa de caixa de fusta amb la inscripció "Casañas Sabadell"
- Conjunt de cordes i cordills

De Lluís Mas Sangés:

- 5 dibuixos de peces d'arqueologia fets per Lluís Mas Gomis. Amb tinta sobre paper

D'Esteve Renom Pulit:

- Còpia fotogràfica d'època sobre cartolina. Final de l'engorjat de les Banyeres, Sant Feliu del Racó. Signada: F. Casañas
- Còpia fotogràfica d'època sobre cartolina de Francesc Casañas. Claustre del monestir de Poblet

D'Isabel Argany Comas:

- "Anuari Sabadellenc", 1928
- "Sabadell tal com era 1930-1939"
- "Almanac del Diari de Sabadell", 1928

De l'Acadèmia Catòlica de Sabadell:

- "Revista Popular -Publicació setmanal il·lustrada" Núm. 2427, any 1917

Traspàs o derivacions de patrimoni documental a l'Arxiu Històric

- Traspàs de documentació personal de Ramon Magriñà Esvertit fet per la seva filla d'Anna Magriñà Caralt. Ramon Magriñà Esvertit, nascut el 27 d'octubre de 1897, a Sabadell, havia treballat als Tallers de l'Aeronàutica Naval de Barcelona entre els anys 1930 i 1937, entre el 1937 i 1938 és destinat als Tallers de l'Aviació de la Baygual i Llonch, i l'any 1939 va ingressar a la Mestrança del Parque Eventual de Cataluña de Sabadell (Exèrcit de l'Aire), en el qual hi va estar destinat fins la seva dissolució el 15 de novembre de 1945.

2.5 Permisos de reproducció

S'han rebut les següents peticions d'autorització per a la reproducció de fotografies d'objectes del fons del museu o de les sales d'exposició:

Del Museu d'Història de Barcelona, l'objecte teler de garrot, núm. de registre 1217, per un audiovisual relacionat amb la industrialització amb motiu de la nova musealització de l'antiga fàbrica d'Oliva Artès, ubicada al carrer Espronceda, 142-146 de Barcelona

2.6 Biblioteca

Durant l'any 2015, s'ha continuat amb les actuacions habituals de manteniment, catalogació de noves entrades a l'hemeroteca, ordenació i consulta de la biblioteca del MHS. Aquest manteniment i gestió de la biblioteca és imprescindible per tal que arribi a esdevenir una autèntica font bibliogràfica especialitzada en temàtica patrimonial i local.

Les noves entrades de llibres s'estan inventariant de forma provisional en una llista d'excel, a l'espera de poder-les catalogar de forma correcte i donar-les d'alta a la base de dades Winisis.

Recerca

1. Objectius

- Impulsar i portar a terme la recerca al voltant dels fons del MHS, siguin les col·leccions, els punts patrimonials o temes d'arqueologia, d'història, de memòria històrica d'interès local.
- Portar a terme els comissariats de les exposicions que donara lloc a la pròpia exposició i als materials que s'en derivin.
- Dinamitzar, promoure i coordinar els comissariats externs, entenent-los com a projectes de recerca per ells mateixos, que poden provocar exposicions, publicacions i activitats diverses.
- Promoure i coordinar les col·laboracions amb d'altres entitats locals o nacionals, per a l'estudi de projectes d'interès.
- Col·laborar en projectes de recerca portats a terme per d'altres particulars o entitats.
- Coordinar el programa de formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques.
- Seguir col·laborant en la promoció dels estudis i l'elaboració de propostes tècniques en relació al desenvolupament d'altres projectes de departaments municipals que impliquin l'assessorament tècnic dels museus per a treballar específicament els aspectes d'història i de patrimoni. Així, destaquem l'Oficina de Patrimoni.
- Assessorar i col·laborar en els projectes d'interès comú de l'Oficina de Patrimoni.

2. Actuacions

2.1 Projectes específics de recerca

Recerca històrica

Com ja és habitual, a través dels historiadors i altres especialistes de l'equip tècnic del MHS o a través d'estudiosos externs, s'han dut a terme totes aquelles recerques que s'han centrat en la història local o en el nostre patrimoni històric. Destaquem els següents projectes específics realitzats per a l'any 2015:

- Beca d'història local Miquel Carreras

L'Ajuntament de Sabadell, la Fundació Bosch i Cardellach i la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859, a finals de 2014, van convocar la 8a Beca d'Història Local Miquel Carreras, otorgant un termini de presentació fins el 16 de febrer de 2015. El tema era la història de Sabadell en qualsevol dels seus períodes.

Les propostes presentades a la 8a convocatòria van ser les següents:

- *Dones en la història de Sabadell. Les assistentes socials de la Escuela de Formación Social o Escuelas de Asistentes sociales Sabadell-Terrassa, i la seva tasca als barris (1958-1972), a càrrec de Pedro Picón Jara.*

- *Teresa Claramunt: ideologia d'una pionera heterodoxa i universal*, a càrrec d' Anaïs Siscar Carrió.
- *La jurisdicció a Sabadell a la baixa edat mitjana: edició i estudi dels llibres de la cort del batlle*, a càrrec de Lluís Sales Favà.
- *Del fundus de la mansio Arragone romana al termino Arraone altmedieval. Territori, poblament i paisatge històric a Sabadell i la conca mitjana del riu Ripoll durant l'antiguitat tardana (segles IV-VIII d.C.)*, a càrrec de José Javier Guido Sánchez
- *Bombers de Sabadell, més de 150 anys al servei de la ciutat*, a càrrec de Marc Ferrer Murillo.
- *Salvaguarda i desfeta del patrimoni artístic sabadellenc durant la Guerra Civil i la Postguerra*, a càrrec de Patxi Ocio Casamartina
- *Margarit Esmenard i els últims dies del Cisme d'Occident. Un sabadellenc al servei del Papa Luna*, a càrrec d'Alberto Reche Ontillera.

El 27 d'abril es va constituir el jurat de la 8a beca d'història local Miquel Carreras. Estava format per Joaquim Sala-Sanahuja en representació de la Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859, Ramon Ten, en representació de la Fundació Bosch i Cardellach, Joan Comasòlivas, director del Museu d'Història i de l'Arxiu Històric de Sabadell, que exercia de president, i Isabel Argany, tècnica del Museu d'Història, que exercia de secretària.

Es va considerar que el projecte mereixedor de la beca era la proposta de Lluís Sales Favà, *La jurisdicció a Sabadell a la baixa edat mitjana: edició i estudi dels llibres de la cort del batlle*. Proposta que fou ratificada per la Junta de Govern Local de 8 de maig.

El projecte guanyador consistia en la descripció del funcionament de la justícia baixmedieval a través dels llibres de cort de l'Arxiu Històric de Sabadell. La proposta es va considerar idònia perquè tractava d'un període força desconegut pel que fa a la historiografia local i, a més, tenia un objectiu molt clar: saber més de les corts del batlle.

La realització del treball portarà a comprendre el funcionament de la cort del batlle de Sabadell en una recerca més àmplia sobre les corts del batlle a nivell català i, per extensió, les condicions de vida d'homes i dones al llarg del segle XV. És a dir, la proposta haurà de cobrir una parcel·la d'història local però alhora sera d'interès per al coneixement de la història de Catalunya.

El treball es sustenta en un dels quatre llibres de cort conservats a l'Arxiu Històric de Sabadell, de 1401. La seva transcripció i interpretació aportarà nou coneixement i obrirà moltes possibilitats a altres estudiosos d'aquest període. Es per això que es va valorar molt positivament el fet de treballar a partir de fonts primàries pràcticament inèdites.

- La revista *Arraona*

El MHS de Sabadell ha continuat col·laborant i participant en la coedició, junt amb l'Arxiu Històric de Sabadell i el Museu d'Art de Sabadell, de la revista d'història local *Arraona*, amb l'objectiu d'oferir un mitjà de dinamització i difusió de totes aquelles

recerques d'interès local, des de qualsevol àmbit. L'equip tècnic del MHS ha donat suport a la coordinació tècnica del dossier monogràfic "Entre telers i telons. El teatre a Sabadell durant els segles XIX i XX", ha participat en la coordinació editorial del número sencer, ha realitzat alguna de les ressenyes bibliogràfiques i ha aportat continguts de recerca propis al número 35 de la revista:

- Genís Ribé (MHS) i Anna Cabeza, "Entrevista a Xavier Vinader: a l'entorn de 1974..." .
- Joan Comasòlivas i Isabel Argany (MHS), "L'exposició Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (1909-1936)"

En el darrer trimestre s'ha començat a treballar i preparar el següent número de la revista, el dossier monogràfic de la qual tractarà el tema de les diferents vessants de la pràctica i del patrimoni arqueològics a Sabadell. Aquest nou número 36 també comptarà amb aportacions de recerques, notes i ressenyes per part de l'equip tècnic del MHS.

Memòria històrica

Se segueix fent recerca i treball d'anàlisi de diversos temes:

A/ Sobre les víctimes de les Riuades de 1962 a Sabadell i al Vallès Occidental, s'ha aprofundit en la investigació de la documentació recollida l'any 2013 a l'Archivo Naval de Cartagena-Arsenal Militar, amb la col·laboració de la historiadora Roser Lozano i de l'equip tècnic de l'AHS. S'ha continuat fent el buidatge sistemàtic de la informació continguda en les més de mil reproduccions fotogràfiques dels expedients que configuren el Procedimiento previo 260/62 i 270/62 i que pertanyen als Rollos de Sant Carles de la Ràpita, Tortosa, Tarragona i aigües de Barcelona, així com també s'ha iniciat el buidatge de la premsa de l'època, la que està accessible on line (hemeroteques digitals), la que està a consulta en la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB i la que ho està a l'AHS.

B/ Investigació sobre el bombardeig del 13 de març de 1937 a cavall dels termes municipals de Barberà del Vallès i Sabadell. En col·laboració amb diversos investigadors especialitzats.

C/ Recerca sobre la figura del President Lluís Companys i la seva relació política i social amb Sabadell (1916-1940). Comissariat de l'exposició *Lluís Companys i Sabadell (1916-1940). Commemoració dels 75 anys del seu assassinat.*

2.2 Recerca dels materials del fons del museu.

Durant tot aquest any s'han seguit atenent les demandes d'estudi sobre fons dels museus que fan investigadors i/o institucions externes. Gran part d'aquestes demandes d'estudi es centren en el fons d'arqueologia, aquestes investigacions s'emmarquen dins de projectes de recerca d'abast més general, fet que posa a disposició del coneixement de la comunitat científica els fons locals i alhora referma la importància que tenen aquests fons dins els contextos de l'arqueologia europea i peninsular.

Enguany les demandes han estat les següents:

- En el marc del projecte "**Aproximación a las primeras comunidades neolíticas del NE peninsular a través de sus prácticas funerarias**" que porta a terme el CSIC, dirigit per Juan F. Gibaja Bao, diversos investigadors del projecte han realitzat sengles estudis:

- La Dra. Sílvia Albizuri, paleozoòloga de la UB, ha mostrejat les restes de cànids procedents del jaciment prehistòric de la BM, concretament de les estructures MF18, MS17, MS18, MS62, MS70, MS78 y MS8. D'aquestes mostres se'n farà una analítica d'isòtops d'estronci per valorar la mobilitat d'aquesta espècie durant aquest període. L'analítica l'ha realitzat la Dra. Miriam Cubas, de la Universidad de Cantabria.
- Dra. Miriam Cubas, de la Universidad de Cantabria, ha realitzat unes anàlisis petrogràfiques sobre mostres ceràmiques de Can Gambús 1 i Bòbila Madurell amb l'objectiu de conèixer la composició de les argiles amb què han estat fabricades i d'aquesta manera obtenir informació de les zones de captació de les argiles. Amb aquest estudi s'obtidran informacions rellevants de la procedència dels recipients ceràmics localitzats en sepultures i fosses domèstiques d'ambdos jaciments.
- L'Institut Jaume Almera, del CSIC, ha realitzat unes anàlisis d'espectrometria de massa de plasma, d'acoblament inductiu, de tres peces d'obsidiana del fons del MHS procedents de la Bòbila Madurell, una localitzada a l'estructura D-55, (D55-1-1) Sector Madurell. Can Feu, campanya 1987; i dues localitzades a les estructures MS7, (MS7-34) i MS21b (MS21b-) del Sector Madurell Sud, campanya de 1989.

En el marc del projecte internacional **Corpus Internationale de Timbres Amphoriques**, patrocinat per la *Unione Accadèmiqve Internationale*, amb seu a Brussel·les, i coordinat a Catalunya per l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) en la persona del catedràtic Josep Guitart i Duran, en col·laboració amb l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC) i la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB):

- El Dr. Cesar Carreras Montfort, del departament d'arqueologia de la UAB, ha estudiat les àmfores amb marca procedents de les vil·les romanes de la Salut, Can Feu i Castellarnau.
- Mònica Oliva i Poveda, per a la realització de Tesi Doctoral: *Aprofitament i transformació de les matèries primeres per a l'elaboració d'ornaments durant la prehistòria recent al nord-est peninsular*, dirigida pel Dr. Miquel Molist Montaña, del Departament de Prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona, va estudiar els materials d'ornament, tres plaquetes rectangulars de variscita neolítiques, procedents de Bòbila Madurell, amb número d'inventari MHS 11331
- Nacho Soriano, de la UAB, ha estudiat tres gresols prehistòrics procedents del jaciment de Can Roqueta, Sabadell.
- Maite Iris García Collado de l'Àrea d'Arqueologia de la Universitat del País Basc, per a la seva tesi doctoral *Historia social de la alimentación en la Edad Media: estudios antropológicos y análisis de isótopos estables en cementerios del alto valle del Ebro, siglos VI-XIII*, ha mostrejat restes humanes i restes de fauna procedents de l'assentament i necròpolis medieval de Can Gambús 1. Sabadell. Aquestes mostres seran analitzades per la doctoranda en el laboratori CIRCE, de la *Seconda Università degli studi di Napoli* (Italia).

- Pablo Martínez Rodríguez, de la Universitat de Barcelona, per a la realització de la seva tesi doctoral sobre materials campaniformes a Catalunya, ha consultat els materials paleoantropològics procedents del jaciment Torrent de Sant Oleguer, Sabadell.
- Marta Estadella Colomé, per a l'obtenció del Títol Superior, especialitat Escultura, de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya, ha estudiat el tabernacle processional o cadireta de la Confraria de la Preciosíssima Sang i del Bon Nom de Jesús, s. XVII, núm inv 1379, en el treball *Estudi preliminar dels baiards dits "cadiretes", d'època barroca (s. XVII-XVIII) a la Catalunya actual: Inventariat, estat de conservació i comparació amb la producció a Andorra i Rosselló*
- Adrián Dominguez Vicente, estudiant del Doctorat d'Història de l'Art a la Universitat Autònoma de Barcelona, sota la tutorització de la Dra. Montserrat Claveria, per a la seva tesi de Doctorat sobre els amulets fàl·lics romans a la província de la Tarraconense, ha analitzat l'amulet fàl·lic de bronze procedent de la vil·la romana de Poble Sec, Sant Quirze del Vallès, peça número de registre del MHS 11916.
- Alicia Cuenca, per al treball final de Màster, dues peces del MHS, fragment de teixit de tapisseria amb decoracions de xinoiserie de 1860, núm reg1806, i un ventall decorat amb temàtica oriental, núm reg. 6819.

2.3 Comissariat d'exposicions i de publicacions

Enguany s'han dut a terme els següents comissariats:

- L'exposició *Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell, 1909-1936)*) va estar comissariada per la tècnica del museu Isabel Argany Comas.
- L'exposició *Lluís Companys i Sabadell (1916-1940). 75 anys del seu afusellament* va estar comissariada per Genís Ribé i Monge, tècnic del MHS.
- L'exposició *A l'entorn de la plaça Major*, va estar comissariada per Roser Enrich Gregori, Tècnica del Museu d'Història.
- L'exposició *Teixits artístichs. Jacquards singulars. L'Escola Industrial d'Arts i oficis de Sabadell*. Va ser comissariada per la tècnica del MHS Roser Enrich. La recerca i la documentació va ser realitzada per Sílvia Carbonell Basté, tècnica del CDMT

Difusió

1. Objectius

- Que el museu sigui un equipament àmpliament conegut i valorat per la societat.
- Que el museu formi part dels hàbits culturals del major nombre possible de ciutadans.

Aquests dos objectius de caràcter general guien les activitats de difusió del museu i es concreten en les següents línies de treball:

1. Planificació, disseny i coordinació d'exposicions de producció pròpia amb peces de les col·leccions del MHS, que tenen per finalitat explicar la història de la ciutat en els seus diversos aspectes i etapes
2. Valoració, gestió i adaptació d'exposicions fetes per altres organitzacions amb el disseny de materials informatius complementaris, així com d'activitats pròpies que expliquin la història de la ciutat en el context general del país
3. Creació i gestió d'activitats entorn a les exposicions temporals i d'altres esdeveniments, atenent a la diversitat de públics (infantil, familiar, escolar, gent gran, associacions, experts, nouvinguts...)
4. Creació i gestió d'activitats entorn els espais i edificis patrimonials que configuren el "museu al territori" amb itineraris temàtics i visites guiades entre d'altres
5. Disseny, coordinació, seguiment i avaluació de les activitats per grups, especialment de les escolars
6. Participació en els diversos esdeveniments ciutadans (Aplec de la Salut, Festa Major, Sant Jordi, Nadal ...) i d'altres que li són propis per la seva naturalesa (Dia Internacional dels Museus, Jornades de Patrimoni...)
7. Seguiment i avaluació de l'evolució del públic de grups i del públic individual, atenent a les diverses variables: tipus de grup, d'activitat, calendari, difusió feta...
8. Coordinació i gestió del material informatiu i de les publicacions del museu: catàlegs d'exposicions, articles per la revista *Arraona*, fulls de sala de les exposicions permanents i temporals, opuscles del museu al territori, plafons "in situ" i altres.
9. Gestió de les eines de comunicació de producció pròpies, pàgina web dels museus, facebook del MHS, fulls volants i elaboració de la informació pels mitjans de comunicació generals (notes de premsa, webs, díptics, entrevistes radiofòniques...)
10. Col·laboració amb les associacions de la ciutat ja sigui fent activitats conjuntes, subministrant informació o cedint espais per fer-hi activitats lligades a les temàtiques pròpies del museu

2. Actuacions

2.1 Exposicions temporals

Les exposicions programades per aquest any i per ordre cronològic han estat les que definim a continuació.

Diccionari dels teixits fets a Sabadell.

De l'1 de setembre de 2014 al 31 de maig del 2015

Lloc: MHS (sala d'exposicions temporals)

Comissariat i organització: Orsini Sotorra Sanmartí, Josep Armesto Beneyto, Frederic Gutés Pujadas (Comissió de teòrics del museu), Roser Enrich Gregori (MHS)

Amb la col·laboració de David Gonzalez (AHS), MAS, Emili Grau Vallribera

Amb el suport de la Diputació de Barcelona

Amb activitats complementàries

La fabricació de teixits de llana de qualitat ha estat l'activitat econòmica principal de Sabadell durant més de 150 anys. En aquesta exposició es mostrarà la riquesa i diversitat de teixits fets a la ciutat, els seus noms i les característiques que els defineixen. L'èxit dels teixits fabricats a la ciutat va fer possible que Sabadell esdevingués el primer centre tèxtil llaner d'Espanya i un dels nuclis on es desenvolupà i consolidà ràpidament la revolució industrial a Catalunya.

Per començar, la mostra introduí el visitant al teixit i al seu principal creador, el teòric, i a la teoria de teixits que és la disciplina que domina el teòric i li permet dissenyar i construir els teixits.

Seguidament i en un lloc destacat de l'exposició es mostrarà "El Diccionari tèxtil llaner", compendi realitzat amb mostres reals de tots els articles fabricats a Sabadell que són presents a la col·lecció de Mostraris de teixits del MHS. Aquest diccionari ha estat realitzat per la comissió de mostraris del MHS, que des de l'any 2004 col·laboren en la documentació i catalogació del fons de mostraris del museu.

Acompanyant el Diccionari, es presentaren tot un seguit de teixits fabricats a Sabadell agrupats en funció de la peça de vestir a la que estan destinats i distribuïts per temporades: hivern, migtemps i estiu. Al centre de la sala es presentà la transformació de la matèria tèxtil des de la llana bruta fins els acabats. Acompanyant el procés, s'exposaren un ordidor i un teler fets a escala.

L'exposició es cloïa amb l'audiovisual *Del be al teixit*, que mostra tot el procés tèxtil llaner i que no hauria estat possible sense la col·laboració dels tècnics de la Secció d'Imatge i So de l'Arxiu Històric de Sabadell.

Del be al teixit

Guió: Roser Enrich Gregori MHS

Realització: David González Ruíz AHS

Propietat de les imatges: Associació Maresmón, Xevi Crespiera, KBTEX (Kim Rovira i Rossend Badia (†), mNACTEC, Museu d'Història i Arxiu Històric de Sabadell

A l'entorn d'aquesta exposició s'han realitzat visites guiades dominicals a càrrec dels membres de la comissió de mostraris i demostracions del funcionament del teler a escala a càrrec del senyor Emili Grau, autor del teler i l'ordidor.

Sabadell 1714. Les catorze cartes del Duc de Berwick i Llíria.

De l'1 de setembre de 2014 al 12 d'abril del 2015

Lloc: MHS (sala d'exposicions del vestíbul)

Comissariat i organització: Genís Ribé / MHS

Amb la col·laboració de l'AHS, Francesc Riart, Fundació Bosch i Cardellach i Pere Julià.

Amb el suport de la Diputació de Barcelona

Amb full de sala (text de Genís Ribé i Monge, MHS)

Amb activitats complementàries

Aquesta exposició es va inaugurar en el marc de la celebració de la Festa Major de Sabadell i es va produir en el marc de la commemoració del Tricentenari de la Guerra de Successió espanyola a Catalunya. S'hi exposaren, de forma central, les 14 cartes escrites per James Fitz-James Stuart, duc de Berwick i Llíria, adreçades als Consellers de la Vila de Sabadell entre els dies 21 de juliol del 1713 i el 7 d'octubre de 1714. Berwick va ser el cap militar de les tropes borbòniques que va assetjar i ocupar finalment la ciutat de Barcelona l'11 de setembre d'aquell any, i aquestes cartes, un veritable tresor documental, es conserven a l'Arxiu Històric de Sabadell. L'exposició també es va integrar en el cicle d'exposicions promogut per la Diputació de Barcelona sota l'epígraf "Què ens queda de 1714?", una iniciativa que va aglutinar un total de 23 Museus adherits a la Xarxa de Museus Locals de Barcelona. Aquest projecte en xarxa va tenir la seva difusió a través del web <http://www.diba.cat/web/exposicio-1714> i a la xarxa mitjançant l'etiqueta #museuslocals1714.

La ciutat de Barcelona va estar assetjada des de l'estiu de 1713 per un immens i poderós exèrcit de les Corones de Castella i França, que al juliol de 1714 i sota comandament del duc de Berwick arribava als 39.000 soldats borbònics més uns altres 50.000 desplegats arreu de Catalunya per lluitar contra la resistència de fusellers de muntanya i miquelets. Aquesta situació va afectar de ple la vila de Sabadell, que es trobava a mercè dels exèrcits ocupants, alhora que amb partides de soldats catalans que recorrien la comarca i instaven a que els sabadellencs els donessin ajut.

A nivell local, aquesta correspondència permeté mostrar com els consellers de Sabadell passaren d'un austriacisme militant durant tota la guerra a una actitud de col·laboracionisme en els moments finals d'aquesta. A nivell nacional, aquesta documentació va permetre mostrar explícitament com el comandant en cap dels exèrcits borbònics amenaçava els pobles que no es sotmetessin a l'autoritat de Felip V amb castigar-los amb l'últim rigor, saquejant-los i cremant-los.

A la mostra també s'hi exposà una ordre del mateix duc de Berwick enviada a tots els pobles i viles del Principat de Catalunya perquè els resistents catalans abandonessin les armes, amb data del 17 de setembre, document que es conserva a l'Arxiu Històric de Sabadell.

A més, l'exposició va incloure l'exhibició d'altres objectes i documents: una indiana del fons del MHS de principis del segle XVIII, uns romanços editats durant la Guerra a Barcelona i que procedeixen del llegat Pau Vila de la Fundació Bosch i Cardellach, una mostra de llibres, gravats i mapes que fan referència a la biografia del duc de Berwick i a diversos fets de l'època, tots procedents de la col·lecció privada de Pere

Julià i Colomina, així com també una tria de llibres de finals del segle XVII i del primer terç del segle XVIII procedents del fons de la Biblioteca Antiquària de l'Arxiu Històric de Sabadell. Finalment, l'exposició comptà amb el complement gràfic d'unes il·lustracions de soldats i combatents dels dos exèrcits, realitzades i cedides pel prestigiós il·lustrador català Francesc Riart.

Ha estat la primera vegada que s'han donat a conèixer aquestes cartes al públic en general i a partir de la seva presentació i difusió (es van penjar la seva reproducció i transcripció al web dels Museus), van esdevenir tema de gran interès per als experts i la historiografia catalanes.

A l'entorn d'aquesta mostra es van programar diverses activitats dominicals, conferències i presentacions:

- *El rotlletó. Danses del 1714*. 19 d'octubre, a la plaça Dr. Robert. En col·laboració amb l'Esbart Sabadell Dansaire. El Rotlletó és un ball rodó, la forma de dansa més antiga i generalitzada a tot arreu. Se'n coneixen un gran nombre de variants coreogràfiques. L'activitat va consistir en ensenyar al públic familiar a practicar danses que es ballaven a Catalunya el segle XVIII: el Contrapàs Xinxina del Pallars, la Bolangera de Bagà, la Gallarda del Pou de Cornellà del Llobregat, el Ball de Bastons de Malpàs i, el Ball de Gitanes del Vallès Occidental. Amb l'acompanyament musical de La Corrandà.
- Conferència "Berwick 1714: *Game Over*", 6 de novembre, al Museu d'Història, a càrrec de Francesc Xavier Hernández Cardona, catedràtic de Didàctica de les Ciències Socials de la UB. Un dels màxims especialistes en història militar de Catalunya, catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona, exposà el context general del conflicte armat de la Guerra de Successió i un breu retrat del duc de Berwick, el protagonista de la mostra del MHS. Francesc X. Hernández ha escrit recentment el llibre *1714. El setge de Barcelona*, il·lustrat per Guillem H. Pongiluppi i editat per Angle editorial, i *Soldats, guerrers i combatents dels Països Catalans*, conjuntament amb Francesc Riart, editat per Rafael Dalmau.
- Recreació històrica "Els Regiments de la Ciutat de Barcelona i de Sant Narcís de Girona", 23 de novembre, al Museu d'Història i carrers del centre històric. En col·laboració amb l'Associació de Recreació Històrica Regiments de Barcelona i Associació Cultural Gironina de Recreació Històrica - Miquelets de Girona. Una activitat programada per tal de traslladar al públic l'experiència del soldat català al segle XVIII, d'una manera divulgativa i pedagògica, i s'aborden qüestions històriques no solament de disciplina militar sinó també de la religió, la política, la cultura i la societat del 1714, gràcies a l'ajut de l'arqueologia experimental i la història documental. Durant la recreació, els membres de les associacions van desfilat i realitzar explicacions de la història dels regiments i la seva uniformitat, la vida de campament (elaboració de cartutxos, jocs de taula, caixa de reclutes, sessions d'instrucció militar), demostracions de combat reglat, jura de bandera, canvis de guàrdia, trets, etc.
- Presentació de la revista *Arraona*, núm. 34, que conté el dossier monogràfic "A l'entorn del 1714: Sabadell / Barcelona / Catalunya", 17 de desembre, al Museu d'Història. Presentació a càrrec de Josep Abad i Sentís, historiador i

coordinador del dossier, i conferència a càrrec d'Antoni Simón i Tarrés, Catedràtic d'Història Moderna de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Finalment, el 28 de setembre es va fer una visita tècnica a l'exposició en companyia del Sr. Herminio Gómez Gascón, Director del Museo de la Batalla de Almansa, i de Pere Julià, col·leccionista cedent d'alguns dels gravats i llibres que formaven part de l'exposició.

A l'entorn de la plaça Major

Dates: del 15 de maig al 13 de setembre del 2015

Lloc: MHS (sala d'exposicions del vestíbul)

Comissariat i organització: Roser Enrich / MHS

Amb el suport de la Diputació de Barcelona

Amb activitats complementàries

Sabadell va néixer i créixer a l'entorn de la plaça Major fins que a mitjan segle XX s'obrí un eix central que va esventrar el nucli antic. Aquest procés s'inicià el 1948 amb l'enderroc dels Pedregars i culminà als anys 60 amb l'obertura del passeig de Manresa.

Les intervencions arqueològiques fetes arran de les obres de construcció de la nova estació dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya al bell mig del Passeig han posat al descobert testimonis materials relacionats amb l'origen i l'evolució històrica de Sabadell des del segle XII fins al segle XX en aquest indret.

Amb motiu del dia internacional dels museus i com a Joia del Museu, el MHS va voler presentar un tastet de les importants testimonis materials localitzat en el decurs d'aquestes intervencions i que són el testimoni directe del nostre passat.

-Conferència *Arqueologia urbana a l'entorn del passeig de la Plaça Major de Sabadell*. A càrrec de Joan Piera Sancerni i Francesc Florensa Puchol, arqueòlegs directors de les intervencions arqueològiques del passeig. Tingué lloc el dimecres 17 de juny a les 7 de la tarda a la sala d'actes del Museu d'Història de Sabadell. C. de Sant Antoni 13.

Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell, 1909-1936)

Dates: del 1 de setembre de 2015 al 28 de febrer de 2016

Lloc: sales del segon pis del Museu d'Història de Sabadell i peu de l'escala

Comissariat: Isabel Argany Comas

Col·laboració: Arxiu Històric de Sabadell, Escola Illa, Biblioteques Municipals de Sabadell i Parroquia de Sant Fèlix.

Amb activitats complementàries

Publicació pròpia (en preparació)

L'exposició es va inaugurar per la Festa Major del 2015. Tenia com a objectiu donar a conèixer l'obra fotogràfica i la figura humana i ciutadana de Francesc Casañas i Riera. Com a fotògraf, Francesc Casañas es va especialitzar en el reportatge gràfic de Sabadell i els municipis del voltant i en la fotografia patrimonial, especialment en l'art religiós.

L'exposició va comptar amb la col·laboració del alumnes de fotografia digital de l'escola Illa, que van fer un text i un audiovisual fent dialogar fotografies d'espais de Sabadell de Casañas amb les fotografies actuals dels mateixos indrets.

El discurs expositiu de l'exposició es va estructurar en tres àmbits:

- En el primer àmbit s'hi mostrava al perfil biogràfic de Casañas i els seus inicis com a fotògraf. S'hi explicava la seva relació amb l'Acadèmia Catòlica i la participació en concursos fotogràfics.
- El segon àmbit de l'exposició girava entorn a la salvaguarda del patrimoni del qual Francesc Casañas en va ser un actiu defensor. A més de les corresponents fotografies, en aquest àmbit s'hi exposaven una selecció de peces històriques i arqueològiques donades al Museu de la Ciutat per Francesc Casañas.
- El tercer àmbit aplegava més d'una trentena d'imatges que mostraven l'intensa tasca que Casañas va fer com a fotoreporter i un mur ple de retalls de premsa de l'època en el qual es podia veure com els diaris recollien les notícies gràfiques. També s'hi va incloure una mostra de llibres que contenien fotografies seves.

La difusió es canalitzà a través dels recursos propis de l'Ajuntament i dels museus municipals. Les webs de Sabadell Cultura i la dels museus municipals, el facebook del MHS, el programa de mà de Festa Major que arriba a totes les llars de la ciutat i les notes de premsa per cada acte (inauguració, activitats complementaries, visites guiades...)

També es van editar dos models de postals, que per una cara contenien una foto feta per Francesc Casañas i per l'altra les activitats complementaries. Se'n van fer dues edicions i en total es van repartir 4.000 postals.

Les activitats complementàries van comptar amb la difusió feta des dels Departaments col·laboradors les Biblioteques Municipal i l'Escola Illa.

Activitats de dinamització.

- Visites guiades: durant la Festa Major, dies 5, 6 i 7 de setembre, 20 de desembre de 2015 i 21 de març de 2016
- Tallers infantils: durant la Festa Major
- "Revisitant la ciutat d'en Casañas", itinerari històric fotogràfic, 18 d'octubre.
- "Catorzè Concurs de Literatura Ràpida Microcontes", sobre fotografies de Francesc Casañas conjuntament amb el lema "Els secrets de la vida quotidiana", 28 de novembre a la Biblioteca Vapor Badia.
- "L'empremta fotogràfica de Francesc Casañas en la bibliografia local" mostra a la Biblioteca del Vapor Badia, del 14 de setembre al 31 d'octubre de 2015 i del 18 de gener al 27 de febrer del 2016.

Lluís Companys i Sabadell (1916-1940). 75 anys del seu afusellament

Commemoració dels 75 anys del seu assassinat

Exposició temporal de producció pròpia

Del 15 d'octubre al 15 de novembre

Sala del vestíbul

Amb full de sala

Activitats complementàries

En aquesta mostra s'han posat en valor documents, molts d'ells inèdits, i diversos objectes, que ens remetent directament a la relació que Lluís Companys i Jover va tenir amb la ciutat de Sabadell i a una època marcada per uns esdeveniments, polítics, socials i econòmics, ben convulsos i transcendents.

A l'exposició es van presentar una cinquantena de documents, llibres, revistes i diaris procedents de diferents arxius públics i privats: Arxiu Històric de Sabadell, Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià de Poblet, CRAI Biblioteca del Pavelló de la República-Universitat de Barcelona, Fundació Josep Irla, Arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach, Arxiu Nacional de Catalunya, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Arxiu Renom-Llonch, Arxiu Lluís Giral, Arxiu personal de la família Buxons... Entre aquests documents podem destacar, entre altres, dues notes manuscrites signades per Companys i adreçades al conseller Josep Tarradellas el dia de la seva visita a Sabadell el 17 de març de 1937, en plena Guerra Civil, unes notes mecanografiades que són obra del sabadellenc Amadeu Aragay i que descriuen diversos aspectes de la biografia personal i política del seu amic Companys, i una carta adreçada a Josep Moix, signada el juliol de 1939, a París, en ple exili.

Igualment s'hi van exhibir objectes del fons del Museu d'Història de Sabadell, com és el cas d'un uniforme de gala d'un mosso d'esquadra, dels anys 1930, i d'altres procedents de diverses col·leccions i arxius particulars: Plàcid Garcia Planas, Arxiu Renom-Llonch... entre els quals destacarien un plat de la vaixel·la oficial del Govern de la Segona República que va deixar abandonada el seguici del president Juan Negrín en una masia del municipi d'Agullana, a l'Alt Empordà, el febrer de 1939, en plena fugida cap a França.

La relació de Lluís Companys i Jover amb la ciutat de Sabadell va ser polièdrica. Fou una relació professional, com a periodista (de vocació) i advocat (de formació), i política, en la seva condició d'ideòleg i orador prorabassaire i de militància republicana i federalista. També fou una relació personal: hi tenia moltes amistats i coneguts i en el que havia de ser la ciutat jardí de Can Rull s'hi féu construir una casa xalet. I, finalment, també hi mantingué una relació institucional, com a diputat per Sabadell primer a les Corts espanyoles els anys 1921 i 1923, i després, el 1931, a les Corts Constituents de la Diputació provisional de la Generalitat de Catalunya, i com a president de la Generalitat, entre els anys 1933 i 1940.

Podem dir que aquesta vinculació amb Sabadell arrencà, de forma simbòlica, l'any 1916, quan es publica el seu primer article en el setmanari *Sabadell Federal*, d'arrel republicana i federalista: "La política del máuser. El orden de abajo y el desorden de arriba", un text contra la Guerra del Marroc.

L'univers sabadellenc amb el qual es va relacionar en Companys està farcit de noms de persones significades per la seva activitat política d'aquella època, però també de simples ciutadans i ciutadanes, veïns i veïnes, amics i amigues, treballadors públics, professionals de diferents camps i de gent del món de la cultura. Amb aquest entorn

humà va compartir lluita, anhels i enfrontaments polítics, penes de presó, projectes personals i socials, vida i veïnatge, inquietuds intel·lectuals i culturals, mítings, converses de cafè, responsabilitats institucionals, guerra i sofriment i, finalment, la retirada i l'exili: Josep Altura, Amadeu Aragay, Joan Balart, Joan Bistuer, Lluís Casals, Isidre Crusafont, Ricard Fornells, Astre Janer, Magí Marcè, Abdó Mimó, Joan Miralles, Josep Moix, Joan Mora, Joan Morral, Jaume Ninet, Armand Obiols, Joan Oliver, Joan Oliveras, Jaume Òssul, Balbina Pi, Fidela Renom, Josep Renom, Salvador Ribé, Joan Sallarès, Salvador Sarrà, Francesc Trabal, Pau Vila, Melcior Vinyals...

En el marc d'aquesta exposició es van programar dues activitats complementàries de dinamització:

- Dimarts 20 d'octubre, a les 19h de la tarda. Conferència "Lluís Companys o el drama de la modernitat catalana", a càrrec d'Arnau González i Vilalta, professor del departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de de divulgació històrica i de participació viquipedista, en reconeixement d'aquesta figura històrica.
- Dissabte 10 d'octubre, a les 11h del matí. Viquimarató Lluís Companys, a la Biblioteca Vapor Badia. Organitzen: Museu d'Història de Sabadell, Memorial Lluís Companys a Sabadell i Amical Wikimedia.

Teixits artístichs. Jacquards singulars. L'Escola Industrial d'Arts i Oficis de Sabadell

Dates: del 4 de desembre del 2015 al 17 d'abril del 2016

Lloc: MHS (sala d'exposicions del vestíbul)

Recerca i documentació: Sílvia Carbonell/ CDMT

Comissariat i organització: Roser Enrich / MHS

Amb la col·laboració del CDMT

Amb el suport de la Diputació de Barcelona

La implantació al segle XIX del sistema jacquard, que permetia realitzar teixits amb lligaments complexos, va afavorir el desenvolupament de l'art del retrat en el teixit, específicament en el de seda.

L'èxit d'aquests teixits a França va fer que els teixidors catalans veiessin en aquest mecanisme la manera de realitzar les seves creacions més artístiques. Així, a Catalunya, empreses i escoles amb ensenyaments tèxtils començaren a fer teixits figuratius, com retrats de personatges il·lustres, escenes religioses, reproduccions de quadres i altres, treballats en sistema jacquard i majoritàriament de seda. Es tractava de produccions limitades amb finalitats commemoratives i també per demostrar el gran domini assolit en l'art tèxtil per part dels autors. El primer a teixir un retrat jacquard a Catalunya va ser Benet Malvehy, que el 1862 va fer el retrat de la reina Isabel II.

A Sabadell, i concretament a l'Escola Industrial d'Arts i Oficis, fundada el 1902, és on es van teixir més retrats commemoratius del nostre país. El seu primer director, Narcís Giralt Sallarès, que també hi impartia classes de teoria i pràctica de teixits, fou el principal impulsor dels teixits artístics. Els feien els alumnes sota el seu mestratge: el primer és del 1908, i se'n seguiren fent fins al 1986.

En l'exposició **Teixits artístichs. Jacquards singulars. L'Escola Industrial d'Arts i Oficis de Sabadell**, el museu aplegà una trentena de peces teixides a l'escola, moltes d'elles propietat del fons museístic, però també se'n mostraren d'altres cedides per particulars.

		2015												
		Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Set.	Oct.	Nov.	Des.	
Sala 2n Pis		Diccionari dels teixits fets a Sabadell								Francesc Casañas				
Sala Vestíbul		Sabadell 1714. Les catorze cartes del duc de Berwick i Llúria					DIM. Troballes arqueològiques al passeig de la Plaça Major					Lluís Companys i Sabadell		Teixits artístics

2.2 Exposicions permanents

Durant el 2015 s'han realitzat treballs de manteniment, substitució d'elements museogràfics envellits i/o actualitzacions de dades i informacions i difusió de les exposicions permanents i punts patrimonials següents:

Al Museu d'Història, l'exposició segueix el fil de la història dels pobladors del territori de Sabadell des dels primers pagesos prehistòrics fins a l'època moderna, i una petita mostra de telers dels segle XIX.

Lloc: sales de la planta baixa i del primer pis.

Els àmbits són els següents:

- *El poblament del territori de Sabadell, de la prehistòria a l'antiguitat tardana*
- *Els primers assentaments i l'expansió pel territori*
- *Una mirada cap a la Mediterrània: els ibers i els romans*
- *Sabadello, el naixement d'una vila (segles XI-XV)*
- *La vila de Sabadell a l'època moderna (segles XVI-XVIII)*
- *Maquinària tèxtil, segles XIX i XX*

Al Vapor Buxeda Vell: *Del vapor a l'electricitat. Un viatge al temps del fum i del soroll de les grans màquines de vapor.*

Als punts patrimonials. Edificis i béns municipals i itineraris al territori:

- Casa Duran
- Campanar de Sant Fèlix
- Torre de l'Aigua
- Pou de glaç de Sant Oleguer
- Molí de Sant Oleguer
- Les esglésies, capelles i ermites del rodal: Sant Nicolau, Sant Iscle i Santa Victòria, Sant Vicenç de Jonqueres i Sant Pau de Riu-sec
- Safareigs municipals del carrer de la Font nova
- Coves de Sant Oleguer: el primer franquisme
- Les xemeneies
- Itineraris urbans: L'origen de Sabadell, un riu d'històries; Sabadell a l'època moderna; Sabadell al s. XIX; Històries del carrer. Saps que feia la teva besàvia?; Mirades sobre el cementiri; Espais i símbols de poder; Les riuades de 1962, entre d'altres.
- I d'altres edificis en conveni amb privats: L'Arsenal i polvorí de l'Aeroport de Sabadell: la Guerra Civil (AENA), entre d'altres.

2.3. Esdeveniments ciutadans

Sant Jordi (23 d'abril)

Un any més, s'aprofità la diada de Sant Jordi per fer difusió de les publicacions editades pels museus municipals, oferint-les en venda i amb descompte, a la parada que es va muntar a la porta del Museu d'Història de Sabadell.

Es van fer un taller familiar de punts de llibres i roses al pati del museu.

A la Sala d'Actes s'hi van llegir textos d'homenatge a Ovidi Montllor, Guillem d'Efak, Manuel de Pedrolo i Francesc Garriga, a càrrec d'alumnes dels cursos de català per a adults, participants de Voluntariat per la llengua del CNL de Sabadell i Òmnium Cultural de Sabadell. Acompanyament musical a càrrec d'estudiants de l'Aula de Música de Cambra del Conservatori de Sabadell. Organitza: CNL

Aplec de La Salut

Activitats programades:

.Visites a l'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria

Diumenge 10 d'11 a 14 i de 19 a 20. Dilluns 11 d'11 a 14 i de 17:30 a 19:30

A càrrec de Bel Forrellad

Assistents: 315

.Visites a la Torre de l'aigua

Diumenge 10 d'11 a 14. Dilluns 11 d'11 a 14

A càrrec de: Laura Gual i Maria Pizà

Assistents: 169

Dia Internacional dels Museus - Nit dels museus

En el marc del Dia Internacional dels Museus (18 de maig), els museus de Catalunya participen en una activitat comuna: Descobreix una joia del museu!, que compta amb el suport de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Xarxa de municipis de la Diputació de Barcelona.

Per quart any consecutiu, els espais museístics de Sabadell es van unir per celebrar conjuntament el DIM. Així, el Museu d'Història i el d'Art de Sabadell, el Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, el Museu del Gas de la Fundació Gas Natural Fenosa i l'Espai Cultura Fundació Sabadell 1859 van fer una convocatòria conjunta per celebrar el Dia i la Nit dels Museus i d'aquesta manera assolir més difusió entre els ciutadans.

Cada museu va exposar la seva joia, i durant el cap de setmana del 16 i 17 de maig, es van fer una sèrie d'activitats gratuïtes. Així al MHS, el dissabte a la tarda es va oferir el taller "Fem d'arqueòlegs", activitat relacionada amb les troballes de les excavacions de la plaça Major. I el dissabte a la nit, al pati del MHS hi va actuar la companyia "Pendientes de un hilo" amb els "Microrelats" de Miguel Angel Flores.

Com ja s'havia fet els anys anteriors, els infants podien participar en *La gimcana de les joies* i entrar en el sorteig d'un dels cinc lots de regals dels cinc museus. Els lots es van repartir en un acte el 21 de maig celebrat a l'Auditori Espai Cultura Fundació

Sabadell 1859. L'acte va comptar amb la participació de dues corals de l'escola CEME (Centre d'Estudis Musicals Especialitzats) dirigides per Imma Trepal i Pere Bonmatí i va ser conduït pel periodista Albert Berloegui.

Durant el cap de setmana del DIM van visitar el museu 438 persones i l'activitat familiar va tenir una assistència de 79 persones.

Com a Joia del Museu es va presentar l'exposició a "L'entorn de la plaça Major", que mostrava una petita part de les moltes peces i utensilis d'ús casolà trobats arran de les intervencions arqueològiques realitzades a causa de la construcció de la nova estació dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya. Alhora s'hi explicava l'evolució històrica d'aquest indret des del segle XII fins a l'actualitat.

Públic cap de setmana DIM: 438

Aplec de Sant Nicolau

L'activitat programada va ser una visita guiada a l'ermita de Sant Nicolau
Divendres, 6 de desembre
A càrrec d'Isabel Gómez
Assistents: 23

Vacances escolars- Casals d'estiu

Per als casals d'estiu, el Museu ofereix el mateix repertori d'activitats que oferta a través de Ciutat i Escola per els grups escolars. Aquestes es poden fer en format visitats guiades, itineraris, tallers i visites teatralitzades. Les activitats, però, s'adapten a fi de que els aspectes lúdics i recreatius prenguin més presència, sense descuidar el rigor dels continguts tècnics i històrics.

Festa Major

Com cada any el MHS aprofita la Festa Major per obrir les portes de tots els edificis patrimonials i oferir activitats diverses en aquestes edificis i en les sales del propi museu. Les activitats van adreçades a diferents segments de públic, tot i que es treballa sobretot amb el públic familiar.

Públic total Festa Major: 6.676

Per al 2015 les propostes al programa de la Festa Major foren les següents:

- **Visites guiades:**

- . Museu d'Història (Monitoratge: Montse Carbó)
  - A l'exposició *Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell, 1909-1936)*
    - Dissabte, 5 a les 18.00h
    - Diumenge 6, a les 12.00h i a les 19.00h
    - Dilluns 7, a les 12.00h i les 19.00h
  - A l'exposició *A l'entorn de la Plaça Major*
    - Dissabte 5, a les 19.00h
    - Diumenge 6, a les 13.00h i a les 20
    - Dilluns 7, a les 13.00h i les 20.00h

A les exposicions permanents

Dissabte 5, a les 20.00h

Diumenge 6, a les 18.00h

Dilluns 7, a les 18.00h

. Casa Duran (C. del Pedregar)

Diumenge 6 i dilluns 7, de 18.00h a 20.00h (Arca Temàtica i Roser Enrich)

. Campanar de Sant Fèlix (Racó del campanar)

Dissabte 5 i diumenge 6, de 18.00 a 20.00 (Juanjo Llorente i Anna Vargas)

. El vapor Buxeda Vell (C. de Cervantes, 68)

Diumenge 6 d'11.00 a 14.00 (Arca Temàtica i Roser Enrich)

. Torre de l'Aigua (C. de Francesc Izard)

Dissabte 5, diumenge 6 i dilluns 7, de 12.00h a 14.00h Lucy Alcántara i Anna Vargas)

. Sant Pau de Riu-Sec (Ctra de Bellaterra, s/n)

Diumenge 6 i dilluns 7, de 12 a 14h (Arca Temàtica)

. *L'Arsenal i polvorí de l'Aeroport* (Ctra. de Bellaterra, s/n)

Diumenge 6 de 12 a 14 h (Genís Ribé)

Organització: Museu d'Història de Sabadell, Aeroport de Sabadell- AENA

Hi col·labora: Club de Tir Sabadell

• ***Itineraris:***

. L'origen de Sabadell, un riu d'històries

Dilluns 7 a les 9.00h (Arca Temàtica)

• **Activitats infantils:**

. *Una mirada a la Mediterrània. Els ibers i els romans* (a partir de 5 anys)

Al Museu d'Història de Sabadell (Arqueolític)

Dissabte 5, a les 17.30h

. *Fem d'arqueòlegs!* (a partir de 5 anys)

Al Museu d'Història de Sabadell (Carles Camon)

Dissabte 5, a les 19.00h.

. Espai infantil relacionat amb les exposicions (a partir de 5 anys)

Al Museu d'Història de Sabadell (Carles Camon)

Dissabte 6, de 18.00 a 21.00

Diumenge 7 i dilluns 8, de 12.00h a 14.00h i de 18.00h a 21.00h.

Participants: accés lliure.

Jornades Europees del Patrimoni a Catalunya 2015

Diumenge, 11 d'octubre de 2015. El MHS oferí l'itinerari *Sabadell al segle XIX*, a càrrec d'Arca Temàtica.

Tallers de Nadal

L'oferta de Nadal d'enguany s'adreçà a grups familiars i les sessions tingueren lloc alternativament al matí i a la tarda i al MAS i al MHS.

Es van fer dos tipus d'activitats unes per infants de 3 a 6 anys i unes altres per infants de més de 6 anys. Els primers eren contes basats en la història de la ciutat i la tradició nadalenca, mentre que els tallers pels infants més grans giraven entorn de l'exposició "*Francesc Casañas Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell 1909-1936)*", en el que es treballaven els principis de la llum i cada infant feia una càmera fotogràfica. Els tallers basats en la tradició nadalenca van ser fets per Arca Temàtica i els de fotografia per EcoClics.

Es varen fer els següents tallers:

- 24 desembre, 11.00h. *Fes el teu tió de Nadal!* Més de 3 anys
- 29 de desembre, 17.30h. *Fes la teva càmera fotogràfica.* Més de 6 anys
- 30 de desembre, 11,00h. *El Cisquet de Sabadell*, conte. Més de 3 anys
- 31 de desembre, 11.00h. *Fes la teva càmera fotogràfica.* Més de 6 anys

2.4 Altres activitats i col·laboracions

Programa de conferències i presentacions

Durant l'any 2015 el Museu d'Història ha organitzat diverses activitats de divulgació més especialitzada a través de conferències i presentacions a la sala Miquel Carreras:

- 25 de febrer Presentació *Diccionari dels teixits fets a Sabadell*, a càrrec de Josep Llobet i Pol. Membre de la comissió de teòrics tèxtils del museu i coautor del treball, Organització: en col·laboració amb La Biblioteca Pública de Gràcia. Excepcionalment, l'acte tingué lloc a aquesta biblioteca, c. Viladomat, 118.
- 17 de juny Conferència *Arqueologia urbana a l'entorn del passeig de la Plaça Major de Sabadell* a càrrec de Joan Piera Sancerni i Francesc Florensa Puchol, arqueòlegs directors de la intervenció.
- 20 d'octubre Conferència "Luís Companys o el drama de la modernitat catalana", a càrrec d'Arnau González i Vilalta, professor del departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- 30 d'octubre. Visita guiada per als descendents de la família Casañas a l'exposició *Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell 1909-1936)*.
- *Amics de l'Art Romànic de Sabadell*: Aquesta entitat té la seva seu al MHS i enguany ha continuat amb l'habitual programa de conferències que organitzen cada curs. Durant el 2015 s'han celebrat 9 conferències:
  - 21 de gener. *Palau-Solità - Plegamans i Montbuí*. A càrrec de Josep Maria Massagué.
  - 11 de febrer. *Pel romànic del Bages: Castellfollit del Boix, Castellbell i Marganell*. A càrrec de Francesc Villegas.
  - 18 de març. *Castells de la Segarra*. A càrrec de Joan Codina.

- 29 d'abril. *La taula medieval a través de la iconografia*. A càrrec d'Àngels Casanovas.
  - 10 de juny. *Cuixà, Vilafranca i Prada de Conflent*. A càrrec de Joan Codina i Lluís Fernàndez.
  - 23 de setembre. *Cardona en el temps: una lliçó d'història*. A càrrec d'Andreu Galera.
  - 21 d'octubre. *Alcanyís. Síntesi per a una visita*. A càrrec d'Àngels Casanovas.
  - 18 de novembre. *Projeccions de la videoteca dels AARS*. Selecció i presentació a càrrec de Lluís Fernàndez.
  - 16 de desembre. *Films de les visites dels Amics del Romànic*. A càrrec de Lluís Fernàndez.
- *Concerts de música de cambra*. Com ja és habitual, es continuà el cicle de "Concerts al museu", protagonitzat per estudiants de música de l'Escola Municipal de Música i Conservatori Professional de Sabadell, amb l'objectiu que aquests surtin del seu entorn habitual i ofereixin la seva música a tota la ciutat en un marc diferent i emblemàtic de la ciutat.

El programa fou el següent:

- 3 de febrer. Concert núm. 1. *Aula de Música de Cambra*.
  - 17 de febrer. Concert núm. 2. *Grups de cambra de l'Aula de guitarra*.
  - 3 de març. Concert núm. 3. *Aula de Música de Cambra i Grup d'acordions*.
  - 17 de març. Concert núm. 4. *Aula de Música de Cambra i Grup de flautes de bec*.
- *Trobada de identificació de sabadellencs en el fons Balmes*. A partir de l'exposició *Realitats. Joan Balmes i Benedicto (Sabadell, 1915-2004)*, organitzada el 2013, s'han anat fent trobades periòdiques durant tot l'any, per identificar les persones que apareixen a les fotografies del fons Joan Balmes. Les trobades s'han realitzat al Museu d'Història i estan obertes a totes les persones interessades.
- 8 i 29 de gener, 12 de febrer, 5 i 12 de març, 9 d'abril, 14 i 21 de maig, 14 i 18 de juny, 17 de setembre, 1 d'octubre, 12 de novembre i 10 de desembre.

Jornada de portes obertes a Sant Pau de Riu-Sec

El diumenge 22 de març el MHS va programar una Jornada de Portes obertes amb visites guiades al paratge històric i arqueològic de Sant Pau de Riu-sec, amb l'objectiu de mostrar i explicar l'església romànica, amb la museografia renovada, explicar el paratge arqueològic que conté des de restes romanes fins a restes d'època medieval i moderna, la nova tanca del futur parc arqueològic, el Pla Director de les actuacions arqueològiques engegat l'any 2010 entre la UAB, l'ICAC i l'Ajuntament de Sabadell, explicar la història del lloc i donar algunes pinzellades històriques de la masia de can Borrell.

Col·laboracions amb d'altres departaments i entitats

Es destaquen les col·laboracions habituals i continuades amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell, així com també amb entitats locals o supralocals per al desenvolupament dels diferents programes dels museus.

Amb altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell

- Participació en el Programa Ciutat i Escola del Departament d'Educació

Es continuà participant amb el programa Ciutat i Escola del Departament d'Educació, amb l'assistència a reunions del Consell d'Entitats i a la presentació del nou curs escolar fet al Club Natació de Sabadell, així com en la participació en la difusió de les activitats en la pàgina web. També es col·laborarà en la tramesa de les dades del públic escolar assistent a cada una de les activitats fetes al llarg del curs.

Com a col·laboració puntual es va participar, assessorant els continguts històrics i patrimonials en la Gimcana en família: "Gaudim al riu aprenent de la nostra història", que es va realitzar en l'àmbit del Ripoll. Es tracta d'una activitat emmarcada en el Programa Tàndem família - escola del Servei d'Educació.

El 15 de setembre es va cedir la sala Miquel Carreras al Departament d'Educació per fer una roda de premsa per explicar el programa de Ciutat i Escola del curs 2015-16.

-Col·laboració amb l'Estruch – Fàbrica de Creació de les Arts en Viu.

Els espais del campanar de Sant Fèlix, el 12 de desembre, van acollir les obres dels artistes de la Nauestruch, establint-se així un diàleg entre l'art contemporani i el patrimoni. Els artistes participants van ser: OESTE de Grace Livingstone, DIS-PAINTING de Jan Monclús, CATARSI de Carlos Santonja, THE FORBIDDEN CONJUNCTION d'Ian Waelder, FOREVER BLOWING BUBBLES de Bernat Daviu, Xavier Ristol, Ana Garcia-Pineda i Eduardo Ruiz.

També com d'altres anys, l'Estruch va col·laborar proporcionant contactes amb artistes per actuar en els diversos museus durant la Nit Internacional dels Museus.

-Col·laboració amb les Biblioteques Municipals de Sabadell

- El mes de gener es va cedir l'exposició *De l'espai rural a la ciutat: La Concòrdia, Can Llong, Castellarnau* (de l'any 2009), del cicle "Sabadell i els seus barris", a la Biblioteca de Ponent.

- Amb la col·laboració de les Biblioteques Municipals es van portar a terme dues activitats complementàries a l'exposició "*Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell, 1909-1936)*", són les següents:

- "*Catorzè Concurs de Literatura Ràpida Microcontes*", sobre fotografies de Francesc Casañas conjuntament amb el lema "*Els secrets de la vida quotidiana*", 28 de novembre a la Biblioteca Vapor Badia.
- "*L'empremta fotogràfica de Francesc Casañas en la bibliografia local*" mostra a la Biblioteca del Vapor Badia, del 14 de setembre al 31 d'octubre de 2015 i del 18 de gener al 27 de febrer del 2016.

- Com a activitat complementària de l'exposició "*Lluís Companys i Sabadell (1916-1940)*", també es va programar i dur a terme, en col·laboració amb la Biblioteca Vapor Badia, el 10 d'octubre, una *Viquimarató Lluís Companys*, amb la participació del Memorial Lluís Companys a Sabadell i Amical Wikimedia.

- *Col·laboració amb l'Escola Illa. Escola d'Art i disseny.*

Arran de l'exposició "Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell, 1909-1936)", els alumnes del taller de fotografia digital de l'Escola Illa, que imparteix Sílvia Ferran van realitzar un audiovisual fent dialogar les fotografies de Casañas amb fotografies actuals dels mateixos indrets.

- *Participació a la Taula de patrimoni de la regidoria d'Urbanisme de l'Ajuntament de Sabadell*

L'equip tècnic del MHS ha elaborat informes i ha avaluat treballs i projectes relacionats amb les intervencions que s'efectuen sobre el patrimoni arqueològic i històric arquitectònic de la ciutat, així com també ha dut a terme tasques de seguiment i supervisió dels estudis que es desenvolupen en el marc de la gestió del PEPPS i del PEIPU.

- *Col·laboració amb la Regidoria de Drets Civils i Ciutadania*

El 10 d'abril es va cedir la sala d'actes del museu a la Regidoria de Drets Civils i Ciutadania de l'Ajuntament de Sabadell. Amb motiu de la VI Jornada de Portes Obertes als Centres de culte de la ciutat es va realitzar una conferència a càrrec del Pare Botan, que va tractar del diàleg entre religions.

- *Col·laboració amb Amics de Medievalia.*

Cessió de la sala d'actes del MHS per a la realització d'una conferència sobre cuina medieval, el 16 d'abril.

- *Pati del Museu d'Història. Regidoria de Cultura*

Durant l'any el pati del museu s'ha utilitzat per portar-hi a terme diverses programacions de la Regidoria de Cultura, com són *El pati de contes* que es fa per Festa Major i el dia 24 d'octubre la Festa del còmic i el llibre infantil organitzada per Norma Còmics.

- *"Estudi sobre els elements més singulars dels fons dels museus de la XML",*

El Museu d'Història de Sabadell ha participat en el projecte "Estudi sobre els elements més singulars dels fons dels museus de la XML", endegat l'Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, aquest Oficina està interessada en identificar els elements més singulars dels fons dels museus que formen part de la Xarxa de Museus Locals amb l'objectiu de poder dissenyar en el futur accions de difusió, en suport digital, tant d'aquestes peces com de les institucions que les custodien.

En aquest projecte, que en la primera fase va estar coordinat per Mon Palomar, tècnica contractada per l'OPC a tal efecte, la tasca del Museu ha consistit en proposar 50 peces destacables i, amb l'ajut del Programa Museum Plus, crear un grup dels 50 elements més singulars del seu fons. D'aquests 50 objectes se n'han creat unes fitxes amb els camps proposats per la OPC, aquesta tasca s'ha fet amb el programa de documentació del Museu Museum Plus. Els objectes proposats són:

Núm. registre	Nom de l'objecte	Títol	Datació
1	mosaic		segona meitat segle II primera meitat segle III
7	dòlia		Romà republicà Segle III
222000	torn de filar		
284000	Aspi de prova	JBA	segle XX
350000	Dinamòmetre	Sik	segle XX
351000	Torsiòmetre		segle XX
391000	Màquina de Vapor Vertical		1868
628	rajola	raïm	segle XVIII
769	Plafó de rajoles	Mare de Déu i el Nen Jesús	segle XVII
847000	Quadrant		segle XX
1024031	mostrari		1970
1217000	Teler de Garrot		segona meitat segle XIX
1379	Tabernacle		segle XVII
1488	polsera art (retaule)		primera meitat segle XVII
1489	polsera art (retaule)		primera meitat segle XVII
1606	Tondosa		segle XVIII
1612	Teler		segle XIX
1616	Ordidor		segle XIX
1617	Fileta		segle XIX
1619	Maqueta sist gran estiratge		primera meitat segle XX
1620	Maqueta sist gran estiratge		primera meitat segle XX
1621	Maqueta sist gran estiratge		primera meitat segle XX
1659	senyera		1920
1682	caixa de cabals		segle XVII
1847	teixit	El llop i l'anyell, fragment de "Diana i Venus i la falla del llop i l'anyell".	1805 aprox.
1877	teixit	Cistella amb flors	Darrer terç del segle XVIII
2018000	Màquina de vapor	Locomòbil semifixa	1906
2367	vas de boca quadrada		neolític mig
2413	vas	Vas Apol·linar	1935
2646	làpida		Romà
2670	collaret		neolític antic
2679	lmatge	St. Joan Baptista	segle XVII
2731	nucli		neolític mig
2749	collaret		neolític mig
2807	vas		campaniforme
4585	capa de bateig		segle XVIII
6716	Cardet		segle XIX segle XX
7323	moneda	8 rals	1556-1588
10643	marededéu		segle XV
10659	cap de biga		segle XVII
11916	amulet		últim quart segle I ante primera meitat segle I
14005	Creu de terme		1745
16201	estàtua	Estiu	Romà
16215	penó		1918

16423	bossa per pellofes		
16784	Vestit		segle XIX
17045	cuina de gas	cuina gas Corberó	anys 30 del segle XX
17066	socarrat		
17185	teixit artístic	retrat rei Alfons XIII	1912
17318	Conjunt ceràmic funerari		Primera edat del ferro
17397	copa		medieval domini visigòtic
17974	amulet		ferro-ibèric ple
17975	Mosaic	Sagitari	1951

- *Museus del Vallès Occidental*

L'any 2015 es va crear el *Passaport dels Museus del Vallès Occidental*, iniciativa per posar en valor el patrimoni dels municipis implicats i potenciar el turisme de proximitat.

Els museus participants van ser:

- Seu Ègara, Esglésies de Sant Pere i Castell-Carboixa de Vallparadís de Terrassa
- Museu d'Art i Museu d'Història de Sabadell
- Museu i Poblat ibèric de Ca n'Oliver i Museu d'Art de Cerdanyola
- Museu del Monestir i Museu del Tapís Contemporani de Sant Cugat
- Museu Municipal de Montcada
- Centre d'Interpretació del Patrimoni Molí d'en Rata de Ripollet
- Museu Municipal Castell de Rubí
- Museu de la Pagesia de Castellbisbal

- *Altres Museus de Sabadell.*

El MHS ha col·laborat en l'organització del Dia i la Nit dels Museus, al costat del Museu d'Art, el Museu del Gas de la Fundació Gas Natural Fenosa, l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, i l'Espai Cultura Fundació Antiga Caixa Sabadell 1859.

Altrament, des del Museu d'Història de Sabadell s'ha fet la interlocució amb el Museu del Gas i amb l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont de les sol·licituds de llicència d'ocupació a la Via Pública que atorga el Departament de Via Pública de l'Ajuntament de Sabadell.

Relació de les sol·licituds tramitades a Via Pública durant el 2015:

- 25 de gener de 2015: en motiu del tercer Aniversari del Museu, amb animació familiar i altres petites activitats (Museu del Gas).
- 22 de març de 2015: en motiu de la festa de la primavera, amb l'activitat "La primavera té swing" (Museu del Gas).
- 23 d'abril de 2015: en motiu de Sant Jordi amb actuació a càrrec del la Cia *El Galliner* (Museu del Gas).
- 5 de juny de 2015: commemoració del dia del medi ambient, amb l'actuació de la cia *Galiot Teatre* (Museu del Gas).
- 14 de juny de 2015: animació familiar i altres petites activitats (Museu del Gas).
- 3 d'octubre de 2015: en motiu de l'aniversari de l'ICPMC, amb un concurs de dibuix (Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont).
- 4 d'octubre de 2015: projecte de mobilització social "Un dia de nassos" (Museu del Gas).

- 14 de novembre de 2015: amb motiu de l'any de la llum, espectacle de *BR2* de la cía *Brodas Bros* (Museu del Gas).

- *Fundació Bosch i Cardellach*

El MHS va col·laborar en l'organització del Curs "El Vallès: de la societat agrària a la societat industrial", promogut per la Fundació Bosch i Cardellach, programant i realitzant l'itinerari històric "Traces patrimonials del tèxtil a Sabadell: xemeneies i vapors", que va incloure una visita al vapor Buxeda Vell, i que va tenir lloc el dia 31 d'octubre, dirigida als inscrits al curs. La visita la va dur a terme Genís Ribé, tècnic del MHS, en el marc d'un conveni signat entre ambdues institucions.

- *Col·laboracions diverses*

Durant l'any es continuaren les tasques per a una major vinculació del Museu d'Història de Sabadell amb l'entorn institucional, patrimonial, acadèmic, cultural i museístic de la ciutat i forà.

2.5 Publicacions

L'any 2015 la política de publicacions es va centrar en l'edició i presentació del número 35 de la revista *Arraona*, conjuntament amb l'AHS i el MAS, i en l'autoedició de materials de difusió de mà (fulls de sala, díptics, tríptics...) per a cadascuna de les exposicions temporals programades i reedicions parcials, en format fotocòpia, dels opuscles de patrimoni i d'itineraris dels quals es va esgotant l'estoc.

Catàlegs d'exposicions

Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell, 1909-1936)

S'ha treballat amb l'elaboració dels continguts del catàleg de l'exposició *Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell, 1909-1936)*. El catàleg té dos grans apartats: Enfocant Sabadell: Francesc Casañas Riera (1909-1936), que explica la trajectòria personal, humana i professional de Casañas, i un segon apartat que el situa dins el context de panorama fotogràfic català de l'època.

Els autors dels textos són Rafel Torrella, de l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona, Isabel Pardo i David González, arxivers de la Secció d'Imatge i So de l'Arxiu Històric de Sabadell.

Arraona

S'ha participat en l'aportació de continguts per al número de la revista *Arraona*, núm. 35 i se n'ha portat la coordinació tècnica de continguts.

Aquest nou número contenia un dossier monogràfic dedicat a la història del teatre a Sabadell, segles XIX-XX.

Projecte Arqueopèdia (Viquipèdia)

En el marc d'aquest projecte conjunt impulsat per l'Amical Wikimedia en col·laboració amb el CSIC-Institució Milà i Fontanals de Barcelona, el Museu de Gavà i la UAB-CORE Patrimoni, al qual s'incorporà el MHS a finals de l'any 2014, s'han realitzat les següents actuacions:

- 28 de febrer. Assistència del tècnic Genís Ribé a la Viquimarató d'Arqueologia de Gavà, realitzada en la Biblioteca Josep Soler Vidal de Gavà, organitzada pel Museu de Gavà.
- 23 de maig. El MHS organitza la Viquimarató d'Arqueologia de Sabadell, que va tenir lloc a la Biblioteca del Vapor Badia, amb l'assistència de diversos experts i persones interessades. Es donen d'alta diverses entrades de noms de jaciments i altres elements arqueològics que formen part del patrimoni arqueològic sabadellenc i del fons del MHS.

2.6 Activitats de dinamització

El Museu d'Història té diverses línies de dinamització. Per una banda hi ha els dominicals, activitats gratuïtes adreçades a tots els públics que es fan cada tercer diumenge de mes, i per altra hi ha el conjunt d'activitats que es fan per festivitats assenyalades i que compten en programes específics que han esdevingut tradicionals. Aquest és el cas de l'Aplec de la Salut, la Festa Major, Sant Jordi, Dia Internacional dels Museus i altres (Vegeu l'apartat d'esdeveniments ciutadans).

Així mateix, totes les exposicions temporals que es programen compten amb diverses activitats de dinamització que tant poden ser visites guiades programades per un dominical, com activitats adreçades a un col·lectiu especial com per exemple les escoles, com activitats fetes conjuntament amb d'altres entitats o departaments Municipals.

- 18 de gener, *Històries del carrer*. Itinerari.
- 15 de febrer. *Masterclass d'il·lustració històrica amb Francesc Riart*.
- 15 de març. *Les 14 cartes del duc de Berwik i Lliria*. Visita guiada.
- 19 d'abril. *Diccionari dels teixits fets a Sabadell*. Visita guiada.
- 16 de maig. *Fem d'arqueòlegs?* Taller.
- 21 de juny. *Com vivien els prehistòrics*. Conte.
- 19 de juliol. *Campanar de Sant Fèlix*. Visita guiada.
- 11 d'octubre. *Sabadell al segle XIX*. Itinerari.
- 15 de novembre. *Lluís Companys i Sabadell*. Visita guiada.
- 20 de desembre. *Francesc Casañas i Riera*. Visita guiada.

2.7 Dades d'assistència al MHS

Les dades d'assistència al MHS inclouen tots els visitants que d'una forma individual o en grup han visitat les sales del museu i els diferents punts patrimonials que es gestionen dels del MHS, inclòs el Vapor Buxeda Vell.

MHS 2015

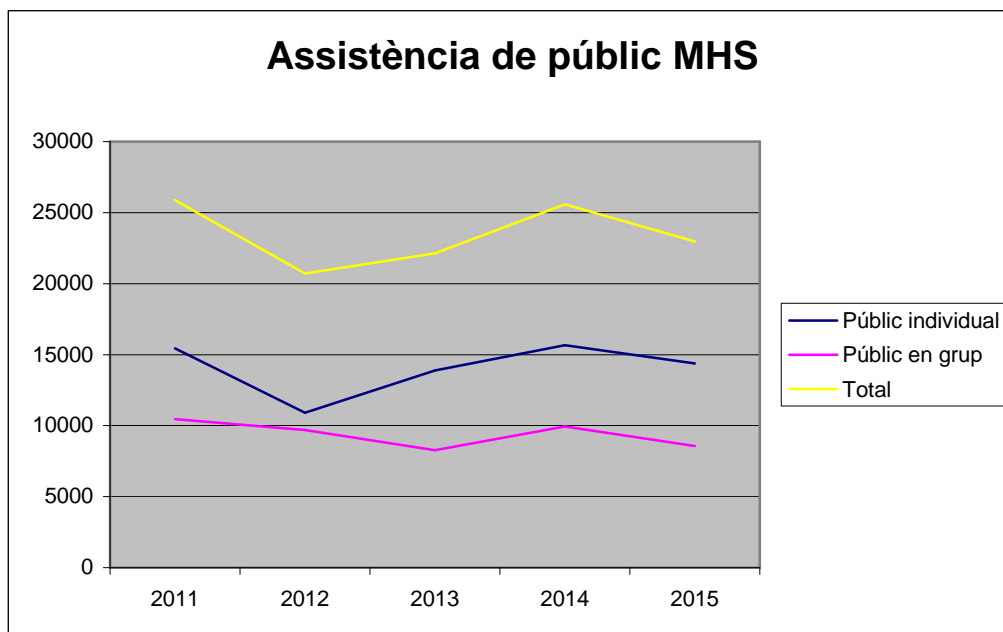
	Públic individual	Públic en grup*	Número de grups	Total
Gener	446	493	19	939
Febrer	407	1.088	42	1.495
Març	668	1.498	57	2.166
Abril	756	1.066	40	1.822
Maig	1.367	1.011	43	2.378
Juny	381	1.235	47	1.616
Juliol	229	292	14	521
Agost	98	0	0	98
Setembre	7.754	0	0	7.754
Octubre	1.028	466	19	1.494
Novembre	472	890	39	1.362
Desembre	780	6536	22	1.316
TOTAL	14.386	8.575	342	22.961

*En grup: són escoles i altres col·lectius concertats

MHS 2014

	Públic individual	Públic en grup*	Número de grups	Total
Gener	580	758	32	1.338
Febrer	670	1.378	56	2.048
Març	647	1.240	47	1.887
Abril	880	1.545	63	2.425
Maig	1.853	2.041	78	3.894
Juny	581	1.108	46	1.689
Juliol	283	231	9	514
Agost	113	0	0	113
Setembre	7.834	112	4	7.946
Octubre	704	509	22	1.213
Novembre	1.074	391	17	1.465
Desembre	623	618	22	1.241
TOTAL	15.842	9.931	396	25.773

	Públic individual	Públic en grup	Total
2011	15.435	10.449	25.884
2012	10.900	9.695	20.720
2013	13.875	8.270	22.145
2014	15.842	9.931	25.593
2015	14.389	8.575	22.961

En relació al 2014, el públic total del museu va disminuir un 10,3%. Aquesta disminució va afectar tant el públic que visita el museu en grup, com individualment. Si bé, com es pot veure en la taula, el públic en grup va disminuir amb una mica més de força que l'individual.

Un dels factors que podrien explicar part d'aquest descens, és que l'any 2014 el MHS va organitzar dues activitats relacionades amb el Sabadell de 1714, que al fer-se al carrer van aplegar una gran quantitat de públic, molt més que si l'activitat es fa a l'interior del museu. Durant l'any 2015 no s'ha realitzat cap activitat al carrer, fet que pot explicar part d'aquesta disminució.

2.8 Difusió i tecnologies digitals

Les activitats del Museu es difonen en els diversos mitjans de difusió del Departament de Cultura i del propi Ajuntament com són la web Sabadell Cultura, el Full Infantil mensual que es reparteix a tots els escolars de la ciutat i el butlletí *Sortim*, entre d'altres. Així mateix, de totes les activitats que es fan s'elabora la corresponent nota de premsa.

De les activitats més singulars, inauguracions d'exposicions, presentació de llibres, conferències i altres es fa la corresponent invitació digital i la seva tramesa.

Per la seva banda, el Museu elabora periòdicament cartells i fulls de mà informant de les properes activitats, que es distribueixen i col·loquen en el propi museu.

Facebook del MHS

Al llarg del 2015 s'ha continuat alimentant aquesta plataforma de comunicació i interacció social, amb els següents objectius:

- Difondre les nostres activitats
- Difondre el coneixement i altres aspectes de les nostres col·leccions
- Donar a conèixer la cessió d'objectes del nostre fons per a exposicions d'altres institucions
- Informar sobre les recerques que es desenvolupen sobre els materials dels nostres fons
- Divulgar diversos aspectes i recerques d'història i patrimoni locals
- Divulgar activitats que tracten temes d'història i patrimoni locals realitzats per altres institucions i entitats de la ciutat
- Donar a conèixer les col·laboracions que estableix el MHS amb altres institucions i entitats sabadellenques
- Donar a conèixer els testimonis personals que fan aportacions a la recuperació de la memòria històrica recent sabadellenca
- Commemorar efemèrides històriques de Sabadell i el seu entorn
- Informar sobre aspectes tècnics diversos de les diferents tasques que es desenvolupen en el dia a dia al museu (recerca i muntatge d'exposicions, documentació de col·leccions, relació amb el món educatiu, etc)
- Relacionar-nos amb l'entorn institucional, cultural i educatiu sabadellenc
- Relacionar-nos amb el món museístic local i supralocal

Amb data 31 de desembre de 2015 el facebook del MHS ha assolit un total de 959 "m'agradaes" i al llarg de l'any un abast de les seves publicacions que implica a l'entorn d'unes 281 persones de mitjana.

La pàgina web dels Museus

La web dels museus municipals es va posar en funcionament el mes de juny de 2014, l'any 2015 ha estat doncs l'any de la seva normalització i consolidació.

Durant aquest any s'ha fet una tasca considerable d'introducció de continguts. Així i com és d'esperar els apartats de l'*Agenda*, de *Destacats* i de *Exposicions* han estat el més actius. Altrament s'ha fet un notable esforç per introduir a la web i també a la plataforma ISSUU, no només els nous materials que el museu produeix, com són per exemple els catàlegs i els fulls de sala, sinó també textos i catàlegs d'anys anteriors. En el mateix sentit a més d'actualitzar amb les noves didàctiques l'apartat d'*Activitats per escoles i grups*, s'hi ha incorporat nous enllaços i materials a fi de proporcionar als mestres i educadors eines per treballar abans o després de la visita al museu.

Visitmuseum

Durant l'any 2015 es van elaborar els continguts per entrar a formar part de *Visitmuseum*, projecte de promoció turística dels museus de Catalunya finançat pel Fons de Foment del Turisme. El projecte vol posar a l'abast del turista una informació de qualitat, escrita en un llenguatge entenedor i adaptada als principis del "mobile first" (prioritat al disseny per a dispositius mòbils)

La plataforma digital Visitmuseum es tradueix en dos formats:

- Una aplicació informàtica dissenyada per ser utilitzada mitjançant dispositius mòbils (telèfons intel·ligents o tauletes tàctils).
- Un web adaptatiu, dissenyat per aconseguir una visualització òptima independentment de l'aparell que s'utilitzi (ordenador o qualsevol dispositiu mòbil). En aquest darrer cas, el contingut de cada pàgina web s'adapta a les dimensions de la pantalla de l'aparell.

El Passaport dels Museus del Vallès Occidental

El mes de gener es va presentar a la premsa, en el Museu i poblat ibèric de Ca n'Oliver, la proposta del "Passaport dels Museus del Vallès Occidental".

La proposta tenia la finalitat de posar en valor el patrimoni dels museus de la comarca del Vallès Occidental i fer-ho sobretot pel turisme de proximitat. Es volia aprofitar les sinèrgies que es podien generar entre els diversos equipaments museístics inclosos en la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, els museus i equipaments patrimonials de Sant Cugat, Terrassa, Sabadell, Cerdanyola, Ripollet, Rubí i Castellbisbal.

Bàsicament, es tractava de fer conjuntament amb els diversos equipaments implicats, una campanya de promoció turística cultural. Es va crear d'una ruta pels espais patrimonials i diversos elements comunicatius. Entre ells, el carnet de la ruta del patrimoni cultural del Vallès Occidental i un desplegable informatiu dels obsequis de cada punt de la ruta i de l'obsequi final. També es va elaborar una pàgina web.

La iniciativa va tenir una bona repercussió als mitjans de comunicació. Se'n van fer ressò, sobretot la premsa escrita i digital. Ara bé, la incidència entre el públic la podem qualificar de testimonial. Creiem que la raó principal d'aquest poc èxit és que ens trobem en una zona amb una gran oferta cultural i que per tant el públic té al seu abast moltíssimes opcions de caràcter cultural. A més, el MHS i el MAS són museus gratuïts i els descomptes aplicats a les publicacions que es feien per els usuaris dels passaports eren poc rellevants a l'hora d'atraure públic nou.

2.9 Programa pedagògic

L'any 2015, que inclou una part del curs 2014-2015 i del 2015-2016, ha estat de consolidació del canvis fets en cursos anteriors. Així mateix, s'ha seguit fent un seguiment sistemàtic tant del funcionament de les activitats, com del procés de gestió de les mateixes. L'objectiu és detectar tots els aspectes que siguin millorables per insignificants que semblin, i així anar millorant la dinàmica i el contingut de les visites i el servei a les escoles.

Tots els grups que fan activitats del MHS omplen una enquesta valorativa en què se'ls demana que puntuïn l'activitat i que en diguin el que més i el que menys els ha

agradat. Una de les demandes més freqüents i persistents any rere any, per part dels professors que visiten el museu, és la de disposar de més materials didàctics per preparar les visites. Aquests materials són especialment necessaris per les activitats que es fan en llengües estrangeres.

Millorar i ampliar els materials pedagògics és una feina de llarg recorregut en la que el museu treballa de manera continuada. En concret i com s'ha explicat més amunt, s'ha treballat ampliant els recursos de la web dels museus a fi de que els mestres disposin de materials que els ajudin a preparar les visites que fan al museu i al patrimoni de la ciutat.

Novetats del curs 2015-2016

Com és habitual, es van oferir visites guiades de totes les exposicions temporals, *Francesc Casañas i Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell 1919-1936)*, *"Teixits Artístics"*. *Jaquards* singulars. *L'escola industrial d'Arts i Oficis de Sabadell*". *"Lluís Companys i Sabadell (1916-1940). 75 anys del seu afusellament"* i *A l'entorn de la plaça Major*".

Per altra banda, després de la recuperació de Sant Pau de Riu-Sec, amb la urbanització de l'entorn, la delimitació i tancament amb una tanca de nova construcció de l'àrea arqueològica, i la reposició dels elements museogràfics de l'interior de l'ermita, el conjunt de Sant Pau, de més de 2.000 anys d'història, s'ha tornat a oferir per a ser visitat.

Per altra banda, explicar que es va deixar d'oferir l'itinerari "Sabadell escrit i descrit". Es tracta d'una passejada que descobreix la ciutat de Sabadell a través de les descripcions que han fet reconeguts poetes i prosistes com Agnès Armengol, Joan Oliver (Pere Quart), Joan Vilacasa, Mossèn Camil Geis i Feliu Formosa, entre altres. També, s'hi explicava la important tasca d'impulsors de publicacions, impressors, llibreters i moviments creatius. Si bé el contingut de la ruta estava molt ben elaborat, la seva posada en funcionament era molt difícil, llegir textos al carrer al mig del brogit és poc adient. Això va fer que la valoració que en feien els mestres no fos massa bona i per això es va deixar d'oferir.

Tàndem Escola i Família

El MHS va participar en el programa Tàndem Família-Escola que té per objectiu reforçar la tasca educadora de les famílies. En concret es va col·laborar assessorant els continguts històrics i patrimonials en la Gimcana en família: "Gaudim al riu aprenent de la nostra història", que es va realitzar en l'àmbit del Ripoll. Es tracta d'una activitat emmarcada en el Programa Tàndem família - escola del Servei d'Educació.

Descripció de les activitats

Què s'hi fa al Museu d'Història de Sabadell? *Visita guiada*

En la visita a les sales en fixarem en el tipus d'objectes exposats, en la seva procedència i en com es documenten. Aprendre què s'hi fa en un museu i ens posarem a la pell dels que hi treballen. Tot seguit ens qüestionarem a l'entorn dels objectes que, malgrat ja no siguin útils, guardem a casa nostra i reflexionarem sobre què ens expliquen i quin valor tenen aquest objectes. Es donen instruccions per fer

una segona sessió a l'aula, on cada nen porta, documenta i explica un objecte de casa seva per després entre tots fer-ne una petita mostra.

1. Per als més menuts

El viatge de la pedreta verda. *Conte i joc*

La història de la pedreta de color verd ens explica les peripècies d'una perla de collaret que vol trobar el seu origen. La seva amiga l'acompanya fins a unes mines on trobarà moltes companyes.

Viatgem a la prehistòria. *Taller*

Després de conèixer com era una cabana i com s'hi vivia, cada taller aprofundeix de forma pràctica en algun dels aspectes de la vida a la prehistòria.

L'art prehistòric

Es fabriquen pigments naturals i després es pinta un gran mural amb motius de la vida a la prehistòria.

La ceràmica prehistòrica

s'elabora un bol de ceràmica i es decora amb punxons d'os i petxines.

De la cabana prehistòrica al segle XXI

A partir dels objectes trobats a les excavacions i d'objectes actuals, mirem perquè serveix cada objecte i comparem els dos tipus de vida.

He anat al Museu! La Musa i els romans. *Visita participativa*

Una visita dissenyada per familiaritzar els més petits amb el museu. La Musa, un titella que ha convidat els nens a casa seva, que és el museu, els explicarà què és un museu i què s'hi guarda. Coneixereu la seva àvia Clàudia, una romana que explica contes i que sap fer ballar els personatges de la seva cuina... com ara a la malèfica àmfora...

He anat al Museu! La Musa i el mercat medieval. *Visita participativa*

Una visita dissenyada per familiaritzar els més petits amb el museu. La Musa, un titella que ha convidat els nens a casa seva, que és el museu, els explicarà què és un museu i què s'hi guarda. Els presentarà la padrina Caterina, que té una parada al mercat, observaran els productes que s'hi venen i aprendran una recepta medieval.

He anat al Museu! La Musa i el fil de llana. *Visita participativa*

Una visita dissenyada per familiaritzar els més petits amb el museu. La Musa, un titella que ha convidat els nens a casa seva, que és el museu, els explicarà què és un museu i què s'hi guarda. La Musa els ensenyarà què és un teler i com es fa per teixir la llana, des de l'ovella fins al fil que es posa al teler.

Xip-xap al safareig. El safareig de la Font Nova. *Taller*

Aquest taller que incorpora una breu escena teatralitzada permet conèixer un safareig públic i treballar diversos aspectes relacionats amb l'aigua: moviment d'un objecte dins l'aigua, identificació dels elements que suren i que s'enfonsen, barreja de diversos elements amb l'aigua per comprovar-ne la transformació...

2. Les col·leccions

Descobreix la joia del Museu. *Visita guiada*

Cada any amb motiu del Dia Internacional dels Museus, els Museus Municipals exhibeix una peça que, per la seva importància, originalitat o per ser d'ingrés recent, destaca entre totes les que formen els fons dels museus. Amb la visita analitzarem què té de singular la peça triada i en quin moment cultural i històric va ésser creada.

Els primers assentaments prehistòrics. *Visita guiada*

A través de la visita a la sala per observar els diferents objectes procedents de diversos jaciments arqueològics, s'explica la vida en la prehistòria a la zona del Vallès. La cabana permet manipular tota classe de reproduccions d'estrís prehistòrics.

Viure a la prehistòria. *Taller*

L'activitat permet conèixer els aspectes claus de la vida a la prehistòria. Hi ha cinc **tallers**, adreçats a diferents nivells educatius, que aprofundeixen de forma pràctica en temàtiques diferents d' aquesta etapa.

Cicle mitjà i superior d'educació primària i ESO:

Fem de paleoantropòlegs: es basa en l'observació de dues reproduccions d'enterraments prehistòrics, una inhumació i una incineració i els seus aixovars, per descobrir com vivien i els rituals de la mort dels nostres avantpassats.

Fem pigments i pintem: aprendrem a fer pigments a partir del que trobem a la natura i entre tots pintarem un gran mural basat en les vivències i les inquietuds dels nostres avantpassats prehistòrics.

Fem una galeta: moldrem blat amb un molí manual per obtenir farina, prepararem la massa i hi posarem fruits secs i courem les galetes en un forn de lloses, per després menjar-les cobertes de mel.

Fem un bol d'argila: s'elabora una peça de ceràmica amb les mateixes tècniques i les decoracions que els atuells vistos a l'exposició.

Cicle mitjà i superior d'educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults:

Fem eines, fem foc: a partir de l'anàlisi dels estris trobats en les excavacions arqueològiques un monitor farà demostracions de talla de sílex i d'encesa de foc i després cada participant fabricarà la seva pròpia eina de sílex amb mànec de fusta.

Els ibers i els romans. *Visita guiada*

La romanització va significar la desaparició de la cultura ibèrica i la imposició d'un sistema de vida del que en som hereus directes. La visita permet observar els diferents objectes procedents de les excavacions arqueològiques que ens parlen de la vida dels ibers i els romans al Vallès: els atuells per guardar cereals, les eines del camp, les joies, les vaixelles, els elements arquitectònics...

Viure al món dels ibers i dels romans. *Taller*

L'activitat inclou tres **tallers**, del quals se n'ha de triar un, que ens familiaritzen amb la vida a l'època ibèrica i romana a través dels objectes que ens han arribat d'aquestes cultures. Posteriorment cada taller aprofundeix en un aspecte o un altre.

Cicle mitjà i superior d'educació primària:

Una casa ibèrica de fang i bruc. Es fan toves amb fang i palla i després es construeix la maqueta d'una casa ibèrica.

Cicle mitjà i superior d'educació primària, ESO, batxillerat i formació professional:

Escriure una carta a un laietà. Sobre una plaqueta de plom utilitzant un punxó transcriurem un text lliure en l'alfabet iber.

Educació primària, ESO, batxillerat i formació professional:

El mosaic de Neptú. Sobre un suport de fusta es fa un mosaic segons la tècnica dels romans utilitzant tessel·les de diferents colors

Sabadello, el naixement d'una vila (segles XI-XV). Visita guiada

La visita és un recorregut per conèixer la forma de vida dels pagesos, terrissaires, artesans, mercaders que van viure en el petit nucli de cases al voltant de l'antiga església de Sant Salvador a l'època medieval

Viure a l'època medieval. Taller

Els **tallers** giren al voltant del joc que és l'excusa per treballar una època històrica tan complexa com és la medieval. Inclou tres tallers adreçats a diferents nivells educatius dels quals s'ha de triar un.

Cicle inicial i mitjà d'educació primària:

Com era Sabadell fa mil anys?: es pinten i retallen les siluetes d'edificis i personatges del Sabadell medieval. Amb les imatges es completa un mural que representa el paisatge de l'època i que és el marc per explicar com es vivia en aquesta època.

Cicle superior d'educació primària, ESO, batxillerat i formació professional:

Manuscrits tinters i pergamins: l'activitat se centra a treballar l'escriptura medieval (qui escrivia, què s'escrivia...), utilitzant diferents reproduccions de textos originals de Sabadell (pergamins o documents en paper). També es confeccionen les plomes d'escriure amb càlam i plomes d'oca, preparació de la tinta i reproducció d'un text manuscrit.

Lliures i sous al mercat. Fes una moneda: com moltes ciutats, Sabadell va néixer al voltant d'un mercat setmanal. Els alumnes es posen a la pell dels compradors i dels venedors i descobriran quins eren els productes venuts, els sistemes de mesura i els d'intercanvi. S'encunyen monedes per percussió i es confecciona un moneder amb teixits tradicionals.

Manufactura i menestrals. L'època moderna (segles XVI al XVIII). Visita guiada

Durant els segles XVI, XVII i XVIII es posen les bases econòmiques i socials per fer el salt cap a la industrialització. Aquests canvis, que van significar el final del feudalisme i l'entrada a un món més divers que anomenem modern, es poden exemplificar amb el cas de Sabadell.

Viure a l'època moderna (segles XVI-XVIII). Taller

L'activitat inclou tres tallers adreçat a diferents nivell educatiu, dels quals se'n tria un:

Cicle inicial i mitjà d'educació primària:

Pagesos, paraires, terrissers. El joc dels oficis: els alumnes reproduiran aspectes dels diferents oficis a través d'un joc de preguntes i manipulació d'estrís i després representaran alguns oficis i realitzaran una sèrie de proves.

Educació primària:

Alerta, arriba en Rocaquinarda! Una aventura de bandolers: els alumnes s'aproparan al fenomen del bandolerisme, reproduint activitats i actituds dels bandolers, alhora que aprendran els mecanismes d'organització, solidaritat i defensa dels vilatans.

Cicle superior d'educació primària, ESO, batxillerat i formació professional

L'època moderna. Un joc de rol: es reproduiran aspectes de l'organització social i política a través d'un joc de tauler. Els alumnes es repartiran per grups que representaran els diferents estaments i realitzaran una sèrie de proves relacionades amb la seva condició i amb la ciutat d'aquell moment.

Teixint: el procés de la llana. *Taller*

A través del taller és possible conèixer tots els processos necessaris per a la fabricació d'una peça de teixit de llana, des de l'esquilada del xai fins als acabats, i com han evolucionat aquestes feines al llarg del temps. Es fa un exercici pràctic.

El vapor Buxeda Vell: del vapor a l'electricitat. Visita guiada

La visita al vapor Buxeda Vell s'inicia amb un audiovisual per entrar en l'ambient de la industrialització a Catalunya i a Sabadell. Després la visita segueix pels diferents espais de la sala de la màquina fins a arribar a la Wolf de 1906.

3. Els museus al territori

Visites guiades

La Salut: l'ermita medieval, el santuari i el jaciment romà. Visita guiada

La visita s'inicia observant l'entorn i veient la seva situació geogràfica. Després, s'expliquen les diferents etapes de poblament: la vil·la romana, parcialment excavada, l'ermita medieval que va tindre funció de morberia, i el santuari actual i la tradició de l'aplec.

Es visita l'interior de l'ermita de Sant Iscle i de Santa Victòria, on a més de contemplar l'edifici es poden veure les restes d'una piscina romana de la part residencial de la vil·la romana.

La Casa Duran Visita guiada

La Casa Duran es construí al final del segle XVI, quan Sabadell era una petita vila de carrers estrets. La seva arquitectura és conseqüència directe de les seves funcions: residencial (salons, cambres, jardí) i productiva (celler, cups, estable, fàbrica de

sabó). La visita permet conèixer aquests espais lligats a la vida econòmica i la història de la família Duran, que fou molt destacada en la vida pública de la ciutat.

El pou de glaç de Sant Oleguer. *Visita guiada*

Es visita l'interior del pou i s'explica com funcionava un pou de glaç, d'on s'obtenia el gel, com es transportava i per què es feia servir.

El campanar de Sant Fèlix. *Visita guiada*

El campanar va ser construït pels vilatans del segle XVIII i, a més de funcions religioses, en tenia de socials. La visita permet conèixer l'origen, l'evolució i el funcionament del campanar i des de dalt contemplar una bona vista de Sabadell.

El molí de Sant Oleguer. *Visita guiada*

El Molí de Sant Oleguer, que actualment és un alberg, conserva els elements essencials del molí que va ser. El recorregut per l'interior de l'edifici permet conèixer la història, l'evolució i el funcionament del molí i la visita a l'exterior mostra la impressionant roda —també reconstruïda— que, moguda per l'aigua, generava la força hidràulica que movia els embarrats.

La Torre de l'Aigua. *Visita guiada*

L'abastament d'aigua a la ciutat ha estat una preocupació constant dels sabadellencs que es convertí en vertader problema amb la industrialització de la ciutat. La Torre de l'Aigua és un dipòsit elevat i la visita ens permet conèixer el seu complex funcionament, el context històric en què es va construir i gaudir d'una panoràmica inusual de la ciutat i el rodal des del mirador.

El vapor Buxeda Vell: del vapor a l'electricitat. *Visita guiada*

Del que va ser un gran vapor industrial de la família Buxeda, n'ha quedat la casa de la màquina de vapor i les seves dependències més properes: el soterrani, el taller... La visita al vapor Buxeda Vell s'inicia amb un audiovisual que ajuda a entrar en l'ambient de la industrialització a Catalunya i a Sabadell. Després, la visita es desenvolupa pels diferents espais fins a arribar a la màquina pròpiament dita, una Wolf semifixa de fabricació alemanya.

El safareig de la Font Nova. *Visita guiada*

Quan les cases no tenien aigua corrent les minyones i les obreres feien la bugada als safareigs públics: cantaven, discutien i sobretot "feien safareig". El safareig de la Font Nova és, a més, una peça de l'arquitectura modernista.

Visitem un polvorí de la guerra. *Visita guiada*

A l'aeroport de Sabadell es pot visitar el polvorí que es van construir durant la guerra civil conjuntament amb nou refugis. S'utilitzava per a guardar municions i peces dels avions, com les del "xato" un avió de guerra que es fabricava a Sabadell, prop de l'aeroport. Dins s'hi ha instal·lat una exposició que explica els detalls de com es va construir i de com es feia servir.

Viure en una cova a mitjans del segle xx. *Visita*

Visita a tres coves adequades per a ser vistes des de l'exterior que es van habitar durant la postguerra. S'explica com era Sabadell als anys 50, el fenomen de la immigració, la manca d'oferta d'habitatge i les condicions de vida dels nouvinguts. La visita a les coves es complementarà amb una passejada pel barri de Nostra Llar, construït en el marc del Pla Marçet per a l'habitatge, per als treballadors d'Artexil SA. També és una bona ocasió per parlar dels moviments migratoris de finals del segle XX i reflexionar sobre els moviments de les persones en totes les èpoques històriques.

L'església de Sant Pau de Riusec

Visita guiada en la que podreu veure l'església romànica del segle XI-XII i l'edifici adossat que és l'antiga rectoria construïda l'any 1798. La Quadra de Sant Pau de Riusec, és un antic terme que va ser agregat al terme municipal de Sabadell l'any 1471. L'església es troba enmig d'un gran jaciment en què s'han localitzat assentaments humans des d'època romana fins als nostres dies.

Itineraris

L'origen de Sabadell: un riu d'històries.

Sabadell és una ciutat d'origen medieval, nascuda al voltant d'un mercat i una petita església... L'itinerari ens permet descobrir els antecedents d'aquesta petita vila, que es situen al voltant del castell d'Arraona i la parròquia de Sant Feliu d'Arraona, actual capella de Sant Nicolau.

Sabadell a l'època moderna (segles XVI-XVIII).

Passejada pel centre de la ciutat per observar la trama urbana de l'època moderna, la plaça Major i els carrers que il·lustren la forma de vida de la vila del segle XVI al XVIII i l'antic emplaçament de les muralles. Es visita la Casa Duran.

Sabadell, segle XIX.

L'actual fesomia de la ciutat de Sabadell es decideix al segle XIX, quan apareixen noves infraestructures (el ferrocarril...), nous barris (l'eixample) i nous edificis dedicats sobretot a l'activitat tèxtil (vapors, despatxos tèxtils...). El recorregut inclou una visita al vapor Buxeda Vell.

Mirades sobre el cementiri. El cementiri de Sant Nicolau.

L'evolució de la ciutat industrial va tenir el seu paral·lelisme en la ciutat dels morts: el cementiri. A les grans fàbriques i cases senyoriales els fabricants van afegir un mausoleu, moltes vegades dissenyat per artistes reconeguts. El recorregut permet conèixer els altres cementiris (el dels dissidents...) i observar les diferents actituds davant la mort al llarg del temps.

Espais i símbols de poder. República i franquisme.

Durant el període 1931-1945 Sabadell, com la resta del país, va viure un període molt convuls: la II República, la guerra civil i una dura postguerra. Molt dels fets d'aquells anys van passar en espais i edificis que encara es conserven: la Rambla, la plaça del Dr. Robert, el campanar de Sant Fèlix, el carrer de Gràcia, la via de Massagué... En el recorregut ens aturarem en aquests indrets i explicarem alguns dels fets singulars o anecdòtics que hi varen passar.

Les riudes de 1962.

En el recorregut "Les riudes de 1962" mostra com són les avingudes del riu, com les hortes ja són des dels seus inicis terrenys inundables, on i quines destrosses es van produir arran de les riudes del 1962 i com es va fer la reconstrucció. A partir d'aquest succés es parla de les instal·lacions industrials, de les coves, de les barraques i de totes les estructures que les riudes van destruir. Finalment es reflexiona sobre formes de viure i treballar tan diferents de les actuals però tan properes en el temps i l'espai.

Històries del carrer.

Les anècdotes i vivències dels ciutadans formen part de la història de Sabadell, però poques vegades queden escrites i sovint es perden en l'oblit. L'itinerari és una

passejada pel centre de la ciutat escoltant esdeveniments curiosos que ens parlen del caràcter sabadellenc d'altres èpoques i d'altres costums.

Saps què feia la teva besàvia?

Aquest recorregut pel centre de la ciutat ens acosta a les vides i històries de molts personatges femenins de la ciutat que han restat en l'oblit o a l'ombra dels seus contemporanis.

Taller

Sabadell: aigua i entorn. Taller de la Torre de l'Aigua. Taller

El taller proposa diversos exercicis relacionats amb aspectes tècnics i de funcionament del dipòsit, la distribució i necessitat d'aigua, aspectes arquitectònics relacionats amb el modernisme i s'observa la ciutat i el rodal des del mirador.

En format teatre

L'enigma del vapor. Visita teatralitzada

Dos personatges vinculats al Vapor Buxeda Vell, l'empresari i un treballador, viuran situacions relacionades amb la seva feina diària al voltant de la màquina de vapor i intentaran solucionar els problemes que se'ls plantegen. Prèviament es passa un audiovisual sobre la industrialització de Sabadell.

Viatgem per la història de Sabadell. Teatre

L'activitat consisteix en un recorregut per la història de la ciutat a partir d'una obra de teatre. Aquesta activitat ofereix a l'alumnat la possibilitat de conèixer a través de diferents gags moments clau de la història de Sabadell i el seu territori des de la prehistòria fins al segle XIX.

laia. Memòria històrica. Teatre

Una avia de 95 anys, des de la residència on es troba, reviu la seva vida tot transportant-nos als episodis més significatius de la història recent del nostre país: la República, la Guerra Civil, la Dictadura, la Transició... L'obra combina les vicissituds de la vida personal amb l'esdevenir col·lectiu. Un cop acabada la representació l'actriu i autora de l'obra Alba Valldaura estableix un diàleg amb els nois i noies sobre el que acaben de veure.

- Exposicions temporals

Francesc Casañas Riera. El retrat d'una ciutat (Sabadell 1909-1936)

Visita guiada a l'exposició del fotògraf Francesc Casañas i Riera per veure com era Sabadell a principis del segle XX i apreciar el valor documental i històric de les fotografies de Casañas, així com, la seva trajectòria en defensa del patrimoni.

Lluís Companys i Sabadell (1916-1940). 75 anys del seu afusellament

Visita guiada a l'exposició sobre la relació personal, professional, política i institucional del President Companys amb la ciutat de Sabadell durant un període ben convuls de la història.

Teixits "artístichs". Jacquards singulars. L'Escola Industrial d'Arts i Oficis de Sabadell".

Visita guiada a l'exposició on podreu veure retrats figuratius teixits jacquard realitzats en el marc de l'Escola Industrial d'Arts i Oficis de Sabadell a principis del segle XX.

A l'entorn de la plaça Major

Visita guiada a l'exposició per veure els testimonis materials relacionats amb l'origen i l'evolució històrica de Sabadell des del segle XII fins el segle XX. Es tracta de les troballes fetes en les intervencions arqueològiques realitzades arrel de les obres de construcció de la nova estació dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya al passeig de la plaça Major.

- El Museu al territori, en francès i en anglès

Des del curs escolar 2013-2014, les 19 activitats (10 visites guiades i 9 itineraris) del Museu al territori s'ofereixen totes en francès i en anglès. La demanada d'aquestes activitats és molt elevada fins al punt de que alguns equipaments es demanen més en llengües estrangeres que en català.

Gestió del patrimoni arqueològic i arquitectònic al territori

1. Objectius

El MHS participa i es coordina amb el Departament d'Urbanisme (Oficina de Patrimoni) i el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya en la gestió de les intervencions urbanístiques i arquitectòniques que afecten els béns catalogats en el PEPPS: edificis històrics, espais històrics i espais d'expectativa arqueològica, amb l'objectiu d'aportar els criteris tècnics necessaris per a contribuir al correcte coneixement del patrimoni i de la presa de decisions.

2. Actuacions

2.1. Seguiment de les actuacions urbanístiques que afecten patrimoni històric i arquitectònic

S'ha assistit a les visites de seguiment de les actuacions urbanístiques que afecten edificis amb interès històric i arquitectònic, convocades per l'Oficina de Patrimoni de l'Ajuntament de Sabadell i en el marc del protocol d'actuació i de gestió municipal del PEPPS i del PEIPU, amb la finalitat de recopilar informació útil per als fons i les línies de recerca dels MHS.

2.2. Seguiment de les actuacions urbanístiques que afecten espais d'expectativa arqueològica.

S'ha assistit a les visites de seguiment de les actuacions urbanístiques que afecten les àrees d'expectativa i de protecció arqueològica del municipi, en coordinació amb l'Oficina del Patrimoni de l'Ajuntament de Sabadell, i se n'ha fet el seguiment tècnic oportú, amb la finalitat de recopilar informació útil per als fons i les línies de recerca del MHS.

Al llarg de l'any s'han fet gestions i el seguiment tècnic d'un total de 40 projectes i s'han realitzat 16 intervencions arqueològiques:

A/ Informació de projectes d'Infraestructura urbana (Departament de Manteniments) Projectes en Espais d'Expectativa Arqueològica, per obres de serveis i d'instal·lacions diversos:

- *Carrer d'Advocat Cirera, 9.*
- *Carrer de Lusitània, 2.*
- *Carrer de la Vall Moranta (sector Sant Pau de Riu-sec).*
- *Carrer de Creueta, 7.*
- *Carrer de Calders, 198.*
- *Carrer de Walter Benjamin, 32.*
- *Carrer de Gràcia, 65.*
- *Carrer de Jesús, 2 / Les Valls, 11.*
- *Carrer de Knorrkopping, 9.*
- *Passeig de Manresa, 20.*

- *Passeig de la plaça Major (drenatge túnels i estacions FGC).*
- *Plaça de les Marquilles, 1*
- *Carrer de Sant Cristòfor, 8-10.*
- *Passeig de la plaça Major, 35.*
- *Carrer de Copenhaguen, 202.*
- *Carrer dels Xiprers, 11.*

B/ Intervencions arqueològiques, gestions, inspeccions d'obra i elaboració d'informes diversos sobre projectes de documentació arqueològica d'edificis, de seguiment arqueològic d'enderrocs i d'intervencions arqueològiques en el subsòl, en coordinació amb l'Oficina de Patrimoni de l'Ajuntament i el Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya:

- *TIMSA (Riu Ripoll) Seguiment arqueològic d'urgència per obres de consolidació estructural de la fàbrica (antics Tints Brau, SA). Fàbrica i antic molí dels segles XIX-XX. Direcció arqueològica: Maica Carmona, Dracma Arqueologia SL. Promotor: privat. Gener.*
- *Hangars del Jardí-Museu Aeronàutic (Aeroport de Sabadell) EEA-14 PEP[BAMAS]. S'informa un projecte d'intervenció arqueològica en aquest àmbit, en la qual s'hi han de fer obres que afecten el subsòl. Direcció arqueològica: Jordi Roig, Arrago SL. Promotor: AENA. Novembre.*
- *Carrer de ca n'Alzina, 71 / Mas Baiona (Can Roqueta) EEA-47 PEP[BAMAS]. S'informa el projecte d'intervenció i es realitza la prospecció arqueològica del solar. Direcció arqueològica: Jordi Roig, Arrago SL. Promotor: Hanson Hispania. Juliol – setembre.*
- *Carrer de les Comèdies EEA-50 PEP[BAMAS]. S'informa el projecte d'intervenció i es realitza el control arqueològic de les obres de reforma de la finca. Direcció arqueològica: Jordi Roig, Arrago SL. Promotor: Núria Abellán. Juny - agost.*
- *Carrer del Doctor Puig, 20B EEA-50 PEP[BAMAS]. S'informa l'estudi patrimonial arqueològic de la finca afectada. Direcció arqueològica: Xavier Carlús. Promotor: Isidre Batall SL. Novembre.*
- *Rambla, 1-3 (Euterpe) EEA-50 PEP[BAMAS]. Estudi patrimonial arqueològic d'enderroc (antic Banco Hispano Americano) i intervenció arqueològica en el solar. Direcció arqueològica: Jordi Roig, Arrago SL. Promotor: Corpedificacions, SL. Setembre - novembre.*
- *La Salut EEA-36 PEP[BAMAS]. Troballa fortuïta de restes materials d'època romana rodades i producte d'abocaments d'excavacions antigues, amb motiu de les remocions de les soques dels pins caiguts per les ventades del desembre de 2014 (sector oest del santuari). Documentació arqueològica: Genís Ribé (MHS). Promotor: Departament de Medi Ambient (Ajuntament). Març.*
- *Carrer d'Alemanya, 60 / Vapor de ca l'Escardat EEA-59 PEP[BAMAS]. Intervenció arqueològica i control arqueològic d'eliminació i cobriment d'estructures. Àmbits del sector energètic, sala de calderes i carboneres, del segle XIX amb modificacions profundes dels anys 1940-1960 del segle XX. al sector. Direcció arqueològica: Jordi Roig, Arrago SL. Promotor: Fabrilia, SL. Març - abril.*

- *Capçalera del Torrent de Sant Nicolau* EEA-37 PEP[BAMAS]. S'informa l'obra d'arranjament i recanalització de la capçalera, i es descarta la intervenció arqueològica per tractar-se d'un àmbit amb terres superposades i sense interès arqueològic. Promotor: Obres d'equipaments (Ajuntament de Sabadell). Maig.
- *Carrer de la Salut, 77* EEA-50 PEP[BAMAS]. Estudi patrimonial arqueològic de l'habitatge (origens de mitjan segle XIX) i control arqueològic de les obres d'enderroc i obra nova. Direcció arqueològica: Iñaki Moreno, Àtics SL. Promotor: Josep Reig. Febrer - maig.
- *Carrer Luther King, 16* EEA-5 PEP[BAMAS]. S'informa el projecte d'intervenció arqueològica i es realitza la prospecció d'una parcel·la del sector de Castellarnau, amb resultats negatius. Direcció arqueològica: Jordi Roig, Arrago SL. Promotor: Jorge Adame / Raquel Borrego. Gener- juliol.
- *Carrer de Montserrat, 73 / Vapor de ca l'Escardat* EEA-59 PEP[BAMAS]. Intervenció arqueològica en el sector energètic de l'antic vapor tèxtil dels Casanovas, part nord, i control arqueològic del cobriment i tractament final de les restes (segles XIX-XX). Direcció arqueològica: Maica Carmona i Eugeni Junyent, Dracma Arqueologia SL. Promotor: privat. Setembre - octubre.
- *Can Llobateres, JP-01* PEP[BAMAS]. Intervenció arqueològica en el jaciment paleontològic. Direcció arqueològica: David Martínez i Daniel de Miguel. Promotor: Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont. Setembre.
- *Carrer de la Font Nova, 35-39* EEA-50 PEP[BAMAS]. Estudi patrimonial arqueològic dels habitatges i intervenció arqueològica del solar, amb resultats negatius. Direcció arqueològica: Maica Carmona, Dracma Arqueologia, SL. Promotor: David Pallès. Gener - maig.
- *Institut Pau Vila* EEA-67 (Refugi antiaeri del carrer de Jacint Verdaguer) PEP[BAMAS]. S'informa l'obra d'instal·lació d'un ascensor en un dels blocs de l'Institut que no afecta, en planta, l'ubicació del refugi antiaeri de la guerra civil. Promotor: Ajuntament de Sabadell. Juliol.
- *La Salut* EEA-36 PEP[BAMAS]. S'informa sobre la necessitat de fer un seguiment arqueològic de les obres de neteja i retirada dels pins caiguts per les ventades del desembre de 2014 (soques). Promotor: Departament de Medi Ambient (Ajuntament). Desembre.
- *Passeig de la plaça Major, 15* EEA-50 PEP[BAMAS]. Estudi patrimonial arqueològic de l'edifici (casal dels segles XVII-XVIII reformat en el segle XIX i ampliat en el segle XX, amb una galeria subterrània conservada en el subsòl). Direcció arqueològica. Jordi Merino. Promotor: Silvia Ricart. Juny - juliol.
- *Carrer de Sant Feliu, 9* EEA-50 PEP[BAMAS]. Estudi patrimonial d'un habitatge que s'ha d'enderrocar parcialment i reformar. Direcció tècnica: Eduard Fenoy, arquitecte. Promotor: privat. Desembre.
- *Església de Sant Julià d'Altura* EEA-1 PEP[BAMAS]. Control arqueològic de les obres de reconstrucció de la tanca d'accés a l'antic cementiri parroquial (segle XIX). Direcció arqueològica: Iñaki Moreno / Francesc Florensa, Àtics, SL. Promotor: Parròquia del Sagrat Cor de Ca n'Oriac. Maig - juny.
- *Carrer del Sol, 11-13* EEA-50 PEP[BAMAS]. Estudi patrimonial arqueològic de l'edifici. Direcció arqueològica: Maica Carmona, Dracma Arqueologia, SL. Promotor: CastroMillánJoseM y Cia CB. Octubre - desembre.

2.3. Cuniculus romà de Can Gambús i restes de la garita de vigilància de la Guerra Civil

Es manté el treball tècnic entre el MHS i l'Oficina de Patrimoni en relació al tema del tractament patrimonial i recuperació d'aquests dos elements arqueològics (una mina subterrània d'aigües, d'època romana, i les restes de la garita de vigilància de la Guerra Civil que es conserven en la part alta del parc), per tal de rehabilitar-lo, senyalitzar-lo i integrar-lo urbanísticament al parc de Can Gambús. Mentre que el *cuniculus* romà no està en risc de deteriorament, les restes de la garita continuen en un estat molt degradat.

El dibuix gràfic d'aquesta intervenció està en mans de la Junta de Compensació de Can Gambús i encara resta pendent que es faci lliurament del projecte arquitectònic i d'altra documentació al respecte.

2.4. Pla Director de les actuacions al jaciment de Sant Pau de Riu-Sec

En el marc d'aquest Pla i en el marc també del Programa de Recerca Quadriennal 2014-2017 impulsat per la UAB, en col·laboració amb l'Ajuntament de Sabadell, l'ICAC i la Generalitat de Catalunya, enguany s'han dut a terme les següents actuacions de recerca, consolidació, museïtzació i difusió:

- 3 de març. Presentació pública, en roda de premsa, i amb l'assistència de representants de l'Ajuntament de Sabadell, de la UAB, de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i del MHS, de l'obra de col·locació d'una tanca perimetral de protecció del jaciment arqueològic i dels treballs de restitució de la museografia de l'interior de l'església, malmesa pels actes vandàlics soferts en els darrers anys.
- 22 de març. El MHS organitza una Jornada de Portes Obertes per mostrar aquestes obres de millora del paratge arqueològic de Sant Pau de Riu-sec, oberta a tota la ciutadania.
- 5 de juny. Col·locació de la placa informativa i de senyalització del conjunt patrimonial (església, rectoria i paratge arqueològic) en l'accés principal de la tanca perimetral.
- 4-19 de juny. Excavacions arqueològiques realitzades en el marc del Programa de Recerca 2014-2017, sota la direcció arqueològica de Jordi Roig, Arrago SL, i la direcció científica del professor Joaquim Pera (UAB), amb alumnes de pràctiques del Grau d'Arqueologia de la UAB. S'intervé en els sectors 5 (enterraments medievals dels segles XII-XIV) i 1 (estrats d'un retall d'època baixmedieval).
- 19 de juny. Presentació pública dels resultats de les excavacions, en roda de premsa, amb l'assistència de representants municipals, de la UAB, de la direcció arqueològica dels treballs i del MHS.
- 22 de juny – 10 de juliol. Consolidació i adequació de les restes arqueològiques de l'interior de l'església, unes restes malmeses també pels actes vandàlics dels darrers anys. Direcció dels treballs: Alejandra Miró Magin, de l'empresa Gamarra & García.
- 26-28 d'agost. Primera neteja de la vegetació del paratge en el marc d'un programa de neteges sistemàtiques (3-4 a l'any) per mantenir l'entorn en bon estat, en col·laboració amb el Departament de Parcs i Jardins de l'Ajuntament de Sabadell.

- 15 d'octubre. S'informa a l'Ajuntament de Sabadell (Departaments d'Obres i de Parcs i Jardins) de diversos actes vandàlics que afecten l'urbanització del parc de l'entorn del recinte arqueològic i també de l'estat de degradació de les cales arqueològiques excavades el mes de juny, cobertes de forma precària.
- 4 de desembre. Realització d'unes pràctiques de GPS i de prospecció geofísica arqueològica a càrrec d'alumnes del Grau d'Arqueologia de la UAB, dirigides pel professor Cèsar Carreras (24 alumnes).
- 21-22 de desembre. Actuació d'urgència per tal de cobrir els sectors excavats el mes de juny, degut al seu estat de degradació i risc de malmetre's, dirigida pel MHS en coordinació amb el Servei d'Obres d'Equipaments de l'Ajuntament.

2.5. Taula de patrimoni

Al llarg de l'any 2015 la direcció i l'equip tècnic del MHS han participat en les 5 taules de patrimoni que han tingut lloc al Departament d'Urbanisme de l'Ajuntament, coordinades per l'Oficina de Patrimoni:

S'han tractat, entre altres, els següents temes patrimonials d'interès, relacionats amb diversos projectes de rehabilitacions, reformes i altres obres que afecten a edificis catalogats en el PEPPS així com també intervencions en Espais d'Expectativa Arqueològica, i d'altres consideracions entorn l'estat de diferents béns i espais d'aquest catàleg:

- Presentació de la Modificació del Pla especial de Protecció del Patrimoni en relació al Despatx Coromines.
- Edifici Banc de Sabadell, plaça de Sant Roc (nou caixers automàtic a la façana).
- Edifici CASSA del carrer de la Indústria, pintura coberta metàl·lica.
- Casa de rengle carrer Poeta Folguera cantonada amb Ronda de Zamenhof, renovació rètols.
- Nou marc normatiu del patrimoni de Sabadell (nous reglaments Taula de Patrimoni i Comissió del Paisatge Urbà en curs de redacció, revisó del PEP-BAMAS...).
- Aparcament col·lectiu Despatx Corominas.
- Obertura d'una nova entrada de vehicles al carrer de Permanyer cantonada Pau Claris i estudi patrimonial.
- Reparació puntual de façana. Via Massagué 15.
- Canvi de rètol comercial. Pg. de la pl. Major 44.
- Diverses reparacions estructurals en edifici de plurihabitatges. Av. Barberà 424.
- Reparació de coberta de la casa del capellà del Santuari de la Mare de Déu de la Salut.
- Nova obertura al c. de Gràcia 7 (Cases d'en Salvany).
- Intervenció a la façana lateral del Museu d'Art de Sabadell, carrer de les Comèdies (grafit Werens).
- Carrer Escola Industrial, 12-16: adequació i millores accessos escola d'idiomes.
- Restauració façanes Escola Pia de Sabadell, carrer Escola Pia, 92.
- Reparació balcons edifici Caixa de Pensions, plaça del Dr. Robert 4 / Placeta del Pedregar, 6.

2.6. Altres (MHS)

- *Seguiment d'obres de reformes, enderrocs i altres tipus d'actuacions.*

S'han efectuat visites d'inspecció a diversos edificis amb llicència d'obres de reformes i d'enderroc, de forma coordinada amb l'Oficina de Patrimoni del Departament d'Urbanisme de l'Ajuntament, per tal de documentar possibles elements d'interès històric, arquitectònic i/o museístic:

- *Carrer de Sant Antoni, 7-9. Gener.*

Assessorament d'unes obres de reforma d'un edifici plurifamiliar, sense cap incidència patrimonial (sanejament cossos moderns pati interior). Es tracta d'un edifici ubicat en zona d'expectativa arqueològica (EEA 50, PEP[BAMAS]), l'edifici no té protecció arquitectònica.

- *Edifici de La Maternitat, carrer de l'Illa, 2-4, actuació d'urgència retirada d'elements ornamentals de la terrassa i coronaments superiors. Maig.*

El 27 de maig va tenir lloc una actuació d'urgència en aquest edifici històric de titularitat pública, actualment en desús, sota la coordinació tècnica del Servei d'Obres d'Equipaments de l'Ajuntament amb l'assessorament del MHS. Retirada i consolidació d'alguns dels elements d'arquitectura ornamental de la balustrada de la part superior de la façana principal d'aquest edifici, que es trobaven en un estat de degradació amb risc de caiguda. L'actuació va anar a càrrec de l'empresa especialitzada de restauració i conservació Gamarra & García. Es va retirar un dels elements i la resta es van consolidar.

La Maternitat va ser concebuda com a Consultori de maternologia i puericultura l'any 1922, per encàrrec de la Junta de Protecció de la Infància i Repressió de la Mendicitat. Tot i tractar-se d'un equipament de caràcter benèfic, es va dotar d'instal·lacions assistencials força modernes per a l'època. Fou acabat de construir el 1926, segons projecte de l'arquitecte sabadellenc Josep Renom i Costa. S'inaugurà el 25 de març de 1926 però restà tancat fins el 12 de maig de 1927, quan s'obrí definitivament. Quant a l'edifici, la seva façana exterior va ser tractada amb profusió ornamental: plafons de majòliques obra de Modest Casademunt, ceramista barceloní amb residència a Sabadell, elements decoratius classicistes (pilastres, capitells...) i també del corrent de la Secessió, un coronament ornamentat de manera afí amb l'edifici proper del Despatx de Genís i Pont, etc. Pel que fa als interiors, eren simples i funcionals, i van ser dotats amb un mobiliari modern per a l'època, del qual no se n'ha conservat pràcticament cap element. Com a servei sanitari tenia una doble finalitat: assistència a les parteres (pobres i benestants, aquestes darreres pagaven quotes d'assistència) i cura dels infants fins a dos anys (gratuïta, per a famílies pobres) i per les mares sense recursos també. Durant el govern municipal de la Segona República, l'any 1934 i a càrrec de la regidora Fidela Renom Soler, es va reformar i posar al dia aquesta clínica, nomenant un ginecòleg titulat al capdavant del servei.

L'any 1951 fou ampliat segons reforma de l'arquitecte Josep Vila Joanico, arquitecte municipal interí de l'Ajuntament.

Aquest edifici està inclòs al Catàleg del patrimoni de Sabadell, amb protecció específica de façana (fitxa PEPBAMAS, PE-122, núm. 36-D1).

Amb motiu d'aquesta actuació l'equip tècnic del MHS va poder observar que en diferents espais de l'interior de l'edifici s'hi conserven elements de mobiliari d'interès museístic i patrimonial, i el mes de desembre es va trametre un informe al Servei d'Obres de l'Ajuntament perquè es tinguessin en compte aquestes elements susceptibles de ser ingressats en un futur al fons del MHS i també, puntualment, al fons del MAS (col·lecció d'Arts Decoratives):

- Un moble vitrina que possiblement és l'únic moble conservat del mobiliari original d'ús clínic, que es pot datar entre 1927-1932, gràcies a una fotografia d'època d'en Francesc Casañas. La part metàl·lica està repintada en negre (el color original havia de ser blanc), i la porta de vidre també està pintada.
- Més de 35 cadires, de dos models diferents, amb els respallers decorats amb dibuixos gravats, de temàtica figurativa i segurament de caràcter escolar, infantil.
- Més de 6 taules, d'un sol model, també amb decoracions de dibuixos gravats, de temàtica figurativa i segurament de caràcter escolar, infantil.

En el cas del moble vitrina, es tracta de l'únic element del mobiliari funcional del moment fundacional del Consultori de Puericultura i Maternologia, dels anys 1927-1932, i per tant el seu interès museístic és evident. En el cas dels conjunts de les taules i de les cadires, tant per la qualitat del mobiliari com pel treball artesanal aplicat, així com també la seva procedència i adscripció a l'antic edifici de La Maternitat, aquestes peces també haurien de ser ingressades al fons del MHS. Es planteja com a hipòtesi que la seva cronologia sigui del 1952. Per altra part, en una de les estances de La Maternitat, primer pis, també s'hi conserva un armari que pot ser d'interès per al fons de les arts decoratives del MAS.

- *Xemeneia de cal Bósser (vapor de ca l'Escardat), obres de consolidació i rehabilitació. Juliol-setembre.*

De forma coordinada amb el Departament d'Urbanisme i l'Oficina de Patrimoni de l'Ajuntament, i d'acord també amb la direcció tècnica de l'obra, el MHS assessora el projecte i la intervenció de rehabilitació de la xemeneia de l'antic vapor de ca l'Escardat (mitjan-finals segle XIX).

- *Edifici de l'Ateneu / Plaça de Sant Roc, 11, col·lapse accidental de falsos sostres i obres de reforma urgent. Octubre.*

L'edifici de l'Ateneu, de propietat municipal i actual seu del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell està catalogat al PEP-BAMAS 2015, amb la fitxa núm. 170, amb un grau de protecció que afecta exclusivament la façana. El mes d'octubre una part del sostre de la planta primera (oficines) es va col·lapsar i es va ensorrar i el MHS va elaborar un informe amb informació històrica i documental sobre els valors històrics i patrimonials de l'edifici, perquè es tinguessin en compte durant l'execució de les possibles intervencions de reforma urgent que calia fer. L'edifici és una obra del mestre d'obres Joaquim Codina i Matalí (?-Barcelona, 1910), datada l'any 1901. Els plànols del projecte es conserven a l'AHS i gràcies a ells tenim la imatge del programa decoratiu de la façana (alçat i secció) i les plantes amb la distribució i funcionalitat dels diferents espais interiors (en ordre de façana a part posterior):

- Planta baixa: cafè, cuina, guardaroja, billars.
- Primera planta: gran saló, direcció, secretaria, museu i biblioteca.
- Segona planta: classes.

Aquest edifici de nova planta es va construir en la finca on hi havia una casa propietat de la dona del mestre d'obres Codina, Ana Fontanet i Salas, els quals tenien residència a Barcelona (carrer Trafalgar, 17). El nou edifici es bastí al solar de la plaça de Sant Roc, 10-11, i fou arrendat a l'Ateneu Sabadellès, entitat fundada el 1880. L'Ateneu era una societat dedicada a l'esplai i la cultura, que organitzava cursos de primera ensenyança, tenidoria, francès, teoria de teixits, solfeig i música. En aquests moments de construcció del nou edifici el president de l'Ateneu era Bartolomé Montllor, i el secretari Josep Casablanca Fatjó. De l'Ateneu va néixer, el 1881, l'Acadèmia de Belles Arts. A partir d'aleshores, que tinguem constància, l'edifici va tenir altres usos i va anar canviant de propietaris:

- 1916, es documenta com a seu de *l'Asociación de Empleados y Funcionarios Públicos*.
- 1936, l'edifici és confiscat per l'Ajuntament de Sabadell (AHS / G82-170, Ateneu Sabadellès, dossier 26).
- A partir del 1942 esdevé la seu del *Instituto Nacional de Previsión*, fins a l'any 1978. També fou la seu el Patronat Central de Ntra. Sra. de la Mercè per a la Redempció de Penes per Treball, Contribució Urbana, Secció Femenina de Falange, Padró Municipal i altres dependències municipals.
- El 13 de juliol de 1963 l'Ajuntament de Sabadell compra l'edifici a la Caixa d'Estalvis de Sabadell, que aleshores n'era la propietària. Fins l'any 1961, que en tinguem constància, encara era propietat de la família Codina i l'Ajuntament en pagava un lloguer.
- 1986, s'inicien les obres de rehabilitació com equipament municipal del Departament de Cultura, ús encara actual. Les obres de rehabilitació es fan en dues fases en els anys 1986 i 1987; l'any 1988 es remodela la part posterior de l'edifici i es restaura la façana principal; finalment, l'any 1991 hi ha una intervenció important de noves instal·lacions (climatització, electricitat, gas natural).

Pel que fa a la propietat de l'edifici, sabem que l'any 1926 encara era propietat de Manuel Fontanet i Codina, el fill d'Ana Fontanet i Salas. Amb l'esclat de la Guerra Civil, l'edifici va ser confiscat per l'Ajuntament de Sabadell el 8 d'agost de 1936 i passà a mans municipals; acabada la guerra, els antics propietaris no en van reclamar la propietat i l'ajuntament franquista en continuà fent ús municipal, com ho féu el consistori democràtic posterior, fins l'actualitat.

- *Cal Balsach, reformes. Novembre.*

Edifici de propietat municipal en fase de reformes, rehabilitació i consolidació estructural per a nous usos comunitaris per al barri de la Creu Alta. Edifici cantoner nord i construccions annexes. Amb motiu d'aquestes obres de millora, el Servei d'Obres d'Equipaments de l'Ajuntament va sol·licitar al MHS un informe patrimonial i històric sobre aquestes construccions.

De la fàbrica de cal Balsach els volums que estan protegits en el catàleg del PEP-BAMAS són els que actualment funcionen com a pavelló poliesportiu i

Centre Cívic de la Creu Alta i una part dels que s'estan remodelant i consolidant (fitxa 250). La nau cantonera dels carrers Antoni Oller amb carretera de Prats no està protegida però ha estat igualment rehabilitada.

Aquesta fàbrica es va construir en el solar on hi havia hagut un velòdrom, que fou inaugurat l'any 1924. Actualment ocupa la finca situada entre la carretera de Prats de Lluçanès, núm. 2-44, carrer d'Antoni Oller, carrer Maria de Bell-lloc i carrer de Montllor i Pujal

El programa constructiu inicial d'aquesta fàbrica es desenvolupa entre els anys 1942 i 1948, segons diversos projectes consecutius de l'arquitecte sabadellenc Gabriel Bracons i Singla. El cos cantoner afectat per les obres es va construir el 1948 com a garatge amb accés pel pati interior de la fàbrica. La cronologia edificatòria de l'edifici és la següent:

- juliol 1942: es construeix el primer cos fabril (de regenerats) a la meitat posterior nord del solar, cantonada entre els carrers d'Antoni Oller i Maria de Bell-lloc. Planta baixa. Promotor: Pere Balsach Torelló. En aquests plànols es dibuixen uns cossos preexistents a tocar de la carretera de Prats de Lluçanès, ja desapareguts.
- desembre 1942: es construeix el segon cos fabril a la meitat posterior sud del solar, que constava de semisoterranis, planta baixa i pis, a la cantonada carrer de Maria de Bell-lloc amb Montllor i Pujal (anteriorment carrer de Llevant) i es dibuixen esquemàticament el un cos sobresortint a l'extrem sud-oest i un cos central dels futurs despatxos, sense que es defineixin els usos. Promotor: Pere Balsach Torelló, a través del seu representant Esteve Balsach.
- 1947: ampliació d'un cos de nova planta sobresortint a l'extrem nord-oest, planta baixa i pis, simètric al dibuixat el desembre de 1942 i construcció d'una tanca industrial a la part oest del solar, en el perímetre que voreja la carretera de Prats i una part dels carrers de Montllor i Pujal.
- novembre 1947: construcció del cos cantoner de planta baixa entre carretera de Prats i carrer d'Antoni Oller, per a garatge amb accés pel pati interior. Obra aprovada el 1948.
- Una vegada construït el conjunt industrial original, al llarg de la segona meitat del segle XX es van fer diverses instal·lacions industrials i de maquinària noves, reformes i ampliacions, i l'edifici finalment va patir un incendi prou important:
- 1956-1957: projecte d'instal·lació de nova maquinària, de l'enginyer industrial Joan Teixidor, per encàrrec de Hijos de Pedro Balsach, SA. En els plànols d'aquesta important inversió i canvis d'instal·lacions i maquinària es defineix el funcionament de la fàbrica, amb diversos espais funcionals.
- 1966-1967: projecte de reforma i ampliació d'un pis a les naus de la cantonada carrer d'Antoni Oller amb carrer de Maria de Bell-lloc, per a magatzem, segons projecte de Gabriel Bracons, per encàrrec de Hijos de Pedro Balsach, SA.
- 4 d'octubre de 1988: incendi de bona part de la fàbrica, les edificacions de la part posterior, on s'hi havien instal·lat altres empreses que ja no eren de la família Balsach: les empreses més afectades (sinistre total) van ser les tèxtils

Mafiltext SA de Joan Garrigós Mont i Creu Alta Tèxtil SA. Altres àmbits de la fàbrica, ocupats aleshores per una empresa de plàstics (Plásticos Manobens SA) i Lanas Balcafil SA, no van patir desperfectes. Informacions aparegudes al Diari de Sabadell (5 i 6 d'octubre de 1988, AHS).

- 1990-1991: una part de la fàbrica ja és de propietat municipal i s'inicien els treballs de rehabilitació com a pavelló poliesportiu.

Aquesta fàbrica representa l'esforç de la indústria tèxtil sabadellenca durant l'autarquia del franquisme (anys 40 i 50 del s. XX). L'edifici revela una estètica racionalista, molt important als anys de la República, però que va ser adaptada als corrents artístics del Nou Règim. Aquest tipus de construccions representaven la modernitat. D'aquesta mateixa època són conjunts industrials importants com els de la Fàbrica Molins Germans (Santiago Casulleras, 1941), Artèxtil SA (Santiago Casulleras, 1942), Arrahona SA (Josep Salvador, 1942) i ampliació de la fàbrica de can Marçet (Antoni Forrellad, 1942).

De la fàbrica de cal Balsach el més destacat de l'edifici és el monumental accés al despatx de l'amo, amb un balcó de grans dimensions i vidres ornamentats. A les façanes de les naus, la composició es basa en l'organització d'un ritme regular a partir de les finestres. El revestiment de la façana principal és arrebossat i pintat amb elements ornamentals de pedra i peces ceràmiques. Igualment d'interès és la tanca industrial de la part del davant del conjunt fabril, projectada el 1947 i també conceptualment formalment per Gabriel Bracons com a culminació del projecte iniciat el 1942.

Cal Balsach es dedicava a la fabricació de roba de llana per a senyores i abraçava pràcticament tot el procés productiu (filatura i tissatge).

- *Riego, 51-53, enderroc, desembre de 2015.*

Propietat privada no catalogada. Antiga finca, casa de pagès, d'Enric Daví Fontanet (no catalogada). Fou comprada per Ramon Panadès Barlabé, avi de Ramon Vila Panadès, teòric tèxtil (informació oral). Tot era una sola finca i casa de pagès, fins que "fa 80-100 anys" es va fer una "casa maca" al número 51. Al pati hi havia un cobert-celler amb bótes de vi, i un pou. En el moment de la visita, 10 desembre de 2015, tot està pràcticament enderrocat i no s'observen elements de massa interès patrimonial.

Elaboració del projecte del MITL

Al llarg de 2015 es duen a terme diverses reunions per a la redacció del projecte del MITL, amb la participació de Maria Marín i Àngels Casanovas (FBC) i de Genís Ribé, Isabel Argany i Roser Enrich, tècnics del MHS, Joan Comasòlivas (director del MHS), Maria Vilasó (gerent de l'OAMA) i Daniel Criach (Cap de l'Àrea de Serveis a les Persones). També se succeeixen diverses trobades puntuals per a la concreció d'alguns aspectes relacionats amb la proposta de necessitats d'espais i previsió de costos.

Afectacions al patrimoni lligat al tèxtil

En diverses visites realitzades a l'ESDI es detecta la desaparició d'una sèrie de maquinària disponible en els seus magatzems. Entre elles, a banda de màquines de procedència de donacions realitzades al col·lectiu de teòrics tèxtils, es documenta la desaparició de dues màquines inventariades al Museu d'Història:

- Un teleret de fusta manual (Núm registre MITL 86, que el mes de maig del 1996 es trobava a la l'Escoleta, on el Sr. Jordi Marmità el va restaurar i el va fer funcionar
- Una contínua de retort de 24 pues per banda fabricada per Hijo de F. Junyent Terrassa núm 809 a la dècada de 1920. L'any 2001, aquesta peça donada al Museu d'Història va ser traslladada directament des del seu lloc d'origen al taller esmentat.

Al mes de juny de 2015, es detecta un robatori a les dependències del Vapor Pissit. Com a resultat, es detecta l'afectació a l'assortiment de filatura de carda Serracant, ubicat en una quadra de la planta baixa del vapor, amb substracció de peces i danys importants a tot el conjunt.

Es van realitzar els corresponents informes per a la reclamació a la companyia asseguradora, així com també es van prendre mesures d'increment de la seguretat: canvi i reforç de panys i instal·lació d'alarmes.

MUSEU D'ART DE SABADELL

Fons

1. Objectius

Els fons són la columna vertebral de tota institució museística, són la base per construir tots aquells continguts que s'estudien i es donen a conèixer a través de publicacions, exposicions, visites, didàctiques, etc., en definitiva gran part dels programes de recerca i de difusió.

Com a fons patrimonial entenem tots aquells béns que es guarden als magatzems dels museus municipals, i tots aquells altres que es poden trobar en el territori, estem parlant , en aquest cas, per exemple del patrimoni escultòric, així com també els immaterials.

Els nous ingressos.

El MAS ha de vetllar per incrementar la quantitat i la qualitat dels seus fons, definint uns criteris d'adquisició adequats als objectius que com a museu municipal té plantejats, i que, en definitiva, es resumeixen en la història de l'art de la nostra ciutat i del seu abast territorial.

Els nous ingressos són, majoritàriament, en forma de: donació, dipòsit, comodat i recol·lecció.

És fonamental el treball en coordinació amb l'Oficina de patrimoni i l'Àrea d'Urbanisme, Habitatge i Patrimoni de l'Ajuntament, també pel que fa al seguiment tècnic de les escultures ubicades a la Via Pública. Aquesta col·laboració ha de permetre incrementar i millorar els fons del MAS.

La conservació dels fons.

Comprèn:

L'ordenació i correcte emmagatzematge de les col·leccions.

La col·lecció d'art es guarda quasi bé tota a la Casa Turull, menys la col·lecció d'arts decoratives que es guarda al magatzem del MHS al carrer d'Agricultura.

La conservació preventiva i els manteniments.

Consisteix en crear, controlar i mantenir les condicions ambientals necessàries, tant als magatzems, les sales d'exposició com als elements patrimonials dispersos per la ciutat per què el bé material o immaterial perduri en el temps el màxim possible.

- La restauració

Diferenciant dues tipologies bàsiques, en relació al programa d'exposicions i de préstecs temporals i en relació a les actuacions de conservació preventiva i manteniments.

- La documentació

Els fons dels museus han d'estar, com a mínim, ben registrats i documentats.

Pel que fa a les col·leccions, cal seguir els criteris marcats per la llei de museus, a partir del programari informàtic, Museum Plus, recomanat per la Generalitat de Catalunya.

- El moviment dels béns

Les col·leccions estan subjectes a un continu moviment, la intensitat del qual varia i és d'impossible previsió. Cal gestionar aquests moviments siguin producte d'iniciatives internes com de consultes, préstecs temporals o permisos de reproducció externs.

- La biblioteca i el CDMAS

Cal continuar el manteniment i la gestió de la biblioteca i del centre de documentació del MAS, per què arribi a ser una autèntica font bibliogràfica especialitzada en temàtica local.

2. Actuacions

2.1 Els nous ingressos

El MAS ha de vetllar per incrementar la quantitat i la qualitat dels seus fons, definint uns criteris d'adquisició adequats als objectius que com a museu municipal té plantejats, i que, en definitiva, es resumeixen en la història de l'art de la nostra ciutat i del seu abast territorial.

Els nous ingressos són, majoritàriament, en forma de: donació, dipòsit, comodatiu i recolliment.

Durant l'any 2015 han ingressat a la col·lecció les peces següents objecte de donació:

- 10.952. Procedència: Josep Enric Balaguer. Autor: Josep Enric Balaguer. Tema: Bossa de paper sobre bàscula. Data: 2011. Tècnica: oli sobre tela. Mides: 55 x 33 cm. Estat de conservació: bo.
- 10.958. Procedència: Gisela Izard. Autor: Antoni Vila Arrufat. Tema: Retrat de Carme Badia Pons. Data: 1949. Tècnica: carbonet i llapis blanc sobre paper. Mides: 807 x 63,56 cm. Estat de conservació: bo.
- 10.959. Procedència: Gisela Izard. Autor: Antoni Vila Arrufat. Tema: Retrat d'Arnau Izard Lonch. Data: 1949. Tècnica: carbonet i llapis blanc sobre paper. Mides: 80 x 63,5 cm. Estat de conservació: bo.
- 10.960. Procedència: Josep Sobrado. Autor: Josep Sobrado. Tema: Retrat de Ramon Noè Hierro. Data: 2010. Tècnica: terracota refractària a alta temperatura. Mides: 40,8 x 25,5 x 22,4 cm. Estat de conservació: bo.
- 10.961. Procedència: Josep Sobrado. Autor: Josep Sobrado. Tema: Retrat d'Antònia Blasco Querol. Data: 2009. Tècnica: terracota refractària. Mides: 38 x 34,8 x 24,4 cm. Estat de conservació: bo.

- 10.964. Procedència: Elisa Queralt. Autor: Elisa Queralt. Tema: Picasso a Cadaqués. Data: 1985. Tècnica: tinta xinesa a la canya i aquarel·la sobre paper. Mides: 54 x 67,5 cm. Estat de conservació: regular.

2.2 Emmagatzematge, conservació preventiva i manteniments de les col·leccions

S'han continuat les tasques habituals de **manteniment de les col·leccions** ja emmagatzemades així com dels nous ingressos.

Els tècnics del MAS han dut a terme un **control periòdic de les condicions d'emmagatzematge de les col·leccions**, tant les que es conserven en els espais de reserva de la Casa Turull i del magatzem del carrer de l'Agricultura, com de les que s'han exposat, tant a l'exposició permanent com a les diferents exposicions temporals.

Pel que fa al **control climàtic**, s'ha continuat amb la dinàmica d'emetre un informe anual en el qual, a més de les dades recollides pels aparells de mesura (de la temperatura i de la humitat relativa), es fa un resum de les incidències i es proposen les actuacions necessàries per adequar al màxim possible les condicions dels espais d'exposició i magatzem a les directrius recomanades per a la conservació preventiva de les obres d'art.

Les accions relacionades amb la conservació dels fons durant l'any 2015 han estat les següents:

- **Col·lecció d'arts decoratives:** El programa d'actuació per a l'any 2015 preveia iniciar la segona fase dels treballs d'adequació i de millora de les condicions de conservació de la col·lecció d'arts decoratives que es conserva al magatzem del carrer de l'Agricultura, aprofitant la col·laboració que el MAS té amb l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya (ESCRBCC) en la formació d'alumnes en pràctiques. Es van oferir dues places de pràctiques per a poder dur a terme aquestes tasques entre els mesos de febrer i juny de 2015 però no hi va haver cap sol·licitud.
- **Obra sobre paper de Fina Miralles:** El MAS guarda el fons personal de l'artista Fina Miralles des de l'any 1999. Es tracta d'un fons compost per obres molt diverses, tant pel que fa a la tipologia com pels materials emprats (pintura sobre tela, dibuixos i obra sobre paper, petites escultures, instal·lacions, collages, etc.) que comporta una gran complexitat pel que fa a la seva bona conservació preventiva.

D'aquest conjunt, més de 350 registres són sobre paper i suposen gairebé el 40% del fons d'aquesta autora que guarda el Museu. Es calcula que aquests registres es corresponen a prop de 3.000 obres. L'estat de conservació és irregular: algunes obres presenten un bon estat i altres no tant, sobretot degut a la pròpia naturalesa dels materials emprats i a les manipulacions que han patit. En alguns casos es guarden dins d'embalatges fabricats amb materials de conservació però un percentatge indeterminat de les obres es conserva en planera sense cap embalatge específic.

Per a l'any 2015 es va proposar seguir la revisió d'aquest fons, que es va iniciar al 2013, millorant-ne l'estat de conservació i els embalatges, amb els objectius següents:

- Millorar, ampliar i actualitzar la documentació relativa als materials i a les tècniques emprats.
- Analitzar l'estat de conservació dels objectes i establir prioritats pel que fa les intervencions de conservació preventiva i restauració que s'hi hauran de fer en el futur, si s'escau.
- Millorar la conservació preventiva dels objectes.

Per a poder dur a terme aquestes tasques es van oferir dues places de pràctiques a alumnes de l'especialitat de restauració de documents de l'ESCRBCC, però cap alumne no va sol·licitar aquestes pràctiques. Malgrat això, durant les feines de documentació de l'obra sobre paper de Fina Miralles que es va fer amb l'ajut en espècie per a contractar una persona de suport de documentació de la col·lecció de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona es va poder avançar la revisió de l'estat de conservació d'algunes obres sobre paper de l'artista. Així, entre el documentalista contractat amb aquest ajut i la responsable de la col·lecció del museu es van poder revisar 251 obres, corresponents a 7 registres diferents. Aquestes obres es van revisar detingudament, es va fer una diagnosi del seu estat de conservació i les dades es van recollir a les fitxes de documentació de cada obra. Resta pendent, però, la neteja superficial dels dibuixos i l'emmagatzematge dins d'embalatges de conservació.

S'ha revisat l'estat de conservació de tots aquells objectes de la col·lecció que durant l'any han participat en el programa d'activitats i d'exposicions, tant produïdes pel propi MAS com per d'altres entitats. Així, s'han fet les intervencions de neteja i d'adequació per a l'exposició de les més de trenta peces del fons del MAS, entre obres i documents, que han participat en les exposicions temporals i els préstecs de l'any, així com de totes les que han estat objecte de consulta.

Destaquen especialment la millora de les condicions d'emmarcament de les dues obres de la sèrie Matances de Fina Miralles que es van cedir en préstec per a l'exposició Creació a Catalunya. 1950-1977 (MNAC). Els conservadors i restauradors del MNAC i del MAS van treballar conjuntament per trobar un sistema d'emmarcament que, mantenint els marcs originals de l'artista, no malmetés les obres. Així, es van substituir les fonadures originals, que havien perjudicat les peces, per materials aptes per a la conservació preventiva.

En total, durant l'any 2015 s'han fet feines de manteniment de la conservació preventiva en més de 370 obres i documents de la col·lecció.

2.3. La restauració

Les accions de restauració s'inicien des de dues bandes, amb relació al programa d'exposicions i de préstecs temporals i amb relació a les actuacions de conservació preventiva i de manteniments.

Restauració preventiva i sistemàtica

Accions:

- Ventall de Maria Comadran, regal de la Reina Isabel II durant la seva visita a Sabadell

El mes d'abril del 2014 es presentà el llibre *Cristalls de Bohèmia*, de l'autora Zeneida Sardà, en els salons de la casa fàbrica Turull, durant l'acte Vicenç Grenzner i Fonoll descendrent de la nissaga protagonista del llibre, donà aquest ventall al Museu d'Art de Sabadell, en mans de la seva família des de feia 154 anys.

Durant la visita que la reina Isabel II feu a la ciutat de Sabadell l'any 1860, va allotjar-se a la casa fàbrica Turull invitada pel seu propietari Pere Turull Sallent. La reina Isabel II venia acompanyada per el seu seguici, entre d'altres el seu confessor Antoni Maria Claret, arquebisbe de Trajanopolis, el president del govern O'Donell, el general Prim, i els ducs de Montpensier, infants Espanya.

En paraules de Vicenç Grenzner, en el transcurs de l'acte un cop acabat el dinar que se li va oferir a la casa Turull, la reina constatà que la seva amfitriona estava acalorada, amb l'espontaneïtat que la caracteritzava regalà el seu propi ventall a Maria Comadran esposa d'en Pere Turull, que és també el seu rebesavi.

Aquest ventall passaria de mare a filla, d'una generació a la següent al llarg de quatre generacions, fins arribar a mans de Maria Assumpció Fonoll Oliver, la qual al seu torn el deixaria en herència al darrer descendent dels Grenzner, Vicenç Grenzner i Fonoll.

Es tracta d'un ventall de tisora, amb un país simple i de vol ample. Les barnilles són de fusta treballada amb marqueteria i petites aplicacions de pa d'or, una base possiblement de crepelina o gasa de seda i aplicacions cosides de blonda. La gasa presenta una decoració a la part central pintada possiblement a l'oli on es poden veure tres ocells i als costats unes decoracions florals del mateix to celest dels ocells.

La peça presentava un estat de conservació bastant dolent, tenia certa inestabilitat física ja que la fibra estava envellida i resseca, a la part esquerra i a la central presentava uns 5 o 6 estrips importants, que trencaven la gasa. La part de la blonda també estava bastant deteriorada, ja que el tul de base estava trencat en quasi totes les decoracions ondulants que la formen. La peça semblava haver estat intervinguda amb anterioritat: a la part baixa apareixia un pedaç de gasa d'un to més fosc al del ventall que pretenia tapar la part que li faltava a l'original. La peça també presentava un esgrogueïment generalitzat en tota la seva superfície, degut a l'envelliment natural de las fibres, que provoca l'oxidació de les mateixes, així com una capa superficial de brutícia, també acumulada a la blonda i als plecs exteriors.

La restauració va ser a càrrec de l'especialista en teixits i documents gràfics Sandra Vílchez, amb àmplia experiència professional tant per a institucions públiques com per a privats, com poden ser: Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa, Arxiu Nacional de Catalunya, Museu de la Música de Barcelona o l'actual museu del disseny de Catalunya, entre d'altres.

El ventall degudament restaurat es mostrarà al públic el Dia Internacional dels Museus, 17 de maig, en el marc de l'activitat "Descobreix una joia del Museu".

- Durant el retorn de les obres cedides en préstec temporal al Museu Nacional d'Art de Catalunya per a l'exposició *Creació a Catalunya. 1950-1977* (veure apartat 2.5) es va malmetre el marc de l'obra *Per la impunitat de la por* de la sèrie **Matances de Fina Miralles** (núm. reg. 4792). La peça presentava aixecaments i pèrdues de suport i de policromia, raó per la qual es va fer una intervenció de restauració que va consistir en fixar i aplanar els aixecaments, anivellar les pèrdues i fer una reintegració cromàtica.

2.4. La documentació

Durant el 2015 s'ha seguit fent el manteniment de les dades que recullen les fitxes de documentació, fent especial esment a les relatives a la història de l'objecte, als expedients vinculats, a la valoració econòmica i a les imatges documentals dels objectes.

Com és habitual, de totes les obres que s'han exposat, han estat objecte de préstec temporal o bé han format part d'alguna consulta se n'han revisat les dades bàsiques i se n'han millorat les relacionades amb l'estat de conservació.

Igualment, s'ha seguit mantenint al dia la documentació dels nous ingressos, registrant, documentant i fotografiant totes les noves obres que al llarg de l'any han ingressat a la col·lecció.

Destaquen les accions següents:

- Col·lecció Fina Miralles

La col·lecció de l'artista Fina Miralles és un conjunt que contínuament és objecte d'accions de conservació i de documentació, ja que comprèn un número molt gran d'obres i cal anar millorant-ne, sobretot, la documentació.

En paral·lel a la revisió de les obres del període post-conceptual (de 1984 a 1996) que està fent la mateixa artista, amb motiu de la creació de la seva pàgina web, s'està revisant la documentació de totes les obres que es treballen. Pel que fa a la documentació d'aquesta col·lecció, doncs, durant el 2015 s'han dut a terme les accions següents:

- Digitalització, bé a través de fotografia o bé per escanejat, dels documents que s'han demanat en consulta.
- Inici de la revisió de la documentació de les obres dels períodes compresos entre 1984 i 1996. S'han ampliat sobretot els camps relacionats amb la història de l'objecte que ajuden a contextualitzar cada obra dins de la trajectòria artística de Fina Miralles, així com els de datació i lloc de realització, i en algun cas s'han pogut precisar millor les característiques tècniques.
- Millora de la documentació de l'obra sobre paper. Amb l'ajut en espècie de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona s'ha pogut comptar amb una persona de suport per al reforç de documentació de la col·lecció. L'objectiu d'aquest documentalista, Eloi Castells, ha estat posar al dia la documentació de l'obra sobre paper de Fina Miralles. Composta sobretot per quaderns i carpetes de dibuixos, fins avui aquesta part de l'obra de Fina Miralles estava únicament documentada a partir dels números de registre, per bé que cada fitxa especificava la quantitat d'obres que inclou cada quadern o carpeta. Així, aquest documentalista ha revisat les fitxes documentals i ha introduït les fitxes de documentació de cadascuna de les peces que conformen aquests conjunts. També ha fet les fotografies d'identificació d'aquestes peces i ha millorat les que eren deficientes. S'han introduït 1.734 fitxes noves, s'ha revisat i millorat la informació de 351 fitxes i s'han fet 2.109 noves fotografies.

En el marc del conveni de col·laboració que la Fundació Ars i el MAS van signar l'any 2014 per a la recerca, l'estudi i la difusió dels escrits de Fina Miralles, durant el 2015 s'han documentat, fotografiat i transcrit tots els escrits de Fina Miralles, tant els que formen part de l'arxiu documental de l'artista que conserva el museu com els que s'inclouen dins de quaderns de dibuixos que formen part de la col·lecció.

S'ha fet el manteniment de l'arxiu documental de l'artista, incloent-hi els nous documents arribats al MAS, entre els quals destaquen el PDF interactiu amb la catalogació que l'artista va fer per a la seva pàgina web i el vídeo *Fina Miralles. L'illa de Firdrac* que recull l'entrevista que Maia Creus li va fer el juliol del 2015 a Figueres. Actualment l'arxiu de documentació de Fina Miralles inclou 438 registres

- Col·lecció d'artistes noucentistes

Coincidint amb la preparació de l'exposició Cent anys d'Art Nou Català, s'ha revisat amb detall l'obra dels artistes noucentistes que conserva el MAS.

- Adequació de la documentació als criteris establerts per la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya.

Si l'any 2014 es va revisar i millorar la documentació que consta a les fitxes de documentació de la base de dades del museu de totes les obres que formen l'exposició permanent, per tal d'adequar la informació als criteris establerts entre els diferents museus que conformen la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya, aquest 2015 s'han continuat aquestes tasques en la resta de fitxes de la col·lecció. Els camps revisats i corregits són els que, fins avui, la comissió de documentació d'aquesta xarxa ha pogut treballar, que són els d'autor, títol, datació i any final. Igualment, aquest any s'ha iniciat el treball del camp *nom de l'objecte*, molt més complex en tant que necessita d'una major discussió entre els tècnics i especialistes

per consensuar els termes que s'utilitzaran, ja que la diversitat de termes és molt gran entre els diferents museus que conformen aquesta xarxa.

D'altra banda, s'està treballant per implementar el tesaurus d'art i d'arquitectura elaborat per la fundació Getty al programa Museum Plus, per tal que els termes catalans tinguin una correspondència amb els estàndards en anglès i facilitar l'ús de metadades. D'aquesta manera, en el moment que tota la informació sobre les col·leccions d'art catalanes surti a la xarxa, es podran fer cerques també en anglès.

- Amb relació a la millora de la **documentació gràfica** de la col·lecció, durant l'any 2015 s'han introduït a la base de dades 2.260 noves fotografies, ja sigui de nova aportació o per substituir les antigues que no permetien identificar la peça. Destaquen especialment totes les imatges de l'obra sobre paper de Fina Miralles, que corresponen a 231 registres i sumen un total de 2.109 fotografies.

- Igualment destaquen, com a actuacions específiques de millora de la documentació, les feines prèvies a les accions que des del museu s'han fet per corregir i enriquir les entrades a **Viquipèdia** sobre el Museu, especialment d'aquells autors que al llarg del 2015 han estat presents a les exposicions temporals, com Josep Plans Solà, Modest de Casademunt, Josep Casanovas Clerch, Josep Domènech, Florentí Duran, Ricard Marcet, Joan Maurí Espadaler, Enric Palà, Domènec Soler Gili, Màrius Vilatobà Ros i Ramon Puig (Werens). Així, s'ha revisat i actualitzat tota la informació que constava tant a la fitxa de documentació dels autors i de les obres com a l'arxiu documental del MAS.

2.5. El moviment dels béns

Durant l'any 2015 s'han continuat atenent les consultes d'estudiosos i del públic en general, així com les demandes de préstec temporal i dels permisos de reproducció que s'han considerat adequats per a l'estudi, conservació i difusió de les col·leccions.

- Préstecs concedits:

L'any 2015 del MAS ha gestionat un total de 147 peticions de préstec de les obres i objectes de la col·lecció que es detallen a continuació:

Al Museu de Mataró, per a l'exposició temporal Art a Mataró 1959-1983. Anys de resistència i ruptura, dins del cicle Revisions, 75 anys d'art i cultura a Mataró, del 20 de febrer al 7 de juny de 2015.

- Fina Miralles, El triangle com a simbologia de poder i mort, novembre de 1976. Acció. Còpia digital de 34 negatius en b/n. Núm. de registre 10.662.
- Text original de l'acció El triangle com a simbologia de poder i mort, 1976. Document, 29,5 x 21 cm. Ref. MAS-185 (1). Valor per a l'assegurança: 100€.
- Còpia de les pàgines del llibre de treball de Fina Miralles que corresponen a l'acció el triangle com a simbologia de poder i mort, 1976. Còpia digital. Ref. MAS-410.

- Fina Miralles, Triangles (Sèrie Matances), cap a 1976. Dibuix i fotografia sobre paper Ingres, 51,5 x 66,5 cm. Núm. de registre 4857.

A la Fundació Bosch i Cardellach de Sabadell, per a l'exposició temporal Feliu Elias, Apa, Joan Sacs, tres en un i un treballant com tres, del 8 d'abril al 31 de juliol del 2015.

- Feliu Elias, Retrat de Lluís Elias Bracons, c. 1907, Oli s. tela, 116x81 cm. Llegat de Lluís Elias. Núm. de registre 507.

Al Museu Nacional d'Art de Catalunya, per a l'exposició temporal Creació a Catalunya. 1950-1977, del 2 de juliol al 25 d'octubre del 2015.

- Grup Gallot, Acció Gallot. Rotlle, 24 de setembre de 1960. Acció. Tècnica mixta sobre paper, 140 cm d'amplada.
- Còpia de la filmació del NO-DO de l'acció del grup Gallot a la plaça de Catalunya de Barcelona, 24 de setembre de 1960. DVD.
- Còpia del reportatge fotogràfic de l'acció del grup Gallot a la plaça de Catalunya de Barcelona, 24 de setembre de 1960. Fotografies en blanc i negre.
- Joan Vilacasa, Planimetria 58 X.I, 1958. Tècnica mixta sobre tela, 130 x 60 cm. Dipòsit de Marie Christine Vila, núm. de reg. 9989.
- Joan Vilacasa, Planimetria 58, 1958. Tècnica mixta sobre tela, 88 x 130 cm. Dipòsit de Marie Christine Vila, núm. de reg. 10.045.
- Fina Miralles, Veure-hi no és estar viu (sèrie Matances), 1976. Carbonet, fotografia i lletres transferibles sobre paper, 52 x 65 cm. Núm. de reg. 4851.
- Fina Miralles, Per la impunitat de la por (sèrie Matances), 1977. Tinta, carbonet, fotografia, lletres transferibles i fil sobre paper, 49,5 x 65 cm. Núm. de reg. 4792.

A l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, per a l'exposició temporal itinerant Els altres noucentistes, del 27 de novembre del 2015 al 15 de febrer del 2016 (ampliació del préstec).

- Laura Albéniz, Escena galant, 1910. Pastel, gouache i purpurina sobre cartró, 33,5 x 39 cm. Núm. de registre 302.
- Marià Andreu, Dona amb màscara, 1911. Aiguafort sobre paper, 13 x 10 cm. Núm. de registre 106.
- Josep Vives Bracons, Cadira d'habitació de matrimoni, s.d. Fusta xapada i tela, 51,5 x 75 x 53 cm. Núm. de registre 5363.

- Manuel Cano de Castro, Dues dones, 1918. Oli sobre tela, 50 x 48,5 cm. Núm. de registre 224.
- Antoni Vila Arrufat, Noia d'esquena llegint, 1930. Oli sobre tela, 60,5 x 50 cm. Núm. de registre 5596.
- Modest de Casademunt, Tinter, 1932. Argila ferruginosa esmaltada, 11 x 16 cm. Núm. de registre 9882.
- Ricard Marlet, El passeig, 1924. Matriu xilogràfica, 5,5 x 4,1 x 1,7 cm. Núm. de registre 3147.
- Ricard Marlet, Pagès cavant la terra, 1929. Matriu xilogràfica, 6,2 x 4,2 x 2,2 cm. Núm. de registre 3154.
- Ricard Marlet, Pianista, 1930. Matriu xilogràfica, 7 x 7,9 x 2,2 cm. Núm. de registre 3155.
- Ricard Marlet, Diana amb un cèrvol, 1937. Matriu xilogràfica, 8,1 x 10 x 2,2 cm. Núm. de registre 3161.
- Ricard Marlet, Cavall i copa, 1934. Matriu xilogràfica, 4,2 x 5 x 2,3 cm. Núm. de registre 3323.
- Ricard Nin, Home prop del mar, 1948. Matriu xilogràfica, 4,4 x 6,7 x 2,3 cm. Núm. de registre 3782. Valoració per a l'assegurança: 700 €.
- Ricard Marlet, Tres noies / Passejant, 1952. Matriu xilogràfica, 7,9 x 6,1 x 2,2 cm. Núm. de registre 3783.
- Ricard Marlet, Dona amb corn de l'abundància, 1954. Matriu xilogràfica, 4,9 x 11,3 x 2,3 cm. Núm. de registre 3785.

A l'Ajuntament de Sant Quirze del Vallès, per a l'exposició temporal Retornar la imatge del lloc conegut, del 12 de desembre del 2015 al 28 de febrer del 2016.

- Joan Vilapuig, Sant Pau de Riu-sec, 1920. Oli sobre tela, 38 x 46 cm. Núm. de registre 1113

A la Subdirecció General de Promoció de las Bellas Artes del Ministerio de Cultura, per a l'exposició temporal Fina Miralles. ARCOmadrid en el MAN, del 17 de febrer al 27 de març del 2016.

- Fina Miralles, Llibre de treball, 1972-1977. Document. Ref. MAS-410.
- Fina Miralles, Naturaleses naturals. Fenòmens atmosfèrics, novembre de 1973. Acció. Còpia digital per a préstec. Núm. de registre 10603.
- Fina Miralles, Naturaleses naturals. Vol de coloms, octubre de 1973. Acció. Còpia digital per a préstec. Núm. de registre 10602.
- Sèrie de 35 imatges documentals en color sobre l'exposició original presentada a la galeria Vinçon l'any 1973.

- Sèrie de 82 diapositives en color d'elements naturals pertanyents als tres regnes de la natura (animal, vegetal i mineral) que es projectaven durant l'exposició.

Préstecs d'altri:

Un cop acabada l'exposició "Joan Vila Casas. Viatges siderals", el 15 de febrer es procedí al retorn de totes les obres deixades en préstec temporal i ja especificades a la memòria del 'any 2014.

- Per a formar part de l'exposició Cent anys d'Art Nou Català, les obres següents:

De la Fundació Palau de Caldes d'Estrach:

- *Josep Aragay, Escena d'alcova, s.d. Tinta xinesa i aquarel·la sobre paper, 32,5 x 26,5 cm. Núm. reg. 11.*
- *Manuel Humbert, Dona del tocador, 1915-1916. Tinta xinesa, aquarel·la i tremp sobre paper, 23,1 x 16,3 cm. Núm. reg. 70.*
- *Domènec Carles, Gerro amb flors, 1917. Oli sobre tela, 40 x 30,5 cm. Núm. reg. 36.*
- *Del Museu Nacional d'Art de Catalunya:*
- *Josep Aragay, Estudi d'una noia, 1914. Tinta xinesa sobre paper, 19,8 x 21,4 cm. Núm. de reg. 072553-D.*
- *Rafael Benet, Figura femenina, s.d. Llapis sobre paper, 22,5 x 16,3 cm. Núm. reg. 008933-D.*
- *Rafael Benet, Retrat de Lola Anglada, s.d. Llapis sobre paper, 18,7 x 13,5 cm. Núm. reg. 108724-D.*
- *Xavier Nogués, Setze jutges mengen fetge d'un penjat, 1912. Ploma sobre paper, 28 x 33 cm. Núm. reg. 005011-D.*
- *Xavier Nogués, Una olla de grills, 1914. Ploma sobre paper, 36,5 x 28 cm. Núm. reg. 005003-D.*
- *Xavier Nogués, L'ànima d'en Rosegacebes, 1914. Ploma sobre paper, 28 x 35,5 cm. Núm. reg. 005014-D.*
- *Xavier Nogués, El perdonavides, s.d. Ploma sobre paper, 28 x 34,5 cm. Núm. reg. 005009-D.*
- *Xavier Nogués, A l'aranya estira cabells, 1914. Ploma sobre paper, 24 x 31 cm. Núm. reg. 005017-D.*
- *Xavier Nogués, A Can Garlanda, 1914. Ploma sobre paper, 20 x 27 cm. Núm. reg. 005018-D.*
- *Xavier Nogués, A Can Taps, 1914. Ploma sobre paper, 20 x 28 cm. Núm. reg. 005008-D.*
- *Xavier Nogués, El somiatruites, 1919 (?). Ploma sobre paper, 29,5 x 28 cm. Núm. reg. 005007-D.*
- *Xavier Nogués, El gata maula, 1914. Ploma sobre paper, 16 x 23 cm. Núm. reg. 005023-D..*
- *Ricard Canals, Al bar, cap a 1910. Oli sobre tela, 73 x 60 cm. Núm. reg. 10943.*
- *Joan Colom, Paisatge, 1914. Oli sobre tela, 60 x 73 cm. Núm. reg. 4065.*
- *Isidre Nonell, Bust de gitana, 1910. Oli sobre tela, 57,5 x 45 cm. Núm. reg. 038447-000.*

- *Marià Pidelaserra, Badia mallorquina, 1914. Oli sobre cartró, 70,5 x 50,8 cm. Núm. reg. 004075-000.*
- *Marià Pidelaserra, Alt Llobregat, 1914. Oli sobre fusta, 81 x 91,5 cm. Núm. reg. 004073-000.*
- *Joan Borrell Nicolau, Retrat de l'escriptor Francesc Pujols, 1915. Bronze, 38 x 26 x 25,5 cm. Núm. reg. 070975-000.*
- *Esteve Monegal, Figura-joier, 1914. Bronze, 19 x 13,5 x 14,5 cm. Núm. reg. 041897-000.*
- *Joaquim Torres-García, Projecte de decoració mural de la capella del Santíssim Sacrament de la parròquia barcelonina de Sant Agustí, 1908. Oli sobre tela. MNAC. Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona. Dipòsit de la Generalitat de Catalunya, 2000*

De la Fundació Municipal Museu Abelló de Mollet del Vallès:

- *Rafael Benet, Dibuixos, s.d. Carbonet sobre paper (?), 10,5 x 15,5 cm. Núm. reg. 4824.*
- *Manuel Humbert, Dos homes en un celler, s.d. Núm. reg. 8027.*
- *Francesc Labarta, Estudi de ballarina, s.d. Llapis sobre paper, 19,5 x 11,5 cm. Núm. reg. 7445.*
- *Francesc Labarta, Estudi de ballarina, s.d. Llapis sobre paper, 18 x 12 cm. Núm. reg. 7449.*
- *Manuel Cano de Castro, Paisatge amb vaques, s.d. Tinta i aquarel·la sobre paper, 14,5 x 17 cm. Núm. reg. 5514.*

De la Diputació de Barcelona:

- *Iu Pascual, Tornant de Mercat – Hostal de la Corda, s.d. Oli sobre tela, 43 x 64 cm. Núm. de reg. 2275.*

De Maria Duran :

- *Francesc Vayreda, Retrat de nena, cap a 1914. Oli sobre tela, 94,5 x 66,5.*

De Montserrat Riba :

- *Francesc Vayreda, Nen llegint / Nen amb llibre (retrat de Josep Pujol), 1914. Oli sobre tela, 68 x 55 cm.*

De Joana Obiols:

- *Josep Obiols, Peixatera, 1916. Carbonet sobre paper (?), 22,5 x 37 cm.*

De Roser Solanich:

- *Josep Obiols, Peixatera, 1915. Fresc sobre arpillera, 100 x 60 cm.*

Del Museu de Terrassa:

- *Josep Armengol, Nu femení, segle XX. Marbre, 49 x 21 x 16,5 cm. Núm. reg. 1357.*

De la Col·lecció Bassat:

- *Josep de Togores, En Joan i la Pepeta, 1917. Oli sobre tela, c. 1910.*

De l'Arxiu Històric de Sabadell:

- *Targetó, "Exposició. Acadèmia de Belles Arts", 1915*
- *Fotografies de l'"Expòsició. Acadèmia de Belles Arts"*

D'Esteve Renom:

- *Catàlegs, "Art Nou Català", 1915*
  - *"De la Festa de Sabadell". Il·lustració Catalana, núm. 636. Barcelona, 15 d'agost de 1915*
  - *Eugeni, d'Ors, "Art Nou". Lectura feta a Sabadell, a la "Exposició d'Art Nou", la nit del 12 d'agost de 1915". Revista d'art Vell i Nou, 13 de setembre de 1915 i 1 d'octubre de 1915.*
- Per a formar part de l'exposició Els altres Noucentistes , les obres i documents següents:

De la Diputació de Barcelona :

- *Lola Anglada, L'aquarel·lista senyor Llaverias. 1921. paper, tinta, aquarel·la, 46,5 x 30,5 cm.*
- *Cartell i documentació*

Del Museu d'Art de Cerdanyola:

- *Fotografies de la model de la república. Marian Espinal i Josep Viladomat*
- *Marian Espinal, Retrat de la Sra. Mercè Gallén, ca. 1932. Oli sobre cartró.*
- *Conjunt documentació exposició Fayans Català 1911. Oliva de Vilanova.*
- *Josep de Togores, Retrat de Manel de Togores, 1918. Llapis sobre paper.*
- *Ismael Smith, Nu femení, 1911. Gravat il·luminat*

Del Museu de Vilafranca:

- *Casanovas, Enric, Noia ajaguda, c. 1949. Dibuix s. paper, 23 cm x 21 cm.*
- *Obiols, Josep, Paisatge amb figura, 1920. Dibuix s. paper, 31,3 cm x 43,3 cm.*
- *Nogués, Xavier, Home i ase, 1950. Rajola. 13,1 cm x 13,1 cm x 1 cm.*

De la Fundació Joan Abelló de Mollet:

- *Francesc Domingo Segura , Homes, s.d. Dibuix sobre paper, 34 x 22 cm.*
- *Francesc Domingo Segura, Home i brau, s.d. Dibuix s. paper. 22 x 34 cm.*
- *Francesc Domingo Segura, Home i brau, s.d. Dibuix s. paper. 22 x 34 cm.*
- *Francesc Domingo Segura, Dona, s.d., Dibuix. 34 x 22 cm.*
- *Manolo Hugué, Dues joves d'esquena, 1929. Terracota, patinat, 32,5 x 24,5.*
- *Fidel Aguilar, Testa femenina, s.d. Metall, fosa a la cera perduda, 39 x 18 x 16,5 cm*
- *Pere Pruna, Amistat, 1923. Gouache s. paper, 62 x 50 cm.*

Del Museu de Vilanova:

- *Conjunt de documentació, revistes i cartell*
- *Ricart i Nin, Enric Cristòfol, La màscara i l'ocell de paper, s.d. Oli sobre tela 46 x 55 cm.*
- *Nogués, Xavier, Curiositat, 1930. Estampa, 12 x 13 cm.*
- *Nogués, Xavier, Vas amb dos personatges brindant, s.d., vas, 9,1 cm.*
- *Nogués, Xavier, Vas decorat i amb figura femenina, s.d., vas, 12 cm.*
- *Nogués, Xavier i Fabra, Pompeu, Abecedari català per a nens. Llibreria Nacional Catalana Salvat-Papasseit (Barcelona), 1920. 29 làm.: 1 col.; 16'9x15'6 cm. + 1 làm. desplegable.*
- *Ceràmica Serra, Dues panteres, 1930 – 1936. Escultura de ceràmica, 17 x 54,5 x 17,5 cm.*
- *Ceràmica Serra, Gerro amb llunes verdes, 1932. Gerro de ceràmica, 18 x 13 x 7,7 cm.*

Del Museu de Sant Cugat:

- *Tapís o esbós Aymat.*

Del Museu de Caldes de Montbui:

- *Manolo Hugué, Figura, Nu, s.d. Bronze, 23,5 x 6,6 x 8,2 cm.*
- Per a formar part de l'exposició Josep Sobrado. A cavall de dos segles, les obres i documents següents, propietat de Josep Sobrado:
  - *Dolor racial, 1968. Bronze a la cera perduda.*
  - *Josep Maria Forcada Casanovas, mossèn, 2009. Terracota, 42,6 x 25,7 x 21,8 cm. Emílio Díaz Balboa, cunyat de l'artista, 2008. Terracota, 31,6 x 21,3 x 18,4 cm.*
  - *Antoni Angle Roca, pintor, 2009. Fang refractari a alta temperatura, 28,3 x 20,2 x 16,6 cm.*
  - *Francesc Ventura Torres, amic, 2010. Terracota, 27,6 x 34,1 x 26,7 cm.*
  - *Paquita Company Sangüesa, amiga, 2011. Terracota policromada, 36,5 x 27 x 24,2 cm.*
  - *Doctor Germán Antúnez, cirurgià, 1975. Bronze a la cera perduda, 35,9 x 23,9 x 19,5 cm.*
  - *Domingo Masip Vilella, company de feina, 1970. Bronze a la cera perduda, 33,8 x 23,5 x 18,4 cm.*
  - *Joaquim Chicot Cebrià, masover de Salvador Dalí, 1994. Terracota, 37,5 x 23 x 17,7 cm.*
  - *Eduard Solivas Canet, veí de Monistrol, 1975. Terracota, 27 x 21 x 19,7 cm.*
  - *Alejandro Babiano Torres, company de feina, 1977. Terracota, 35 x 25 x 19,9 cm.*
  - *Joan Domingo Solanes, adroguer, 1983. Terracota, 27,9 x 21,8 x 18,5 cm.*
  - *Santiago Jiménez Velarde, company de feina, 1977. Terracota, 35,8 x 34,2 x 20,5 cm.*
  - *Jordi Roca Tubau, pintor, 1984. Terracota, 26,6 x 22 x 18,6 cm.*
  - *Agustí Puig, pintor, 2014. Terracota, 30,2 x 24,4 x 17,3 cm.*
  - *Nuca, 2014. Terracota, 28,6 x 28,6 x 27,5 cm.*
  - *Llorenç Caballé Juanico, pintor, 2012. Terracota, 38,5 x 26,5 x 24,8 cm.*
  - *Anna Sobrado, néta de l'artista, 2013. Terracota, 32,4 x 21,5 x 19,8 cm.*
  - *David Sobrado, fill de l'artista, 2012. Terracota, 31,2 x 21,5 x 18,4 cm.*

- Teresa Esteban, artista, 2014. Terracota, 28,7 x 28,7 x 27,4 cm.
- Josep Reig Puigbertran, veterinari, 2014. Terracota, 39,7 x 26,4 x 25,2 cm.
- Josep Fàbregas Sivila, amic de l'artista, 1983. Terracota, 33,7 x 22,7 x 17,4 cm.
- José Monge Cruz "Camarón de la Isla", cantaor, 2004. Guix, 46 x 29,8 x 26,4 cm.
- Gae Aulenti, arquitecta, 1996. Guix, 42,5 x 27,6 x 22,5 cm.
- Moisès Serra Martí, fotògraf, 2000. Guix, 45 x 29,8 x 23,5 cm.
- Francisco Bueno Sanabria, Coronel d'Infanteria de Marina, 1977. Guix, 45 x 35 x 23,6 cm.
- Domènec Soler Andreu, fill d'un amic, 1994. Guix, 27,7 x 25 x 19,5 cm.
- Filomena Balboa Neira, mare de l'artista, 2013. Terracota, 36,5 x 25 x 23,5 cm.
- Federico Sobrado Carvallo, pare de l'artista, 2012. Terracota, 27,2 x 24,5 x 23,2 cm.
- Antònia Blasco Querol, galerista, 2009. Terracota, 38 x 34,8 x 24,4 cm.
- Xavier Oriach Soler, pintor, 2009. Terracota, 39,3 x 25,8 x 25,2 cm.
- Ramon Noè Hierro, pintor, 2010. Terracota refractària a alta temperatura, 40,8 x 25,5 x 22,4 cm.
- Lluís Pérez Calvo "Paulí", ceramista, 2010. Terracota refractària a alta temperatura, 40,6 x 27,7 x 26,5 cm.
- Hermínia Corvacho, dona del ceramista Paulí, 2013. Fang refractari a alta temperatura, 33,5 x 23,2 x 17,8 cm.
- Ricard Calvo Duran, pintor, 1983. Terracota, 36 x 24 x 19 cm.
- Josep Madaula Canadell, pintor, 2010. Terracota, 34 x 24,5 x 20,5 cm.
- Pep Sallés Mauri, pintor, 2009. Terracota, 30,5 x 24,7 x 21,3 cm.
- Antoni Monés Giner, industrial, 2002. Bronze a la cera perduda, 32,7 x 24,4 x 18,5 cm.
- Pau Tarruell, actor, 2014. Terracota, 32,8 x 24,3 x 21,6 cm.
- Anna M. Valldeperas, dona de l'artista, 1974. Guix, 32,8 x 23,7 x 20,4 cm.
- Autoretrat, 2010. Terracota, 31,2 x 23,1 x 19,2 cm.
- Javier Fuentes Detienda, fill d'amics, 1988. Bronze a la cera perduda, 108 x 34,5 x 30,5 cm.
- Arnau Vert Duran, nét de Ricard Calvo, 2004. Murex, 20,8 x 15,4 x 13,6 cm.
- Las Tascadeiras, 1973. Maqueta. Guix amb pàtina.
- Homenatge a Galícia, 1984. Maqueta. Guix pintat.
- Estadi, 1988. Maqueta. Guix.
- Galeria a l'aire lliure, 2001. Maqueta. Fullola pintada.
- Posta de sol. Marina, 2011. Maqueta. Fusta.
- Crol, 1992. Maqueta. Guix i fusta.
- Tanca central, 2008. Fusta pintada.
- Mediterrània, 1989. Fusta pintada.
- Cartografia, 1994. Fusta pintada.
- Terra-aire, cap a 2007. Fusta pintada.
- Patinatge sobre gel, 1972. Alumini inox i bronze, 173,5 x 41,5 x 41,5 cm.
- Cantinflas, 1970. Guix amb pàtines, 93 x 24 x 24 cm.
- Gal·la, cap a 1970. Coure forjat, 131 x 47 x 42 cm.
- Mussol, 1995. Guix, 53 x 16 x 19,5 cm.
- Posta de sol a la serra, 1993. Acer i fusta.
- Regates, 1976. Instal·lació escultòrica. Acer pintat i bronze, mides diverses.
- Concert d'estornells, 2015. Serjants, llima i fusta.
- La forma de pujar, 2015. Forca amb pintura daurada, forma de sabater, marc i fusta tenyida i envernissada.
- Fènix, 1993. Fusta de faig tenyida i encerada, 62,5 x 35 x 25 cm.

- AA.DD.: *Plástica gallega*. Vigo: Caja de Ahorros Municipal de Vigo, 1981, p. 392-393.
  - *Scolpire All'aperto*. Carrara, Cita' Laboratorio. IX Simposio Internazionale di Scultura. Carrara, 1981.
  - *Bienal Iberoamericana de Arte Seriado (catàleg d'exposició)*.
  - *4a Bienal Internacional del Deporte en las Bellas Artes*. Madrid: Delegación Nacional de Educación Física y Deportes, Comité Olímpico Internacional, 1973.
  - *Artexpo'76. Muestra del arte de vanguardia (catàleg d'exposició)*. Barcelona: 1976, p. 168.
  - *PARCERISAS, Pilar: "José Sobrado: del objeto a la escultura"*. A *Batik. Panorama general de las artes*, 1980, p. 135.
  - *MORATÓ, Mariaelena: "Josep Sobrado"*. A *Batik. Panorama general de las artes*, núm. 75, abril-juny, 1984, p. 76.
- Per a formar part de l'exposició *Sabadell Obert 14/15*, organitzada pel MAS, les obres següents:

De Pablo Sánchez Núñez :

- *Pablo Sánchez, Circus Magna, 2014-2015. 6 Fotografies impreses en paper i emmarcades, 70 x 50 cm.*

De Isabel "Zisis":

- *Zisis, Conectados, 2015. 4 Fotografies manipulades digitalment, 70 x 50 cm.*
- *Zisis, Conectados, 2015. Videocreació, mp4.*

De Antonio da Veiga Rocha :

- *Antonio da Veiga, Self Portrait (Selfie), . C-Print, 60 x 90 cm.*
- *Antonio da Veiga, Back Stars – The Weight on My Back. Oli i collage sobre tela, 210 x 125 cm.*
- *Antonio da Veiga, Wondering Thoughts – Sex on My Mind. Oli i collage sobre tela, 210 x 125 cm.*
- *Antonio da Veiga, In Need – Lost of a Hand. Oli i collage sobre tela, 210 x 125 cm.*
- *Antonio da Veiga, I'm Around... in Spirit. Oli i collage sobre tela, 80 x 80 cm.*
- *Antonio da Veiga, You and me – My longing half. Oli i collage sobre tela, 160 x 80 cm.*
- *Antonio da Veiga, Painting Detail. C. Print.*
- *Antonio da Veiga, Painting Detail (Negative). C. Print.*
- *Antonio da Veiga, Eye (Painting Detai)l. C. Print.*
- *Antonio da Veiga, Floating souls (Painting Detai)l. C. Print.*
- *Antonio da Veiga, Painting Detail. C. Print.*
- *Antonio da Veiga, Studio. C. Print.*
- *Antonio da Veiga, Star Land. Oli i collage sobre tela, 80 x 80 cm.*
- *Antonio da Veiga, Transtorm. Oli i collage sobre tela.*

De Gemma Gelabert:

- *Gemma Gelabert, Diaris d'artista, dates diverses. 11 llibretes.*

- Gemma Gelabert, *Pedala la vida*, 2015. *Fotografies*.
- 21 documents relacionats amb el projecte *Pedala la vida*.

De Genís de Diego:

- *Genís de Diego, Treballs recents. 9 pintures. Tècnica mixta sobre tela.*
- Per a formar part de l'exposició Fina Miralles. L'illa de Firdrac, organitzada per la Fundació Ars i el MAS, les obres següents:
  - *Fina Miralles, La unió de tots els mars, 1989 (16 dibuixos). Llapis i pastel sobre paper, 25 x 30 cm (aprox.).*
- Per a formar part de l'exposició Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis, les obres següents:

De la Col·lecció Ramon Puig:

- *Bicicleta i remolc de Werens.*
- *WC Affair. Acrílic s. paper de paret. London, 1991. Exposició Cool tan. Brixton. Mides; 180 x 210 cm.*
- *Occupation & Tapas. Acrílic s. paper de paret. London, 1992. Mides; 120 x 120 cm.*
- *FastFood. Acrílic s. paper de paret. London, 1992. Exposició Cool tan. Brixton. Mides: 150 x 226 cm.*
- *Pic i Pala. Acrílic s. tela. Sabadell, 1996. Sèrie Skarbacions. Mides: 60 x 100 cm.*
- *Espai Vital. Acrílic s. tela. Sabadell, 1996. Sèrie Skarbacions. Mides: 60 x 100 cm. Díptic.*
- *Camp d'Atzavares. Acrílic s. tela. Sabadell, 2006. Sèrie Orgànic. Mides: 145 x 145 cm.*
- *Convivència Orgànica. Mixta s. fusta. Sabadell, 2006. Sèrie Orgànic. Mides: 70 x 100 cm. Díptic.*
- *Orgànic. Mixta s. tela, 2006 Sabadell. Sèrie Orgànic. Mides: 100 x 100 cm.*
- *Jardiner. Mixta s. tela. Sabadell, 2006. Sèrie Flors. Mides: 100 x 100 cm.*
- *Olors. Mixta s. tela. Sabadell, 2006. Sèrie Flors. Mides: 100 x 100 cm.*
- *GreenPower. Mixta s. tela. Sabadell, 2007. Sèrie Flors. Mides: 70 x 70 cm.*
- *GreenAir. Mixta s. tela. Sabadell, 2013. Sèrie WildFlowers. Mides: 190 x 90 cm.*
- *Wildflower3. Mixta s. tela. Sabadell, 2013. Sèrie WildFlowers. Mides: 60 x 120 cm.*
- *Wildflower4. Mixta s. tela. Sabadell, 2013. Sèrie WildFlowers. Mides: 60 x 120 cm.*
- *Florsss! 104. Acrílic s. tela. Sabadell, 2012. Sèrie Florsss!. Mides: 190 x 90 cm.*
- *Florsss! 101/102/103. Acrílic s. tela. Sabadell, 2012. Sèrie Florsss!. Mides: 190 x 90 cm. cadascun. Tríptic.*
- *Flor. Ferro pintat i retallat. Sabadell, 2009. Mides: 90 x 120 cm.*
- *DronAttackMap01. Acrílic s. tela. Sabadell, 2014. Sèrie DronAttack. Mides: 200 x 150 cm.*
- *DronAttackMap02. Acrílic s. tela. Sabadell, 2014. Sèrie DronAttack. Mides: 100 x 150 cm.*

- *DronAttackTech. Tinta s. paper sulfuritzat. Sabadell, 2014. Sèrie DronAttack. Mides: 140 x 110 cm.*
- *DronAttackSketch. Llapís s. paper. Sabadell, 2014. Sèrie Sketch. Mides: 100 x 70 cm/ cadascun. Tríptic.*
- *DubSound / DubDj. Mixta s. tela. Sabadell, 2007. Sèrie Dj's. Mides: 190 x 90 cm. / cadascun. Díptic.*
- *MinimalSounds/ MinimalDj. Mixta s. tela. Sabadell, 2007. Sèrie Dj's. Mides: 90 x 190 cm./ cadascun / Díptic.*
- *GoaSounds / GoaDj. Mixta s. tela. Sabadell, 2007. Sèrie Dj's. Mides: 190 x 90 cm. Díptic.*
- *The Raver. Acrílic s. tela. Sabadell, 2007. Sèrie Dj's. Mides: 210 x 180 cm.*
- *TechnoPop Dj. Acrílic s. tela. Sabadell, 2007. Sèrie Dj's. Mides: 140 x 140 cm.*
- *Essència de Groc. Mixta s. fusta. Sabadell, 2008. Sèrie Amarillo Medio. Mides: 70 x 70 cm.*
- *Dancers05. Mixta s. fusta. Sabadell, 2008. Sèrie Dinamo. Mides: 100 x 120 cm. Valor per l'assegurança: 1.200 €.*
- *Dancers03. Mixta s. fusta. Sabadell, 2008. Sèrie Dinamo. Mides: 70 x 70 cm.*
- *Dinamo#05. Mixta s. fusta. Sabadell, 2008. Sèrie Dinamo. Mides: 75 cm. De diàmetre.*
- *Eixam Urbà. Llapís s. paper pintat. Sabadell, 2012. Sèrie Homo Technologicus. Mides: 20x35 cm. Cadascun. 20 peces.*
- *FullPower. Acrílic s. tela. Sabadell, 2012. Sèrie WildFlowers. Mides: 30 x 200 cm.*
- *Caçador. Acrílic s. tela. Sabadell, 2012. Sèrie WildFlowers. Mides: 300 x 200 cm.*
- *CatDj. Acrílic s. tela. Sabadell, 2006. Sèrie Dj's. Mides: 280 x 180 cm.*
- *kill your TV. Acrílic s. tela. Sabadell, 2000. Mides: 160 x 300 cm.*
- *Vespes. Mòbil de fusta retallada i cable. Sabadell, 2015. Mides: 6m2.*
- *TV God. Ferro i televisors. Sabadell, 2015. Mides: 3m2.*

De la Col·lecció Joan Puig i Montserrat Artigues:

- *Sandwich. Acrílic s. paper de paret. London,1992. Exposició Cool tan. Brixton. Mides: 170x210 cm.*
- *Parelleta. Acrílic s. tela. Sabadell, 1996. Sèrie Gana. Mides: 70x120 cm.*

De la Col·lecció Ramon Carné i Laura Berenguer:

- *Cuiner. Acrílic s. tela. Sabadell, 1996. Sèrie Gana. Mides: 100x140 cm.*

De la Col·lecció Xavi Ros:

- *Ready!. Acrílic s. tela. Sabadell, 1996. Sèrie Gana. Mides: 120x120 cm.*

De la Col·lecció Kimo i Sole:

- *Taladrant records. Acrílic s. tela. Sabadell, 1996. Sèrie Skarbacions. Mides: 80x100 cm.*

De la Col·lecció Ivonne Puig :

- *Flors#8. Mixta s. tela. Sabadell, 2006. Sèrie Flors. Mides: 90x90 cm.*

De la Col·lecció Eduard Narbona:

- *Flors#9. Mixta s. tela. Sabadell, 2006. Sèrie Flors. Mides: 90x90 cm.*

De la Col·lecció Agustí Caixach:

- *CapYellowJacket. Acrílic s. tela. Sabadell, 2013. Sèrie WildFlowers. Mides: 100x100 cm.*

De la Col·lecció Bernat Mas:

- *DronAttack01/02. Acrílic s. tela. Sabadell, 2014. Sèrie DronAttack. Mides: 100x140 cm. Díptic.*

De la Col·lecció Jordi Farres:

- *Dinamo#02. Mixta s. fusta. Sabadell, 2008. Sèrie Dinamo. Mides: 75 cm de diàmetre.*

De la Col·lecció Susanna Puig:

- *SusaTattoo. Acrílic s. tela. Sabadell, 1994. Mides: 300x300 cm.*

De la Col·lecció Gloria Nuñez i Jordi Perez:

- *Love. Acrílic s. tela. Sabadell, 1999. Mides: 200x100 cm.*

2.6. Consultes

S'han continuat atenent les peticions de consultes d'objectes del fons per part d'investigadors, especialistes i públic general.

Al llarg de l'any s'han atès una quarantena de consultes relacionades amb obres i autors de la col·lecció.

2.7. Permisos de reproducció

L'any 2015 el MAS ha gestionat un total de 277 peticions d'imatges i de permisos de reproducció de les obres i objectes de la col·lecció que es detallen a continuació:

- Totes aquelles obres deixades en préstec temporal per a exposicions organitzades per altres entitats públiques o privades. Veure apartat de préstecs temporals.
- A Caterina Almirall Rotés, per a il·lustrar el catàleg de l'exposició *A la Mola*, les imatges de les obres:
  - *Ferran Crusafont, Muntanya de Sant Llorenç, 1917. Oli sobre cartró, 19 x 24,3 cm. Núm. reg. 1575.*
  - *Antoni Badrinas, Muntanya de Sant Llorenç, 1960. Aquarel·la sobre paper, 32,7 x 49,5 cm. Núm. reg. 1132.*

- *Joan Vila Cinca, Roques de Sant Llorenç, darrer quart del segle XIX. Oli sobre cartró, 30 x 38 cm. Núm. reg. 272.*
- *Ricard Marlet, Campanar de l'església de la Puríssima amb la Mola al fons, 1946. Matriu xilogràfica, 5,8 x 3,6 x 2 cm.*
- A la revista *Serra d'Or*, per a il·lustrar un article de Bernat Lladó sobre Joan Vilacapasas, la imatge de l'obra:
  - *Joan Vilacapasas, Planimetria 58, 1958. Pintura acrílica i matèria sobre tela, 91,5 x 117,5 cm. Núm. reg. 10.002.*
- A *Culturània SCP*, per a il·lustrar l'exposició temporal sobre la Guerra dels Segadors, la imatge de l'obra:
  - *Antoni Estruch, Els Segadors / Corpus de sang, 1907. Oli sobre tela. Núm. reg. 1023.*
- A la senyora Giulia Antonioni, per a il·lustrar un documental sobre el treball fotogràfic de Fina Miralles, les imatges de les obres:
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: beure, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.412.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: rentar-se la cara, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.414.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: tocar herba, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.415.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: menjar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.416.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: tocar terra, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.417.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: tocar carn, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.418.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: tocar la gàbia de l'ocell, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.419.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: fumar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.420.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: tocar pedra, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.421.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: veure, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.425.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: parlar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.426.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: mirar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.427.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: caminar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.428.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: respirar l'aire, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.431.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: tocar fusta, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.432.*

- *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: caminar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.433.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: mirar la llum del sol, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.434.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: rentar-se les dents, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.435.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: rentar-se les dents, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.436.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: prendre una infusió, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.437.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: tocar la gàbia de l'ocell, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.438.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: tocar roba, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.439.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: menjar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.440.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: menjar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.441.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: menjar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.442.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: menjar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.443.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: menjar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.444.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: fumar, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.445.*
  - *Fina Miralles, Relacions. Relacions del cos humà amb elements naturals en accions quotidianes: prendre una infusió, març de 1975. Acció. Núm. reg. 10.446.*
- A Dolors Rodríguez, per a il·lustrar la pàgina web sobre Carles Casagemas, les imatges de les obres:
    - *Carles Casagemas, Dona en un cafè (possiblement Germaine), cap a 1900-1901. Carbonet i pastel sobre paper, 26 x 21,5 cm. Núm. reg. 87.*
    - *Carles Casagemas, Dona en un cafè, c. 1900-1901. Carbonet i pastel sobre paper, 26 x 21,5 cm. Núm. reg. 91.*
  - Al Museu d'Història de Catalunya, per a il·lustrar un audiovisual sobre els carrers de Barcelona per a l'exposició permanent i la pàgina web del MHC, la imatge de l'obra:
    - *Antoni Estruch, Els Segadors / Corpus de sang, 1907. Oli sobre tela. Núm. reg. 1023.*
  - A la Fundació Privada Guillem Viladot, per a il·lustrar una intervenció de Fina Miralles a la façana de la seu de l'entitat, les imatges de les obres:

- *Fina Miralles, Paisatge de Serrallonga, novembre de 1973. Caixa de fusta amb materials diversos. Núm. reg. 5240.*
  - *Fina Miralles, Paisatge farigola, gener de 1979. Bastidor de fusta, tela de cotó, fil de niló i branca de farigola. Núm. reg. 5335.*
  - *Fina Miralles, Sense títol / Paisatge d'Agramunt, estiu de 1985. Llapis grafit i pintura a l'oli sobre paper d'arròs. Núm. reg. 4868.*
  - *Fina Miralles, Sense títol / Paisatge d'Agramunt, estiu de 1985. Llapis grafit i pintura a l'oli sobre paper d'arròs. Núm. reg. 4872.*
  - *Fina Miralles, Sense títol / Paisatge d'Agramunt, estiu de 1985. Llapis grafit, tinta xinesa i pintura a l'oli sobre paper d'arròs. Núm. reg. 4877.*
  - *Fina Miralles, El cor i la Dance (2), maig de 1988. Llapis grafit sobre paper. Núm. reg. 5249-02.*
  - *Fina Miralles, Sense títol / Serrallonga, maig de 1988. Llapis grafit sobre paper. Núm. reg. 5249-08.*
  - *Fina Miralles, Sense títol / Serrallonga, maig de 1988. Llapis grafit sobre paper. Núm. reg. 5249-10.*
- A L'Avenç, per a il·lustrar l'exposició temporal sobre la Guerra dels Segadors, la imatge de l'obra:
    - *Antoni Estruch, Els Segadors / Corpus de sang, 1907. Oli sobre tela. Núm. reg. 1023.*
- A la Diputació de Barcelona, per a il·lustrar els projectes de difusió de la Xarxa de Museus Locals, les imatges de les obres següents:
    - *Rafel Molins, Sense títol / Nu femení, entre 1925-1940. Fotografia en blanc i negre. Núm. reg. 5479.*
    - *Francesc Esteve, La Concòrdia, 1958. Fotografia en blanc i negre. Núm. reg. 5419.*
    - *Josep Casanovas Clerch, Conill i bossa de caça, últim quart s. XIX. Oli sobre tela. Núm. reg. 3740.*
    - *Antoni Marquès, Alfileres de fantasía, 1993. Escultura. Núm. reg. 3286.*
    - *Joan Vila Cinca, panoràmica de Sabadell, 1910. Oli sobre tela. Núm. reg. 2740.*
    - *Josep Espinalt, Raïm, 1887. Oli sobre tela. Núm. reg. 1180.*
    - *Josep Juliana, Àrab, cap a 1868-1870. Aquarel·la. Núm. reg. 237.*
    - *Fidel Trias, Maty Mont, cap a 1944-1945. Oli sobre tela. Núm. reg. 2695.*
    - *Llorenç Lladó, Tardor, cap a 1898. Oli sobre tela. Núm. reg. 22.*
    - *Ramon Quer, Figura oriental, s.d. Aquarel·la. Núm. reg. 918.*
    - *Alfons Borrell, Sense títol, 1989. Pintura acrílica sobre tela. Núm. reg. 5385.*
    - *Manuel Duque, Sense títol, 1988. Oli sobre tela. Núm. reg. 5378.*
    - *Xavier Oriach, Le roi singe o Un singe nommé Amèlie, 1994. Pintura acrílica sobre tela. Núm. reg. 3798.*
    - *Ramon Puig "Werens", Cartell de la Festa Major de Sabadell, 1997. Esprai sobre tela. Núm. reg. 5969.*
    - *Antoni Vila Arrufat, Noia d'esquena llegint, 1930. Oli sobre tela. Núm. reg. 5596.*
    - *Joan Figueras, El taller del pintor Joan Moragas, cap a 1879. Oli sobre tela. Núm. reg. 1153.*
    - *Albert Rifà, Un vell amb tres nens, principis segle XX. Fotografia en blanc i negre. Núm. reg. 2769.*

- Joan Vilatobà, *Testa hieràtica / Cara d'estudi, primer quart s. XX. Fotografia en blanc i negre*. Núm. reg. 1491.
  - Benet Ferrer, *Paperina doblegada, 1976*. Argila. Núm. reg. 2660.
  - Marian Burgués, *Gerra en tres peces, 1924*. Argila esmaltada. Núm. reg. 1528.
  - Antoni Estruch, *Una manifestació obrera / Manifestació per la República, 1904*. Oli sobre tela. Núm. reg. 1104.
  - Jordi Roca, *Home, 1979*. Oli sobre fusta. Núm. reg. 1561.
  - Domènech Soler, *Per Sabadell, 1911*. Llapis i gouache sobre tela. Núm. reg. 1785.
  - Rafael Durancamps, *Bodegó dels cargols, cap a 1930*. Oli sobre tela. Núm. reg. 268.
  - Antoni Pous, *Flors, 1913*. Llapis i gouache sobre paper. Núm. reg. 1793.
  - Francesc d'A. Planas Dòria, *Jardí d'una casa, segon quart s. XX*. Oli sobre tela. Núm. reg. 207.
  - Ricard Marcet, *Rebost, primer quart s. XX*. Oli sobre cartró. Núm. reg. 72.
  - Feliu Elías Bracons, *Retrat de Lluís Elías Bracons, cap a 1905-1907*. Oli sobre tela. Núm. reg. 507.
  - Joaquim Montserrat, *Estudi, 1958*. Oli sobre fusta. Núm. reg. 440.
  - Ricard Marlet, *Pianista, 1930*. Matriu xilogràfica. Núm. reg. 3155.
  - Pere Elías, *Dona asseguda, cap a 1930*. Oli sobre tela. Núm. reg. 132.
  - Joan Vila Puig, *Tardor a Santiga, cap a 1931*. Oli sobre tela. Núm. reg. 124.
  - Esteve Valls Baqué, *Taula amb flors / Natura morta amb roba, 1932*. Oli sobre tela. Núm. reg. 69.
  - Lluís Clapés, *Columna, 2001*. Ceràmica refractària. Núm. reg. 5940.
  - Agustí Puig, *Cartell 25è aniversari de la Lliga pels drets dels pobles, 2003*. Collage sobre paper. Núm. reg. 10073.
  - Ramiro Fernandez, *La flor del Líbano, 2003*. Oli sobre tela. Núm. reg. 10336.
  - Josep Vives Bracons, *Tocador, s.d*. Núm. reg. 5361.
  - Antoni Angle, *Acció Gallot, 1960*. Oli sobre tela. Núm. reg. 3094.
  - Fina Miralles, *Petjades, 1976*. Acció. Núm. reg. 5241.
  - Modest de Casademunt, *Tinter, 1932*. Ceràmica esmaltada. Núm. reg. 9882.
  - David Graells, *Obrador de ceràmica, 1957*. Oli sobre tela. Núm. reg. 399.
  - Camil Fàbregas, *Placa del carrer de Ferran Casablanca, 1933*. Relleu de marbre. Núm. reg. 10400.
  - Gustau Vila "Grapa", *Dos homes fugint, s.d*. Tècnica mixta sobre paper. Núm. reg. 10371.
  - Isidre Manils, *T8R Mat, 1990*. Pintura acrílica sobre tela. Núm. reg. 10457.
  - Joan Vilacasa, *Autometria 600, cap a 1975*. Pintura sobre Seat 600. Núm. reg. 6288.
  - Màrius Vilatobà, *Retrat d'Armand Vilatobà, s.d*. Oli sobre tela. Núm. reg. 10772.
  - Grup Gallot, *Acció Gallot a la plaça de Catalunya de Barcelona, 1960*. Tècnica mixta sobre paper. Núm. reg. 3091.
  - Josep Madaula, *Carretera Matadepera, 2010-2011*. Oli sobre tela. Núm. reg. 10855.
  - Oriol Vilapuig, *K, 2001*. Oli i tèmpora sobre tela. Núm. reg. 6332.
  - Miquel Forrellad, *L'espiral cap avall (1), 1996*. Tècnica mixta sobre emulsió fotogràfica. Núm. reg. 10878.
- A Cossetània Edicions, per a il·lustrar la publicació 100 Moments clau de la història de Catalunya, d'Agustí Alcoberro, la imatge de l'obra:

- *Antoni Estruch, Els Segadors / Corpus de sang, 1907. Oli sobre tela. Núm. reg. 1023.*
- A MC Ediciones, per a il·lustrar un article sobre la revolta dels Segadors per a la revista Clío. Historia, la imatge de l'obra:
  - *Antoni Estruch, Els Segadors / Corpus de sang, 1907. Oli sobre tela. Núm. reg. 1023.*
- A l'Associació Cultural Can Feu, per a il·lustrar la publicació Can Feu i les imatges del record, les imatges de les obres:
  - *Joan Vilatobà, Retrat de grup. Classe de pintura a l'aire lliure, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0191.*
  - *Joan Vilatobà, Retrat de grup. Classe de pintura a l'aire lliure, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0192.*
  - *Joan Vilatobà, Retrat de grup. Classe de pintura a l'aire lliure, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0193.*
  - *Joan Vilatobà, Jardí del Castell de Can Feu nevat, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0204.*
  - *Joan Vilatobà, Pont al bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0211.*
  - *Joan Vilatobà, Jardí del castell de Can Feu, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0256.*
  - *Joan Vilatobà, Resclosa en un torrent, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0420.*
  - *Joan Vilatobà, Camí dels xiprers del castell de Can Feu, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0502.*
  - *Joan Vilatobà, Jardí del castell de Can Feu nevat, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0520.*
  - *Joan Vilatobà, Jardí del castell de Can Feu, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0676.*
  - *Joan Vilatobà, Camí dels xiprers del castell de Can Feu, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0806.*
  - *Joan Vilatobà, Jardí del castell de Can Feu, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-0863.*
  - *Joan Vilatobà, Camí dels xiprers del castell de Can Feu, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1087.*
  - *Joan Vilatobà, Rasclonant, 1903. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1181.*
  - *Joan Vilatobà, Camí al bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1196.*
  - *Joan Vilatobà, Bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1292.*
  - *Joan Vilatobà, Bosc amb fumera, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1320.*
  - *Joan Vilatobà, Dues dones amb un nadó al bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1350.*
  - *Joan Vilatobà, Rasclonant (versió), cap a 1903. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1351.*
  - *Joan Vilatobà, Dona collint llenya, cap a 1903. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1352.*

- Joan Vilatobà, *Dona collint llenya, 1903. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1359.*
  - Joan Vilatobà, *Bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1397.*
  - Joan Vilatobà, *Bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1682.*
  - Joan Vilatobà, *Pont al bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 10874-1729.*
  - Joan Vilatobà, *Pastor i ramat al bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 9889-127.*
  - Joan Vilatobà, *Noies al bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 9889-130.*
  - Joan Vilatobà, *Nens al bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 9889-131.*
  - Joan Vilatobà, *Pastors i ramat al bosc, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 9889-191.*
  - Joan Vilatobà, *Camí de xipresos, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 9889-252.*
  - Joan Vilatobà, *Camí, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 9889-255.*
  - Joan Vilatobà, *Camí amb xiprers, primer quart del segle XX. Negatiu en placa de vidre. Núm. de reg. 9889-365.*
- Permís d'us i de reproducció dels espais de la Casa Turull i/o pati del Museu d'Art:
    - 3 de març, els alumnes del curs de fotografia bàsica de la Unió Excursionista de Sabadell, a càrrec del professor Josep Lluís Lai, han fet una sessió pràctica als salons històrics de la Casa Turull.
    - 12 de novembre, Adan Mendoza, alumne de l'assignatura de llenguatge cinematogràfic, impartida per Lluís Aller, del tercer curs de la diplomatura de direcció cinematogràfica que cursa a l'Escola Bande à Part de Barcelona, filmà un curt que ofereix una visió metafòrica de l'antropocentrisme i la relació de dominància de l'home amb la resta dels éssers vius, als salons històrics de la primera planta del museu, per a un treball acadèmic que està preparant.
    - 13 de desembre, Laura Gallego, alumna de l'assignatura de llenguatge cinematogràfic del segon curs de la diplomatura de direcció cinematogràfica de l'Escola Bande à Part de Barcelona, va utilitzar els salons històrics de la primera planta del museu, per a un treball acadèmic que està preparant, que consisteix en fer un remake d'una seqüència de la pel·lícula *The Naked Kiss* de Sam Fuller.

2.8. La biblioteca i el CDMAS

S'ha continuat el manteniment i la gestió de la biblioteca i del centre de documentació del MAS.

Val a dir, que la major part de les publicacions ingressen com a resultat dels intercanvis que el MAS porta a terme a d'altres institucions afins.

Recerca

1. Objectius

- Impulsar i portar a terme la recerca al voltant dels fons del MAS, siguin les col·leccions, els elements o temes generals d'art d'interès local.
- Dinamitzar, promoure i coordinar els comissariats externs, entenent-los com a projectes de recerca per ells mateixos, que poden provocar exposicions, publicacions i activitats diverses.
- Promoure i coordinar les col·laboracions amb d'altres entitats locals o nacionals, per a l'estudi de projectes d'interès.
- Col·laborar en projectes de recerca portats a terme per d'altres particulars o entitats.
- Coordinar el programa de formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques.
- Seguir col·laborant en la promoció dels estudis i l'elaboració de propostes tècniques en relació al desenvolupament d'altres projectes de departaments municipals que impliquin l'assessorament tècnic del MAS per a treballar específicament els aspectes d'història de l'art, així destaquem els departament de Turisme, l'Oficina de Patrimoni, Educació, i més específicament, amb l'Estruch, centre de promoció de la creació contemporània.

2. Actuacions:

Durant l'any 2015 destaquem les actuacions següents:

- Projectes vinculats a exposicions temporals:

A través dels historiadors de l'art de l'equip tècnic dels museus o traves d'estudiosos externs, s'han portat a terme totes aquelles recerques programades vinculades a les exposicions temporals següents:

- *Cent anys d'Art Nou català: (Veure capítol de difusió)*

Comissariat i text del catàleg a càrrec de Josep Lluís Martín Berbois.

- *Els altres noucentistes: (veure capítol de difusió)*

Comissariat i textos del catàleg a càrrec de Joan M. Minguet i Txema Romero.

- *Sabadell Obert 14-15: (veure capítol de difusió).*

S'ha continuat treballant per al suport a la producció artística contemporània local amb la convocatòria de Sabadell Obert, conjuntament amb l'Estruch.

Comissariat a càrrec de Marc Vives i Museu d'Art de Sabadell

- *Josep Sobrado. Entre dos segles:(veure capítol de difusió)*

El comissariat s'ha fet conjuntament entre el MAS i l'artista.

- *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporani: (veure capítol de difusió)*

El comissariat va anar a càrrec d'Agustí Caixach i el mateix artistes. Al catàleg es recullen textos de: Jordi Roca, Josep Madaula, Òscar Amorós, Txiki Trepax i Ricardo Fornoni.

- *Fina Miralles, itinerari pel traç, la pintura i la vivència. Presentació de la catalogació digital del primer període de la pintura en el llibre (Històries d'un ventall . Descobreix la joia del Museu. Dia Internacional dels Museus (1893-1989): (veure capítol de difusió)*

El comissariat va anar a càrrec de Tere Roig i el Museu d'Art de Sabadell.

- *L'illa de Fridac. (veure capítol de difusió)*

El comissariat va anar a càrrec de Maia Creus.

- Els Escrits de Fina Miralles. Conveni de col·laboració Fundació Ars i Museu d'Art.

La Fundació Ars de Sabadell i el Museu d'Art de Sabadell van signar el dia 25 de març un conveni de col·laboració per a la recerca i la difusió dels escrits de Fina Miralles, consolidant així tots els treballs ja realitzats en aquesta direcció per a les dues institucions, i marcant línies i propostes futures.

El MAS i la Fundació Ars tenen objectius i activitats comuns relacionats amb la recerca i la difusió dels artistes i creadors de Sabadell, de manera que la suma d'esforços poden millorar els resultats de les accions d'investigació i difusió dels documents i obres esmentats.

Els escrits de Fina Miralles són majoritàriament documents manuscrits que formen part de l'arxiu documental de l'artista que conserva el MAS. Igualment, inclouen tots aquells escrits inclosos en les obres de Fina Miralles que formen part de la col·lecció del Museu.

Maia Creus, historiadora de l'art i gran coneixedora de l'obra de Fina Miralles, dirigirà conceptualment aquestes tasques a partir d'un projecte de recerca, que bàsicament es centrarà en treure a la llum l'arxiu Fina Miralles, una font documental de gran valor, encara sense explorar, compostat pels textos escrits per Fina Miralles des dels anys setanta fins avui, entenent que aquests tenen una entitat pròpia que permet ésser llegits com un text únic, al marge de la seva obra visual.

Els objectius generals del projecte són:

- Preparar l'accés a una vida pròpia per als texts de Fina Miralles.
- Aportar elements documentals i d'anàlisi que permetin reescriure i reinterpretar el transcurs creatiu de Fina Miralles

- Contribuir a les revisions i reescriptures de les pràctiques artístiques contemporànies.

Les tasques consisteixen en transcriure aquests textos, i fer una ordenació raonada segons els diferents àmbits de coneixement: filosofia de la naturalesa, filosofia de la vida, filosofia de l'art, llenguatge simbòlic, autobiogràfic, descripció i metodologia creativa, aforismes, corporalitat, poètica, etc.

A partir d'aquí, l'objectiu és posar a disposició de tots els estudiosos aquests fons, sigui a través d'una publicació o projecte digital, i una exposició temporal, on els textos convisin amb una selecció d'imatges/obres realitzada a base d'afinitats visuals, ressonàncies simbòliques o intuïcions estètiques.

Per a la realització d'aquestes tasques es comptà a amb la col·laboració de Natàlia Bàrtulos, alumne en pràctiques del master oficial de comissariat en nous mitjans de l'ESDI URL.

- Nova identitat gràfica per als museus municipals. Projecte amb col·laboració amb ESDI

Els alumnes de Disseny Gràfic de tercer curs 2014/15, van compartir el repte de complementar la seva formació teòrica i pràctica amb un exercici real, el redisseny de la identitat gràfica per als museus municipals.

Aquesta col·laboració entre Universitat i Municipi ofereix als futurs professionals, l'oportunitat d'incentivar competències i experiència, sempre sota la tutoria de professionals tant d'ESDI com de l'Ajuntament de Sabadell. Per als Museus i l'Arxiu, com a entitats de servei públic, el treball amb alumnes de tots els àmbits educatius, i especialment del món universitari, és sempre positiu. En aquest cas per promocionar i donar a conèixer el talent de futurs dissenyadors.

Les premisses d'aquesta col·laboració es situaven en la necessitat de renovar i unificar la identitat gràfica dels Museus Municipals, i, alhora, donar forma simbòlica a la singularitat específica de cada una de les institucions culturals.

En un acte celebrat el dimarts 17 de novembre a l'Auditori de l'Escola Superior de Disseny ESDI es va fer públic la proposta destacada per al projecte de redisseny de la identitat dels museus i de l'arxiu de la ciutat, de l'alumna Mercè Cassanyes de 4t de Gràfic de l'ESDI. Del seu projecte, des del punt de vista formal i conceptual, destacava la capacitat de síntesi i la bona solució visual dels elements implicats en el disseny. El tribunal reconeixia, també, la brillant explicació del procés de recerca i posterior resolució d'idees fins arribar al projecte final que ocupava el lloc central de l'exposició.

Els resultats de la nova proposta gràfica, així com tots els treballs presentats, es van poder veure en una exposició temporal al Museu d'Art, el mes de març de 2016.

Un cop aprovat pel Consell Rector de l'Organisme Autònom Museus i Arxiu Històric Municipal, el Museu d'Art i el Museu d'Història han desplegat aquesta nova identitat gràfica en tots aquells productes i materials que utilitzen.

- Mostrant col·lecció i Cicle En vitrina

S'ha continuat els cicles d'exposicions anomenats Mostrant col·lecció i En vitrina, iniciat l'any 2014, de mostres de petit format i de curta durada, sobre el fons del

Museu i de treballs i propostes puntuals dels artistes contemporanis de Sabadell, o vinculats, que han tingut o tenen una representació important dins de l'activitat artística de la ciutat

Recerca i comissariat a càrrec del Museu d'Art.

Per als continguts de les exposicions veure el capítol de difusió.

- La col·lecció 1939-2010

S'ha continuat posant especial atenció a la recerca, adquisició i difusió de l'àmbit temàtic corresponent a la segona part de l'exposició permanent, a partir de la guerra civil fins avui.

- La revista Arraona

El MAS ha continuat coeditant amb l'Arxiu històric i el Museu d'història la revista local Arraona, amb l'objectiu d'oferir un mitjà de dinamització i difusió de totes aquelles recerques d'interès local, des de qualsevol àmbit.

Durant l'any s'ha col·laborat en l'elaboració dels continguts del número 35, que es presentà al públic el dia 19 de gener del 2016 a l'Espai Foc. Fornes i Obradors de ceràmica del s. XVIII.

Pel que fa al Museu d'Art es va preparar l'article a la secció Des dels Museus, amb el títol "*Joan Vilatobà. Fotografies. La col·lecció del Museu d'Art de Sabadell (p. 220-235)*"

- Les escultures al territori

El MAS a finals de l'any 2015 ha iniciat un informe sobre l'estat de conservació d'aquestes i la previsió de feines de manteniment i de conservació pels propers anys.

A més d'oferir assessorament en termes de conservació, restauració i documentació.

Difusió

1. Objectius

- Activar l'interès del gran públic: incentivar la presència d'exposicions i activitats d'interès per al gran públic, les quals han de ser d'alta qualitat i d'importància.
- Continuar la línia de difusió d'autors i de temes d'art local: continuar l'estudi d'aquells autors i temes artístics locals que han conformat la nostra identitat. Aquestes recerques han de permetre anar configurant renovats discursos sobre el nostre patrimoni artístic i la forma de difondre'l.
- Recuperar i difondre temes artístics d'abast nacional: el context nacional és absolutament necessari per entendre la localitat. És per aquesta raó que des del MAS es potenciaran les exposicions i les activitats que ajudin a entendre el marc i context on Sabadell es desenvolupava al llarg de la història.
- Els museus i la contemporaneïtat: es continuarà treballant amb la creació artística contemporània més actual, tant des del punt de vista de suport, adquisició, valoració com difusió. Així volem destacar que es continuarà l'estreta col·laboració amb l'Estruch, Centre de suport a la creació contemporània, pel que fa a la producció conjunta de propostes de treball.

Se seguiran potenciant les relacions del MAS amb els artistes locals, tan a títol particular com a través d'altres entitats existents.
- Esdeveniments locals i nacionals: es programaran accions afins amb la celebració d'esdeveniments tant locals com nacionals, amb una finalitat clara de participació i de contextualització .
- Les col·laboracions i coorganitzacions: se seguiran potenciant les relacions del MAS, tan a títol particular com a través de les taules existents a l'efecte, com és per exemple l'Oficina de patrimoni, l'Oficina de difusió artística de la xarxa de museus locals de la diputació de Barcelona i la xarxa de museus d'art de Catalunya de la Generalitat de Catalunya, entre d'altres, amb les principals entitats culturals del nostre país.
- Continuar amb l'estudi i difusió dels fons propis: d'acord amb la definició de fons que hem desenvolupat al programa corresponent, el MAS ha d'incidir especialment en l'estudi dels fons propis (col·leccions, béns patrimonials i no tangibles) . Es continuaran destacant en l'estudi i la difusió d'aquells objectes i disciplines tècniques considerades erròniament com a menors.
- Planificar, coordinar i gestionar les exposicions permanents dels museus.
- Planificar, coordinar i gestionar la programació d'exposicions temporals dels museus.
- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'exposicions temporals itinerants de producció pròpia.

- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'activitats de dinamització: entenent-les com aquell tipus d'activitats puntuals de curta durada, com conferències, cursos, presentacions, petites mostres, etc., que tenen com objectiu enriquir temàticament la programació i afavorir una major presència de tot tipus de públic als museus i altres punts patrimonials de la ciutat.
- Planificar, coordinar i gestionar la programació d'activitats didàctiques i per a grups: a través de visites, tallers didàctics, itineraris i xerrades per a grups escolars i altres col·lectius interessats per tal de difondre l'art de Sabadell.
- Planificar, coordinar i gestionar el programa d'edicions del MAS, compostat, a grans trets, per diverses col·leccions: els catàlegs de les exposicions de producció pròpia, els catàlegs de les exposicions permanents, la Revista Arraona i les publicacions d'àmplia difusió (Opuscles).
- Planificar, coordinar i gestionar les eines de comunicació del MAS: a través de materials i mitjans de difusió, publicitat, premsa, pàgina web, xarxes socials, etc.

2. Actuacions

2.1. Exposició permanent i Casa Turull

Durant el 2015 els tècnics del MAS, com és habitual, han fet una revisió periòdica dels diferents espais d'exposició permanent i de la Casa Turull.

L'exposició permanent segueix els moviments artístics i els autors més destacats de la nostra ciutat en un àmbit i context català, des de les primeres manifestacions artístiques que van existir fins la guerra civil.

- *Academicismes del segle XIX. L'aprenentatge acadèmic, Paisatgisme, Els gèneres, Personatges populars, Natura morta, Retrat, L'orientalisme, Escenografia, El Corpus de Sang i Cap al canvi de segle.*
- *De l'art ou als anys trenta. Altres arts, Art nou català i Figuracions.*
- *La mirada tàctil. Joan Vila Cinca o l'origen de l'art de Sabadell.*

Accions 2015

Paret del carrer de les Comèdies: amb la intenció de millorar l'estètica i de donar vida a la llarga paret lateral del carrer de les Comèdies del Museu d'Art, s'ha encarregat a Werens un projecte per a una intervenció artística, que identifiqui el museu, tot respectant la seva identitat, la història i el valor de l'edifici, amb motiu de l'exposició retrospectiva que presentà a partir del mes de setembre.

Les parets del Museu d'Art del carrer de les Comèdies amaguen tresors arqueològics de gran valor per la història de l'Street Art de la ciutat, el grup IUK va plasmar-hi vàries de les seves obres als anys vuitanta. Quasi trenta anys després aquestes parets podran tornar a tenir vida i color, amb el dibuix de diverses illes de vegetació flotant interconnectada.

Durant l'any es desenvolupà el projecte, així com es presentà per a la seva aprovació a la Taula de patrimoni de la regidoria d'Urbanisme; l'execució es portarà a terme al llarg del 2016.

2.2 Exposicions temporals

Les propostes per aquest any per ordre cronològic han estat les que definim a continuació:

- Joan Vila Casas. Viatges siderals

3 setembre – 15 febrer 2015

Sala de la planta baixa i del primer pis

Comissariat: Àlex Mitrani

Organització: MAS

Amb catàleg

L'exposició de Festa Major d'enguany es dedicà al pintor Joan Vila Casas, possiblement un dels noms més representatius i internacionals de l'art de Sabadell. Fa gairebé deu anys, coincidint amb l'adquisició i el dipòsit d'una part del seu fons personal, el Museu va fer una primera exposició per mostrar aquesta col·lecció i, sobretot, donar a conèixer l'artista, dins i fora de la ciutat. En aquesta ocasió l'objectiu era fer un pas més i presentar Joan Vila Casas des d'altres punts de vista, més enllà de la seva trajectòria artística, i parlar de les seves dèries, de la seva pintura, de l'escriptura com a mitjà d'expressió...

El comissari va dissenyar un discurs temàtic en què s'anaven desgranant conceptes, idees, espais i elements que van formar part de la creació i de la vida de l'artista. Tots aquests raonaments, junt amb un seguit de documentació inèdita, es recullen en una publicació que, a banda del text principal del comissari i del catàleg de peces exposades, inclou també un text d'Enric Casasses sobre el Vilacasas escriptor.

En un poema que li va dedicar Pere Quart el 1950, just quan marxava a París, l'exhortava: "Joan Vilacasas / Fuig del país! / Deixa la vial, surt de les cases / salta la ratlla, vés a París". L'obertura a una societat altra, més lliure i culta, era la millor sortida per a l'artista inquiet. Vilacasas sempre va cercar certa perspectiva sobre la realitat. Les seves novel·les desenvolupen el tema de l'exigència ètica de l'artista, de la seva llibertat i autenticitat. Posa sobre la taula la pertinència d'una modernitat irònica i crítica alhora. Les Planimetries responen a aquesta necessitat de distància per a aproximar-se, de nou, al món. Segons el mateix Vilacasas, eren alhora una vista d'ocell (un enlairament, doncs) i una cal·ligrafia (una escriptura). Segons Rafael Santos-Torroella: "Les Planimetries de Vilacasas ens alliberen de la força de la gravetat; fan que ens sentim en un altre nivell i en una altra dimensió que els que habitualment ens encadenen".

El Seat 600 pintat com a planimetria parla de l'Espanya de l'època i del desplaçament. Però, a més, Vilacasas va fer dues sèries d'enorme originalitat, els Marcians i les Astrometries. Entre l'escultura i la joguina, evoquen irònicament la modernitat Pop de la ciència ficció i la conquesta de l'espai. La utilització d'un llenguatge tradicional i artesanal com la ceràmica pels Marcians esdevé manifestament paròdica, mentre que el recurs a l'assemblat i la reutilització de detritus tecnològics a les Astrometries i Naus remet a realitats tant actuals com simbòliques com la saturació tècnica, la pol·lució o el reciclatge.

- Balaguer. Consumismacions

20 novembre – 11 gener 2015
Sala del menjador. Casa Turull
Comissariat: MAS

L'exposició continuava el cicle de mostres de petit format i de curta durada que el Museu d'Art de Sabadell va iniciar l'any 2014. Sota el títol *En vitrina*, el cicle ensenya treballs i propostes puntuals dels artistes contemporanis de Sabadell, o vinculats, que han tingut o tenen una representació important dins de l'activitat artística de la ciutat.

La mostra presentava una sèrie d'obres al voltant d'un tema central, el de la bossa de paper; treballades per Josep-Enric Balaguer amb tècniques diverses, com són el dibuix, la pintura o la fotografia.

El mateix autor descriu "la bellesa de la bossa de paper tal qual i simplement com el que és, una bossa de paper amb les seves singulars formes i textures. Les bosses de paper ens permeten acumular qualsevol cosa al seu interior, poden contenir el que l'observador més desitgi, poden contenir els nostres somnis i satisfer els nostres anhels consumistes. Les bosses de paper com a símbol consumista, com en una il·lusió (falsa percepció de la realitat), en aquest cas podem parlar de consumismació (falsa percepció de l'efecte de consumir). Podríem dir que la situació social actual és en part resultat d'una Consumismació portada a l'extrem, que l'expressió plàstica d'aquest extrem ens porta a la bossa de paper com a símbol Pop".

Josep-Enric Balaguer i Pelegrí. Nom artístic: Balaguer, és un pintor conegut pel seu estil realista, el seu estil es considera sovint hiperrealista. La seva activitat artística s'estén al camp de la fotografia.

Viu i treballa entre Gratallops i Sabadell, on resideix des de 1963.

- Cent anys d'Art Nou Català

10 de març – 31 de maig
Sala del primer pis
Comissariat: Josep Lluís Martín Berbois
Organització: MAS
Patrocini: Diputació de Barcelona
Amb catàleg

- Els altres Noucentistes

10 de març – 10 de maig

Sala de la planta baixa

Comissariat: Joan M. Minguet i Txema Romero

Organització: Producció i coordinació: Oficina de Patrimoni cultural. Diputació de Barcelona

Amb catàleg

El Museu d'Art inaugurarà simultàniament dues exposicions: *Cent anys d'Art Nou Català* i *Els altres noucentistes*. La volguda coincidència de les dues exposicions responia a la voluntat de poder explicar i mostrar d'una manera complementària i més completa el que va succeir a Catalunya i a Sabadell ara fa cent anys, que va ser el desplaçament de l'ideari cultural del Noucentisme.

Cent anys després el Museu d'art de Sabadell va voler recuperar el significat d'aquest moviment artístic i cultural tant important per a la nostra història, amb aquestes dues mostres.

La Mancomunitat de Catalunya sota la presidència primer d'Enric Prat de la Riba i després de Josep Puig i Cadafalch creà o intensificà una infraestructura cultural de primer ordre en molts àmbits: les biblioteques, la renovació pedagògica, les escoles d'art, l'Institut d'Estudis Catalans, la normativització lingüística, la premsa en català, la recuperació del patrimoni, els estudis comercials, els museus... Paral·lelament, i sota la direcció d'Eugeni d'Ors, es desplegarà un ideari cultural que coneixem com a noucentisme. Un programa polític i un programa cultural que defensen la catalanitat a través de l'ordre, el seny, el mediterranisme, el classicisme, la civilitat... i que volen aplicar a tots els àmbits de la cultura, tant als literaris com als visuals.

CENT ANYS D'ART NOU CATALÀ

L'any 1915, durant la Festa Major de Sabadell, es va presentar l'exposició titulada *Art Nou Català*, promoguda per Joaquim Folguera, Santiago Segura, Miquel Poal Armengol i el Centre Català. Tenia com a objectiu difondre els nous corrents del noucentisme defensat per Eugeni d'Ors i es considera un dels actes més representatius de l'evolució del noucentisme català.

Aquesta mostra va representar un veritable revulsiu en el panorama artístic de l'època, tal com es recull en la bibliografia escrita i en l'hemeroteca. Malgrat tot, fins ara mai s'havia portat a terme un estudi exhaustiu d'aquesta mostra, dels seus continguts, participants o repercussió.

Hi participaren alguns artistes ja consolidats, com Marià Pidelasserra o Joaquim Mir, al costat de noms més representatius del noucentisme com Domènec Carles, Ricard Canals, Josep Clarà, Joan Colom, Feliu Elias, Josep Obiols, Iu Pascual o Joaquim Torres Garcia. També hi foren presents com a col·lectiu el Gremi d'Artistes de Terrassa i el seu membre més destacat, Rafael Benet, amb Antoni Badrinas, Joan Duch i l'escultor Josep Armengol.

L'exposició es va completar amb un cicle de conferències paral·leles que es van presentar a la sala d'actes de l'Ajuntament de la ciutat i que posteriorment es van publicar i difondre en diverses publicacions de l'època.

Com a resposta, l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell va organitzar una exposició alternativa a l'antic teatre de la Lliga Regionalista, en què hi van participar artistes consolidats que ja gaudien d'un prestigi a la ciutat juntament amb els joves de l'Agrupació Artística: Joan Vila Cinca, Antoni Vila Arrufat, Joan Vila Puig, Rafael Durancamps, Joan Vilatobà, Joan Figueras, Llorenç Lladó, Enric Palà, Antoni Estruch, Antoni Pous o Domènec Soler, entre d'altres. Aquesta contra-exposició va contribuir a aglutinar tota una generació d'artistes sabadellencs encapçalats per Rafael Durancamps i Antoni Vila Arrufat, que esdevindrien noms cabdals dins de la moderna figuració catalana.

El canvi estètic propugnat pels noucentistes s'anà impregnant d'una forma lenta i tardana en l'ambient cultural de la ciutat, no només en el camps de les arts plàstiques sinó també en la literatura, la poesia i el teatre.

Cent anys després el Museu d'Art de Sabadell va reproduir aquestes dues mostres, tot recuperant obres que s'hi van exposar i en la seva mancança obres dels autors que hi van participar de la mateixa època i estil

ELS ALTRES NOUCENTISTES

Aquesta exposició volia mostrar la grandesa, però també la complexitat d'aquell moviment en el terreny de les arts i dels oficis per mitjà d'un seguit d'obres que pertanyen a les col·leccions dels equipaments de la Xarxa de Museus Locals que coordina la Diputació de Barcelona, amb important representació d'obres del mateix Museu d'Art de Sabadell. Un seguit d'autors que no sempre han estat adscrits al noucentisme, tot i que les peces seleccionades potser poden incloure-s'hi.

D'alguna manera, l'objectiu de l'exposició era arriscat: no era per descobrir què va ser el noucentisme visual, sinó tot el contrari, per insistir en què hi ha quadres, gerros de ceràmica, dibuixos, cartells, senyals gràfics que podem dir que s'inscrivien en una voluntat noucentista, però que això és difícil d'explicar perquè no hi ha trets estilístics que ho avalin, o hi ha trets estilístics que corroboren la hipòtesi d'una visualitat noucentista sense renunciar a d'altres tipus de visualitats (modernista, tradicional, avantguardista o moderna, déco...).

La formulació d'aquesta ambigüitat visual és perceptible en el mateix moment de formular-se la hipòtesi noucentista. En tenim diverses proves: el vaivé del propi Eugeni d'Ors en la formulació d'un possible signe gràfic noucentista (Ismael Smith, Torres-Garcia, Clarà, Sunyer...); l'eclecticisme evident de les obres que il·lustren una obra programàtica del corrent, L'Almanach dels noucentistes, l'any 1911; o el fet mateix que, mentre Eugeni d'Ors exaltava el retorn de Catalunya al món clàssic — recordem que el 1909 veu com un signe epifànic la troballa de les restes d'una escultura d'Asclepi a les excavacions d'Empúries—, Josep Puig i Cadafalch i la Junta de Museus s'afanyava a recuperar l'art medieval del país.

La divisió de l'exposició en els cinc àmbits permetia una doble funcionalitat: d'una banda, veure peces molt interessants en si mateixes, es va voler que l'espectador pogués fruit d'una gran varietat de llenguatges artístics, però sempre remarcant la qualitat de les obres exhibides; d'una altra banda, que un cop vistes les peces individualment, posant-les unes amb altres en diàleg amb allò que es sap o es suposa sobre el Noucentisme, el visitant pogués fer-se una idea singular d'allò que avui dia identifiquem amb les característiques d'un art català noucentista.

Els àmbits eren: La Mancomunitat i els Noucentisme, El territori i la gent, L'exaltació dels oficis artístics, La impremta com a una bell art i Cap a la Modernitat.

- Històries d'un ventall. Descobreix la joia del Museu. Dia Internacional dels Museus

16 de maig – 19 de juliol

Saló del menjador

Comissariat i organització: MAS

El mes d'abril del 2014 es presentà el llibre *Cristalls de Bohèmia*, de l'autora Zeneida Sardà, en els salons de la casa fàbrica Turull, durant l'acte Vicenç Grenzner i Fonoll descendent de la nissaga protagonista del llibre, donà aquest ventall al Museu d'Art de Sabadell, en mans de la seva família des de feia 154 anys.

Durant la visita que la reina Isabel II feu a la ciutat de Sabadell l'any 1860, va allotjar-se a la casa fàbrica Turull invitada pel seu propietari Pere Turull Sallent. La reina Isabel II venia acompanyada per el seu seguici, entre d'altres el seu confessor Antoni Maria Claret, arquebisbe de Trajanopolis, el president del govern O'Donell, el general Prim, i els ducs de Montpensier, infants Espanya.

En paraules de Vicenç Grenzner, en el transcurs de l'acte un cop acabat el dinar que se li va oferir a la casa Turull, la reina constatà que la seva amfitriona estava acalorada, amb l'espontaneïtat que la caracteritzava regalà el seu propi ventall a Maria Comadran esposa d'en Pere Turull, que és també el seu rebesavi.

Aquest ventall passaria de mare a filla, d'una generació a la següent al llarg de quatre generacions, fins arribar a mans de Maria Assumpció Fonoll Oliver, la qual al seu torn el deixaria en herència al darrer descendent dels Grenzner, Vicenç Grenzner i Fonoll.

Es tracta d'un ventall de tisora, amb un país simple i de vol ample. Les barnilles són de fusta treballada amb marqueteria i petites aplicacions de pa d'or, una base possiblement de crepelina o gasa de seda i aplicacions cosides de blonda. La gasa presenta una decoració a la part central pintada possiblement a l'oli on es poden veure tres ocells i als costats unes decoracions florals del mateix to celest dels ocells.

La peça es va exposar després de gaudir d'un procés de restauració a càrrec de l'especialista en teixits i documents gràfics Sandra Vílchez, amb àmplia experiència professional tant per a institucions públiques com per a privats, com poden ser: Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa, Arxiu

- Josep Sobrado. A cavall de dos segles

27 de maig al 12 de juliol
Sala de la planta baixa
Comissariat: Museu d'Art
Producció i coordinació: Museu d'Art

La mostra formava part del cicle *Arts Sabadell* que es va iniciar l'any 2011 amb l'exposició sobre Jordi Roca i que té per objectiu donar a conèixer artistes de la ciutat amb una carrera consolidada.

A través de prop de setanta obres, hom va poder descobrir la trajectòria d'un escultor que, tot i que ha estat molt present a la ciutat des dels anys seixanta, és molt desconegut pel fet que hi ha exposat molt poc i bona part de la seva obra s'ha desenvolupat fora d'ella.

Josep Sobrado és un escultor heterogeni en el sentit que ha treballat l'escultura des de diferents vessants. Des de la creació, ha fet tant escultura figurativa, com escultura geomètrica amb una dimensió conceptual, i ha fet molts projectes d'escultura monumental. En tots dos casos, però, el seu llenguatge escultòric camina cap a una certa esquematització. Un aspecte molt destacat de la seva trajectòria professional ha estat la col·laboració amb projectes de restauració de monuments, on ha participat sobretot en les intervencions escultòriques.

Nascut a Villádiga (Lugo) l'any 1944, Josep Sobrado va arribar a Sabadell l'any 1964, on va iniciar la seva formació a l'Escola d'Arts i Oficis de la ciutat, de la mà d'Adolf Salanguera i Josep Brull. Entre 1971 i 1975 va col·laborar amb Salvador Dalí en el retrat de Gal·la i Dalí i d'escultures de la cúpula del Museu Dalí, entre d'altres. L'any següent va exposar a Artexpo'76 de Barcelona i l'any 1977 ho va fer a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell. Ha estat un escultor molt actiu i present ens els principals certàmens artístics de Barcelona, de ciutats catalanes (Sabadell, Mnaresa, L'Hospitalet, Reus) i de la Península (Madrid, Pontevedra, Guadalajara, León, Vigo, Huesca, Sevilla, Oporto o Lisboa).

- Sabadell obert 14 / 15

17 de juny al 12 de juliol
Sala del primer pis
Comissariat: Marc Vives i MAS
Organització: MAS i NausudEstruch

Sabadell Obert és el títol del projecte de residències de treball i d'exposició endegat per la NauEstruch de la Fàbrica de Creació d'Arts en Viu L'Estruch i el Museu d'Art de Sabadell l'any 2012, orientat específicament al foment del teixit artístic sabadellenc.

Sabadell Obert és un instrument per donar suport a les pràctiques artístiques contemporànies i multidisciplinars a la nostra ciutat.

Al final de cada temporada, els projectes seleccionats en les dues convocatòries convocades i desenvolupats als tallers de la NauEstruch es mostren al Museu d'Art de Sabadell en forma d'exposició col·lectiva.

L'any 2015 *Sabadell Obert* va reunir cinc propostes que arriben de formacions, interessos, bagatges i referents ben diversos, cosa que donà una àmplia riquesa de perspectives a la mostra.

Si bé no es pogué trobar un criteri temàtic per reunir aquests treballs, sí que volí posar l'accent en com s'han dut a terme. Quins processos o quines performativitats s'han posat en joc seria un dels focus d'interès que s'estudia en una Fàbrica de Creació de les Arts en Viu com és L'Estruch. En tots els casos hi ha rastres clars d'aquest esdevenir. Per exemple, el material de Gemma Gelabert era un cúmul d'experiències d'un viatge on tot el que ha recollit és susceptible de ser mostrat. En Genís De Diego ens presentà imatges a mig coure en una factura que ens acostava a la construcció d'imatges de la memòria o dels somnis. D'altra banda, Zisis ens parlà de l'interstici; no són imatges estàtiques, sinó en eterna transformació. En les fotografies de Pablo Sánchez vèiem l'apropament, els diàlegs, la presa de confiança..., el temps d'abans i després de cada foto. I, finalment, Antonio Da Veiga ens deixà clara la seva insistència d'anar un cop i un altre sobre la mateixa tela, afegint capa sobre capa i endinsant-se cap a la foscor. Una sort de ritual de dol.

Els projectes van ser:

- *Pedala la vida de Gemma Gelabert*

Pedala la vida és fruit d'una experiència vital de Gemma Gelabert després de passar més d'un any damunt de les dues rodes d'una bici, visitant projectes i centres socials autogestionats, en un viatge per les europes.

La bicicleta, dins del binomi ésser-màquina, funciona com a metàfora de motor de canvi, de consciència i d'empoderament. Moure's en bici ens aproxima a una realitat més humana, alenteix el temps i ens en regala. Un viatge sobre dues rodes ens fa descobrir la simplicitat i replantejar-nos el nostre camí del dia a dia.

- *Treballs recents de Genís de Diego*

Genís de Diego és pintor. El punt de partida és l'elaboració d'arxius fotogràfics d'ús personal a partir dels quals es pot començar a pintar. La destrucció del referent sol ser una part important del seu llenguatge; amb la manipulació, la mutació i l'eliminació busca generar imatges que qüestionin els mateixos temes, sigui dins l'obra en concret o en l'àmbit general. A grans trets, l'interès personal de Genís sol centrar-se a qüestionar allò que fomenta el pensament únic i en la tendència a no ser capaços de posicionar-nos dins de la realitat que ens envolta.

- *Conectados de Zisis*

L'artista Zisis ens presenta un treball que parteix del mitjà fotogràfic i de la seva llarga tradició pictòrica del retrat. El recull fotogràfic reflexiona entorn de la fisiognomia i com aquesta esdevé la primera porta de relació amb els altres que ens presenta, ens defineix i ens permet reconèixer als altres.

Qui som realment? On comença la meua identitat i on acaba la teva? Qui sóc jo sense tu? Són les preguntes que llança Zisis en aquest joc d'afectes que és la vida.

- *Circus Magna de Pablo Sánchez*

Circus Magna retrata el pas per l'Estruch de quatre companyies de circ: Sue et Giu, Endika Salazar i Dulce Duca. El projecte és el resultat d'un procés de recerca que ve

intercedit per la representació fotogràfica. És a dir, el suport fotogràfic, com a mitjà per apropar-se i entendre el funcionament del circ contemporani, allunyat dels tòpics i trets distintius que acompanyen el circ tradicional de feres i animals. Les noves estètiques i destreses són les que configuren el circ del segle XXI, al mateix temps que el seu model de vida.

- *The black Abbys (Forms)* d'Anontio da Veiga Rocha

L'*Abisme negre* del nostre planeta (el fons del mar) pot ser considerat un espai extraterrestre, poc explorat, però és una de les fundacions que ha donat vida. El desconegut és sempre on originador moviment, preguntes, respostes i per tant de noves cosmogonies especulatives. És també la fi de la persecució dels somnis de molts, un període violent i preocupant de l'empremta humana.

L'*Abisme negre* és una reflexió i una dedicatòria als milions de persones que van perdre la vida al mar en situacions violentes i involuntàries, i als que continuen fent-ho avui en dia.

- **Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis**

2 de setembre – 31 de gener del 2016
Sales d'exposició del primer i segon pis i Casa Turull
Comissariat: Agustí Caixach i Werens
Organització i producció: MAS

El cicle *Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis* pretén donar més visibilitat i reconeixement a la trajectòria dels artistes de la nostra ciutat que han desenvolupat un llenguatge artístic propi i identificable, des dels anys vuitanta fins avui.

El fet característic de l'art de les darreres dècades a Sabadell és l'existència de un nombre important d'individualitats que conreen estils ben dispars; són trajectòries consolidades a nivell nacional, en actiu i contínua producció, que configuren la identitat artística de la nostra ciutat.

Després de vuit edicions, el cicle ofereix un recorregut per l'art contemporani local a través d'uns autors que no per estar més a prop són prou coneguts; hi han estat presents: Antoni Marquès (2001), Lluís Clapés (2002), Oriol Vilapuig (2003), Agustí Puig (2004), Ramiro Fernández (2005), Miquel Forrellad (2007), Isidre Manils (2008) i Josep Madaula (2012).

Aquesta vegada el protagonista és un dels pioners del graffiti a Sabadell: *Werens, Ramon Puig, i amb ell, l'Street art.*

Entesa com una de les expressions d'art urbà més populars i característiques de l'actualitat, el *graffiti* no és més que una obra d'art pictòrica feta a parets del carrer; el *graffiti* no es mou ni es mostra dins dels cercles intel·lectuals o privats de l'art sinó que es caracteritza per a ser exposat per a que tothom els vegi i els gaudeixi dia a dia. El *graffiti* pot tenir diferents objectius pel que fa a la raó de la seva realització; alguns son merament artístics, d'altres són formulacions polítiques, altres de protesta i molts són simples missatges sense més pretensions. El *graffiti* ja es troba plenament integrat al teixit urbà i és considerat una veritable i important forma d'expressió cultural i popular.

Sabadell gaudeix d'una merescuda fama de bons artistes del *graffiti*, però parlar del *graffiti* a Sabadell és parlar de Werens, uns dels artistes sabadellencs contemporanis més internacionals i més irreverents del moment.

Werens va viure el moment en què sorgia el moviment graffiter europeu i n'és un dels seus màxims representants; porta gairebé tres dècades omplint de color, de denúncia i de reivindicació els carrers no només de la nostra ciutat sinó d'arreu del món.

Amb aquesta exposició i catàleg preteníem fer un recorregut per la seva trajectòria, no només dels graffitis, sinó també per la seva vessant de pintor sobre bastidor i d'altres formes d'expressivitat.

Les 11 col·leccions d'obra pictòrica que es van presentar són: *London, Gana, Skarbacions, Dinamo Dancers, Flors, Dj's, Orgànic Atzavares, Homo Technologicus, Dron Attack, Flors al carrer i Graffiti* a més d'altres muntatges complementaris.

El sumari del catàleg seguia el discurs temàtic de l'exposició temporal, i compta amb textos del comissari: Agustí Caixach, i d'altres persones vinculades a la vida i l'art de Werens, com són: Ivone Puig, Jordi Roca, Josep Madaula, Ricardo Fornoni, Thomas Huber o Txiki Trepax; entre tots es perfila la trajectòria i la proposta de l'artista.

A més compta amb la reproducció de les obres de l'exposició, ordenades pels vuit àmbits temàtics descrits, així com dels graffiti i una biografia artística.

S'organitzaren un gran nombre d'activitats paral·leles al llarg dels sis mesos que durà la mostra, de diversa tipologia, i dirigida a tot tipus de públic.

- Fina Miralles, itinerari pel traç, la pintura i la vivència. Presentació de la catalogació digital del primer període de la pintura en el buit (1893-1989)

22 d'octubre – 22 de novembre

Saló del menjador

Comissariat i organització: Teresa Roig i MAS

L'any 2013 Fina Miralles va iniciar un projecte de creació d'una pàgina web personal que recollís tota la seva trajectòria artística. Internet ofereix avui als artistes un espai de presentació global, un fòrum de màxima difusió per difondre la seva obra, la seva trajectòria i, com en el cas de la Fina Miralles, els seus pensaments. Tant pel fet que el Museu d'Art de Sabadell guarda el fons personal de l'artista, com per la missió que el guia, que és explicar l'art i els artistes de la ciutat, participar d'aquest projecte de difusió era pràcticament una obligació més que imposada, buscada.

Un dels apartats d'aquesta pàgina web havia de ser el catàleg d'obra, que incloïa tant el fons personal que conserva el Museu d'Art de Sabadell com les obres que formen part de col·leccions particulars. Donat que les obres del període conceptual ja eren ben conegudes i estaven documentades, Fina Miralles i Teresa Roig van iniciar una revisió de les obres posteriors a 1983, el període que l'artista ha batejat com *Pintura en el buit*. L'obra posterior al 1983, quan Fina Miralles va abandonar l'etapa conceptual i va retornar de manera molt conscient a la pintura, és molt poc coneguda. I, si ho és, es considera com un canvi en la trajectòria de l'artista, un apropament cap a la tradició després d'una etapa de transgressió i, en definitiva, és un conjunt d'obra que no ha rebut gaire atenció per part de crítics i d'estudiosos. Si

bé Fina Miralles va decidir de manera conscient abandonar les pràctiques conceptuals i “passar-se” a la pintura, el seu discurs, els seus centres d’atenció i la seva mirada van seguir sent els mateixos. Simplement va canviar l’acció pel gest, el traç i el color que les pràctiques performàtiques no li podien oferir.

En col·laboració amb el Museu d’Art, doncs, entre el 2013 i 2015 es van repassar totes i cadascuna de les obres entre 1983 i 1989. Es tractava d’ampliar la documentació existent amb informacions que, quan les obres van arribar al museu, no va ser possible de referenciar amb detall. Així, es van poder definir millor els títols, datar aquelles obres que no ho estaven, establir sèries i, sobretot, relacionar l’obra sobre paper (dibuixos, quaderns i esbossos) amb la pintura. Entre l’artista, els seus col·laboradors i els tècnics del museu, es va revisar la documentació de més de 700 pintures i 800 obres gràfiques i es van fer noves fotografies que en permeten una millor identificació.

L’exposició presentava una representació de l’obra de Fina Miralles als anys vuitanta, d’aquesta pintura en el buit, que és el període que l’artista ha revisat per al catàleg d’obra que inaugura la seva pàgina web. L’elaboració d’una eina de difusió fonamental per a l’artista, la seva pàgina web, ha iniciat un itinerari molt especial per la seva pintura, pels seus dibuixos de traços definits però, per damunt de tot, per les seves vivències.

D’aquesta experiència vital se’n pot gaudir àmpliament en el web però al Museu d’Art s’hi oferia un petit tastet a través de les obres originals que en són protagonistes.

- Fina Miralles. L’illa de Firdrac

25 de novembre – 31 de gener de 2016
Saló del menjador
Comissariat: Maia Creus
Organització: MAS i Fundació Ars

L’exposició "*Fina Miralles. L’illa de Firdrac*" presentava juntes per primera vegada, les 16 peces que configuren l’obra "*La unió de tots els mars*", actualment en una col·lecció particular i un dels textos inèdits de l’Arxiu Textual de Fina Miralles dipositat al fons del MAS.

Es tracta del text, *L’illa de Firdrac* escrit l’any 1989 a partir de l’obra realitzada a París, *La unió de tots els mars* i ara publicat a la revista Quadern de les Idees les Arts i les Lletres, número 202.

Des del 2014, la Fundació Ars i el Museu d’Art de Sabadell treballen conjuntament per estudiar i difondre l’Arxiu textual de Fina Miralles. La part més important d’aquest fons va ser lliurat per l’artista al Museu d’Art de Sabadell l’any 1999, juntament amb el llegat de la seva obra. L’any 2014 l’artista va cedir a la Fundació Ars la segona part d’aquest l’arxiu. Així, el conjunt de l’Arxiu textual de Fina Miralles està format avui per un total de 114 registres. La major part són llibretes manuscrites, però també hi ha textos manuscrits esparsos, textos originals publicats a revistes i textos originals de publicacions històriques. Actualment tot aquest material documental està transcrit i en fase d’estudi per la historiadora Maia Creus. La difusió d’aquesta recerca contempla diverses fases i projectes que s’allargaran fins l’any 2017.

L'escriptura és un llenguatge d'expressió, una faceta creativa de l'artista que encara és molt poc coneguda pel públic i que s'ha anat desenvolupant en paral·lel (i en molts casos complementant) la seva trajectòria artística. Per a Fina Miralles escriure és una acció natural i emocional però els seus textos entronquen molt directament i desenvolupen els mateixos temes i les mateixes idees que protagonitzen la seva obra. Per tant, analitzar-los ens proporciona noves eines per interpretar l'obra de Fina Miralles i, nous punts de vista per abordar-la, conèixer-la i presentar-la.

Quan l'any 1999 Fina Miralles va cedir al Museu d'Art de Sabadell la seva col·lecció personal, aquests textos es van inventariar i referenciar. Però en aquell moment, amb la urgència que demanava l'estudi de l'obra plàstica i, sobretot, la del període conceptual, van restar en un segon terme. És per això que les dues institucions han sumat esforços per revisar, transcriure i explicar tot aquest arxiu. Són desenes de llibretes i centenars de pàgines escrites, la gran majoria manuscrites, que se sumen als escrits escampats entre els dibuixos dels seus quaderns de treball.

Així, l'exposició de petit format *Fina Miralles. L'illa de Firdrac*, no era una simple activitat de difusió d'un d'aquests textos, sinó que es presentà com a complement o, millor, fent parella amb l'article de la historiadora i crítica d'art Maia Creus, que es publicà al número 202 de la revista *Quadern de les idees, les arts i les lletres*. L'exposició presentà el manuscrit inèdit del text, així com el quadern de dibuixos relacionats amb aquest escrit i la sèrie de setze obres *La unió dels oceans*, actualment en una col·lecció particular. A més, es va poder veure un audiovisual inèdit on Fina Miralles explica i descriu en primera persona les motivacions i el procés de realització d'aquest conjunt d'obres.

Es tractà, doncs, de la primera acció de difusió d'aquest projecte conjunt de la Fundació Ars i el Museu d'Art de Sabadell que, en el futur, ha de seguir donant fruits.

- Joan Vilatobà. Fotografies. La col·lecció del Museu d'Art de Sabadell al Cercle artístic de Sant Lluç de Barcelona

15 de desembre – 9 de gener de 2016

Saló del menjador

Comissariat: Maia Creus

Organització: MAS i Cercle Artístic de Sant Lluç

Joan Vilatobà és considerat un dels artistes més destacats del moviment de la fotografia pictorialista a Catalunya i dins l'àmbit peninsular. Aquesta exposició mostra la personalitat artística d'un dels pioners del pictorialisme a casa nostra i, per primer cop a Barcelona, ensenya la qualitat i la riquesa del seu fons personal, a través d'algunes de les seves obres originals però també de la reproducció d'una selecció dels negatius en placa de vidre que conserva el Museu d'Art de Sabadell.

L'any 2011 la néta de Joan Vilatobà, Isabel Vilatobà, va cedir en dipòsit al Museu d'Art de Sabadell gran part del fons personal del seu avi. Destaquem els 1.832 negatius en placa de vidre del fotògraf, els quals se sumaven a les plaques i les còpies d'època que Armand Vilatobà, fill del fotògraf, ja havia cedit en dipòsit al museu l'any 1997. Aquest ingrès completava la col·lecció de Joan Vilatobà que ja tenia el museu, que estava formada per 72 positius que havien arribat de procedències diverses.

D'aquesta manera el Museu d'Art de Sabadell, avui, conserva gran part de l'obra d'aquest pioner i referent de la fotografia artística. Poder estudiar l'obra i la documentació d'un artista reunida en un sol lloc ofereix una oportunitat pràcticament única de conèixer en profunditat la seva trajectòria i el seu procés de treball, obtenint-ne una visió molt més completa. És un privilegi que rarament s'ofereix als investigadors i a les institucions patrimonials. En el cas d'un fotògraf, comptar amb una part significativa dels positius d'època que se'n conserven, així com amb tots els negatius que ell va considerar important preservar, permet encara ampliar molt més aquest coneixement i establir noves línies de recerca.

Entre 2011 i principis de 2014 des del Museu d'Art i l'Arxiu Històric de Sabadell es van fer les actuacions necessàries per conèixer millor tot aquest fons personal d'artista, garantir-ne la conservació en les millors condicions possibles i preparar-lo per a la consulta pública, perquè avui en puguem gaudir.

Era innegable que, tant bon punt es comencessin a obrir les capses de negatius, començaríem a recollir noves informacions sobre Joan Vilatobà. Sospitàvem que descobriríem fotografies inèdites, bé perquè no se'n conserva el positiu, o bé perquè mai es va arribar a fer. Era d'esperar, encara, que es poguessin refer les seqüències i les proves per a la creació de les fotografies més conegudes, especialment les escenes. En la nostra imaginació, fins i tot, s'havia format la il·lusió de descobrir nous temes i aspectes inèdits del treball d'aquest fotògraf sabadellenc. Però, com tant sovint passa amb els bons artistes, el seu coneixement ha superat de llarg les millors expectatives.

Aquesta exposició se celebrà en el marc de la 5a Setmana de la fotografia de Sant Lluç.

- Les itinerants

S'ha continuat la promoció i coordinació de les exposicions temporals de producció pròpia o aliena.

2.3 Activitats

Entenent-les com aquell tipus d'activitats puntuals, com visites guiades i/o dinamitzades, conferències, activitats familiars, itineraris, dominicals etc., que tenen com objectiu enriquir temàticament la programació i afavorir una major presència de tot tipus de públic .

- De dinamització:

- Diumenge, 13 de gener, a les 12h. : “*Balaguer. Consumismacions. Cicle en vitrina*”. Visita guiada per l'autor.
- Divendres, 23 de gener, a dos quarts de 8 del vespre: “*Divisòria de l'esparver. Els escrits de Vilacasa triats i llegits per Enric Casasses*”. Lectura i xerrada a càrrec d'Enric Casasses, amb la presentació d'Àlex Mitrani, comissari de l'exposició. Activitat paral·lela a l'exposició Joan Vilacasa. Viatges siderals: el. Activitat anul·lada per malaltia.
- Diumenge, 1 de febrer, a les 12h.: “*Sóc retratista*”. Taller familiar.

- Dijous, 5 de febrer, a les 7'30h.: "*Pensar geogràficament l'obra de Joan Vilacasas*", xerrada a càrrec de Bernat Lladó, amb la presentació d'Àlex Mitrani, comissari de l'exposició. Activitat paral·lela a l'exposició Joan Vilacasas. Viatges siderals.
- Diumenge, 5 d'abril, a les 12h. "*Cent anys d'Art Nou Català*" i "*Els altres noucentistes*", Visita guiada.
- Divendres, 24 d'abril, a les 8h.: Showcase de presentació de l'àlbum Autoretrats de XvB - Xavi Vidal & Berni Mora Band, a la Casa Turull. Les imatges que il·lustren la caràtula de l'àlbum es van fer als salons de la casa Turull.
- Dijous, 30 d'abril. "*Cent anys d'Art Nou Català*" i "*Els altres noucentistes*", visita guiada i taula rodona a càrrec dels comissaris: Josep Lluís Martín Berbois, Joan Minguet i Txema Romero, amb presentació del catàleg "*Cent anys d'Art Nou Català*".
- Diumenge, 1 de maig, a les 12h.: "*Escultures del centre*". Itinerari per la via pública.
- Diumenge, 7 de juny, a les 12h: "*Josep Sobrado. Entre dos segles*", visita guiada a l'exposició temporal, a càrrec de l'autor.
- Diumenge, 5 de juliol, a les 12h: "*Sabadell obert. Visita comentada a l'exposició*", a càrrec dels mateixos artistes.
- Dimecres, 22 de juliol, a les 6h.: "*Alfons Borrell. Els treballs i els dies*". Visita guiada a l'exposició temporal de la Fundació Miró, especialment organitzada per al públic del Museu d'Art de Sabadell, a càrrec d'Oriol Vilapuig, comissari.
- Dissabte, 26 de setembre, de 6h. a 12h: "*Werens, art party*", en el marc de l'exposició "*Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis*" amb múltiples activitats per a tothom: visita guiada dinamitzada per a famílies de totes les edats, guies oficials; Xavi Pou (NewYorker ArtPerformer) Valldoreix Gustav Glander (Artista Mediàtic Mundial) Odessa Camille de Saint Vaast (Aturat Actiu) Saint Vaast, Dj,s: Patrick Grau - Serx - Tatopanik - Live/Mar tha, Graffiti: Treze - Kimo - Bruno - Fullet - Hono – Limbo i Mapping: Fausto & Tomàs.
- Diumenge, 4 d'octubre, a les 12h. "*Del segon origen. Art a catalunya 1950-1977*", visita guiada a l'exposició temporal del Museu Nacional d'Art de Catalunya, especialment organitzada per al públic del Museu d'Art de Sabadell.
- Diumenge, 11 d'octubre, a les 12h.: "*Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis*". Visita guiada amb activitat, per a famílies. Amb motiu de les Jornades Europees de Patrimoni.
- Diumenge, 8 de novembre, a les 12h.: "*Paraules amagades*". Visita dinamitzada a l'exposició permanent. Per a famílies amb infants a partir de 5 anys.

- Dissabte, 21 de novembre, a les 6h.: “Sense mirar”. Activitat inclusiva adreçada al públic familiar i a persones amb qualsevol tipus de discapacitat, al voltant de l'exposició “Werens. Art urbà”, amb visita guiada i taller, en motiu del Dia de la Discapacitat.
- Dimecres, 25 de novembre, a les 8h; Presentació de la revista Quadern de les idees, les arts i les lletres, núm. 22, amb un article de Maia Creus sobre Fina Miralles i la sèrie “L’illa de Firdrac”.
- Dijous, 3 de desembre, a les 12h.: Visita guiada a l'exposició permanent del museu i a la Casa Turull especialment adreçada a persones amb discapacitat visual. L'activitat s'organitzà amb la col·laboració d'ONCE Sabadell, en motiu del Dia de la Discapacitat.
- Diumenge, 6 de desembre, a les 12h.: “Fina Miralles. L’illa de Firdrac”. Visita guiada.
- Diumenge, 13 de desembre, a les 12h.: Visita guiada a l'exposició permanent del museu i a la Casa Turull, especialment adreçada a persones amb discapacitat auditiva. L'activitat s'organitzà amb la col·laboració de l'Associació de Persones Sordes de Sabadell, en motiu del Dia de la Discapacitat.
- Dijous 17 de desembre a les 18 h, al Cercle artístic de sant Lluç de Barcelona: "Joan Vilatobà, Fotografies. La conservació, l'estudi, la difusió i la gestió d'un fons fotogràfic. La col·lecció del Museu d'Art de Sabadell", xerrada a càrrec de David González, tècnic de la secció d'imatge i so de l'Arxiu Històric de Sabadell i Meritxell Casadesús, conservadora i documentalista del Museu d'Art de Sabadell. Modera: Engràcia Torrella, directora del Museu d'Art de Sabadell.

- **Esdeveniments ciutadans**

Sant Jordi

Les activitats organitzades especialment per aquest diada van ser:

- Ampliació de l'horari d'obertura del Museu d'Art: Matí, de 10 a 13'30h. i tarda, de 17 a 20 h.
- Parada de venda de llibres editats pel Museu d'Art, amb un 10% de descompte. De 9 a 21 h. Al Mercat Central
- Taller familiar. Va de dracs, prínceps i princeses. Taller de disfresses, fotografies i marcs per a infants de totes les edats. Tarda, de 17 a 20 h. Al Mercat central. Hi col·labora: Arca Temàtica i BertaTiana

Aplec de la Salut, 12 de maig

L'activitat organitzada especialment per aquest diada va ser:

- Diumenge, 10 de maig a les 12 del matí, Joc de pistes per la Casa Turull, per a totes les famílies i edats.

Tallers per als casals d'estiu

S'han ofert tallers específics per als Casals d'estiu interessats, que han estat: *Paraules amagades a l'estiu i Els Turull reben visites a l'estiu*

Festa Major

Durant el dies de Festa Major, que tingué lloc els dies 5,6 i 7 de setembre, el MAS va organitzar visites guiades, itineraris i activitats per als més petits i les seves famílies; a més gaudí d'un horari especial que fou durant els tres dies d'11 a 14 h. i de 17 a 23 h. el dissabte i diumenge i d'11 a 14 h. i de 17 a 21 h. el dilluns.

- Visites guiades

. *Dissabte, 5 de setembre:*

- . de 17h. a 18h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva.*
- . de 18 h. a 19 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull .*
- . de 19h. a 20h. *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal.*

. *Diumenge, 6 de setembre:*

- . d'11 a 12h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva.*
- . de 12h. a 13 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull .*
- . de 13 h. a 14 h. *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal.*
- . de 17h. a 18h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva*
- . de 18 h. a 19 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull.*
- . de 19h. a 20h. *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal.*

. *Dilluns, 7 de setembre:*

- . d'11 a 12h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva.*
- . de 12h. a 13 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull.*
- . de 13 h. a 14 h. *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal.*
- . de 17h. a 18h. *Coneix la col·lecció. Portes obertes a les sales de reserva.*
- . de 18 h. a 19 h. *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent i La Casa fàbrica Turull.*
- . de 19h. a 20h. *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis. Exposició temporal.*

- Itineraris:

- . 6 de setembre, de 10.30 a 13.30 h. *Sabadell, vist pels seus artistes.*

- Art TACCtil. XV Fira d'art i disseny

Dates: 5 i 6 de setembre de 2015

Lloc: Museu d'Art

Horaris: Dissabte, 5: 17 a 23 h. i Diumenge, 6: 12 a 23 h.

Organitza: Ajuntament de Sabadell, Museu d'Art de Sabadell i Taller d'art, cultura i creació / TACC

El MAS ha organitzat la quinzena edició de la Fira d'art i disseny *Art a l'abast* que, amb la finalitat de facilitar l'accés del gran públic al món de l'art, ofereix als artistes que viuen a la ciutat i a la comarca un espai on, d'una manera lliure i directa, puguin donar a conèixer les seves propostes artístiques.

Per segona vegada, la Fira s'ha organitzat conjuntament amb una altra entitat, l'associació TACC (Taller d'Art, Cultura i Creació), que és una plataforma per a la discussió de l'art, de la cultura i del disseny, que ofereix eines que permetin la difusió del talent creador.

La coincidència d'objectius, i la voluntat d'aquesta associació d'organitzar una fira a la nostra ciutat, va fer que Museu d'Art i TACC s'aliessin per organitzar l'edició d'enguany de la tradicional fira d'art i disseny. Per això la fira va canviar de nom i es va dir *Fira d'art i disseny ART TACCtil*.

La fira s'ha tornat a fer al pati del Museu d'Art. Ha seguit oberta a participants de fora de la ciutat i ha ofert tot d'activitats especialment dirigides al públic familiar.

- Art TACCtil. XV Fira d'art i disseny. Activitats complementàries:

. *Dissabte 5 de setembre :*

. 17:30 - 20:00h. *Crea amb Goma EVA*. A càrrec de "La Pepa", personatge infantil. Per a famílies amb infants de 5 a 12 anys. Lloc: aula didàctica. Espai obert.

. 17:00 - 18:30h. *Imagina i crea la teva exposició*. A càrrec de TACCbcn. Per a famílies amb infants de 5 a 12 anys. Pati. Espai obert

. 18:30 – 19:30h. *Pintura en viu*. A càrrec de l'Espai Jove de Can Rull. Per a tots els públics. Lloc: alcoba de la Casa Turull. Espai obert.

. 19:00 – 21:00h. *Tastet de música chill out*. A càrrec de DJ Maiki Garcia. Per a tots els públics. Pati. Espai obert.

. *Diumenge 6 de setembre:*

. 12:00 – 13:30h. *Taller de carioques*. A càrrec de TACCbcn. Per a famílies amb infants de 5 a 15 anys. Aula didàctica. Espai obert.

. 17:30 – 19:00h. *Taller de malabars*. A càrrec de TACCbcn. Per a famílies amb infants de 5 a 15 anys. Aula didàctica. Espai obert.

. 17:30 – 18:30h. *Músiques del món*. A càrrec d'Oasi al Mar. Per a tots els públics. Pati. Espai obert.

Tallers de Nadal: Pintacares amb Werens

Des de l'any 2002 els Museu d'art de Sabadell ha proposat activitats, tallers, jocs per als infants que estan de vacances durant les festes de Nadal, que els acosten d'una forma lúdica a la història i a l'art de la ciutat.

Enguany, el taller de Nadal del Museu d'Art, va estar vinculat a l'exposició *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporani*, que es podia veure fins el 31 de gener del 2016.

Es dirigia a adults amb infants entre 3 i 10 anys, diferenciant-los en dos grups: de 3 a 6 anys, i de 7 a 10 anys. L'activitat tenia una durada de 1:30 h. Les places eren limitades, amb un màxim de 25 persones per taller, per ordre d'inscripció.

Els dies de realització del taller van ser:

- Dimecres, 23 de desembre, a les 17:30h. Per a famílies amb infants de 3 a 6 anys.
- Dimarts, 29 de desembre, a les 11h. Per a famílies amb infants de 3 a 6 anys.
- Dijous, 30 de desembre, a les 17:30h. Per a famílies amb infants de 7 a 10 anys.
- Dimarts, 5 de gener, a les 11:00h. Per a famílies amb infants de 7 a 10 anys.

Els preus van ser:

- General infant: 2 €
- Acompanyant : 1 €
- Nens i nenes de famílies Nombroses i monoparentals: 1 €
- Majors de 65 anys i persones a l'atur: Gratuït

La primera part del taller *Pintacares amb Werens* va consistir en una visita guiada a l'exposició temporal per part del mateix Werens i una monitora. La segona part del taller es feia a l'aula didàctica de la planta baixa. L'objectiu va ser convertir els participants en personatges dibuixats per Werens; per aconseguir-ho Werens va produir un mural amb personatges pintants relacionats amb les festes de Nadal, sense cara; els participants van haver de pintar-se la cara uns als altres, posar-se darrera del mural traient la cara pel forat fet expressament i fer una fotografia.

D'aquesta manera es va aconseguir una galeria de personatges i cares molt diversa.

- **Esdeveniments nacionals/internacionals**

Dia i Nit internacional dels museus

Com cada any els museus de Sabadell s'uneixen a la celebració del Dia i la Nit Internacional dels Museus, el dia 18 de maig i la nit del primer diumenge següent.

El Museu d'Història i el d'Art de Sabadell, el Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, el Museu del Gas de la Fundació Gas Natural Fenosa i l'Espai Cultura, amplien aquesta celebració des de dissabte 16 fins a dilluns 18 de maig amb jornades de portes obertes i activitats gratuïtes per tal que tots els ciutadans i ciutadanes que ho desitgin puguin visitar-los.

L'Escola Illa de Sabadell ha col·laborat en la creació de la imatge de la diada, que han dissenyat les estudiants Dani Cirac i Laura López, amb la tutoria del professor German Chamorro; als quals se'ls va fer entrega de vals de compra de materials i objectes afins als seus estudis a comerços de la ciutat, el dia 21 de maig a les 18 h. en un acte a l'Espai Cultura Fundació Sabadell 1859.

En cadascun dels museus participants es van exposar algunes peces singulars de la seva col·lecció que s'han anomenat la Joia del Museu i es van oferir tallers per a les famílies tot el cap de setmana.

Per quart any consecutiu, els museus de la ciutat van proposar també una activitat conjunta en aquesta diada cultural: una gimcana familiar que convidava als participants a descobrir la Joia de cada museu. Entre els participants que la van completar, es van sortejar cinc lots de regal, amb obsequis dels museus organitzadors.

Els premis dels guanyadors de la gimcana es van entregar el dia 21 de maig a les 18 h. en un acte a l'Espai Cultura Fundació Sabadell 1859, que comptà amb l'actuació de les corals infantils de l'Escola de Música CEME.

La programació especial de la Nit es va construir gràcies a cinc actuacions organitzades per cadascun dels museus que participen en aquesta acció cultural, i amb la col·laboració de diferents entitats i agrupacions de la ciutat, que són: Juventut de la Faràndula, Lindy hop i CharlestonCrazy Legs, Cia. El Vapor, Els notes i Flores Cia.

Les activitats organitzades pel Museu d'Art van ser:

. Exposicions permanents i exposicions temporals

- *La col·lecció 1875 – 1936. Exposició permanent*
- *Cent anys d'Art Nou català.* Exposició temporal. Del 10 de març al 31 de maig de 2015. Comissari: Josep Lluís Martín Berbois

. *La Joia del Museu: Històries d'un ventall. Exposició temporal*

. Activitat familiar: *Vols fer-te un ventall?*. Diumenge, 17 , a les 12.30 h. A partir de 4 anys.

. Concert Nit dels Museus, a les 22: *Musica jove. Els Notes*

Jornades Europees de Patrimoni

El Consell d'Europa va crear les Jornades l'any 1991 i, des d'aleshores, cada cop són més els països europeus que organitzen anualment activitats durant tot un cap de setmana de la tardor. Catalunya s'hi va adherir des de la primera edició.

Ajuntaments, entitats i agrupacions culturals locals d'arreu d'Europa són els encarregats d'organitzar les activitats amb un clar objectiu: facilitar els recursos necessaris per descobrir i viure el patrimoni cultural, concebut com un bé comú tant a nivell local com a nivell europeu.

Enguany les Jornades Europees del Patrimoni se celebraren a Catalunya els dies 9, 10, 11 i 12 d'octubre de 2015. Aquesta iniciativa s'organitza per part del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i compta amb el suport de: Associació Catalana de Municipis, Federació de Municipis de Catalunya i Institut Ramon Muntaner.

Exposicions, conferències, jornades de portes obertes, visites guiades, tallers, rutes a peu i en bicicleta, concursos de fotografia. Durant 4 dies, més de 230 municipis de tot Catalunya ofereixen activitats de tot tipus. Diferents formes d'apropar-nos a la riquesa patrimonial del nostre país i descobrir llocs històrics, arquitectura monumental, jardins, arqueologia, patrimoni industrial o museus, entre moltes altres possibilitats.

El Museu d'Art de Sabadell participà de les Jornades europees de patrimoni d'enguany proposant una visita guiada dinamitzada per a famílies a l'exposició *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis*, el diumenge, dia 11 d'octubre, a les 12h. del migdia.

Dia Internacional de les persones amb discapacitat

El dia 3 de desembre és el Dia Internacional de la Discapacitat. Aquest any les activitats principals organitzades a Sabadell es van concentrar durant el cap de setmana del 28 i 29 de novembre però, abans i després, hi van haver diferents propostes adreçades a tot tipus de públic que van programar les entitats que conformen el grup de treball, dins del qual està integrat el Museu d'Art de Sabadell.

Es va mantenir la ja tradicional Discoteca mòbil del dissabte, així com la Cercavila, la Gimkana i la *Festa de les capacitats* del diumenge. A més, es van fer contes inclusius i un cine fòrum, entre d'altres.

És el tercer any que el Museu d'Art organitza activitats amb motiu d'aquest dia, dirigides especialment a persones amb dificultats d'accessibilitat. Des de l'any 2012, la millora de l'accessibilitat és un dels objectius principals de la programació del Museu, que vol oferir recursos per a la integració social d'aquests col·lectius en la vida cultural de la ciutat. Les activitats que programa el museu persegueixen tres objectius:

- Fer del Museu d'Art de Sabadell un equipament accessible a tot tipus de públic, un espai d'inclusió
- Apropar l'art i donar a conèixer el Museu d'Art de Sabadell als diferents col·lectius de la ciutat que agrupen persones amb algun tipus de discapacitat física o intel·lectual, a través d'activitats preparades per a aquestes persones.
- Difondre els serveis i l'oferta d'activitats que el Museu d'Art de Sabadell pot oferir a aquests col·lectius, tant en grup com individualment.

El Museu d'Art va programar una activitat d'inclusió titulada *Sense mirar*, que es va fer el dissabte 21 de novembre a les 6 de la tarda. Consistia en una visita guiada a l'exposició *Werens. Art urbà. Singulars Propis. Artistes sabadellencs contemporanis* i un taller relacionat amb aquesta mostra en

què es treballaren les dificultats visuals. L'activitat estava adreçada al públic familiar i a persones amb qualsevol tipus de discapacitat.

El dia 3 de desembre, a les 12 del matí, es va fer una visita guiada a l'exposició permanent del museu i a la Casa Turull especialment adreçada a persones amb discapacitat visual. L'activitat s'organitzà amb la col·laboració d'ONCE Sabadell.

Igualment, el diumenge 13 de desembre, a les 12 del matí, es va fer una altra visita guiada a l'exposició permanent del museu i a la Casa Turull, aquest cop dirigida a persones amb discapacitat auditiva, que comptà amb un intèrpret en llengua de signes. L'activitat s'organitzà amb la col·laboració de l'Associació de Persones Sordes de Sabadell.

Finalment, la bona valoració que tant l'entitat com el Museu van fer els anys anteriors de les activitats dirigides a persones amb discapacitat intel·lectual han portat a repetir l'experiència amb el Centre Bauma, que pertany al grup Atendis. Durant tres dijous consecutius, nois i noies d'aquest centre van visitar l'exposició *Werens. Art urbà. Singulars Propis. Artistes sabadellencs contemporanis*, centrant l'atenció en algunes de les obres, prèviament seleccionades, i després faran un mural que es va completar entre tots els participants. Eren activitats tancades, adreçades a grups específics i molt reduïts, ja que la discapacitat intel·lectual necessita d'una atenció especial que és molt important que estigui vehiculada a través de les persones que habitualment hi treballen.

2.4 Altres col·laboracions

S'han continuat les col·laboracions habituals amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell així com amb entitats locals o nacionals per al desenvolupament de diferents accions.

- Amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell

- Regidoria de cultura

- Amb l'Estruch. *Sabadell Obert*.

Quarta convocatòria de residències de treball per artistes sabadellencs i exposició final al museu. El Museu d'art forma part del jurat de selecció.

- Escultures a la via pública

S'ha seguit col·laborant en la programació i coordinació de diverses tasques del programa d'escultures vinculat a la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell, com és l'estudi tècnic i l'elaboració d'informes de conservació, restauració i ubicació.

- Pati del Museu d'Art

Durant l'any el pati del MAS ha estat utilitzat per portar-hi a terme diverses programacions de la Regidoria de Cultura, com el Festival 30 Nits .

- Concurs cartell Festa Major

El Museu d'Art va participar com a membre del jurat per seleccionar el cartell guanyador per a la Festa Major de Sabadell. TUS com empresa col·laboradora de la

Festa Major de la ciutat, convocà el concurs per dissenyar el cartell per anunciar la Festa Major de 2015.

Segons les bases aprovades, podien participar els alumnes matriculats el curs 2014-15 en ensenyaments homologats a les escoles d'art i/o disseny de Sabadell. També podien participar ex-alumnes graduats en aquestes escoles durant el curs 2013/2014.

Cada participant podia presentar un màxim de dos treballs. Les obres presentades havien de ser originals i inèdites, dissenyades per a l'ocasió amb tota llibertat, tant conceptual com tècnica.

Els criteris de valoració van tenir en compte que les propostes s'identifiquessin amb la ciutat de Sabadell, que siguessin creatives i singulars, que mostressin un discurs gràfic i conceptual actual, directe i entenedor i que no mostressin dificultats de reproducció i adaptació a diferents formats i suports.

El jurat qualificador ha estat format per:

- President/a: Regidor/a de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell: Maria Vilasó, cap de serveis de la Regidoria de Cultura
- President de TUS S. Coop. C. Ltda.: Francesc López
- Secretaria: Cap de Secció de Dinamització Cultural: Neus Sánchez
- Vocals:
  - Professional gràfic en exercici: Martí Sàiz
  - Tècnica de Disseny Gràfic de l'Ajuntament de Sabadell: Sílvia Ortiz
  - Un representat de l'Escola Illa: Agustí Hurtado, director
  - Un representant de l'ESDI: Mireia Feliu
  - Un representant del Museu d'Art de Sabadell: Engràcia Torrella, directora

Els premis atorgats són: un primer premi dotat amb 600 €. i dos accèssits de 150 € cadascun.

- Regidoria d'Educació. Participació en el Programa Ciutat i Escola

Des del MAS s'ha continuat participant amb el programa Ciutat i Escola del Departament d'Educació, amb l'assistència a reunions del Consell d'Entitats, així com en la inclusió de les activitats per escolars que fa el museu en la seva revista i en la pagina web. Tanmateix s'ha col·laborat en càlcul i en la tramesa de les dades del públic escolar, per nivells educatius, que ha participat a cada una de les activitats.

- Regidories de Drets civils i ciutadania i Serveis Socials

- Dia de la discapacitat

El dia 3 de desembre és el Dia Internacional de la Discapacitat. Aquest any les activitats principals organitzades a Sabadell es van concentrar durant el cap de setmana del 28 i 29 de novembre però, abans i després, hi van haver diferents propostes adreçades a tot tipus de públic que van programar les entitats que conformen el grup de treball, dins del qual està integrat el Museu d'Art de Sabadell.

És el tercer any que el Museu d'Art organitza activitats amb motiu d'aquest dia, dirigides especialment a persones amb dificultats d'accessibilitat. Des de l'any 2012, la millora de l'accessibilitat és un dels objectius principals de la programació del Museu, que vol oferir recursos per a la integració social d'aquests col·lectius en la vida cultural de la ciutat.

- La Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya visita el Museu d'Art

El dimecres, 29 d'abril, la Casa Turull va rebre la visita d'un centenar de persones repartides en diversos grups, els quals participaven de la XXXII Assemblea General Ordinària de la FATEC, Federació d'associacions de Gent Gran de Catalunya, que es celebrà al Centre de fires i de congressos de Sabadell.

La Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (Fatec) és una entitat sense ànim de lucre i reconeguda d'Utilitat Pública, que agrupa les associacions de persones grans del nostre país, ja siguin llars i casals com també associacions especialitzades d'altres tipus, sempre que estiguin integrades per persones grans. La Fatec promou activitats i accions a favor de la promoció de les persones grans a la nostra societat.

Amb entitats locals i nacionals

- Concurs de dibuix CASSA

El MAS col·laborà, com és habitual, com a jurat per als premis del Concurs de dibuix per a infants ; aquest es va reunir el dia 29 de gener a la seu social de la Fundació CASSA per premiar els millors dibuixos de les diferents categories establertes, per població, que són : Sabadell, Sant Perpètua, Sant Quirze del Vallès, Parets del Vallès i Palau-Solità.

El Jurat va estar integrat per Ricard Calvo, pintor i membre de l'Acadèmia de Belles Arts, Chari Muñoz, professora d'art i pintora, Carles Cascón, periodista de cultura i Engràcia Torrella, directora del Museu d'Art de Sabadell; la secretària ha estat Elisabeth Santacruz, cap de Comunicació del Grup CASSA.

El Concurs de Dibuix CASSA posa punt i final a l'activitat El cicle integral de l'aigua, en la què enguany hi han participat més de 3.000 alumnes. El Programa Educassa, compta amb les activitats: El gran camí de l'aigua per a nens de 3-5 anys, L'aigua que bevem per a nens de 6-9 anys i El recorregut de l'aigua; des del lavabo fins al riu per a nens de 10-14 anys.

- Xarxa de Museus Locals. Diputació de Barcelona

El MAS participa a la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, creada per afavorir el treball en comú i la difusió dels museus que la conformen, des de tots els àmbits, ja sigui conservació, documentació i restauració dels fons, exposicions itinerants, publicitat, activitats pedagògiques, etc.

Durant aquest any destaquem:

- La Mirada tàctil

El projecte "La Mirada Tàctil", que impulsa la Xarxa de Museus Locals de la Diputació, i que està present al Museu d'Art de Sabadell amb el mòdul multisensorial: *Joan Vila Cinca. Els inicis de l'art a Sabadell*, ha estat mereixedor del

guardó en reconeixement a iniciatives de les administracions públiques dels IX Premis Solidaris que atorga l'ONCE Catalunya.

Els Premis Solidaris ONCE Catalunya reconeixen aquelles persones, entitats, institucions, mitjans de comunicació i administracions que realitzen una labor solidària en el seu entorn d'influència i procuren la inclusió social de tota la ciutadania, la normalització, l'autonomia personal i l'accessibilitat universal. Els premiats destaquen per la seva sensibilitat social, la seva llarga trajectòria i la seva dedicació en pro dels drets socials dels més desfavorits.

A més de "La Mirada Tàctil" de la Diputació de Barcelona, han estat guardonats en aquesta edició la Fundació Ampans (en la categoria Institució, Organització, Entitat o ONG), Marcos Bajo (categoria Persona Física), la Fundació Mas Albornà (categoria Empresa) i el programa de Televisió de Catalunya "Capacitats" (categoria Projecte de Comunicació).

- Consorci de Turisme del Vallès Occidental, Diputació de Barcelona i Mancomunitat de Catalunya i Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona. PASSAPORT DELS MUSEUS DEL VALLÈS OCCIDENTAL

Amb la finalitat de posar en valor el patrimoni dels diversos museus de la comarca del Vallès Occidental a través del turisme de proximitat i aprofitant les sinèrgies que es poden generar entre els diversos equipaments museístics inclosos en la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, els museus i equipaments patrimonials de Sant Cugat, Terrassa, Sabadell, Cerdanyola, Ripollet, Rubí i Castellbisbal van proposar una acció conjunta de promoció i difusió, qu es va presentar a Cerdanyola el dia 23 de gener.

L'activitat es resumeix en una campanya de promoció turística cultural conjunta dels diversos equipaments a partir de la creació d'una ruta pels diversos espais patrimonials que compta amb el suport d'uns elements comunicatius conjunts com el carnet de la ruta del patrimoni cultural del Vallès occidental, un desplegable informatiu, dels diversos obsequis de cada punt de la ruta i d'obsequis finals. També compta amb altres elements comunicatius específics per a les xarxes socials, una pàgina web o mitjans per a obtenir més informació immediata de cadascun dels equipaments .

Aquesta proposta pretén arribar a un públic familiar i a aquell públic prèviament ja interessat en el patrimoni local però que desconeix les potencialitats de la comarca.

Els museus participants seran els museus inclosos a la Xarxa de Museus Locals de la comarca del Vallès Occidental, que són:

- Seu Egara, Esglésies de Sant Pere i castell Cartoixa de Vallparadís de Terrassa
- Museu d'Art i Museu d'Història de Sabadell
- Museu i Poblat ibèric de Ca n'Oliver i Museu d'Art de Cerdanyola
- Museu del Monestir i Museu del Tapís Contemporani de Sant Cugat
- Museu Municipal de Montcada
- Centre d'Interpretació del Patrimoni Molí d'en Rata de Ripollet
- Museu Municipal Castell de Rubí
- Museu de la Pagesia de Castellbisbal

També es preveu que, en fases posteriors, s'ampliïn els avantatges del passaport, a través d'obsequis, descomptes, activitats associades, etc.

- Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya

El MAS col·labora amb el servei de museus elaborant enquestes, transmeten còpia del programa de documentació, entre d'altres.

Destaquem l'acció anomenada Museus en línia: és el lloc web creat pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya per tal de possibilitar l'accés a una selecció dels objectes que conserven els museus catalans. En un primer moment, el MAS va fer un primer pas incloent les obres que formen part de l'exposició permanent l'any 2012 i l'any 2013 va afegir les obres del període conceptual de l'artista Fina Miralles. Per a l'any 2014 es va plantejar incorporar-hi les obres fotogràfiques del fons de Joan Vilatóbà, que es van documentar a finals de 2013, però no ha estat possible a causa de l'aturada del projecte. Per a l'any 2015 es va fer la mateixa proposta però el projecte continua aturat per part de la Generalitat.

- Xarxa de Museus d'Art de Catalunya

El Museu Nacional d'Art de Catalunya encapçala i articula aquesta Xarxa de Museus d'Art de Catalunya, integrada pels museus següents: la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, de Vilanova i la Geltrú; el Museu d'Art de Girona; el Museu Episcopal de Vic; Museu Diocesà i Comarcal de Solsona; el Museu del Cau Ferrat, de Sitges; el Museu de la Garrotxa, d'Olot; el Museu d'Art Jaume Morera, de Lleida; el Museu de Lleida Diocesà i Comarcal; el Museu de l'Empordà, de Figueres; el Museu de Reus; el Museu de Valls; el Museu de Manresa i el Museu d'Art de Sabadell.

El patrimoni artístic forma part del patrimoni cultural català i, en aquest sentit, ha de ser objecte de protecció, conservació, investigació i difusió per part de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, a través del Departament de Cultura.

En la consciència que el Museu Nacional d'Art de Catalunya ha d'exercir de Museu Nacional, des de la complementarietat i la col·laboració amb la resta del territori, es considera que és la institució adient per a dur a terme la necessària coordinació d'un sistema que permeti reforçar i singularitzar els museus d'art del país.

El museu d'art de Sabadell coincideix en la necessitat d'articular una xarxa que permeti coordinar les polítiques de conservació, difusió i dinamització cultural del patrimoni artístic que gestionen. El Departament de Cultura, com a òrgan encarregat per la Llei de difondre el patrimoni cultural, ha de ser part activa en la difusió d'aquest patrimoni, mitjançant actuacions de foment i a través del Museu Nacional.

Els objectius principals en el desplegament de la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya han de ser la millora de la gestió de les col·leccions, la millora dels equipaments i el desplegament de programes de treball conjunts, dins del respecte de la missió específica de cada museu.

Les actuacions a dur a terme en relació amb el patrimoni artístic es defineixen mitjançant programes que s'aprovaran anualment i que es regiran per una política unitària, tot respectant la diversitat de cadascun dels museus que componen la xarxa.

Aquests programes incidiran en la qualitat dels equipaments, les pràctiques professionals i les activitats i serveis; en la documentació i conservació de les

col·leccions; en campanyes de difusió a través de les respectives webs de les institucions signants, entre d'altres.

El Departament de Cultura, mitjançant el Museu Nacional, articularà mesures de protecció del patrimoni, difusió, formació i dinamització territorial del patrimoni artístic contingut en els museus que componen la Xarxa, que disposarà d'una dotació atorgada per aquell. La distribució dels recursos es farà en base a criteris establerts de comú acord i per a projectes d'interès general.

Els centres que integren la Xarxa, juntament amb el Museu Nacional, elaboraran anualment una proposta d'actuació que compregui els projectes a realitzar l'any següent.

- Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals

Durant el mes de juliol un equip tècnic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals va estar filmant al Museu d'Art i a d'altres indrets de la ciutat.

El motiu és que estan preparant una nova sèrie de 13 programes, que de moment porta el títol provisional d'"*Art Endins*", sobre el patrimoni artístic que tenim a Catalunya i sobre tot de les col·leccions dels museus que formen part de la Xarxa dels museus d'art de Catalunya. La data prevista d'emissió serà l'any proper.

En aquesta sèrie es parlarà de tot tipus de representació artística, i malgrat les obres seleccionades es tractaran amb rigor històric, sempre pensant en l'espectador, interessa, sobre tot, destacar elements singulars i anecdòtics que reflecteixin i reforcin la importància de l'obra i de la seva història.

Com a programa cultural, un dels objectius és ajudar a descobrir i recuperar, a través de les obres, l'estima pel nostre ric i a vegades desconegut patrimoni artístic.

Des del Museu d'Art volem agrair a tot l'equip la seva col·laboració per la difusió del patrimoni artístic sabadellenc; així com a totes les persones que han participat d'aquestes jornades de rodatge, especialment a: els infants Arnau, Mariona i Pere, Ramiro Fernández, Plàcid Garcia Planas, Vicenç Grenzner, Esteve Renom i Sandra Vilchez.

- Projecte Modernisme: Accés Obert. Grups de recerca de la Universitat de Barcelona

El MAS ha col·laborat en una gran iniciativa d'estudi i de difusió del patrimoni històric, artístic i cultural del Modernisme. Amb el títol *Modernisme: Accés Obert*, el projecte té com a objectiu principal crear un recurs únic que permeti localitzar i conèixer aquest patrimoni, abastant tot el territori català, fent-lo obert i accessible via web i dispositius mòbils. El producte inclourà, a més, un entorn on es fomentarà la creació d'itineraris propis per part dels usuaris, que disposaran d'un marc de referència definit pels especialistes de cadascun dels equips integrants d'aquesta iniciativa.

La iniciativa sorgeix de dos grups de recerca de la Universitat de Barcelona, Gracmon (Grup de recerca en Història de l'Art i el Disseny Contemporanis del Departament d'Història de l'Art), grup de referència en la investigació sobre el Modernisme amb més de 25 anys d'experiència, i Anterit (Grup de recerca Anàlisi Territorial i Desenvolupament Regional del Departament de Geografia Física i Anàlisi

Geogràfica Regional), que des del 1997 treballa en l'anàlisi territorial i en la definició d'estratègies de desenvolupament sostenible en entorns tant rurals com urbans.

En la gènesi d'aquest projecte hi ha la voluntat de permetre l'accés universal a un patrimoni singular de Catalunya, tant per la seva significació social i cultural com per la seva importància com a vector econòmic. Per bé que destinat al conjunt de la ciutadania, d'aquest producte en sorgiran noves oportunitats i línies de recerca i de coneixement del patrimoni modernista català, que automàticament estaran a l'abast de tothom. També serà un valuós recurs per al sector educatiu i per al turisme cultural.

La participació del Museu d'Art de Sabadell ha consistit en estructurar i facilitar les dades sobre les obres modernistes de la col·lecció d'art de la ciutat fet que, necessàriament, ha suposat una millora pel que fa a la revisió de la informació de les fitxes de documentació. El grup de recerca Gracmon analitzarà aquestes dades i, com a especialistes en el període, les filtrarà i en farà les esmenes que consideri oportunes. A continuació les dades es bolcaran a Wikidata, una base de coneixement lliure i col·laborativa promoguda per la Wikimedia Foundation i impulsada a Catalunya per Amical Wikimedia, i constituïran la base per a la creació de la web, que les farà entenedores i útils.

La participació en aquest ambiciós projecte suposa per al Museu d'Art de Sabadell, en primer lloc, un gran pas en l'accés a la informació i la difusió de la col·lecció d'art de la ciutat, amb tots els avantatges que aquest fet comporta. A més, però, posar aquestes obres a l'abast de grups de recerca especialitzats millorarà sens dubte la informació que fins ara en teníem, amb noves precisions sobre camps com ara les autories, les cronologies o la història dels objectes.

- Candidatura de Joan Forrellad per al Premio Nacional de Innovación y Diseño 2015

L'Ajuntament de Sabadell s'adherirà formalment a la petició de mostrar el suport a la seva candidatura per al *Premio Nacional de Innovación y Diseño 2015*.

Joan Forrellad Vives, amb llarga trajectòria professional, es distingí en el disseny industrial amb aportacions i patents que van des de una ampolla de colònia fins a una motocicleta, passant per la seva gran especialització en la seguretat infantil dins i fora de l'automòbil. La seva intensa dedicació al seu treball i la seva sensibilitat personal l'han ajudat a conèixer les necessitats de la infància en països menys desenvolupats i col·labora amb UNICEF per aportar solucions a aquests col·lectius.

2.5 Publicacions

Les noves publicacions editades i/o distribuïdes durant l'any 2015 des del MAS han estat les següents:

- *Joan Vilacasa. Viatges siderals. Catàleg a cura del Museu d'Art de Sabadell.*
- *Revista Arraona, núm. 35. Editada pels Museus Municipals de Sabadell i l'Arxiu Històric de Sabadell*

Durant l'any s'ha col·laborat en l'elaboració dels continguts del número 35, que es presentà al públic el dia 19 de gener del 2016 a l'Espai Foc. Fornes i Obradors de ceràmica del s. XVIII.

Pel que fa al Museu d'Art es va preparar l'article a la secció Des dels Museus, amb el títol "*Joan Vilatobà. Fotografies. La col·lecció del Museu d'Art de Sabadell (p. 220-235)*"

- *Cent anys d'Art Nou Català. Catàleg a cura del Museu d'Art de Sabadell*
- *Werens. Art urbà. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis*
- *Catàleg a cura del Museu d'Art de Sabadell*

2.6 La comunicació

Durant el 2015 s'ha continuat treballant per millorar la comunicació de les exposicions i activitats programades pel MAS, a través de la producció dels elements de difusió, manteniments de les xarxes socials (pàgina web i facebook) i difusió als mitjans de difusió, amb el treball compartit entre secretaria tècnica de la Regidoria de Cultura i el departament de premsa de l'Ajuntament de Sabadell.

Per una altra banda El MAS continua vetllant per millorar progressivament la informació sobre el museu i la seva col·lecció que hi ha a **Viquipèdia**. L'any 2015 s'ha seguit desenvolupant aquesta feina de difusió de la col·lecció d'art de la ciutat i dels artistes sabadellencs, en paral·lel als projectes de difusió que s'han programat.

Destaca especialment la feina de correcció i enriquiment d'aquells articles relacionats amb l'exposició *Art Nou Català* que es va fer l'any 1915 a Sabadell, especialment d'aquells relatius a artistes de la ciutat. En aquesta línia, s'han afegit els articles sobre la mateixa exposició i sobre els artistes Modest de Casademunt, Josep Casanovas Clerch, Josep Domènech Samaranch, Florentí Duran, Ricard Marcet, Joan Maurí Espadaleer, Enric Palà, Josep Plans Solà i Domènec Soler Gili.

Igualment, s'ha creat l'article sobre el pintor Ramon Puig Artigas, "Werens", i s'ha completat l'article sobre la llista d'artistes presents a la col·lecció del MAS, que s'havia creat el 2014.

Les visites dels articles relacionats amb el MAS i l'art de Sabadell suposen anualment diverses desenes de persones interessades en conèixer o aproximar-se a la història de l'art de la ciutat. Una part d'aquests visitants no poden visitar físicament el museu, per distància geogràfica o per altres qüestions, com per exemple les

dificultats de mobilitat, de manera que aquestes visites esdevenen una clara millora en l'accessibilitat del museu.

2.7 Programa pedagògic

Per al Museu d'Art és prioritari treballar l'art i la història d'una forma pedagògica per arribar a tot tipus de públics, especialment a l'escolar. Les col·leccions, l'exposició permanent, les exposicions temporals, la casa fàbrica Turull i la pròpia ciutat són una font immensa de recursos materials i temàtics, i els entenem com la base, el punt de partida, per a ser treballats al nostre servei didàctic.

L'objecte artístic com a mitjà complex d'expressió individual o col·lectiva és un mitjà ideal per explicar valors, recursos i relats, inspirats en la vida de les persones i en el seu entorn més immediat; l'art, com a recurs, també permet discursos transversals des de diversos àmbits del coneixement i de cronologia, diferenciats de les propostes més curriculars formals.

El servei didàctic del MAS intenta recollir, pel que fa a continguts, els objectius generals següents:

- Fomentar les actituds de respecte, valoració i gaudiment del patrimoni cultural, entès com un conjunt de manifestacions plurals i diverses.
- Afavorir la construcció d'una identitat cultural pròpia, així com de reconeixement de la diversitat.
- Construir un concepte humanístic de la cultura i de les arts en general (música, dansa, teatre, literatura...)
- Potenciar la reflexió, la creació d'opinió i l'esperit crític. Valorar la importància del llenguatge visual i plàstic com a mitjà d'expressió i de comunicació d'idees i valors, al llarg de la història i a l'actualitat.
Afavorir la comprensió dels significats, valors i funcions socials de la cultura visual.
- Desenvolupar la capacitat d'observació i el desenvolupament de la sensibilitat i la capacitat receptiva.
- Potenciar la creativitat, l'art, com a forma de coneixement de la realitat.
- Desenvolupar la capacitat d'expressió d'emocions i vivències.
- Afavorir el coneixement de les tècniques, recursos de les arts i codis artístics de les diferents èpoques i moviments artístics.
- Millorar el coneixement de la pròpia història i dels seus autors.

Actuacions:

- Per a grups escolars i d'altres grups:

El Museu d'art ofereix un seguit d'activitats - visites guiades, visites dinamitzades, tallers i itineraris - per a diferents nivells educatiu i d'altres grupss, que es poden consultar i fer la inscripció al Programa Ciutat i Escola : <http://w2.sabadell.cat/ca/ciutat-i-escola>.

Per aquest any, volem destacar la producció de noves propostes, alguns que passaran a formar part de l'oferta estable i d'altres vinculades a exposicions temporals, encaminades a millorar o ampliar l'oferta existent, que són:

- *En Pau M. Turull t'ensenya casa seva.* Per alumnes d'educació infantil. Visita dinamitzada i taller.
- *Sense títol. Viu l'art contemporani.* Per alumnes d'educació infantil, primària i secundària. També en francès i anglès.
- *WERENS. Art urbà. Cicle Singulars propis artistes sabadellencs contemporanis.* Exposició temporal. Per alumnes d'educació infantil, primària i secundària. Visita guiada dinamitzada.
- *Catifes de ciment. El món de la rajola hidràulica.* Exposició temporal. Per alumnes d'educació primària i secundària. Visita guiada i taller.
- *Sant Jordi amb el Museu d'Art.* Per alumnes de 2n cicle d'educació infantil, primària i secundària. Activitat dinamitzada.

Les taxes i preus públics de les activitats que formen part del programa pedagògic del MAS estan aprovades en la corresponent Ordenança Fiscal i per Junta de Govern Local. El Museu d'Art ha seguit oferint visites guiades gratuïtes i dinamitzada per als més petits a tots els grups escolars de la nostra ciutat.

L'oferta durant el curs 2014/15 ha estat:

	Durada	Preu*	A qui s'adreça
VISITES GUIADES			
Coneix el MAS i la Casa Fàbrica Turull	1h 30	Gratuït	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
Coneix la Casa Fàbrica Turull	1h	Gratuït	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
Museu d'Art de Sabadell. Artistes, obres i vivències	1h	Gratuït	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
Museu d'Art de Sabadell. Una institució amb història	1h	Gratuït	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
Werens. Art Urbà	1h	Gratuït	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
ITINERARIS			
El Modernisme a Sabadell	2h	Gratuït	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
La rajola decorativa	2h	Gratuït	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
Escultures al carrer	2h	Gratuït	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
VISITES GUIADES, ITINERARIS i taller SENSE TÍTOL. VIU L'ART CONTEMPORANI també en EN ANGLÈS I FRANCÈS!!			
ACTIVITATS DINAMITZADES			
Paraules amagades petit	1h	Gratuït	2n cicle d'educació infantil i cicle inicial d'educació primària
Paraules amagades. Art i llenguatge	1h 30	60 €	cicle mitjà i sup.primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults

Els Turull reben visites	1 h 30	60 €	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
L'estudi d'un quadre. El Corpus de Sang	1 h 30	60 €	cicle sup. primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
En Pau Maria Turull t'ensenya casa seva	1h	80 €	primer i segon cicle d'educació infantil
Sant Jordi amb el Museu d'Art	1h	Gratuit	educació infantil, primària i secundària
TALLERS			
Sense títol. Viu l'art contemporani	1 h 30	135 €	educació primària, ESO, batxillerat, formació professional i adults
Sense títol petit. Viu l'art contemporani	1h	100 €	educació infantil
Catifes de ciment	1 h 30	80 €	educació primària i secundària
Mira qui et mira	1 h 30	135 €	educació primària
Mira qui et mira petit	1h	100 €	2n cicle d'educació infantil
Imatges en moviment	2h	100 €	ESO, batxillerat, formació professional i adults
Sabadell del meu record	1 h 30	80 €	cicle mitjà i superior d'educació primària
Sóc retratista	1 h 30	80 €	educació primària
Els nostres paisatges	1 h 30	80 €	cicle mitjà i superior d'educació primària
TEATRE			
Es ven piano	1h	460 €	cicle mitjà i sup. de primària, ESO, batxillerat, f. professional i adults

- **Per a famílies:**

. Es continua amb l'**espai permanent Família'RT**: durant l'any 2015 s'han mantingut i reforçat els continguts i materials de l'espai. Aquest espai s'entén com un espai de trobada, de lliure accés i de participació per potenciar la creativitat de petits i grans i la interrelació entre ells.

. A més s'ha prioritzat la programació d'activitats dirigides especialment per al públic familiar.

- Pel que fa a **grups amb necessitats específiques**. Regidoria de Drets Civils i Serveis Socials

Pel que fa a les activitats per a grups d'adults, provinents d'entitats i col·lectius, així com per a grups amb necessitats específiques, s'ha seguit treballant en col·laboració amb d'altres regidories de l'Ajuntament de Sabadell. Veure "Dia de la Discapacitat", "Visita gent gran"

- Els **Tallers de Nadal i les activitats de Festa Major** s'han programat específicament per a les famílies, a partir de les exposicions temporals i permanents existents.

- **Per al públic individual:**

El *públic adult* gaudeix d'una oferta, depenent de la programació i els recursos disponibles, entre setmana i els caps de setmana, amb conferències, presentacions, cursos, visites guiades, itineraris, etc.

2.8 Dades d'assistència

MAS 2015

ANY 2014	INDIVIDUALS	EN GRUP		TOTAL
	Visitants	Núm. grups	Visitants	
gener	353	17	422	775
febrer	254	15	365	619
març	247	23	590	837
abril	725	25	678	1403
maig	6919	20	519	7438
juny	216	10	235	451
juliol	151	1	13	164
agost	35	0	0	35
setembre	9257	7	169	9426
octubre	721	29	715	1436
novembre	707	34	815	1522
desembre	1100	28	588	1688
TOTAL	20685	209	5109	25794

MAS 2014

ANY 2014	INDIVIDUALS	EN GRUP		TOTAL
	Visitants	Núm. grups	Visitants	
gener	154	19	442	596
febrer	439	9	196	635
març	440	16	360	800
abril	317	14	343	660
maig	4425	26	621	5046
juny	386	6	144	530
juliol	1105	2	50	1155
agost	40	0	0	40
setembre	13919	0	0	13919
octubre	280	6	153	433
novembre	408	14	385	793
desembre	264	4	98	362
TOTAL	22177	116	2792	24969

ANNEX: RELACIO D'ENTITATS I PERSONES QUE HAN CEDIT DOCUMENTACIÓ A L'AHS

Acadèmia Catòlica de Sabadell
Acadèmia de Belles Arts Sabadell
Agrupació de Veïns de Ca n'Oriac (Sabadell)
Agrupación Andaluza S. Sebastián Ballesteros (Sabadell)
Aguilar Torres, Enric
Ajuntament de Barcelona. Arxiu fotogràfic de Barcelona
Ajuntament de Matadepera. Patronat Municipal Cultura Matadepera
Amics de l'Art Romànic de Sabadell
Amics de Sant Cristòfol (Sabadell)
Arderiu i Usart, Mercè
Arxiu d'Història de Castellar
Arxiu Històric Comarcal Terrassa
Arxiu Municipal de Castellar
Associació d'Arxivers de Catalunya
Associació de Bipolars i Depressius del Vallès
Associació del Vallès Amics de la Neurologia
Associació Veïns Creu Alta (Sabadell)
Associacions de Veïns Covadonga (Sabadell)
Atics, SL
Ayuntamiento de Errenteria. Archivo Municipal de Errenteria
Barceló Massip, Josep
Benaül i Berenguer, Josep M.
Bengoechea, Soledad
Biblioteca de Catalunya
Biblioteca Vapor Badia (Sabadell)
Bueso Cañellas, Montserrat
Buxons i Reverter, Lluïsa
Canyameres Ramoneda, Esteve
Càritas Sabadell
Casanovas i Romeu, M. Àngels
Caudevilla Pastor, Jesús
Centre de Normalització Lingüística (Sabadell)
Centre d'Estudis Molletans
Cine Club Sabadell
Col.legi de Notaris de Catalunya
Colom i Rocabert, Josep
Comasòlivas Font, Joan
Comunicació 21
Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana
Corporació Sanitària Parc Taulí de Sabadell
Domènech Domènech, Salvador
Entesa per Sabadell
Església Evangèlica Baptista del Redemptor
Fàbregas i Martí, Núria
Fernández López, Lluís
Ferrando i Closa, Roser
Ferrer i Murillo, Marc
Fité i Borguñó, Salvador
Font Campos, Juan Jorge
Forasté Cañellas, Manel
Foraster Cladellas, Manuel
Fundació Bosch i Cardellach (Sabadell)
Fundació Caixa de Sabadell
Fundació Josep Irla
Fundació Noguera
Fundació privada Atendis
Garriga Gusi, Josep O.

Generalitat de Catalunya. Memorial Democràtic
González Ruiz, David
Guil Montoya, Luis
Institució Bíblica Evangèlica Catalunya
Izard Gavarró, Mireia
Jaén i Urban, Gaspar Universitat d'Alacant
Júdez i Fageda, Joaquima
Kolektivo Esperantista Komunista
Kultura Asocio Esperantista
Llàcer Sallarès, Maria
Llibre Viu
Lliga Protectora d'Animals de Sabadell
Magriñà Caralt, Anna
Manyosa Ribatallada, Tomàs
Mañosa Rifé, Montserrat
Mas Sangés, Maria Salut
Molinero Ruiz, Josefina
Monistrol Pons, Joan Movifot
Museu d'Història de Sabadell
Músics per la Cobla
Nadal i Piqué, Francesc Universitat de Barcelona Facultat de Geografia i Història
Pardo Navarro, Isabel
Parròquia de la Puríssima Concepció
Parròquia de Sant Jordi Sabadell
Paz Pablos, Felisa Agrupación de Poetas de Sabadell
Peláez Molina, Juan Manuel
Puig Porcar, Ramon
Quintana i Segalà, Joan-Xavier
Renom Gambús, Josep
Ribas Oliver, Rafael
Ricart Oller, Carles
Rosselló Muñoz, Joan
Ruiz Díaz, Teresa
Sallent i Puig, Margarita
Salvador Padrosa, Montserrat
Sanz Llop, Víctor
Sarrà i Carbonell, Isabel
Sauquet i Canet, Xavier
Saura Conesa, Simón
Serra Martí, Moisès
Serrano i Blanquer, Jordi
Síndic Municipal de Greuges de Sabadell
Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia
Teatre del Sol
Tèrmens i Ribas, Antoni
Torruella Casañas, Joan
Unió Excursionista de Sabadell
Uyà i Puigmartí, Rafael
Vinyets i Jiménez, Jordi

